

לקראת שבת מלכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת בראשית

עיר	ירושלים	בני ברק	מודיעין ע.	חיפה	ב. שמש	אלעד	ב"ש	צפת	ביתר ע.
כניסת שבת	17:44	17:59	17:53	17:51	17:43	17:52	18:04	17:52	17:44
יציאת שבת	18:54	18:56	18:55	18:55	18:55	18:55	18:56	18:53	18:55
ר"ת	19:35	19:31	19:33	19:32	19:34	19:32	19:35	19:28	19:35

בס"ד לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחני דרשו

פרשת נח כ"ח תשרי - ד' חשוון | דף היומי - מנחות נח - סד | משנה ברורה - סימן שכ"ח טעף ג' עד טעף י"ט | מוסר - זכור למרס פרק כ' ינראה עוד לאר"י עד פרק כ"ד | קנין חכמה - מסילת ישרים פרק כ"ב עד פרק כ"ג "שנאת הרבנות"

יום המיישי כ"ה תשרי תשע"ט | פניני פרשת בראשית | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

Dirshu

דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

"איני זקוק לכסף", הפתיע הגוי. "הרי עניך הרואות, כבר זקנת. מה אעשה בכסף כה רב? אני רוצה את כל העולם הבא של הרבי!"

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א על עוה"ז ועוה"ב

"וינחמוהו בגן עדן" (בראשית ב', ט"ז)

מתשובתו של הרבי: "אין בעיה!" "סוחר אני, יכתוב שטר מכירה כדת וכדין", אמר הגוי. "אין בעיה", שב הרבי ואמר: בו במקום נערך הסכם חתום. הגוי מעביר את כל מחסני תפוחי האדמה לרשות הרבי, ומקבל תמורתם את כל העולם הבא שלו. ארבעה חתמו, שני המלוים היהודים ושני משרתי הסוחר. וכמובן, חתימת הרבי ולהבדיל הגוי. פנה הרבי לשני מלויו: "אני מצוה עליכם שלא לספר אף מילה על מה שארע פה! ועתה, הוציאו כסף מאחד השקים ותשכרו עגלות לרוב, שיביאו את המטען לקרעסטיר".

שיירת העגלות הגיעה, טעונה שקי תפוחי אדמה לרוב, והעיר קרעסטיר צהלה ושמחה. עשרות סעדו על שלחן הרבי, והשאר קיבלו תפוחי אדמה כרצונם באפס כסף וחגגו את החג הקדוש בדיצה. לאחר החג לא יכול היה הגבאי לנצר עוד את הסוד, וגילה אותו - מובן, שבסודי סודות, והוא סופר הלאה בסודי סודות, וקרעסטיר היתה כמרקחה. התקבצו ובאו וטענו בסערת רוחות: היתכן?! למכור עולם הבא, ואת כל העולם הבא, עבור... תפוחי אדמה?! התרגש הרבי וקרא: "דער גאנצע עולם הבא פון ישעיה'לה איז נישט ווערד - כל העולם הבא של ישעיה'לה אינו שווה - אם יהיה יהודי אחד בקרעסטיר שלא יהיו לו תפוחי אדמה בפסח!"

וידוע הסיפור - ספרו לפני ה"דברי חיים" מצאנו זצ"ל שצדיק פלוני ראה דינים שורים על יהודי, וביישו ברבים, ובכך המתק מעליו הדינים. נשאל והלא "המלבין פני חברו ברבים אין לו חלק לעולם הבא"? (בבא מציעא נט ע"א). וענה: "א כפרה דער גאנצע עולם הבא, מוכן אני להקריב כל העולם הבא שלי, כדי לעזור ליהודי" - "האם כך הגון וראוי?" שאלו וענה: "אם הוא מוכן להפקיר כל 'העולם הזה' שלו כדי לעזור ליהודי - יכול הוא להפקיר עבור זה גם את 'העולם הבא' שלו..."

ורבי שיעה'לה אכן מוכן היה, והפקיר בפועל, שני העולמות, עבור יהודים! ואנו מה?!

(מתוך הספר מקרבן לתורה הגדה של פסח)

נספר סיפור ידוע, אבל לא המעשה עיקר, אלא ה'למעשה', הלקח שיש ללמוד ממנו, לכל אחד ואחד. המעשה, כמדומה, ידוע. אבל אני שמעתי מפי אדם שהיה בשעת מעשה, משרידי חרב, אוד מוצל מאש, רבי הל רוטשטיין ע"ה מבאר שבע. אמו ע"ה היתה מהמבשלות בבית עמוד החסד הצדיק רבי ישעיה'לה קרעסטירער זכר צדיק לברכה.

כידוע, רבי ישעיה'לה היה מכניס אורחים שאין דוגמתו, ושולחנו ערוך לכל. ומצוה בו יותר מבשולחו, טורח היה בעצמו, "והוא עומד עליהם ויאכלו". ומסופר ("מי באר ישעיה", קכ) שלפני תקיעת שופר כשראשי אלפי ישראל מסתגרים בחדרם להכין עצמם בהכנה דרבה בכונת התקיעות ומאמרי הזהר והתקונים, היה עורך השולחנות הארוכים עבור המוני האורחים לסעודה שאחרי התפילה, באמרו בדרך צחות: 'כל מנהיגי העדה עסוקים עתה ב'רזין דרזין', ואני עוסק ב'לשובע ולא לרזון'...

שנה אחת היה מחסור חמור בתפוחי אדמה, שהם כידוע המאכל העיקרי בפסח. לא שהיו יקרים, פשוט לא היו בנמצא. ומה יאכלו. איך יעברו את הפסח. שלח רבי ישעיה'לה שלוחים לצפון ולדרום, למזרח ולמערב, לחפש ולמצא היכן אפשר להשיג תפוחי אדמה. כולם שבו בידיים ריקות, ואחד סיפר שבעיר פלונית יש גוי וברשותו מחסנים גדושים, אבל אינו פותח אוצרותיו. כנראה מחכה שהמחיר יאמיר. הורה הרבי לשכור עגלה וגדש אותה בשקים תפוחים, מלאים מטבעות ושטרות. מהיכן? הלא פזר כל הונו לצדקה. ה"דברי חיים" מצאנו זצ"ל העיד בו שהוא מקבל מטבע ונותנה לצדקה בלא שום נקיפת לב, כאילו לא היתה כלל ברשותו, אינו אלא צנור להעבירה ליעדה. כנראה נטל הלוואות בסכומי עתק.

לקח עמו שני אנשים. הגיע לאותה עיר ובא אל הסוחר, גוי קשיש. שאל בכמה יאות למכור לו את תפוחי האדמה. הגוי נק ממקטרתו והפריח ענן עשן. "אינם למכירה", הפטיר באדישות. "מחכה אתה שמחירים יכפל", אמר הרבי בהבנה. "אכפיל את המחיר כבר עתה". עוד עננת עשן: "אינם למכירה".

"הלא ירקבו במחסנים", אמר הרבי. "יבוא יבול חדש, טרי, ובשפע. חבל. נקוב במחיר, ותקבל".

"איני זקוק לכסף", הפתיע הגוי. "הרי עניך הרואות, כבר זקנת. מה אעשה בכסף כה רב?"

לא מובן. "אם אינך זקוק לכסף, הב בחינם. היהודים זקוקים לתפוחי אדמה לפסח, אחרת, ירעבו חלילה. זקנים עם נערים, נשים וחולים" -

"לא למכירה", קטע הגוי את דבריו.

"מה אתה רוצה תמורתם? יש לך משאלה? אתפלל עליה!" הגוי הוציא מקטרתו הלעושה מפיו. סוף סוף השמיע דברים: "אני רוצה את כל העולם הבא של הרבי!" השומעים היו המומים. אלו השגות! והמומים שבעתיים

אמר לו מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל: "סע לשעה אחת בלבד!" המילים נעתקו מפיו, אבל הוראה זו הוראה. ושאל: האם השעה היא מהנחיתה, מהיציאה משדה התעופה, או מההגעה לעיר?

מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל על כוחה של אמונה ובטחון בהקב"ה

"בראשית ברא אלקים" (בראשית א, א')

בשביל התורה שנקראת ראשית (רש"י)

כמה דקות לפני השיעור שמסר רבינו בחומש, הגיע ראש ישיבה בדרום הארץ. חברת החשמל מאיימת לנתק את זרם החשמל עקב בעיות בטיחות. מצב הישיבה דחוק ואין באפשרותם להשקיע את הסכום הנדרש לתיקונים. אם ינותק הזרם למאור ולמזגנים, יעזבו הבחורים והישיבה תיסגר חלילה. הוא ערב עסקנים מסורים שלא הצליחו לפעול בנידון, רק פניה למנהל חברת החשמל תוכל להועיל, אבל איך אפשר להגיע אליו? אחד משומעי השיעור, בעל תשובה מיישבת "נתיבות עולם", שאל האם אפשר להגיע לדרגת בטחון שהבורא יתברך יזמן לפניו את מנהל חברת החשמל ויצליח לשכנעו.

ענהו רבינו: "קשה הדבר". שאל: "האם זה מופקע?!"

"תוכל לנסות", אישר לו רבינו, ביקש ברכה וקיבל.

אמר לעצמו: אפנה אל האדם הראשון שאפגוש, וממנו תבוא הישועה, אבל החליט לצרף לכך את זכות התורה. ילמד חצי שעה, ויצא לפעול.

עלה לישיבתו, ולמד חצי שעה. בסיומה הרים ראשו, וראה אחד מחבריו, שאלו: "האם אתה מכיר את מנהל חברת החשמל?"

תמה הלה: "מנין ידעת?!"

סיפר שאביו היה בצעירותו 'אליל כדורגל', ומנהל חברת החשמל הוא אחד ממעריציו המושבעים. מיד פנו לשוחח עם האב, שנרתם בהתלהבות. יחד נסעו לחברת החשמל, והמנהל הסכים מיד לקבלם. התחילו לספר על הישיבה ופועלה, והיה בטוח שיבקשו תרומה. רווח לו כשביקשו רק להסיר את איום ניתוק הזרם.

מיד הורה שחברת החשמל עצמה תתקן את כל הליקויים, והישיבה ניצלה מסגירה. בתוך כך ספג חברו גערות חריפות ממנהל מחוז הדרום, שחשבו בטעות לאחראי על הסיכונים העצומים שהיו שם. כששמע על כך רבינו ברכו, שתמורת זאת יעלה מעלה בלימוד התורה ויהיה תלמיד חכם גדול כראש ישיבה, ברכה שהתקיימה במלואה.

אברך קיבל על עצמו לדאוג להחזקת חבריו האברכים, בברכת והכוונת רבינו ראה ברכה בהשתדלותו, נפתחו בפניו דלתות ולבבות והצליח, עד שהקים רשת כוללי אברכים.

הגיעה תקופה קשה, ולא הצליח לאזן את התקציב. בעשרת ימי תשובה פנה לרבינו: חסרים לו מאתיים וחמישים אלף דולרים, מה יעשה.

מה יעשה? יבטח בה'. אבל כדי לצאת ידי חובת ההשתדלות יסע לחו"ל ליום אחד.

נסע ופעל, ונמשך באיסוף הכספים ליומיים. כשחזר סיפר שהצליח לאסוף חצי מהסכום בלבד.

אמר לו רבינו: "אילו היית נוסע ליום אחד, היית מגייס את כל הסכום. מכיון שתלית ייחבך בהשתדלותך והארכת שהותך בכפליים - התקצץ הסכום

במחצית".

במוצאי יום הכיפורים חזר: מה יעשה חסרים לו מאה עשרים וחמישה אלף דולרים. החג בפתח, והאברכים זקוקים לכסף.

חשב רבינו וחשב, ואמר: "תסע שוב, אבל הואיל ובפעם הקודמת הוספת על חובת ההשתדלות, הפעם תקצר בה. תסע לשעה אחת בלבד!"

המילים נעתקו מפיו, אבל הוראה זו הוראה. חקר: האם השעה היא מהנחיתה, מהיציאה משדה התעופה, או מההגעה לעיר?

אמר רבינו: "מההגעה לעיר!"

התברך, ונסע. בדרכו, קנה שני אתרוגים מהודרים ולקחם עמו. הגיע, נכנס למונית, ומסר כתובתו של נדיב. בדרך חלפו על פני משרדו של נדיב אחר. עצר את המונית ועלה. לא זו בלבד שהלה היה במשרדו, אלא פתח את הדלת בעצמו. הזמינו במאור פנים ושאלו לחפצו.

אמר: "יש לי אתרוג מהודר עבורך!"

פתח והראה, והלה התפעל: "בכמה אתה מוכר אותו?"

אמר: "במאה עשרים וחמישה אלף דולרים!"

"לא! אתה צוחק?" אבל האברך היה רציני.

הבזיק בו רעיון. חייג אל רבו, ושוב, בחסדי שמים, הרב ענה.

סיפר לו הנדיב: "יושב מולי אברך שפוי מארץ ישראל, הוא מחזיק רשת כוללים גדולה" - הן הכירו מהפעמים הקודמות - "ומציע לי אתרוג במאה עשרים וחמישה אלף דולרים".

ענהו הרב: "איך לא תבין שלא הגיע למכור לך אתרוג במחיר זה, אלא לזכותך בהחזקת תורה. קנה את האתרוג במחיר הנקוב". על אתר רשם המחאה, והאברך חזר לשדה התעופה בדיוק כעבור שעה!

(מזקנים אתבונן) (מתוך הגדה של פסח אהלי תורה)

עכשיו בחנויות הספרים המובחרות!

ספר 'לקראת שבת מלכתא'

סיפורים חדשים, מאמרים מחכימים, עונג רוחני אמיתי

ניתן להשיג גם במשרדי דרשו, בטלפון: 02-5609000

היה זה בעיצומה של התפילה, מחשבות שונות טרדו את הכוונה, וככל שניסיתי, לא עלה בידי לכוון כראוי לעומד בפני מלך, עד שחשתי שאיני יכול עוד. פסקתי מתפילתי, פניתי להקב"ה והרהרתי במחשבותי: 'ריבונו של עולם, עד כאן. איני יכול יותר, עשה אתה שאוכל להתפלל!'

על היראת שמים של הגאון רבי שמשון פינקוס זצוק"ל

"הלוא אם תיטיב שאת" (בראשית ד', ז')

"יראת שמים", מאי משמע?

הגמרא "האומר אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה". מהי חומרת העוון של האומר 'אחטא ואשוב'? יהודי כזה, היה ר' שמשון אומר, אין לו בעיה עם עצם החטא, שעמו הוא בהחלט מסוגל להתמודד. אלא עם הבעיה הצדדית של העונש הכרוך בעקבותיו. החטא בעיניו איננו מפרע בחיי היום-יום, ורק עם העונש שיבוא עליו הוא אינו יכול להסתדר. ובכן, הוא מצא פתרון: התשובה. היהודי הזה הוא במצב איום ונורא, הוא אינו מכיר בכך שהחטא עצמו הוא הרס וחורבן, ומעשה עבירה הוא הנפת חרב-מוות על עצם החיים. בדין הוא אפוא ש"אין מספיקין בידו לעשות תשובה".

רסיסי הבקבוק

כאשר כזה הוא המבט, הרי הפחד מפני עבירה הוא ממשי וקרוב אל הלב. בניין או חלילה הרס, כפשוטו. ממילא חרד הלב מפני נדנוד חטא העלול להביא עליו חורבן.

שתי תלמידות בבית ספר מסוים נכשלו פעם בדיבורים בלתי ראויים, ומורתן עמדה בפני דילמה - כיצד עליה להתייחס אל המקרה באופן שיבהיר היטב את חומרתו בעיני הבנות הללו עצמן, כמו גם בעיני שאר בנות הכיתה. היא שלחה את השאלה לרבי שמשון, ובמקום שיוורה לה את הדרך שבה תפעל היא, ביקש לבוא ולדבר בעצמו בפני בנות הכיתה.

עד מהרה חלף קול הברה בין התלמידות: רב בשם 'פינקוס' יבוא היום להרצות לפניהם. הדבר אירע לפני עשרות שנים, בטרם יצא טבעו ברבים ושמעו הולך לפניו בכל שדרות הציבור.

ובכן, כאשר נכנס לכיתה אחז בידו דבר מה עטוף בעטיפות רבות, ואט אט החל מסיר אותן בזו אחר זו, כשעיניו הכל נעוצות בו בסקרנות לדעת מה הן טומנות בחובן ועוקבות במבטן אחר מעשיו. והנה סוף סוף נגלה לעיניהן קנקן יין מהודר עשוי קריסטל בוהק, מגולף בקישוטים ועיטורים נאים. משהזינו עיניהן בבקבוק ההדור למראה שסחט קריאות התפעלות, החל רבי שמשון לעטוף שוב את הבקבוק עטיפה אחר עטיפה, ואז אירע הדבר. בלי משים כביכול, נשטט לו הבקבוק היקר מבין ידיו, הוטח בקול רעש גדול אל הרצפה... והתנפץ לרסיסים.

קריאת שבר נשמעה מפיות בנות הכיתה, על בקבוק כה יפה שהיה ואיננו. או אז התייצב רבי שמשון וקרא בקול גדול: "הבקבוק הוא רק משל לנושא שרציתי לדבר היום אודותיו. האצילות שלנו מבהיקה כל כך, הקריסטל של הנשמה היהודית כה בוהק, צלול ומרהיב. כזה יופי! אבל זה מה שקורה לטהרה היהודית אם לא שומרים עליה - כאשר לא שומרים על הפה!"...

שקט עמוק שרר בכיתה, הכול היו בהלם מעוצמת הדברים, ונתונים תחת רושם הרסיסים שפעם היו כלי נאה ומושלם, וברגע קטן הפכו לאבק פורח. "דענה לכן", המשיך, "שההורים וגם המורות שומרים על הבנות מכל משמר, מלמדים ומחדירים ערכים ועושים הכול שיהיה על הצד הטוב ביותר. אבל, כאשר התלמידה לא שומרת על פיה - הכל מתנפץ לרסיסים!"

ובזאת נפרד מהן לשלום ויצא לדרכו.

"כעת תאסופנה את השברים והם יהיו לכן למשמרת", ביקשה המורה מן התלמידות. היה זה לבטח, גם "אות לבני מרי"...

כאשר אין העבירה נתפסת בחלל הלב כאסון נורא עלולים הרגשות להתקוות, וההרגל האוכל כל חלקה טובה עלול להשקיט את סערת הלב למראה האמור לזעזע אותו עד היסוד. אבל לא אצל מי שחושיו דרוכים וערניים לקול מצוות ה' אלו קונו בכל המעט-לעת, כעבדא קמיה מריה.

באחת הישיבות שבהן שימש כר"מ, נכנס באחד הימים בשעת בוקר מאוחרת אל בית המדרש - כחצי שעה ויותר מעת תחילת סדר א' וגילה שהנוכחות בו דלילה. משם פנה אל חדרי הפנימיה, וכפי שאומנם שיער מלכתחילה גילה למרבה הצער שבחורים רבים עדיין ישנים על מיטותיהם. הוא מיהן להשלים עם המצב. כשהכאב מפעפע בקרבו, שב נסער אל בית המדרש, וקולו ניסר את החלל בפנותו אל הנוכחים מבני הישיבה: "איך אפשר לשבת כאן במנוחה, כאשר שם בחורים ישנים ללא קריאת שמע, געוואלד!"

מחזיר נשמות לפגרים מתים

הנושא הזה, בכלל, של קריאת שמע בזמנה, בער בעצמותיו כאש, והיה זועק אודותיו מקירות ליבו. בזמנים מתאימים לא נשא פנים לאיש והוכיח על כך במלוא החומרה.

כך נעמד בוקר אחד מימי 'בין הזמנים' בפתח בית הכנסת של הקהילה - זמן מה לאחר סוף זמן קריאת שמע (השני) - ופנה אל כל אחד מהבאים בשאלה הבאה: "הקראת כבר את 'שמע'?" והיה אם חלילה השיבוהו בלאו, קרא בקול מר "הנה לך מעוות דלא יוכל לתקון".

"היו לי ניסיונות קשים"

תהיה זו טעות לחשוב כי מאליה צמחה ועוצבה דמותו של רבינו הבורח כמפני אש מעשות חטא, ונפשו כמהה לעשות רצון אבינו שבשמים. וכפי שהפטיר פעם ברגע של גילוי לב באוזני אחד מבניו שיח', כי אין הוא מופלא ומופלג מאחרים, ואדרבה, אפשר שהיה פחות מהם. "היו לי מלחמות וניסיונות, כשהיצר הרע עומד לשטן בדרכים ומציק במחשבות שונות. היה קשה מאוד. אך הסבל ההוא בנה אותי". בפעם אחרת חיווה דעתו: "מי שזוכה בחייו להישגים הרי זה דווקא מחמת הניסיונות הרוחניים שעמם התמודד והצליח". באותה שיחה אמנם לא התייחס אודותיו הוא, אולם ניתן היה להבין מבין השיטין כי לא הוציא את עצמו מן הכלל הזה.

בהזדמנות, מצא לנכון לגלות באוזני מאן-דהוא טפח מצפונות חייו, כנראה במגמה לעודד את רוחו לבל יפול שדוד מול משברי החיים, ואמר: "הסיבה שאני יודע להגיד שיחות, היא בגלל שעבדתי הרבה עם עצמי - מול טרדות היצר שהיו לי, שמתוך כך למדתי את המציאות של הקשיים".

בשיחה עם אחד מבניו שליט"א, סיפר כי בימי לימודיו בבחרותו בירושלים חש כמה פעמים רפיון בעבודת ה', או אז היה עולה על גגו של בית כנסת ב"מאה שערים", שממנו נשקף מקום המקדש, הרחק מעיניהם ואוזניהם של

בחברת הגרר הבטיחו לי שהמכונית תגיע לביתי עוד לפני שבת... ואת אשר יגורתי, קרה. בשעה 10 בלילה, בליל שבת, שומעים כל השכנים את מכונית הגרר פורקת את מטענה... הוא פרץ לפני בבכי סוער, והדגיש שכיון שהוא מתגורר באיזור מעורב, בגבול בני ברק ורמת גן, היה בכך חילול שם שמים גדול

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על ההצעה לתיקון לחיזוק השבת

ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו (בראשית ב', ב')

'רבי שמעון אומר, בשר ודם שאינו יודע עתיו ורגעיו צריך להוסיף מחול על הקודש, אבל הקב"ה שיודע עתיו ורגעיו נכנס בו כחוט השערה ונראה כאלו כלה בו ביום, וכו' (רש"י)

דברי רש"י אלו, על 'בשר ודם שאינו יודע עתיו ורגעיו', ולכן 'צריך להוסיף מחול על הקודש', צריכים לשמש נר לרגלנו בהתייחסותנו לענין זמן קבלת השבת. כיון שאין אנו יודעים עתותינו ורגעינו, ומי הוא היודע מה יצפון לו בחובו הרגע הבא, צריך להזהר במשנה-זהירות ולהוסיף ככל האפשר מחול על הקודש, ובדאי שלא להכניס את עצמנו בספק חילול-שבת.

היה זה מרן הגר"ז מבריסק זצ"ל, שאמר שכאשר החרדים לדבר השם מוכיחים שהם אכן חרדים מדבר פלוני, הרי לא יתכן שהציבור שלא זכה לשמור מצוות, לא ירגיש זאת, ולא יחוש בעצמו יראה ופחד מהדבר ההוא, ואז גם ישמעו רחוקים ויבואו, ויתנו להשי"ת כתר מלוכה.

לא כן, כאשר אנחנו מתנהגים בזלזול כלפי מצוה זו או אחרת, הרי שמן העבר השני של המתרס, המצוה הזו כבר מופקרת לגמרי.

בצורה זו הסביר מרן זצ"ל את העובדה שביום הכיפורים לא רואים מכונית אחת ברחוב, שלא כמו בשבת קודש, המחוללת לדאבונו בראש כל חצוצות. כי גם אנחנו מתייחסים ליום הכיפורים בכל כובד-הראש המתבקש ביום קדוש שכזה, ואילו לגבי שבת גם אצלנו המצב אחרת.

כך צריכים שלומי אמוני ישראל להתייחס אל המאבק בענין השבת המתנהל מול אחינו התועים, ולדעת שבמקביל לתביעות שאנחנו מציגים כלפי אלה שלא זכו לטעום מטעמה המתוק של שבת קדשנו, חובה על כל יהודי ויהודי לחזק את שמירת השבת בתוך ביתו פנימה, והחיזוק הראשון צריך להיעשות בענין זמן קבלת השבת.

התפלאתי לראות שהוא בוכה

הגיע אלי עורך דין מפורסם, וכולו מתמוגג מבכי, מי שמכיר את אנשי המקצוע הללו, יודע שהאופי שלהם הוא קריר וצונן, וכל צורת התנהלותם אינה מתאימה לבכאי... לכן התפלאתי לראות את העו"ד ההוא כשהוא בוכה. וכך סיפר לי האיש: "ביום שישי נסעתי במכונית מבני ברק לירושלים, ובהגיעי לאיזור 'מוצא' נתקע הרכב, ולא יכולתי להמשיך בדרכי, השעה היתה 1.30 בצהריים, ועד כניסת השבת היו עוד כמה שעות טובות.

כיון שפוליסת הביטוח שלי כוללת גם את חברת-הגרר, התקשרתי אל החברה, והודעתי שהרכב שלי נתקע, הם רשמו כמקובל את ההודעה, והבטיחו שיגיעו במהירות האפשרית.

כבר בתחילת השיחה הדגשתי שאני יהודי שומר מצוות, ולכן אינני מוכן להביא את הרכב לביתי לאחר כניסת השבת. בחברת הגרר הבטיחו לי

שהמכונית תגיע לביתי עוד לפני שבת. אני חזרתי לביתי במונית, והמתנתי בקוצר-רוח ובדריכות רבה להגעתו של הרכב. אולם זה בושש לבוא. עד שלחרדתי ולבושתי, מגיע זמן כניסת השבת, והמכונית עדיין אינה נראית באופק.

ואת אשר יגורתי, קרה. בשעה 10 בלילה, בליל שבת, שומעים כל השכנים את מכונית הגרר פורקת את מטענה, מכוניתו של עורך דין שומר המצוות". עורך הדין פרץ שוב לפני בבכי סוער, והדגיש שכיון שהוא מתגורר באיזור מעורב, בגבול בני ברק ורמת גן, היה בכך חילול שם שמים גדול. "האירוע גרם לי עוגמת נפש כה מרובה, עד שאין אני יכול יותר להסתכל על האוטו שלי..."

"הייתי בטוח" אמר העו"ד, "שאם אנשי החברה הבטיחו לי שיביאו את הרכב לפני שבת, הרי שכך יקרה. אם הייתי יודע ולו בספק-ספיקא שהמכונית לא תגיע, הייתי משאיר את הרכב בצידי הכביש, ובמוצאי שבת הייתי בא לקחתו משם, והייתי עושה זאת גם אם היה חשש שהרכב ייגנב."

העו"ד שאל אותי במה יוכל לתקן את חטאו, ואמרתי לו שיפרסם מכתב בעיתונים החרדיים ובו יתאר את שאירע לו, ויסיים את המכתב באזהרה לציבור שאם גם להם יקרה כדבר הזה, והמכונית שלהם תיתקע לפני שבת, שיזהרו ויזהירו ולא יעשו מה שהוא עשה, אלא יעמידו את הרכב בצידי הכביש, ויזמינו את הגרר במוצש"ק.

הוא שאמרנו: יהודי שומר מצוות, אם ברצונו להשפיע על אחינו התועים שישמרו שבת, צריך בראש ובראשונה לחזק את השבת בליבו פנימה, ולא לעשות דברים שיגרמו לחילול שבת.

(מתוך 'ברכי נפשי')

איני יכול עוד

על רגע נוסף מימי עלומי- של הארת פנים מחמת התפילה, סיפר לימים: "היה זה בעיצומה של תפילת העמידה מתפילות הימים הנוראים. מחשבות שונות טרדו את הכוונה, וככל שניסיתי, לא עלה בידי לכוון כראוי לעומד בפני מלך, עד שחשתי שאיני יכול עוד. על אתר פסקתי מתפילתי, פניתי להקב"ה והרהרתי במחשבותי: 'ריבונו של עולם, עד כאן. איני יכול יותר, עשה אתה שאוכל להתפלל!' ואמנם- בו ברגע נענה הקב"ה לתפילתי, ונפתחו בפניי שערי אורה."

(מתוך 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו')

<< המשך מעמוד 3 | הגאון רבי שמשון פינקוס זצוק"ל

הבריות ומשאון החיים, וזועק פעם אחר פעם את הפסוק: "לב טהור ברא לי אלוקים, ורוח נכון חדש בקרבי. לב טהור ברא לי..." באותה תקופה- סיפר- יש והייתי מבקש מהשם יתברך מאות פעמים ביום בקשה זו, שוב ושוב.

בתקופות מאוחרות יותר, לאחר נישואי, אף היה מתענה כל אימת שחש רפיון ברוחניות, ולא זו בלבד אלא שפעם אף ישב בתענית שלושה ימים רצופים(!) בתפילה ותחינה להשי"ת שיספיק בידו לכבדו וליראה אותו בלבב שלם.

התכנסו יהלומני אנטוורפן, והאדמו"ר מויז'ניץ שאל: "מי כאן מיליונר?" המשיך ושאל: "למי יש כאן השכלה גבוהה?" איש לא הרים ידו. "אם כן איך אתם מסתדרים?", הוסיף וענה: "מעסיקים אתם רואי חשבון ועורכי דין כשכירים, אם כן, מה מאחלים אתם לבניכם - שיהיו מיליונרים, או פקידים בשכר אצל העשירים?!"....

סיפורים מיוחדים על אמונה ופרנסה

"בזעת אפיך תאכל לֶחֶם" (בראשית ג, י"ט)

שיהיו מיליונרים, או פקידים בשכר אצל העשירים?!"....

יהודי אחד נכנס לאדמו"ר ה"בית אברהם" מסלונים זצ"ל, והשיח בפניו
"יש לי חנות גדולה, אשר ממנה פרנסתי. כעת עומד אדם אחד לפתוח חנות
כשלי, בדיוק מול חנותי. עומד אני לאבד את מקור פרנסתי, ומה אעשה?"
בתשובה סיפר לו ה"בית אברהם" את המעשה הבא: לרבי דוד זאלצער
שזכה לימים להיות חמיו של ה"יסוד ושרש העבודה", היה בית מסחר למלח.
יום אחד פתח אדם אחר בית מסחר למלח, בסמיכות אליו. לא היו באזור די
לקוחות לשני בתי מסחר כאלו. נסע רבי דוד אל האדמו"ר רבי מרדכי מלכוביץ'
זצ"ל והשיח בפניו את דאגתו.

ומה היתה דאגתו של אותו צדיק?
"היות ומישהו פתח חנות מולי" - כך אמר - "ויש לי צער מזה, סימן שאין
לי אמונה, ואם אין לי אמונה - למה לי חיים?!"....
התיישב רבי מרדכי זצ"ל ודיבר עמו דברי חיזוק באמונה, וחזר לביתו
לשלום.

לאחר זמן מה שוב חזר ללכוביץ' ותינה את דאגתו לפני הרבי: "בתחילת
הרחוב פתח אדם חנות נעלים, וכשנכנסים לחנותו אני שמח שיש לו פרנסה,
אבל כשנכנסים לחנות מולי, אינני שמח כמו שאני שמח על הצלחת בעל
חנות הנעלים, וזה סימן שאין לי אמונה, ואם אין לי אמונה - למה לי חיים?!"....
כאן השתק ה"בית אברהם".

"נו", שאל היהודי, "ואיך נגמר הסיפור? איזה מופת התרחש עמו?"
"כאן זה נגמר", השיב ה"בית אברהם", והמופת הגדול ביותר הוא לזכות
להגיע לדאגות של 'אם אין לי אמונה - למה לי חיים?'"....
גם לזכות לחתן כמו ה"יסוד העבודה" אין זה דבר של מה בכך, כלל וכלל...
עלינו לזכור בכל עת כי "אין אדם נוגע במוכן לחברו כמלוא נימה", ואין
שום מקום לדאגה, שהרי הכל מאת ה' יתברך.

הקב"ה אינו מתפטר ממשרתו

בספר "מאיר עיני הגולה", מסופר על האדמו"ר מגור בעל ה"חידושי הרי"ם
זצ"ל, שבימי צעירותו סבל מעוני ומחסור, אך הסיח דעתו מדוחקו והשקיע
כל מעייניו בתורה ובעבודה.

אמרה הרבנית: "רואה אני שכולם דואגים לפרנסתם מלבדך".
השיב לה: "ומי גילה לך שאיני דואג כמותם? אביך בחר בי כעילוי, ומה
שאחר דואג בשלושה ימים, מספיק אני לדאוג ברגע אחד".
שאלה הרבנית: "ומה עלה בידך בחריפותך?"
וענה: "מה שהועילו הם בשלושת ימי דאגתם"....

גם אתה נכלל בהבטחת המזון

יהודי אחד נכנס אל האדמו"ר מויז'ניץ בעל ה"ישועות משה" זצ"ל, כשענת
דאגה על פניו.

"פיטרו אותי מעבודתי", סיפר ונאנח אנחה גדולה ומרה. "אין לי כל מקור
פרנסה, ומה יהא עלי ועל בני ביתי?"

אמר לו האדמו"ר: "אמנם אותך פיטרו ממשרתך, אך הקב"ה אינו מתפטר
ממשרתו, הוא חי וקיים... ומאחר שהוא הבטיח כי הוא 'מכין מזון לכל בריותיו
אשר ברא', הרי גם אתה נכלל בגדר ההבטחה.

"אל תחרד ואל תתייאש", סיים האדמו"ר, "עליך להאמין באמונה שלימה
שה' יתברך המכין מזון לכל בריותיו, יתן גם לך את פרנסתך".

(מתוך הספר הנפלא 'הנני בידך')

השכלה לשם עשירות - האמנם?

מובא בהגדה של פסח "ישועות מלכו":

כשהיה האדמו"ר מויז'ניץ בעל ה"ישועות משה" זצ"ל באנטוורפן, הגיעו
רבים לשחר את פניו. כדרכו, התעניין אצל כל אחד היכן בניו לומדים, וחלקם
הודו ששלחו את בניהם להשתלם באוניברסיטאות, וזאת כדי שתהיה להם
פרנסה, והיו עשירים.

כעבור כמה שנים ביקר שוב באנטוורפן והתעניין מה עושים כל אותם
בוגרי אוניברסיטאות. סיפרו שהם עובדים כעורכי דין ורואי חשבון אצל
המיליונרים הכבדים, עשירי עיר היהלומים.

"ואותם גבירים", התעניין האדמו"ר, "מה השכלתם?"
התברר, שהם חסרי כל השכלה. לא היתה להם 'אלא' סיעתא דשמיא...
ביקש האדמו"ר מהרב יצחק קסירר ז"ל לארגן לו ביקור בבורסה, כשראה
את תגובתו, הבטיח שלא יעשה לו בושות...

התכנסו יהלומני אנטוורפן, והאדמו"ר שאל: "מי כאן מיליונר?"
כמובן, לא היו בין השומעים מי שהרשה לעצמו שלא להרים את ידו...
המשיך ושאל: "למי יש כאן השכלה גבוהה?" איש לא הרים ידו.
"אם כן איך אתם מסתדרים?", הוסיף ושאל, וענה: "מעסיקים אתם רואי
חשבון ועורכי דין כשכירים, אם כן, אמרו אתם. מה מאחלים אתם לבניכם -

כשהקב"ה ברא את כל החיות שבעולם, ברא לכל אחד את כלי ההגנה שלו, דהיינו לזה קרניים, ולזה שיניים וכו', כלי ההגנה היחיד שלי הוא "השתיקה" והנה גם את זה רוצים לקחת ממני?

הגאון רבי אהרן ישעיהו רוטר שליט"א מספר זכרונות ממרן החזו"א זצוק"ל

מה חשוב יותר, ולכן אין ביכולתי להעיד על זה, רק אני רגיל לומר, אם כבר משתמשים, שישתמשו בהכשרים היותר מהודרים."

מקום בעולם הקדושה

"פעם אחת אמרתי לו, שאינני רואה שום איסור בעשיית תמונה, דהיינו בצילום, והשיב לי "דבאמת אין הכי נמי, על פי נגלה אין שום איסור, אבל יש לזה מקום בעולם הקדושה".

"סיפר לי הרה"ג רמ"מ דייטש ז"ל, שהוא בא ארצה ביחד עם מרן, כלומר הם נסעו על אניה אחת, והנה באמצע הנסיעה התאספו קבוצה של חלוצים ורצו לצלם את מרן, ואמר להם מרן שאיננו מרשה להם, והם צחקו ממנו, כאילו אמרו שאינם זקוקים לקבלת רשות ממנו, ואז השיב להם: "אם ברצונכם לגנוב אז תגנבו" משמע שהיה סבור שאין צלם את הזולת בלי לקבל רשות ממנו.

אגב, מוסיף איש שיחנו הגרא"י שליט"א: "כשנפגש עם ראש הממשלה דאז ב"ג במפגש הידוע בתחילת תשי"ג ועמדו בפרוודור כמה עתונאים עם מצלמות בידיהם. עמדתי שם בפתח הבית ובקשתי מהם לא לצלם את המפגש, כי כאמור ידוע שמרן הקפיד מאד שלא לעשות תמונות ממנו, ובפרט עם איש כזה. אולם הם סירבו לי באמרם שזה הפרנסה שלהם, ובסופו של דבר הם לא עשו שום תמונה, מתחילת המפגש עד שב"ג נכנס לחדרו של מרן, וכששאלתי אותם מדוע לא צילמו, ענו לי שכח ההפתעה היה כל כך גדול מעצם המפגש ששכחו לצלם, אבל כעת אחרי שב"ג יצא, כבר ניטל מהם כוח ההפתעה, הם כבר מוכנים לצלם, בסופו של דבר מרן לא ליווה אותו אפילו פסיעה אחת, ולא היה להם מה לצלם, ואין תמונה.

(מתוך המבשר קהילות, אב תשע"ח)

מרן לא היה מרבה לדבר באותם סיורים ליליים שהתלוויתי עימו, ופעם אחת אמר לי: "החפץ חיים היה אומר, שבני אדם מטבעם עצלים על כל האיברים חוץ מהפה, ואני גם על הפה אני עצל".

אגב, ברוח דברים אלו אמר בהזדמנות אחרת. היה זה כשבאו אליו מאיזה מוסד הגון לבקש הסכמה, וסירב לתת. הם התחילו להפציר בו, ואז השיב להם: "דעו, כשהקב"ה ברא את כל החיות שבעולם, ברא לכל אחד את כלי ההגנה שלו, דהיינו לזה קרניים, ולזה שיניים וכו', כלי ההגנה היחיד שלי הוא "השתיקה" והנה גם את זה רוצים לקחת ממני?"

אולם בכל זאת אם ברצוני היה לשאול על משהו מעניין, או להכנס לשיחה בנושא מסויים, הרי שזה היה הזמן המתאים", נזכר איש שיחנו בערגה לאותם ימים נעלים שלא ישובו עוד.

להחמיר בפיקוח נפש

זכורני שבתקופה שישנתי אצלו, והייתי בא מאוחר בלילה מהשיבה ובתקופה מסוימת גם מהפעילות למען החינוך בנתניה, השעה כבר היתה קרוב לאחת אחר חצות הלילה, והוא בגין עדינות נפשו מעולם לא מלא לבו לבקש ממני במפגיע לצאת כעת לטיול, אלא אמר לי "מאן קען דאך נישט לאזען די שטאט הפקר" דהיינו, "הלא אי אפשר להשאיר את העיר הפקר" ואני הבנתי את הרמז, שברצונו כעת לצאת, והשבתי "פשיטא".

"פעם הלכנו בדרך לכיוון בית הקברות, והיה אז קיץ וחום גדול, ושמענו אוטו הנוסע מאחורינו, ומיד סטה מהמסלול הקבוע ופנה הצידה אל החולות והרחיק ללכת בהם, ובהיותי יודע שהוא זקן תשוש וחולה והדבר קשה לו מאד, שאלתי אותו, מדוע הוא מרחיק ללכת כל כך? והשיב לי "חייבים אנו להחמיר בפיקוח נפש".

"זכורני מספר ימים לפני ר"ה האחרון, בהליכתי לטייל עמו, סיפר שבאו לשאול על אתרוג מפרדס מסוים אם הוא כשר, והשיב "שהוא כשר לטיגון".. אגב, מרן היה מתלונן שבאים אליו סוחרים אתרוגים ומראים לו על אתרוג מסוים ואומרים שאיננו מורכב והוא היה שותק, כי אין ביכולתו לאשר גם לא להכחיש, אבל הם תפסו ששתיקתו כהודאה דמיא, והיו מפרסמים בשמו הסכמה על כשרותו של האתרוג, למרות שלא הביע שום עמדה בענין זה. "זכורני בשמחת תורה האחרון לפנות ערב בשכבו על מיטתו במרפסת מוקף בתלמידיו, שיבח מאד את אתרוגי תימן, למרות שהוא בעצמו לקח את שלו, [דהיינו אלו שהוא בעצמו הכריע עליהם שהם בחזקת בלתי מורכבים], באמרו שכפי מראיתם שאין בהם שרף, לא יתכן שיהיו מורכבים.

כמו כן שאלתי אותו פעם על קופסאות שימורי בשר שהיה נהוג אז, והיה עליהם הכשר מרבנים מפורסמים, ושאלתי אותו איזה הכשר יותר טוב? והשיב לי "משל למה הדבר דומה, לאחד שמחזיק שני שקים סגורים ושאל

חוויה רוחנית יומית מדי יום אצלך במייל

'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתי, אקטואלי ומרתק.
עם סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
בהגשה מקצועית עם טעם של עוד... להצטרפות שלח מייל ל-

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

אחד הילדים השתובב בבית הכנסת, ואחד הספסלים נפל ארצה בקול רעש גדול... וכולם הפנו את מבטם אליו. הילד הסמיק והאדים מבושה.

‘מידות מעל הכל’ של בעל ה‘נתיבות שלום’ זי”ע

“וְנָח מִצָּא הֵן בְּעֵינֵי ד’” (בראשית ו, ח)

ממעשיו נפל ארצה מבלי משים, אחד הספסלים בקול רעש גדול... באותו הרגע נחרדו כולם והפנו את מבטם בבת אחת לכיוון ממנו נשמעה החבטה. אותו ילד הסמיק והאדים מבושה כשראה את מבטי הציבור ננעצים בו באותו הרגע. חוץ מהרבי, שהסתובב מיד עם שמיעת החבטה לכיוון הקיר כדי שלא לבייש את אותו הילד שגרם לכך...

(מתוך בנתיבות האבות)

כל מי שבא בקרבתו של בעל ה‘נתיבות שלום’ ידע בבירור, שהיו הרבה דברים הנוגעים בציפור נפשו ממש, אך הוא ויתר עליהם תוך הקרבה עצמית, הכל בגלל עבודת המידות. האמרה “מידות מעל הכל” השתקפה אצלו כדרך חיים עקבית. נקל היה בעיניו לוותר גם כשמדובר בעניינים שהיו משאת נפשו, וראה בהם את יעודו ושלחותו בעולמו, עניינים שהקדיש את כל חייו למענם. פלס המידות הכריע את הכף.

בהזדמנות סיפר הרבי זצ”ל לאחד מצאצאיו: “את כל חיי הקרבתי למען בניית חסידות סלונים על ידי הקמת הישיבה הקדושה ‘בית אברהם’. כשהקמתי את הישיבה פרשתי מראשות ישיבת חב”ד בתל אביב, שם היתה לי משכורת מכובדת ודירה למגורים. בחוסר כל הקמתי את הישיבה ונתתי למענה הכל, חוץ מדבר אחד שלא הייתי מוכן לתת, אפילו למען הישיבה: את ה“מידות”. המידות הן מעל לכל.

כשקרו מצבים שהיה צורך לפעול בתקיפות, לא לפי המידות הטובות, והיה נראה שחסידות סלונים עומדת חלילה להינזק נזק בלתי הפיך אם לא יפעלו כך, לא הייתי מוכן לעשות זאת”.

בוא וראה עד כמה נזהר היה הרבי זצ”ל בעל ה‘נתיבות שלום’ מהלבנת פנים אפילו של ילד.

פעם הוא עמד בשטיבל בשכונת בית ישראל, ושוחח עם מאן דהו כשפניו מופנות אל הקהל. אחד הילדים השתובב מעט בבית הכנסת, וכתוצאה

הוא נפגע מאד מיחסו של רבי שמואל סלנט, ועזב את הבית בכעס גדול. הגבאים ניסו להרגיעו, אך ללא הועיל...

הגאון רבי יחיאל מיכל שטרן שליט”א

עם סיפור ששמע על עשיר שהגיע לרבי שמואל סלנט זצ”ל

“בְּזַעַת אֶפֶיךָ תֹאכַל לֶחֶם” (בראשית ג, י”ט)

בגמר האוכל, נטלו סידורים ובירכו ברכת המזון בקול ושירה כולם כאחד, ולאחר ברכת המזון נטלו כולם ספרים: זה גמרא, זה חומש וזה משניות, והילד הקטן נטל דף שיש בו צורת האותיות, וישבו ביניהם ולמדו, לאט לאט נרדם הילד הקטן על הדף, והאב נטלו והשכיבו על המיטה, פשט את בגדיו וכיסהו במעטה קל של צמר, כך חלפה לה שעה עד שכולם נרדמו, ואז ישב האברך עם הגמרא והמשיך ללמוד. לגביר, לא היה כח לעמוד זמן רב, והלך לבית מלונו.

לאחר שלוש שעות שוב חזרו אליו הגבאים, ואמרו לו בא וראה את האברך. שב הגביר וראה איך יושב האברך על הרצפה ומזיל דמעות ועורך תיקון חצות. הגביר התרגש מאד ואמר: “עכשיו אני מבין את רבי שמואל, אברך כמותו ודאי שחשוב ממני פי כמה וכמה”.

למחר חזר הגביר לבית רבי שמואל, ביקש לפייסו, ואמר: “אני מוכן לתת לאברך פרנסה בשפע לכל ימיו!” שלח רבי שמואל לקרוא מיד לאברך. אמר האברך:

“ב”ה, לא חסר לי כלום! יש לי בית, יש לי לחם ושמן, ומה לי לצרה הזאת של עשירות אשר תמנע ממני מלעבוד את ה’ מתוך דעה צלולה?!”

(מתוך הספר מידות והנהגות טובות)

שמעתי סיפור מופלא, שהיה בירושלים עיה”ק. גביר, תומך ידוע במוסדות ירושלים, בא לבקר בארץ הקודש, וגבאי המוסדות ליווהו והראו לו את “עץ חיים”, את בית החולים “ביקור חולים”, ומוסדות הצדקה והכוללים. בגמר הביקור הביאוהו לבית רבה של ירושלים, רבי שמואל סלנט. הרב ישב ושוחח עמו. תוך כדי שיחה, נכנס אברך צנוע ובא לשאול את רבי שמואל סלנט שאלה בהלכה, מיד הפסיק רבי שמואל לדבר עם האורח הנדיב, וישב ושוחח בארוכה עם האברך הצנוע.

הגביר נפגע מאד מיחסו של רבי שמואל, ועזב את הבית בכעס גדול. הגבאים ניסו להרגיעו, אך ללא הועיל. החליטו ביניהם הגבאים להראות לגביר את חיי האברך הצנוע. הם אמרו לגביר: “לכשתראה מי הוא האברך, אולי תשנה את דעתך”.

לעת ערב הגיעו לחלון ביתו של האברך, שהיה גר במרתף כאשר חצי מקומת הדירה היה בתוך האדמה וחציו השני נמצא מעל האדמה. הם ראו איך יושבים האברך עם שבעת בניו סביב השולחן, ואוכלים לחם עם קצת שמן. אח”כ מזג להם כוס חלב שרק שליש מהכוס הכיל חלב.

זכורני, שהייתי פעם אצל ראש ישיבה אחד, חסידא קדישא. כאשר נכנסנו לביתו אחרי התפילה בליל שבת, מצאנו שולחן ערוך במיטב הכלים. ראש הישיבה אמר לאשתו הרבנית: "אני אומר לך, בבתי המלון המפוארים ביותר שבהם הייתי, אין כזו עריכה, בכל פעם כשאני רואה את עריכת השולחן שלך, אני מתפעל מחדש!"

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א על חשיבות הכרת הטוב

"האשה אשר נתתה עמדי" (בראשית ג', י"ב)

בצעירותי, כשלמדתי בחיפה בישיבת "תפארת ישראל", זכינו לשמוע שיחות מפי ראש הישיבה רבי מאיר רובמן זצ"ל. באחת משיחותיו לימד אותנו עומק ביסוד הגדול של הכרת הטוב המובא בספרים הקדושים: חיוב הכרת הטוב אינו דוקא להחזיק טובה לאותו אדם שהיטיב לנו. אמנם יש ענין להחזיר לו טובה, חובת הכרת הטוב היא עבור האדם בעצמו, שהוא לא ירגיש כפוי טובה!

ענין הכרת הטוב אינו מבחינת תגמול למי שעשה לי טובה, אלא שאני בעצמי ארגיש שהדבר הזה עשה לי טובה, וכדי שתהיה לי ההרגשה שמישהו עשה לי טובה, אין זה מן הראוי שלא אחזיר לו טובה, או שאזיק לו.

מידת הכרת הטוב נובעת מענוה

מהו המקור למידה זו של הכרת הטוב? מנין מגיע לאדם הרצון להכיר טובה למי שהיטיב עמו?

ביאר ראש הישיבה, הרב רובמן זצ"ל, כי מדת הכרת הטוב נובעת מהכרת שפלות עצמו. האדם העניו, המרגיש שאינו בר מעלה על פני מיטיבו, אינו חש שחברו חייב לו, ומתוך כך אינו מבין: במה זכיתי לקבל את הטובה? הרי אין מגיע לי כלום! אם כן, אני חייב להיטיב עמו כנגד זה! והוא משתדל בכל הזדמנות להכיר טובה ולגמול טוב עם מי שעשה לו את הטובה.

ככל שאדם עניו יותר, הוא מרגיש יותר חובה להכיר טובה אפילו על טובה קטנה שנעשתה עבורו. גם לאחר שנים רבות חש הוא, שהוא חייב את נפשו ממש לעושה הטובה!

לעומת זאת, בעל גאווה מרגיש תמיד שעל כולם לתת לו ולכבד אותו. המחשבה שלו היא: 'מגיע לי!' ואם קיבל ממישהו טובה, הוא אינו מבין מדוע עליו להכיר לו טובה על כך: 'מה הטובה שעשה לי? מי הוא בכלל, שאני צריך להכיר לו טובה?' מחשבות אלה נובעות מגאווה עצמית, ומונעות ממנו להשיב טובה על טובה.

דוגמא קיצונית ראינו אצל המן הרשע, הגאוותן המפורסם, שכל מחשבתו היתה: 'מגיע לי!'

גם לאחר שאחשוורוש גידלו מעל כל השרים ונתן לו זכויות מיוחדות, לא הרגיש חייב כלל, אלא להפך. כאשר דיבר עמו המלך על פרס מיוחד המגיע לאיש אשר המלך חפץ ביקרו, לא היה לו כל ספק כי מדובר בו עצמו - "למי יחפוץ המלך לעשות יקר יותר ממני?" הרי מגיע לי, מגיע לי יותר! אהבת עצמו והגדלת ערכו בעיניו, הביאוהו לחשוב כאילו מגיע לו כל כבוד שנתנו לו, ומדוע עליו להכיר טובה על כך?

כך עלול להיראות לבסוף מי שאינו עובד על עצמו וחושב תמיד שמגיע לו לקבל מבני משפחתו, מחבריו ומעל הכל - מהקב"ה! אולם מי שמכיר בערכו ויודע שאף אחד אינו חייב לו, מתרגל להודות על כל מה שמקבל, גם מאדם פשוט, קל וחומר מבורא העולם.

הכרת הטוב לראש הישיבה

ניתן ללמוד רבות מהכרת הטוב של גדולי ישראל בכל הדורות, שכל מה שעשו עבורם נחשב בעיניהם טובה גדולה, ומשום כך הרגישו חובה עצומה להשיב טובה.

להלן דבריו של משגיח ישיבת פוניבז', רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, שהכרת הטוב שלו מעידה על גודל ענוותנותו.

יום אחד נגש רבי יחזקאל זצ"ל לרבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, שהיה אחד מגדולי מגידי השעור של ישיבת פוניבז', ושאלו: "רבי שמואל, היודע אתה כי היום הוא יום הזכרון של ראש הישיבה, הרב יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, האם שלחת לו איזו 'חבילה' קטנה?"

המשיך רבי יחזקאל וסיפר: "מיום פטירתו של ראש הישיבה, לפני למעלה מעשור, בכל יום אני מחפש לשלח לו איזו 'חבילה', איזו מצוה או משנה שנלמדה ליזכותו, וכל כך למה? מפני שהוא עשה אותי משגיח פה וזיכה אותי בזכות כה גדולה, ועל כך אני חייב לשלם לו. ובמה אשלם לו? בכל יום אני משתדל באיזה דבר של שבירת הרצונות שלי, לכבודו של ראש הישיבה בעולם העליון. אני חושב להגיב - ואיני מגיב, רוצה להנות מאיזה דבר - ואיני נהנה! לכבודו, וכך שובר אני את הרצון שלי."

ולא רק ביום הזכרון, אלא יום-יום השתדל רבי יחזקאל לשלוח 'פעקאלע' לראש הישיבה בתור הכרת הטוב על שזיכה אותו למעמד כזה - של משגיח. עד כדי כך! גאון עולם, קדוש עליון, רבי יחזקאל לוינשטיין, שזכה לשמש בקודש כמשגיח בישיבת פוניבז' בזכות עצמו, בזכות תורתו וקדושתו! אך הוא, ברוב ענוותנותו, לא חשב שהתפקיד מגיע לו כלל, והרגיש שהרב מפוניבז' עשה לו טובה גדולה מאד מאד שמינהו למשגיח בישיבה.

אורח טוב - מהו אומר?

הגמרא (ברכות נח ע"א) אומרת: "אורח טוב - מהו אומר? - כמה טרחו טרח בעל הבית בשבילי, כמה בשר הביא לפני, כמה יין הביא לפני, כמה גלוסקאות הביא לפני, וכל מה שטרח - לא טרח אלא בשבילי."

האורח הטוב מחשיב כל פרט ופרט מן הטובות שמקבל. הוא מרגיש שכל מה שעושים לו זהו חסד שעושים עמו, ואין חייבים לו כלל. והוא מחשיב כל כך כל דבר, עד שמרגיש שכל הטרחה שטרחו המארחים לפני הסעודה היתה בשבילו.

הרי הם הלכו וקנו בשר, נכון שהם קנו גם בשביל בני הבית, אך האם בשל כך אודה להם רק על החתיכה שלי? ודאי שלא! הוא מרגיש שכל הקניות שקנו היו רק בשבילו, וכל הטרחות, הנקיונות וההכנות לסעודה - הכל נעשה רק עבורו.

ממשיכה הגמרא ומתארת: "אבל אורח רע - מהו אומר? מה טורח טרח בעל הבית זה? פת אחת אכלתי, חתיכה אחת אכלתי, כוס אחת שתיתי, כל

אם ניכנס גם אנו לביתנו, ונאמר לבני הבית: 'אתם יודעים לערוך שלחן! לא ראיתי בשום מקום עריכת שולחן כזאת!' איזו הרגשה טובה נגרום להם... בשעה שאדם נכנס לביתו לבילי שבת ומברך: "שבת שלום", האין לך שלום יותר גדול מזה?

אבל, אדם שאינו רוצה להחזיק טובה לזולת, אדם שחסר לו בהכרת הטוב, יאמר לעצמו: 'עזוב, אלה דברים קטנים, אני צריך לשים את הראש שלי בהם? מתאים יותר להתפעל מתוספות, ממחרש"א, ולא מדברים כאלה'. אבל אין זה נכון! החזון איש אומר, וזה מיוסד על דברי רבותינו: כל מגמתה של האשה למצוא חן בעיני בעלה, וממילא כל מה שהיא עושה, ובעלה יאמר לה שזה מצא חן בעיניו, היא תהנה מכך הנאה הכי גדולה: מצאתי חן בעיני בעלי! הדבר הגרוע ביותר בבית הוא מציאת חסרונות באשה! אוי ואבוי כשזה המצב!

הכרת הטוב לכל מי שהתכוון להיטיב

רבי משה שמואל ספירא זצ"ל, ראש ישיבת "באר יעקב", סיפר על רבי יצחק אלחנן סיפור, שממנו ניכרת שוב רגישותו הרבה לכבוד הזולת. אירע פעם שאחד מהבחורים בקהילה נחטף. בני המשפחה היו מודאגים מאד, וכל העיר היתה כמרקחה. מה לא עשה הרב כדי למצוא אותו? דיבר עם מי שנוגע בדבר, השתדל אצל השלטונות, ונתן את כל לבו ממש כדי לאתר את החוטפים ולהחזיר את הבחור לביתו בריא ושלם. גם הפרנסים עמלו רבות, אבל הרב עמל ביותר, והיה בוכה ומתפלל על כך במשך שבוע ימים. כעבור שבוע, לאחר מאמצים כבירים, אותרו החוטפים, ברוך ה', והבחור הובא בריא ושלם בחזרה לעיר.

מששב הבחור לעיר, רץ אחד מבני הקהילה אל הרב ובישר לו: "ברוך ה', הבחור חזר, והוא שלם ובריא, הרב אינו צריך לדאוג!" מיד חיבקו הרב, ושמח שמחה גדולה, הודה לו הרב מאד ואמר: "תזכה למצוות, בשורה טובה תדשן עצם".

עוד זה מדבר, וזה בא, ויאמר הבא: "הרב היה מודאג כל כך, אני רוצה לבשר לרב שהבחור חזר!" הוא לא ידע שמישהו אחר כבר בשרו... אך הרב קיבל אף אותו בסבר פנים יפות, והודה לו על שטרח לבוא ולבשר לו. אחריו הגיע אדם נוסף לבשר לרב על הישועה, עוד ועוד אנשים נכנסו אל הרב בשמחה, וכל אחד שהגיע, לא יכול היה להבין מהרב כלל, שהרב כבר שמע וידע! הרב התייחס לכל אחד כאילו הוא הראשון שבא לבשר לו את הבשורה הטובה!

ומדוע? הרב רצה לתת לכל אחד ואחד את ההרגשה הטובה... והכיר טובה לכל אחד על שרצה להיטיב עמו ולבשר לו. כמה עלינו להתחזק בכבוד הזולת, וגם אם משהו משמיע לנו אמרה או שמועה שכבר שמענו, נאזין לו בשמחה ובכבוד, ולא נפטיר לעומתו: "אה זה? שמעתי, מה אתה מחדש לי חידושים..."

העניו מכיר בטובתו של הקב"ה

מידות טובות הן תנאי לעליה בעבודת ה', עם מידות טובות אפשר להגיע לדרגות גבוהות בתורה וביראת שמים. הסברנו שהשפל ברוחו, בעל מידת הענוה יכול להגיע למידת הכרת הטוב. הרגשת הכרת הטוב, שיש לאדם כלפי מי שמיטיב איתו, מביאה אותו להכיר טובה להקב"ה על כל מה שנותן לו.

(קטעים מתוך הספר 'משכני אחר' שמות)

טורח שטרח בעל הבית זה - לא טרח אלא בשביל אשתו ובניו". אורח רע הוא אדם, שהשקפת החיים שלו היא: "מגיע לי", ובתור אחד כזה, כאשר יסעד על שולחן מארחיו תהיה מחשבתו: "מה בסך הכל עשה בשבילי בעל הבית? כוס אחת של יין נתן לי, חתיכה אחת של בשר נתן לי, וכמעט שלא טרח לכבודי, אלא לכבוד בני משפחתי".

כל מה שהוא מקבל נחשב קטן בעיניו, כי הלא גם אחרים מקבלים. הנה יש לו למארח בנים וחתינים. הם ישבו, אכלו ושתו, ואני רק נספח... זהו אורח רע: חושב הוא שמקבל רק דרך אגב, וממילא לא חשובה בעיניו הטרחה שטרחו כדי לארחו, ואינו חש הכרת הטוב. וזה נובע מרוב גאוותו שחושב שהיה מתאים שיטפלו בו באופן מיוחד...

ומנגד האורח היהיר יושב גם האורח הטוב. הוא רבוב ענוותנותו מחשיב את כל הטובות שקיבל בכל הזמן ומעריך את כל הטרחה כאילו הכל נעשה במיוחד בשבילו. זה תופס במוחו מקום חשוב, ולכן הוא מרגיש חובה גדולה של הכרת הטוב!

זוהי העבודה הנדרשת מאתנו, להחשיב את הטובה כל כך, ולחשוב שכל הטובה נעשתה רק עבורנו, עד שממילא נרגיש חובה להכיר טובה. העובדה, שגם אחרים קיבלו את אותה טובה, או נהנו יחד איתי, לא צריכה לעניין אותי כלל. הם ראויים לקבל את הטובה וזכאים לכך, אבל אני אינני ראוי לכך... מי שמרגיש כך, נכנע לפני מיטיבו, כדברי המדרש שהבאנו לעיל: "מי שהוא פותח פתחו לחברו - נפשו חייב לו".

בטויי הכרת הטוב בבית

בראש ובראשונה עלינו להכיר טובה לבני הבית, וכמובן, חשוב לא פחות לבטא בקול את תודתנו אליהם. כל אדם שאינו הולך בהרגשת "מגיע לי" הנגרמת מגאווה, יהיה מוכן לקבל בתודה את כל מה שטרחו להכין עבורו. אך עליו להכיר על כך טובה ולהודות בפועל לעושה הטובה. בא יהודי הביתה ורואה שאשתו הכינה לו מרק חם, הוא אוכל, ואפילו נהנה, ומה הוא אומר בלבו? "אם אגיד לה מלה טובה, היא תרגיש את עצמה 'על הגובה', ותחשוב כאילו אני כל כך תאוותן למרק החם שלה..." זהו החשבון שהוא עושה...

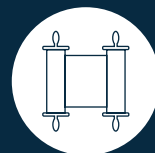
ומאיפה כל החשבון נובע? מהגאווה העצמית של האדם, כי אם היתה בו מידת הענוה והשפלות, היה מוכן להרכין את ראשו, מכיר לה טובה ואומר מיד: "כמה טעים המרק, תודה רבה, לא ידעתי שאזכה היום למרק כה מיוחד, בפרט עכשיו כשקר קצת בחוץ..."

מה גורם לו לתת לאשתו מחמאה כזו? ההרגשה שהוא חייב לה! זוהי הכרת הטוב! אם אינך מכיר טובה, זה בשל העובדה שאינך רוצה להרגיש חייב, ולכן אינך אומר כלום. לעומת זאת אדם שמכיר טובה, אין לו כפיות טובה, הוא נכנס לביתו ואומר תודה.

זכורני, שהייתי פעם אצל ראש ישיבה אחד, חסידא קדישא. כאשר נכנסנו לביתו אחרי התפילה לבילי שבת, מצאנו שולחן ערוך במיטב הכלים. ראש הישיבה אמר לאשתו הרבנית: "אני אומר לך, בבתי המלון המפוארים ביותר שבהם הייתי, אין כזו עריכה פדנטית ומדויקת כמו שלך, בכל פעם כשאני רואה את עריכת השולחן שלך, אני מתפעל מחדש - באיזה טוב טעם ודעת את עושה זאת!" ואומר לכם את האמת, אני בטוח, אין לי צל של ספק, שבכל ליל שבת הוא אומר לה כך!

- מדוע שינתה תורה את הסדר הראוי לה רק מחמת טענתן המוטעית של האומות?
- מדוע נברא האדם חסר שלימות, ללא אשה, ולא יחד עם בת זוגו?
- כיצד שמרו הכרובים והחרב המתהפכת על גן עדן?
- מדוע דרכו של איש לחזר על אשה, ואין דרכה של אשה לחזר על איש?

השאלות
בפרשת
השבוע

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה והמועדים' לרכישה התקשרו 02-5609000

מאות הנאספים חגגו את שמחת הבר המצווה. אך מי שהציץ לכיוון ה"מזרח" נדהם לגלות שהחתן כבר עטור בזקן לבן... הייתה זו "מסיבת הפתעה" שהכינה משפחת זיידנפלד לראש המשפחה, 70 שנה לאחר הבר מצוה המקורית שלא נחגגה

סיפור מרתק על 'להתחיל מבראשית' של רבי ישעי' זיידנפלד שליט"א

מלהשתתף בשמחה הגדולה הזו. בשלב זה, רעייתי - שנולדה וגדלה בטורונטו - לא עומדת על עומק המשמעות של שמחת החתונה. היא הרי לא עברה את השואה, וגם ממני לא שמעה רבות על מאורעותיה.

החתונה התקרבה, אך היות ושניים מילדי לא חשו אז בטוב, ביקשה ממני רעייתי שאטוס לבד והיא תישאר לשמור על הילדים בבית. לפני שיצאתי לא שכחה לבקש ממני שכאשר אשוב אספר לה ולילדים את כל החוויות שעברו עלי.

בטיסת חזור התרחש הסיפור שתיארתי, אך מיד כאשר ירדתי מהמטוס נמחה מראשי המפגש המדהים והטעון עם המציל שלי.

זה נמחק מזיכרוני - כביכול מעולם לא התרחש. נכנסתי הביתה ותיארתי את כל החוויות מהטיסה לחתונה, חילקתי מתנות - אך אף מילה על "האיש מטקסס".

חלפו שנתיים והוזמנתי למסיבה בהשתתפות צוות החינוך של בית הספר שלנו בניו אורלינס. מארגן האירוע ביקש מהנוכחים לספר על חוויות יוצאות דופן שהתרחשו בחייהם. יודגש שבעירנו בקושי התגוררו ניצולי שואה - אלו העדיפו בדרך כלל להתחיל את חייהם החדשים בסביבה יותר אוהדת, כמו ניו יורק, שיקגו וכדו', שם התגוררו המוני יהודים.

נעמדתי וסיפרתי בקצרה את קורות הסבל שלי בשואה וסיימתי בתיאור אותו מפגש מפתיע בטיסה שבין קנדה לארה"ב. רוב הנוכחים דמעו כאשר שמעו את התיאורים, גם רעייתי - שנכחה שם - דמעה, אך בנוסף לכל הייתה נסערת עד עמקי נשמתה. היא פרצה בכבי ושאלה: "איך ייתכן? מדוע לא סיפרת לי את זה כאשר חזרת מהחתונה בטורונטו? למה הסתרת את זה ממני ומהילדים?".

הסיפור הזה מצביע על המשקעים שנושאים עימם ניצולי השואה למשך כל ימי חייהם. וזה אומר שכאשר ניצולי השואה שיקמו את עצמם, כאשר הם "התחילו מבראשית", לא עשו זאת לאחר ש"ריפאו" את עצמם מטרגדיות השואה - אלא למרות הטרגדיות. "להתחיל מבראשית" זה לא למחוק את העבר, אלא זה להשאיר מקום בנפש לצד העבר. מי שחווה את השואה לעולם לא יהי' מסוגל לשכוח זאת, וכפי שסיפרתי ייתכן גם שבמשך עשרות שנים אפילו לא יהי' מסוגל לדבר על כך. אך יחד עם זאת, לצד הכאב שלעולם לא יימחק, יש להצמיח ענף חדש של חיים! איך עושים את זה? איך המוות שרודף מהעבר והחיים כלפי העתיד משמשים בערבוביה?

לקראת המראה בטיסה מטורונטו לארצות הברית, צעד לו הרה"ח רבי ישעי' זיידנפלד שליט"א מעדנות למקום הישיבה המסומן. כדי להתיישב שם, היה עליו לבקש ממי שישב במעבר לאפשר זאת. אך הלה היה כל כך שקוע בעיתון, שכלל לא שם לב לנוכחותו. רבי ישעי' לחש 'אקסקיזמי' אך עוד לפני שהספיק להתיישב הכריזו: "ראביי זיידנפלד!" "ראביי זיידנפלד!"

הוא הגביה את ידו כדי שהדייל יאתר אותו, והלה מסר לו כמה פרטים בקשר לאוכל הכשר שהזמין, פנה להתיישב ובעל העיתון התיק את פניו מהאותיות הקטנות ואמר לו: "אתה יודע: גם אני יהודי!"

הרב זיידנפלד: שמחתי לערוך עמו היכרות ובמהלך השיחה התעניין: "איך ניצלת מהשואה?" הסיפור התרחש לפני עשרות שנים - כשהיינו הרבה יותר קרובים לשואה. סיפרתי לו שאני הייתי ברכבת האחרונה שיצאה ממחנה כפיא לאושוויץ, אבל בדרך הגיעו הפרטיזנים ו... ו... אז שמתי לב שהמאזין שלי מחוויר ורועד!

הוא הרים את ידו הימנית וקרא "תפסיק!" "תפסיק!" והמשיך לספר את הסיפור מהנקודה בה עצרתי. הוא תיאר כיצד הפצו הפרטיזנים את פסי הרכבת ובכך גרמו לעצירתה - מה שהביא להצלת 10,000 יהודים. הוא דיין כל כך בפרטים, שהיה ברור שגם הוא אחד מנוסעי אותה רכבת.

כאשר סיים את דבריו שאלתי את עצמי בקול ובהתרגשות "היתכן? היתכן ששלושים שנה לאחר ההתרחשות אפגוש על מטוס - בין שמים לארץ - יהודי שניצל איתי באותה רכבת בדרך לאושוויץ?!"

ואז הוא הפתיע אותי: "לא. לא הייתי באותה רכבת!" שאלתי: "אז איך אתה מכיר את כל הפרטים?!" הוא השיב: "הייתי המפקד של פלוגת הפרטיזנים שהפציעה את הפסים!"

נו, אתה הרי עוסק בכתיבה! תתאר לי בבקשה איך הסיפור הזה צריך להמשיך?

"...ואז נפלו המציל והניצול איש על כתפי רעהו. התחבקו והתנשקו! הניצול פרץ בכבי מסעיר ושאל את המציל: "איך אני יכול להודות לך על החיים שהענקת לי במתנה? ועל 10,000 יהודים שלא הגיעו לאושוויץ - בזכותך!"... לפני שנפרדו השניים לאחר הנחיתה, החליפו ביניהם פרטים והבטיחו להמשיך ולשמור על קשר עד יומם האחרון."

כן. כך זה אולי היה אמור להמשיך... אבל אתה רוצה לשמוע איך זה המשיך באמת? אל תתאכזב אבל אף אחד לא נפל על כתפי רעהו. אף אחד גם לא בכה, מהר מאוד "העברנו נושא" וכאשר נפרדנו אפילו לא שאלנו אחד לשמו של השני! כל מה שאני יודע עליו כיום זה שהוא מתגורר בטקסס - במידה והוא עדיין לא עזב שם. ושהוא מוכר בגדי עור - במידה והוא עדיין לא יצא לפנסיה... לא החלפנו מספרי טלפון ולא כלום.

אתה יודע למה זה קרה? כי שנינו סבלנו "ממחלת הזיכרון"! שנינו היינו נפגעי אותה "פוביה" שמלווה את ניצולי השואה מיום הצלתם ועד יום הסתלקותם מן העולם. גם אם רצינו להמשיך ולשוחח פשוט לא יכולנו, זר לא יבין זאת!

הסיפור הזה לא מבטא את עומק משמעותו, ללא הרקע שקדם לו והשובל שנוצר ממנו:

באותן שנים מנהל רבי ישעי' בית ספר יהודי בעיר 'ניו אורלינס' שבמדינת לואיזיאנה בארה"ב, אחותו שמתגוררת בטורונטו מתקשרת להזמין אותו לחתונה של אחד מצאצאיה.

הרב זיידנפלד: אתה יודע מה המחשבה הראשונה שעולה לי בראש? נציג "דור שני לניצולי שואה" עומד להקים בית נאמן בישראל. אז נכון ש'מניו אורלינס' לטורונטו מפרידות שש שעות טיסה - אך שום דבר לא ימנע מאתנו

שלוש. בשעה היעודה יצעד לבית הכנסת הגדול 'בוסטון' בהר נוף, ויכשיר את המקום לשיעורי הדף היומי וכו' שיימסרו במקום - שיעורים בהם הוא מקפיד להשתתף. וגם הוא רואה סוג מסוים של "להתחיל מבראשית". ימי בחרותו חלפו עליו בתקופה בה שטפה את אירופה מערבולת ופסקו הישיבות - אך מי קבע שבגיל "שמונים פלוס" אי אפשר להיות "ישיבה בחור"?... הרב זיידנפלד: "לפני 70 שנה לא הכינו לי 'דרשה' - אז יכולתי לדרוש בבר מצוה?... החלטתי לשזור זיכרונות לצד דברי שבח להקב"ה ולכל קרובי. את כל הדרשה אמרתי בניגון ההפסדה - אותה לא זכיתי לקרוא בשעתו בציבור..."

כאשר מתבונן אדם במכות שנוחתות עליו, הוא מגלה לפתע את ה"הקדים רפואה למכה" בה נוהג הקב"ה. התבוננות זו מעניקה לאדם כוחות מחודשים "להתחיל מבראשית" למרות המכות.

הרב זיידנפלד: בדיעבד התברר שאותה עלילת דם שטפלו על אבי הי"ד הצילה את חיי רוב המשפחה. מסתבר שכל יהודי אותה עיירה קטנה בה התגוררנו נרצחו בשואה. ואנו שנמלטנו מהמקום בעקבות העלילה זכינו ברובנו בחיים! אני תמיד חושב ושואל את עצמי האם אלמלא השואה הייתי זוכה לעלות אי פעם לארץ ישראל? האם הייתי זוכה ללמד תשב"ר תורה - זכות שהתגלגלה לידי בארה"ב? והאם בכלל הייתי מוצא את "הבאשערטע שלי" (המיועדת) מרת אסתר חנה פייגע ע"ה שהתגוררה בכלל בקנדה? ההתבוננות הזו הוכיחה את עצמה שוב ושוב בכל המכות שהקב"ה שלח לי:

בשנות השמונים למדתי לדעת שהמשכורת שלי כמנהל ב"ס לא מספיקה להוצאות החינוך של ילדי וכו' והחלטתי להשקיע בנדל"ן. למדתי קורס מיוחד, ובתוך 6 שנים כבר היו בבעלותי 17 דירות. דמי השכירות כיסו את המשכנתאות לרכישת הדירות, ומהנותר יכולתי לחיות ברווח. הרבה מהדיירים שלי עבדו בתעשיית הנפט - שקיים בלואיזיאנה יותר אפילו מאשר בטקסס! כאשר התרחש משבר הנפט נעלמו משכירים מבלי לשלם, ואחרים אפילו לא נעלמו אלא פשוט הפסיקו לשלם.

המשכנתאות המשיכו לנשוך עד שמצאתי את עצמי מכריז על פשיטת רגל. מי שלא עבר זאת - לא יבין זאת. לקחו לנו הכל - כולל את ביתנו הפרטי. לא אשכח כיצד ביקש השופט גם את טבעת הנישואין של אשתי, אך לבסוף ריחם עלינו וויתר. המאכזב מכל היה יחסם של החברים העשירים בעיר, שפשוט היטו כתף קרה. יוצא מן הכלל היה אחד בשם דייוויד הרמן שהלווה לי כסף לתקופה קצרה, ובהמשך נחלץ לעזרתי אחייני היקר שהלווה לי את מלוא הסכום "עד שירווח".

כיצד אני רואה בכך "הקדים רפואה למכה"?

ב-1989 (למניינם) עזבנו את 'ניו אורלינס', ועברנו להתגורר בברוקלין, ניו יורק, שם כבר התגוררו שניים מילדינו. הסתגלתי לתחום הנדל"ן של ניו יורק ובסייעתא דשמיא הצלחתי להחזיר את החוב הגדול לאחיין שלי. שימשתי כגבאי, חזן ובעל תוקע בבית הכנסת 'עץ חיים' והדבר העניק לי הרבה סיפוק. בתחילת קיץ תשס"א הודיעה לי רעייתי שברצונה לעלות לארץ ישראל. כבר למחרת התקשרה לשלוחה של הסוכנות בניו יורק ואמרה שברצונה להתגורר בארץ ישראל כבר בראש השנה הקרוב. הפקידה אמרה לי שזה נשמע כהלצה מכיוון שלמשפחה רגילה אורך שנה להתארגן, ללמוד שפה בסיסית וכו'. רעייתי הודיעה לה שהיא בכל מקרה מתכוונת לעלות. אם ניתן לסייע לה בהכוונה וכו' מה טוב ואם לאו תסתדר בכוחות עצמה!

חלף יום נוסף והתקשרו אלינו מהסוכנות. הם הנחו אותנו בקשר לפרוצדורות וכשבוועיים לפני ראש השנה כבר התגוררנו בירושלים עיר הקודש!

כיצד אני רואה בכך "הקדים רפואה למכה"? כמה פעמים אמרה לי רעייתי, ואני גם אמרתי לה, שאם היינו נשארים להתגורר בארה"ב אזי ללא ספק לא היו לנו כוחות נפש להתמודד עם כל המכות. דווקא עלייתנו ארצה, ופתיחת חיים חדשים בירושלים עיר הקודש, היא שהעניקה לנו את הכוחות להתמודד. וכאשר אדם מסוגל להתמודד זו הרפואה הגדולה ביותר!

רפואה היא לא רק סילוק מחלה - רפואה כוללת גם את הכוח להתמודד עמה ולצדה - כלומר "להתחיל מבראשית"!

(מתוך ראיון ל"מוסף שבת קודש" יתד נאמן תשע"ד)

אתה מחזיר אותי לאותה חתונה בה השתתפתי בטורונטו. מצאתי את עצמי באולם מואר עם עיניים דומעות משמחה ומעצב. דמעה של שמחה עבור החתן הצעיר, ודמעה של עצב עבור האבא הי"ד. דמעה של שמחה עבור הכלה המאושרת, ודמעה של עצב עבור הסבתא שגם בגיל מופלג של 95 שנה לא יכלו הנאצים לתת לה לסיים את חייה בטבעיות...

"היתכן ששלושים שנה לאחר ההתרחשות אפגוש על מטוס בין שמים לארץ יהודי שניצל איתי באותה רכבת בדרך לאושוויץ?"

איך באמת בוכים ושומרים יחדיו?!

כניצולים לא רצינו רק להוכיח לעולם כולו שעם ישראל חי, אלא רצינו להוכיח זאת גם ל...עצמנו! כן. אנחנו חיים ונמשיך להאמין בהשם ולהקים משפחות שהולכות בדרכיו - כאילו לא הייתה שואה! אותה דמעת צער שזלגה על האבא שאיננו, היא גופא משכה אחריה את דמעת השמחה על הנכד שישנו!

עיניו של רבי ישעי' מצועפות ואני נאלץ להודות: לא נעים! אבל אני בוכה איתך!

סיפרתי את סיפור חיי בפני קבוצת צעירים. לפני שהתחלתי לדבר הגדרתי להם שהמטרה שלי "לנגוע בליבכם!" לקראת סוף ההרצאה, כאשר הדי התייפחיות עלו מכל האולם אמרתי להם: "ביקשתי לנגוע בליבכם - אבל אתם נגעתם בליבי!"...

"יהודי מלוכלך שכמוך, איך אתה מעז להתלונן על חבריך?"

רבי ישעי' נולד בעיירה ההונגרית "קרעסטיר" - שנודעה בגין הרה"ק רבי ישעיה' זצ"ל שחי ופעל בה. בעודו זאטוט עקרה משפחתו לכפר הקטן "טיסשו" שם למד בהמשך בביה"ס העממי. אחד מזיכרונות הילדות החזקים ביותר שלו, זה כיצד חבריו הגויים מתעמרים בו וכאשר הוא ניגש למורה להתלונן עליהם הוא זוכה לתגובה המדהימה הבאה: "יהודי מלוכלך שכמוך, איך אתה מעז להתלונן על חבריך בכיתה? תתייצב לפני מהר". המורה שהיה כומר נוצרי - היכה אותו באכזריות. כאשר חזר הביתה עם אצבעות נפוחות ונוטפות דם לקח אותו אביו לשופט הכפר שפחד להתערב בנעשה.

למרות גילו הצעיר, 8 בסך הכל, נאלץ להיפרד ממשפחתו וגלה לעיירה "יסקרינו" שבישיבה המקומית למדו אחיו הגדולים. גם שם לא ניצל מחמת האנטישמיות, כאשר קבוצת נערים קברה אותו פעם בתוך השלג ואך בנס יצא משם חי.

באמצע מלחמת העולם השנייה, אך עוד לפני שהיא הגיע להונגריה, שזר גוי מקומי "עלילת דם" על אביו בגין שוד מקומי של גב' קליין היהודית שהסתיים ברצח. האחרון שהתאים לו להיות הרוצח היה אביו - ששימש ככלי קודש, כמו"ץ וחזן - אך עבור האנטישמים התאימה דמותו לעלילה יותר מכל. הרוצח האמיתי, קצב מקומי, הפיץ את העלילה ובגינה נעצר אביו וסבל מעינויים משך שלושה שבועות. משהתעקש שלא להודות, ומשלא היו כל הוכחות לאשמתו, נאלצו לשחררו. אמנם, הסכנה עדיין ריחפה וסיכנה את חייו וזו הכריחה אותו להימלט על נפשו. במהלך תקופה מפחידה זו חל יום הבר מצווה של שיעל'ה הקטן - אך לא היה מי שיחגוג לו...

אולם שמחות ירושלמי, קיץ תשע"ג.

עשרות ומאות הנאספים חגגו את שמחת בר המצווה. אך מי שהציץ לכיוון ה"מזרח" נדהם לגלות שהחתן כבר עטור בזקן לבן... הייתה זו "מסיבת הפתעה" שהכינה משפחת זיידנפלד לראש המשפחה הנערץ - במלאות לו 83 שנה. כלומר, 70 שנה לאחר הבר מצוה המקורית שלא נחגגה. וזה גם סוג של "להתחיל מבראשית". עלילת הדם מנעה לחגוג בגיל 13? לפי תורת חיי של רבי ישעי' תמיד ניתן להשלים! להתחיל מחדש... מידי בוקר - וליתר דיוק מידי לילה - נפרד רבי ישעי' ממיטתו הנוחה בשעה

Dirshu
דרשו'ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

הופיע הספר

'לקראת שבת מלכתא' מבית 'דרשו'

חוברות 'לקראת שבת מלכתא', של 'דרשו' עכשיו בספר חדש
העלונים המבוקשים קובצו לספר חדש בתוספת מאמרים וסיפורים חדשים
עונג רוחני אמיתי

מתחילים מבראשית עם מתנות משמחות

1

תרומה בסך 18 ₪ ל-15 חודשים סך תרומה 270 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 400 ₪:
סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
+ כרטיס להגרלה הגדולה

3

תרומה בסך 18 ₪ ל-20 חודשים סך תרומה 360 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 560 ₪:
סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
סט "חפץ חיים ושמירת הלשון" מפואר 'דרשו'
+ 2 כרטיסים להגרלה הגדולה

4

תרומה בסך 18 ₪ ל-22 חודשים סך תרומה 396 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 580 ₪:
סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
"חמשה חומשי תורה" בכרך אחד 'מהדורת דרשו'
ספר "דרש דוד" על המועדים, כרך א' או ב'
+ 2 כרטיסים להגרלה הגדולה

5

תרומה בסך 18 ₪ ל-24 חודשים סך תרומה 432 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 630 ₪:
גביע כסף
סכין לחלות כסף
כף לעוגה כסף
+ 3 כרטיסים להגרלה הגדולה

6

תרומה בסך 36 ₪ ל-20 חודשים סך תרומה 720 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 1350 ₪:
סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
"חמשה חומשי תורה" בכרך אחד 'מהדורת דרשו'
ספר "חפץ חיים" מהדורת 'דרשו'
ספר "מועד לדוד"
גביע כסף
כף לעוגה כסף
סכין כסף
+ 6 כרטיסים להגרלה הגדולה

7

תרומה בסך 36 ₪ ל-24 חודשים סך תרומה 864 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 1790 ₪:
סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
סט "חפץ חיים ושמירת הלשון" מפואר 'דרשו'
"חמשה חומשי תורה" בכרך אחד 'מהדורת דרשו'
"דרש דוד" על התורה 3 כרכים
גביע כסף
כף לעוגה כסף
סכין כסף
+ 10 כרטיסים להגרלה הגדולה

מאות תלמידים מצטרפים לספסלי הלימודים
במוסדות תורניים, ע"י פעילי 'אחינו'
עוזר לנו לעזור להם, ותזכה גם אתה בזכויות
לדורי דורות.

בוא להיות שותף בזכויות לדורי דורות.

התורמים יכנסו להגרלה כוללת בסכום של

50.000 ₪!

פרס ראשון: זכייה בסך 20.000 ₪

פרס שני: זכייה בסך 10.000 ₪

פרס שלישי: זכייה בסך 5000 ₪

פרס רביעי: זכייה בסך 1500 ₪

פרס חמישי: זכייה בסך 1000 ₪

פרס שישי: זכייה בסך 500 ₪

ועוד 6 הגרלות ביניים בסך 2000 ₪ כל אחת

ובנוסף, 'דרשו' מעניק מתנות באופן
מידי עד לשווי

1790 ₪!

לרגל הוצאת הספר
'לקראת שבת'
חסול חדש ואטרקטיבי

10

תרומה בסך 18 ₪ ל-18 חודשים סך תרומה 324 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 469 ₪:
סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
הספר החדש 'לקראת שבת' (בראשית א')
2 כרכי משנה ברורה בכריכה רכה
(מס' 1-2, שהם כשני שלישי מחלק א' סימנים א-ט)
+ 1 כרטיסים להגרלה הגדולה

להצטרפות וקבלת המתנות: 02-5609000

מעשה שהיה בהיותו נער צעיר ויצא מבית המדרש בשבת אחה"צ וראה חבורת ילדי העיר בני גילו ששים ושמחים, ואומרים שיש משוגע בעיר... ושאל את הילדים, האם זה האיש משוגע הוא, והלא אני מכיר אותו מימים ימימה והוא נורמלי כאחד האדם?

הגה"ח רבי מנשה ישראל רייזמאן שליט"א על ההשתדלות להביא פרנסה

"בזעת אפיך תאכל לחם" (בראשית ג, י"ט)

כתב מרן החפץ חיים בספר 'תורת הבית' שגזירת 'בזעת אפיך תאכל לחם', לא נגזרה על מלאכה יותר משמונה שעות עבודה ביום, וכמו שכתב הרמב"ם 'עוסק במלאכתו שליש היום'.

יש יחיד סגולה שניצלו מגזירה זאת, אך רובא דרובא נכללו בפתקא זאת, אך לא אכלנו כ"כ הרבה מעץ הדעת שנשחיר ימינו ושנותינו להבל ולריק. המידה הגדושה ביותר של קללת חטא עץ הדעת, היא לעסוק במלאכה באופן שזה יכול להגיע עד שמונה שעות ביום בלבד. תשע שעות ועשר שעות זה כבר 'עצביהם כסף' וזהב מעשה ידי אדם'. הקב"ה נותן פרנסה ע"י שמונה שעות בלבד. אם אין מזה פרנסה, תחליף לפרנסה אחרת כמ"ש בפרי הארץ. יש דרייווער הטוען שמוכרח לו מאה וחמישים אלף דולר לשנה, ולזה מוכרח לו לעבוד י"ב שעות ביום, הרי הוא מאבד צורת אדם וצורת יהודי, רחמנות גדולה על יהודי כזה. לדברי החפץ חיים עליו לחפש פרנסה אחרת. יהודי שלא נשאר לו זמן ללמוד ולהתפלל כראוי ולחנך בניו ובני ביתו כראוי, לא בזאת בחר השם. ומי שכן עובד יותר משמונה שעות, הרי הוא דכתיב "והיית משוגע ממראה עיניך אשר תראה..."

והוא פלא שאינו מתבייש לספר שהוא עובד יותר שעות, והלא מי שלוקח תרופות לעצבים ברי הוא שמתבייש לספר לאחרים שאינו כשאר בני האדם, ואיך אינו מתבייש לספר שהוא משוגע ועובד יותר שעות. מבהיל על הרעיון. אם יש משוגעים כאלה, צריך להתפלל עליהם לא בברכת ברך עלינו אלא בברכת רפאנו 'והעלה ארוכה ומרפא לכל תחלואינו, יהי רצון שתשלח במהרה רפואת הנפש מן השמים לכל אלו החושבים שלהתפרנס צריך יותר משמונה שעות'.

יהודי פיקח משאיר לנפשו כמה שעות ביום לגן עדן יהודי. ואפי' אם הבוס אומר שתעבוד שעות נוספות וישלם לך בכפליים, תשיבנו 'אני אינני משוגע'. אע"פ שכתב הכסף משנה שמותר לעבוד את הים לצורכי פרנסה אע"פ שהוא מקום סכנה, דכתיב 'ואליו הוא נושא את נפשו' בשכיר יום, משמע שלצורך פרנסה עושים דברים שהם סכנה. אך אע"כ לא הותר להשתגע בשביל פרנסה. אלא שדרך האדם שהוא נבהל להון, ויש לאדם תאוה ובהילות לממון המיותר, כיון שהבוס משלם כפליים והוא מביא את הכסף הזה לביתו, ונדמה לו שהוא מרוויח, אך סופו של דבר שעד ראש השנה הבא ילך כל הכסף המיותר הזה או לרופא שיניים או לאינסטטור וכדו', כי הקב"ה אינו חשוד שינהיג אותנו באופן של שגעון.

הרב הכולל והראשון של ניו יארק היה רבי יעקב יוסף זצ"ל, לאחרונה נתפרסמו ניסים ונפלאות אצל הנוסעים על קברו סמוך לברוקלין, ורבים נוסעים ביום היארצייט כ"ד תמוז.

בפרשת כי תבוא בתוכחה כתיב 'והיית משוגע ממראה עיניך אשר תראה', אם יראה, מסתמא הוא עם עיניים?

וביאר רבי יעקב יוסף שיש שני מיני משוגעים, רוב משוגעים הם מחמת שחסר להם דעת ושכל, אך יש משוגע היוצא מן הכלל, כדוד המלך ששיחק כמשוגע אצל אכיש מלך גת, יש שלפעמים צריך אדם לעשות עצמו משוגע. החילוק בין שני המשוגעים הוא פשוט, שהראשון אין לו צער משגיגותיו, אין לו עגמת נפש ממה שהוא משוגע, כי הוא נמשל כבהמות נדמו. אחרים מצטערם ממנו ולא הוא עצמו. או יתכן שהוא מסתכל עלינו כמשוגע. אך המשוגע השני מצטער מאד לנהוג כך כמשוגע. אדם שהוא בר דעת ומוכרח לנהוג בשגעון יש לו עגמת נפש, משא"כ אחרים הרואים אותו שמחים בהצלחתו שיתפטר מצפרני הרשעים. וכך נהגו אבותינו בכל שנות הגלות להנצל מצבא אוסטריה וכדו', עשו עצמם כחולה ומשוגע. וזהו חלק מהתוכחה 'והיית משוגע ממראה עיניך אשר תראה', היינו לא שתהפך ממש למשוגע

ח"ו, אלא 'אשר תראה' אתה תשים לב לשגעון שאתה מוכרח לעשות לעצמך.

עד שאמרו 'יעמוד מי שירצה'

והסביר זאת ע"פ משל ממעשה שהיה בהיותו נער צעיר ויצא מבית המדרש בשבת אחה"צ וראה חבורת ילדי העיר בני גילו ששים ושמחים, ואומרים שיש משוגע בעיר... ושאל את הילדים, האם זה איש משוגע הוא, והלא אני מכיר אותו מימים ימימה והוא נורמלי כאחד האדם? והשיבו לו הילדים, שבשבת זו בקריאת התורה קראו התוכחה, וחיפשו מי שיעלה עליה בתורה בקריאה זאת- כמו שנהגו הקהילות לקרוא לעליה לאחד המתפללים. ולא רצו לעלות. עד שאמרו 'יעמוד מי שירצה', ובסוף החליטו לקרוא התוכחה בלי עולה כלל, ורבים תפסו על זה איך קוראים בלי ברכה. והיו מהקהילות שזה היה חלק מההסכם עם המשמש שהוא יעלה בקריאת התוכחה... עד שיש קהילות שמצאו עצה, שהכריזו לפני שבת שכל המסכים לקנות עליה זאת, יקבל רובל. וכך נהגו באותה העיר. וסיפרו הילדים שזה האיש הוא ממש משוגע, כי קנה העליה של תוכחה הן בבית המדרש הגדול, ולאחר כשתי שעות עלה שוב בעליה זאת בבית הכנסת הקטן, ולאחר מכן פעם שלישית בבית"נ של החיטים, וכך בשישה בתי מדרשים עלה בעליה זאת, ועשה שישה רובל היום הזה. הילדים אמרו עליו שהוא משוגע, הגם שעשה כסף, אך מי שעושה כסף מתוכחה הוא משוגע ממש.

מספר רבי יעקב יוסף זצ"ל: בהיותי אז ילד קטן לא הבנתי את דברי הילדים כ"כ. אך בחלוף שנים רבות ראיתי אנשים ששולחים את ראש המשפחה לאמריקה [דאז] או לדרום אפריקה שיעבוד שם זמן רב ויכול לשלוח למחיית ביתו לאירופה מעטפה עם דולר או שניים. והייתי אומר לאלו המשפחות, שאילו היו יודעים איזו 'תוכחה' אביהם צריך לעבור שם באמריקה, הן בגשמייות והן ברוחניות, היו מבינים שהם ממש משוגעים כמו האיש הנ"ל שעשה שישה רובל מקריאת התוכחה. כי הוא נוסע למרחקים והוא לבדו בלי ביתו וילדיו, ועוסק במלאכתו מצאת החמה עד צאת הנשמה, וישן ברחובות קריה לחסוך לשלם למקום לינה, וכל עיקר יהדותו תלויה על בלימה, הרי הוא ממש משוגע שעושה כסף מתוכחה. וכן בימינו מי שטועה לומר שהוא נצרך לסמארטפון טרף לצורך פרנסתו, אין לך משוגע גדול ממנו שעושה כסף מהתוכחה.

וזהו חלק מתוכחת הגלות, והיית משוגע מהנהגה זולה כזאת, שחי כמשוגע עבור דולה, ממראה עיניך אשר תראה, שתראה את השכן שנוסע לאמריקה ושולח כסף, לכן גם אתה נוסע.. וברוך השם בימינו אין צריך להיות כ"כ משוגע בשביל לנסוע לאמריקה.

הרי הוא מבטיח בזאת, שהבחורים הראשונים שיתייצבו למחר לתפילת שחרית, יקבלו כל אחד 'חמישים דולר'! עמד שם סמוך אלי אברך אחד עם בנו הילד, שמעתי שאמר האב לבנו הינוקא: חבל שאין אנחנו בחורים, שאני כבר אבא, ואתה רק ילד... אילו היינו בחורים היינו יכולים ביחד להרוויח מאה דולר!...

על 'שבת התאחדות' ועשרה ראשונים בבית הכנסת

"וישבת ביום השביעי" (בראשית ב', ב')

לפני שנים אחדות השתתפתי ב'שבת התאחדות' שהתקיימה ברוב פאר והדר בעיר טלז-סטון, במתחם ענק שאכלס את כל המשתתפים באותה שבת מרוממת. בליל שבת קודש ישבתי עם הבחורים שיחי ל'שבת אחים' כנהוג, והארכת עמיהם בשיחה אודות החשיבות להגיע לתפילה בזמן, שבכך מוכיח האדם שחפץ הוא בקרבת ה', ושמתייחס ברצינות לעבודת התפילה. לא כן כשמגיעים מאוחר לתפילה, בעת שהציבור כבר מתקרבם לשמונה עשרה... הרי זה זלזול נורא בתפילה. הזכרתי גם את מה שאומרים העולם, שאם אבא מגיע לתפילה ב'ברוך שאמר' הרי שבנו כבר יגיע לבית הכנסת ל'ויברך דוד', ואילו הנכד כבר יבוא ל'נשמת'...

כולם אהובים כולם ברורים

עוד אמרתי באותו מעמד, במה שנפוץ היום מאוד שמחפשים אחר כל מיני סגולות, כדוגמת אמירת 'פרק שירה' ארבעים יום רצוף, או תפילה במקום המקדש ארבעים יום, אמירת 'שיר השירים', אמירת 'נשמת', אמירת 'פרשת המן' בצירוף התפילה הנודעת להרה"ק רבי מאיר מאפטא זצוק"ל, ועוד כהנה וכהנה. והנה כל אלו הסגולות חשובות ויקרות, כולם אהובים כולם ברורים, אבל בשולחן ערוך אינם מוזכרים. ולעומת זאת ישנה סגולה גדולה אחת, הנזכרת להדיא ונפסקת בשולחן ערוך הלכה למעשה! באורח חיים הלכות תפילה (סימן צ' סעיף י"ד), וזה"ל: "ישכים אדם לבית הכנסת, כדי שימנה עם היו"ד הראשונים". והטור שם מסיים בה (על פי ש"ס ברכות מז:): "לעולם ישכים אדם לבית הכנסת כדי שימנה עם י' ראשונים, שאפילו מאה באים אחריו, נוטל שכר כנגד כולם" עכ"ל.

אם כן הרי סגולה פסוקה לפנינו, שמי שזוכה להיות מן העשרה הראשונים בבית הכנסת, שכרו מובטח כנגד כולם! בין המשתתפים היה אחד מאנשי הקהילה שהתלהב מאוד מאותה דרשה, והוא קם והכריז בפני כל קהל הבחורים המשתתפים, שאחר שזכינו לשמוע עתה גודל חשיבות ענין 'עשרה ראשונים', הרי הוא מבטיח בזאת, שעשרות הבחורים הראשונים שיתייצבו למחר לתפילת שחרית, יקבלו כל אחד מהם 'חמישים דולר'! עהמדו שם מן הצד, סמוך למקומי, אברך אחד עם בנו הילד, ולאחר שנשמעה אותה 'הכרזה' ברחבי בית המדרש, אמר האב לבנו הינוקא: חבל שאין אנחנו בחורים, שאני

כבר אבא, ואילו אתה רק ילד... אילו היינו בחורים היינו יכולים ביחד להרוויח מאה דולר! - זה הרבה כסף!...

גם אם לא נקבל את הדולרים...

לאחר סיום האירוע קראתי לאותו אברך מן הצד, כדי שבנו הילד לא ישמע ולא ירגיש, והערתי בפניו על הדברים שהשמיע באוזני בנו הילד הרך. - הנה מה הבין הנער מתוך דבריך? שבשביל 'מאה דולר' כדאי ומשתלם להיות מעשרה ראשונים, ואילו שבביל הלכה פסוקה שבשולחן ערוך ששכר הבטחתה בצידה, לא צריך להיות מן העשרה ראשונים... - התוצאות מחינוך שכזה עלולות להביא לזלזול בדברי השולחן ערוך חלילה וחס, ועליך לתקן זאת! ואכן בהמשך הערב המתיק האב שיחה עם בנו על גודל כוחו של השולחן ערוך, שיש בו הלכות פסוקות, ועל האמונה השלמה שאנו מאמינים בכל תיבה ואות שבשולחן ערוך, ולפיכך ראוי הדבר שנקיים שנינו את פסקו בענין עשרה הראשונים, גם אם לא נקבל את הדולרים... למותר לציין, שלמחרת היו האב עם בנו הילד מן העשרה ראשונים שהקדימו לתפילה, שלא על מנת לקבל פרס!

כן יתן ה' שזוכה להתפלל לפניו כראוי וכנכון, ויתקבלו תפילותינו ברחמים וברצון, אמן.

(טיב הקהילה עקב תשע"ח)

<< המשך מעמוד קודם

כמו תוכחת 'והיית משוגע'

וכן כתב באגרא דכלה על קללת 'ואכלתם בשר בניכם ובנותיכם' הם אלו שעוסקים במלאכתם יתר על המדה, ואין להם זמן לחנך בניהם ובנותיהם. הרי הוא ממש כאוכל בשרם רח"ל. וכל זה עם תירוץ של 'פרנסה'. כמו תוכחת 'והייתם משוגע' שנתקיים בו עם תירוץ של פרנסה. כי הוא אוכל פרנסה על חשבון חיי בניו ובנותיו לנצח נצחים.

וכמשל הנ"ל שאמרו הילדים שהוא משוגע על שהתפרנס מהתוכחה, כמו כן בתוכחת 'והיית משוגע', אין אתה צריך להחליט שאתה מקבל על עצמך תוכחה זאת. תן לאחרים להיות משוגעים, אלה ששמחים שיש להם שישה מקצועות ביד, ופותחים ברוזים נוספים מדי יום ביום לאותה חבית של משקה, ונדמה להם שהרוויחו עוד ועוד.

אנו יושבים כאן וצוחקים מאחרים, צריך לרפא את עצמנו, לכל אחד יש מעט מזה השיגעון, והרי כל משוגע צריך ללכת להתרפא לקחת כדורים ותרופות, ואלו הם הספה"ק שמלמדים אותנו ליישב דעתו ולהסתכל על התכלית הנצחית, ולחזור להתרפא ולהיות אדם נורמלי.

אם יעבוד שעה אחת בלבד

להיזכר שבאמת הקב"ה הוא לבדו זן ומפרנס לכל, והוא לא מבקש ממני יותר משמונה שעות עבודה. לא כמו שחשב עד היום שהוא מפרנס עצמו ולכן עבד י"ד שעות, כשיחזור לחובות הלבבות שער הבטחון ויבין שהקב"ה לבדו מפרנס, אלא שביקש 'וברכתיך בכל אשר תעשה' ותכין ברוז לחבית הפרנסה, וגם בזה לא ירמה את עצמו, כמ"ש הרמב"ן שההתעסקות שלנו צריכה לכסות את הנס, אם יעבוד שעה אחת בלבד, הרי מרמה את עצמו, אא"כ זכה למדרגת הבעש"ט [ויתכן מאד שכן] שהוא חי בדרך נס ומספיקה השתדלות של רגע. והחזו"א הוסיף שאין צריך להדר ולכסות כל הנס שלא יהיה נס נגלה, בריבוי גדול של השתדלות, אלא מספיק לכסותו בשני שליש, לדוגמא אם צריך ג' אלף דולר לחודש לפרנסתו, יעסוק במלאכה שנדמה שמתפרנס ב' אלף לחודש.

כי מספיק לכסות את הנס עד שני שלישו. והח"ח פסק שבח' שעות עבודה בוודאי יוצאים ידי חובת השתדלות. כל מה שיותר מזה, נכלל בתוכחת 'והיית משוגע'.

(מתוך 'ממשקה ישראל' אב תשע"ח)

נדחפתי אל מחוץ לדלת שנטרקה, ובבת אחת קידמה את פני הרוח הנוראה של סיביר והתחלתי רועד בכל גופי, הבנתי שיש לי כמה דקות למצוא פתרון מהיר, אחרת אני מתמוטט וקופא למוות. ואז הבחנתי במלונה של הכלב. הוא היה גדול ורביץ במלונה כשראשו בפתח, נשימותיו כבדות וענן של אדים מיתמר עם כל נשימה שלו. החלטתי לנסות להיכנס איתו למלונה

הסיפור המדהים של מסירות נפש לשמירת השבת של הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל

"וישבת ביום השביעי" (בראשית ב', ג')

סיפר לי הרב: "במלחמה העולמית השנייה - גזרו על בחורי הישיבה הפולנים 25 שנות מאסר בסיביר. לאחר כשנה וחצי במחנה הסגר בסיביר שוחררנו, על תנאי - אסור היה לנו לצאת מהאזור שנקרא 'קולחוז' ועלינו לעבוד שם בכל עבודה מזדמנת בכדי שנוכל לקבל תלושי מזון. כל הבחורים ששרדו את המחנה התפזרו בשטח מגודר קרוב למחנה העבודה בסיביר הקפואה. בכל אירופה התנהלה בעוצמה המלחמה הנוראה וגבתה מחיר דמים נורא. דם האדם הפך זול. מיליונים נהרגו. וכאן בקולחוז לא היה לי עדיין מושג ממה שקרה למשפחה שלי - ושאני השריד האחרון למשפחת גלינסקי.

השהיה בחוץ סכנת מוות מיידית

לשרוד פירושו שמונים גרם לחם וצלוחית מרק. קרח ומים לא היה חסר. הקור בחוץ היה נורא ואיום. 40 מעלות מתחת לאפס בתוספת רוח חרישית, הפכה את השהיה בחוץ לסכנת מוות מיידית. לא יתכן להסתובב בחוץ יותר מחצי שעה. גוף האדם לא מסוגל לשרוד, כל נוזל הפך קרח בתוך שניות ממש.

מצאתי אכסניה בבית איכר יהודי פשוט, הוא היה אדם מגושם ופשוט. לפרנסתו עבד במאפייה הממשלתית שבעה ימים בשבוע. הוא אירח אותי אבל מזון לא נתן לי. היה די לי בכך שנתן לי ללון בביתו ולהתחמם ליד התנור. בהזדמנויות שהצליח להגניב לחם מהמאפייה לא התחלק איתי אפילו בפירור. אבל לא היו לי טענות כלפיו. ביתו היה מוקף בשלג עמוק ומסביב לבית היתה שמירה של כלב סיבירי, הכלב היה קשור בשלשלת ברזל והסתובב סביב.

אתה מעדיף להיות בטלן?!

והנה, יום אחד הוא מגיע וצהלתו על פניו "מצאתי לך עבודה ומעכשיו לא תסתובב כמו בטלן ויהיה לך גם לחם לאכול". מה קרה? אחד העובדים במאפייה גויס לצבא ומקום העבודה שלו התפנה, תפקידו היה למשוך את השמן בתבניות האפייה. האיכר היה מרוצה מעצמו שהצליח לשכנע את בעל המאפייה לקבל אותי לעבודה.

אמר לי בפנים זורחות: "אני שכנעתי את האחראי ואמרתי לו שאתה אדם ישר ואתה לא גונב ואתה חרוץ ובריא". כמעט רקד מההישג.

נבהלתי מעט ובעדינות אמרתי לו שיש בעיה עם המשרה כי אני שומר את השבת ובמאפייה עובדים בשבת. האיש נדהם והיה כעוס מאוד והרעים עלי בקולו: "אתה מעדיף להיות בטלן?! לשוטט כל היום, אז אתה טפיל, הא?!" הוא חשב שהוא מציל אותי מרעב ואני בועט במתנתו. הצעקות היו רמות ולא הצלחתי להרגיעו מכעסו ולפני שהספקתי לשכנע אותו שאינני כזה כבר נדחפתי אל מחוץ לדלת שנטרקה בכעס ע"י האיש.

הדלת הכבדה נסגרה, ובבת אחת קידמה את פני הרוח הנוראה של סיביר. חושך בחוץ, קור שחדר לעצמות והתחלתי רועד בכל גופי, הבנתי ימין ושמאל והבנתי שיש לי בסה"כ כמה דקות למצוא פתרון מהיר. אחרת אני מתמוטט וקופא למוות. מלמלתי בשפתיי הרועדות תפילה חרישית לאבינו שבשמים ואז הבחנתי במלונה של הכלב. הוא היה גדול ורביץ במלונה כשראשו בפתח, נשימותיו כבדות וענן של אדים מיתמר עם כל נשימה שלו. חשבתי שהנה כבר כמה ימים שאני בביתו של האיש ואולי כבר הכלב התרגל אלי - החלטתי לנסות להיכנס איתו למלונה - הכנסת אורחים זו מצווה.

אני מתקרב אליו באיטיות ואני רואה שהכלב רק מתבונן בי - לאט לאט

אני נדחק פנימה והכלב מפנה לי מקום והנה אני רואה שחמים ונעים אצלי במלונה. שכבתי במתח נורא לצידו עד אשר נרדמתי. בבוקר קמתי ויצאתי לאט החוצה. הודיתי לה' ומיהרתי לצאת מהאזור וחיפשתי פתרון למצבי.

הסוס שמציעים לך עומד למות

בחוץ פגשתי ביהודי נוסף, אדם זקן שירד מהדרך היהודית, אמנם נכדי למדו איתנו והוא גם בצעירותו למד באיזה חידר. והרגש היהודי לא מש ממנו - ביקשתי ממנו מקום ללון והוא סיפר שהוא עצמו מתארח אצל החתן שלו ואין לו אפשרות לעזור לי אבל ניחם אותי בסיפור ואמר כך:

"תשמע, אבא שלי שהיה עגלון, אמר לי, שאם יציעו לי סוס בעד סוסך, התייחס בחשדנות, מדוע הוא מעוניין להפטר מהסוס שלו? ואם ירצה להוסיף לך עוד כסף בנוסף לסוס - בשום אופן אל תסכים, כי הסוס שמציעים לך עומד למות, שאם לא כן לא היו מוכנים להוסיף לך כסף. אבל לעומת זאת, אם תראה עגלון שלא מוכן למכור את סוסו בעבור שום הון שבעולם, סימן שהסוס שלו טוב מאין כמותו".

סיכם העגלון: "אני לא מבין הרבה בתורה, אבל אם אני רואה שאתה היית יכול לוותר על עבודה כזאת חשובה וכן על האכסניה שלך בעבור שמירת השבת, סימן מובהק הוא שהשבת אצלך היא אוצר יקר מאין כמותו". "הסיפור הזה", אמר הרב "חיזק אותי שאני בדרך הנכונה".

סיפור זה של הרב גלינסקי הוא יפה ומרתק אבל גם מעורר מחשבה: האם גם אנו בדורנו יכולים לעמוד בנסיגות כה קשים? האם ניתן להגיע במשהו למדרגתם של בחורי נובהרדוק? הלא ברור כי עמל רב הושקע כדי לעמוד איתן במצבים שאדם מן היישוב היה מתפרק נפשית ורוחנית.

כיצד מגיעים לשליטה כה חזקה בנטיות הנפש

החזו"א המשיל את עבודת הסבא מנובהרדוק לאדם הכורך מוט ברזל על ידיים כתפילין. הכיצד?

הרב ענה: תפילה - עבודה איטית - פרטים קטנים - מעקב - התחייבות - רציפות - התעלמות מקשיים - בטחון ואמונה. והכל תוך כדי "האמנתי כי אדבר" - לדבר על זה עם עצמך וללמוד מכל דבר.

(מתוך ההקדמה לספר מגיד דבריו ליעקב)

שאלה שהגיעה אל שולחנם של גדולי הדור, היתה של אסטרונאוט יהודי, שערב טיסתו לחלל ביקש לדעת איך עליו לנהוג בעודו מקיף את כדור הארץ. מהות השאלה הייתה, בהתחשב בעובדה שהחללית מקיפה בכל יום את כדור הארץ מספר פעמים, כך שהשמש לדידה זורחת ושוקעת כמה פעמים בכל יום

שיחה מרתקת על כוכבי הלכת וצבא השמים עם הרה"ג רבי מרדכי גנוט שליט"א

"יהי מאורות ברקיע השמים" (בראשית א', י"ד)

אדמת ירדן, או לחילופין, באוכלוסייה ירדנית על אדמה מצרית. ראש חודש כסלו חל אז ביום שישי, ובאותו יום אכן הגיעה הידיעה, כי אוטובוס שבו שבעים חאג'ים - אנשי דת מוסלמים ממצרים, שהיו בדרכם מהעיר מכה - היה מעורב בתאונה קטלנית בירדן, וכל נוסעיו נספו.

השאלה המרתקת של האסטרונאוט

אחד הנושאים המסקרנים בנוגע לכדור הארץ הוא קו התאריך. באיזו נקודה מתחלף התאריך, היכן ממוקם הקו שמעברו האחד כעת יום שלישי ומעברו האחר יום רביעי?

קו התאריך הבינלאומי נמתח בלב האוקיינוס השקט, 180 מעלות מזרחה, או מערבה, כרצונכם, לפרבר גריניץ' שבלונדון בירת אנגליה. הוא זכה לכבוד הגדול, שיעבור בו קו האורך אפס, בגלל מצפה כוכבים עתיק הממוקם בו... החלוקה היא שרירותית, וכשהקו חוצה איים מיושבים, הוא מוסט הצידה לבל יוצר בלבול, כשבאותו מקום יישבו ישרו שני ימים בו זמנית.

בנוגע לעמדת התורה הקדושה, ודאי שאין אלו פני הדברים, כי את האמת אי אפשר להסיט ואי אפשר להזיז ממקומה. למעשה, נחלקו גדולי עולם בשאלה זו, היכן עובר קו התאריך, מה שנוגע מאד לתושבי יפן. יש סיפורים, על כאלו שהחמירו על עצמם בזמן שהותם ביפן ובאזור. המפורסמים שבהם היו תלמידי ישיבת 'מיר', בעת שגלו לשנגחאי שבסין, בעת מלחמת העולם השנייה.

אולם שאלות מסוג דומה קיימות גם בווריאציות נוספות. שאלה שהגיעה אל שולחנם של גדולי הדור לפני שנים מספר, היתה של אסטרונאוט יהודי, שערב טיסתו לחלל ביקש לדעת איך עליו לנהוג בעודו מקיף את כדור הארץ בינות לכוכבים. מהות השאלה הייתה, בהתחשב בעובדה שהחללית מקיפה בכל יום את כדור הארץ מספר פעמים, כך שהשמש לדידה זורחת ושוקעת כמה פעמים בכל יום, האם עליו לספור זריחות ושקיעות, כשבכל זריחה מתחיל יום חדש. לפי כיוון חשיבה זה, היה עליו אפוא להצטייד במצות ויין לארבע כוסות, כמו גם ארבעה מינים לחג הסוכות, שכן בתוך שבועות מספר יקף הוא את כל מעגל השנה היהודי... למעשה, ודאי שלא התקבלה דעה זו להלכה, והתשובה שקיבל הייתה אחת מהשתיים: שימנה את הימים כמו במקום שיצא ממנו, בדומה להולכי מדבריות שכך מונים על פי ההלכה, או יתחשב במקום שממנו מפעילים את החללית על פני כדור הארץ, שזה מהווה את החיבור שלה לארץ ולדברים עליה.

בעיה נוספת קיימת בקטבים - הדרומי והצפוני. שם, בגלל המיקום המיוחד על ציר הסיבוב של כדור הארץ, השנה מתחלקת לשניים: חציה יום וחציה לילה. הדעות חלוקות גם שם: יש דעה האומרת, כי בחצי היום שבו השמש

בפרשת השבוע, פרשת בראשית, קוראים אנו את פקודתו של הבורא יתברך: "יהי מאורות ברקיע השמים" מני אז, קרוב לששת אלפים שנה, עומדים כוכבי הלכת וכל צבא השמים על מכונם, סובבים על צירם, ומהווים עולם שלם שהוא מסקרן ומרתק מחד, ועיקרי תורה ויסודות הלכה תלויים בו. צבא השמים פרוש מעל לראשנו, ואין אנו צריכים אלא להביט בו, להתעניין, להבחין ולהחכים.

על רקע דברי הפרשה, עלינו ובאנו אל הרה"ג רבי מרדכי גנוט שליט"א, מחבר לוח 'דבר בעתו' ומומחה במפת גרמי השמים ובמהלכם על פני הרקיע, לשמוע, להחכים ולנסות להבין.

מתי החילותם את עיסוקכם באסטרונומיה?

למעשה, כבר מילדות התעניינתי באסטרונומיה. אבי זצ"ל שהיה יהודי משכמו ומעלה, תלמיד חכם ובר אוריין, עודד אותי לעסוק במקרא ובמשנה, בגמרא ובמדרשים, וגם בחכמת הרקיע.

אני זוכר את עצמי כבר מגיל שמונה בערך, מתעניין בנעשה בכיפת השמים שמעל לראשי. כתושב בני ברק, רוב הידע שצברתי היה תיאורטי בלבד, כיוון שהראות בגוש דן אינה משופרת, והשמים אינם צלולים למראה עינינו. אולם בשנים מאוחרות יותר, כשעברתי ללמוד בישיבת הגאון מטשעבין בירושלים, נגלו לי לפתע השמים בכל יפי תאדם, התבהרו לעיני כל הסוגיות שבהן עסקתי מתוך הספרים, והכוכבים האירו את פניהם אלי וניבטו בביטור, מסודרים וקבועים על מכונם ובמקומם המוכן להם מששת ימי בראשית. כבר במהלך שנותי בישיבה, הייתי מוציא לאור לוחות מאולתרים של זמני היום ותאריכים מיוחדים, וגם כתבתי על כמה ממצאים אסטרונומיים מעניינים, כמו ליקויים וכדומה. אולם שנים אחדות לאחר נישואי, לאחר שברוך ה' זכיתי לסיים את הש"ס במסגרת כולל ש"ס, החלטתי להפוך את זה לפרויקט חיים. כך נולד לוח 'דבר בעתו', הנותן מידע וכלים פשוטים למדי, שיוכל הקורא להבין, להשכיל ולהתמצא במפת גרמי השמים הפרושה ממעל לו.

מה הניע אתכם להוציא את הלוח לאור?

יש סיבות רבות, אציין אחת מהן: חז"ל אמרו על דברי התורה: "בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים", ואפשר אולי לבאר, כי הימים מתחדשים ללא הרף, כל העת הם בסימן התחדשות. ואכן, לכל יום ייחודיות משלו, מאפיינים משלו, מאורעות הקשורים אליו דוקא ומנהיגים הנוהגים בו ספציפית. התבוננות בכל יום ובמשמעויותיו מעלה, כי כל יום בריה בפני עצמה הוא, ומהווה הזדמנות חדשה וייחודית. כשנחשפים למה שעומד מאחורי אותו יום - המאורעות ההיסטוריים, המקורות ההלכתיים המבט האסטרונומי ועוד, מבינים זאת היטב.

הזכרתם את ענין המזלות הקבועים ברקיע. מה ההתייחסות מבחינה יהודית לתחום האסטרולוגיה?

בנוגע לאסטרולוגיה בכללותה, יש דעות חלוקות בין הראשונים. שאלתי פעם את מרן פוסק הדור הגר"ש וואזנר זצוק"ל, האם להתמקצע בתחום הזה, והוא השיב לי שלא כדאי שאעסוק בזה: "תמים תהיה עם ה' אלוהיך" - אמר.

אך יש רמזים על פי מהלך גרמי השמים, לא דווקא בקשר למזלות, שאותם כתבו הקדמונים, ושאותם מביא אני מפעם לפעם בלוח. מקרה מעניין בקשר לזה זכור לי: היה זה, כשהשתתפתי לפני כעשרים שנה בפורום מקצועי, שבו נכח גם אסטרולוג. אני ציטטתי מאחד מהקדמונים, שאם יהיה ליקוי חמה בראש חודש כסלו (שחל כמה ימים לאחר מכן), אזי "צער גדול יהיה במצרים". שמע זאת האסטרולוג וציין, כי לפי הממצאים שבידי, עומדת אכן להתרחש קטסטרופה באותו זמן, אולם לא במצרים, כי אם בירדן. שמעתי את הדברים וצינתי כי אין זו סתירה, וכי ייתכן שיתרחש אסון בתושבים המצריים על

לאחר כמה ניסיונות נכנסה בתו אל החדר ואמרה: אני אראה לכם איך מעירים את אבא שלי, היא ניגשה אליו וקראה בקול: אבא! זמן קריאת שמע! עוד כמה דקות סוף זמן קריאת שמע!

עדותו של הרב סגל על לבו החזק של תלמידו

הרב ישראל ליוש שליט"א

יהי מאורת ברקיע השמים... והיו לאות ולמועדים ולמים ושנים: והיו למאורת ברקיע השמים להאיר על הארץ (א יד טו)

שני תפקידים היו למאורות ברקיע השמים, האחד, לקביעת הזמנים, להבדיל בין היום והלילה, אותות למועדים, ימים ושנים, והשני, להאיר על הארץ. הגאון רבי שמחה וסרמן זצ"ל מעיר את תשומת לבנו, שהתפקיד הראשון של קביעת הזמנים חשוב יותר מתפקיד ההארה על הארץ, שהרי התורה הקדימה אותו. ועוד, למדים זאת מדבר רש"י שכתב עה"פ 'והיו למאורות ברקיע השמים': 'עוד זאת ישמשו שיאירו לעולם', משמע, שהוא תפקיד משני ביחס לתפקיד המרכזי - קביעת הזמנים והמועדים. ללמדנו - אמר רבי שמחה - כמה חשוב להקפיד על שמירת הזמנים והעיתים, לקיים כל מצוה בזמן המדויק, זמן תפילה וזמן קריאת שמע, כניסת שבת ויציאת שבת. וגם, לנצל את הזמן כראוי, לא לכלותו ולאבדו.

פעם נכנס הגאון רבי יהודה זאב סגל זצ"ל ראש ישיבת מנצ'סטר לחדר בפנימיה של הישיבה, הוא ראה בחור ישן, ולמרות שהיה זה כמה דקות לפני סוף זמן קריאת שמע, הוא החליט שלא להעיר את הבחור. בשעה אחת עשרה נכנס הבחור לישיבה, ראש הישיבה קרא לו ואמר לו: 'יש לך לב חזק'.

הבחור התיישב במקומו וניסה להבין מה רצה ראש הישיבה בדבריו, האם זו היתה מחמאה או שמא נזיפה? לאחר כמה רגעים החליט הבחור כי תורה היא, ולימוד היא צריכה! הוא ניגש לראש הישיבה ושאל אותו למה התכוון בדבריו?

ענה לו רבי יהודה זאב: 'כשהייתי בחדר שלך וראיתי אותך ישן שנת ישרים, חמש דקות לפני סוף זמן קריאת שמע, חשבתי שכאשר תתעורר ותראה כי עבר הזמן, בוודאי תתעלף! והנה אני רואה שהכל עבר בשלום, והגעת לבית המדרש כרגיל, אין זה אלא שיש לך לב חזק!'.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו לו:
israel.layosh@gmail.com

ושקיעה. לשם המחשה זעירה לפלא הגדול המקיף אותנו, נציין כי היקף כדור הארץ הוא ארבעים אלף ק"מ, השמש נמצאת במרחק של מאה וחמישים מיליון ק"מ מכדור הארץ, וגדולה פי מיליון ושלוש מאות אלף מכדור הארץ, כשמסע קרני האור שלה עד אלינו נמשך כשמונה דקות תמימות. הביטו סביבכם, ראו את העולם המופלא, וההתפעלות העצומה לא תרפה מכם. יש מה שאני מכנה 'אסטרופתיה': אדם מצוי בזמן מתוח קצת, קשיים התקבצו ובאו לפתחו, מועקה אוזחת בו. אני ממליץ - צא אל המרפסת, שא עיניך השמימה, הבט בכוכבים והתבונן: ראה את העולם המופלא שמנהיג בורא העולם, את הסדר המדהים המתנהל כל העת, "כי אראה שמך מעשי אצבעותיך..." ולמד מכך שהבעיות שמעסיקות אותך קטנות וזעירות הן. העתר בתפילה לבורא העולמים, השלך עליו יהבך, והוא כבר ישלח עזרך מקודש, וממרום יסעך. מצוא ימצאו פתרון לבעיה, מזור למכה ורפואה למחלה.

(מתוך: מרוה לצמא תשרי תשע"ז שיחה עם הרב משה וינשטוק)

בערוב ימיו של הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל, גופו כבר היה תשוש ומיוסר. בוקר אחד ניסו בני ביתו להעיר אותו לתפילת שחרית, אך הוא ישן שינה עמוקה, כיאה למי שעבר אירוע מוחי קשה.

משכתי בשמיכה שלו - מספר נכדו - קראתי באזניו בקול גדול: סבא! סבא! צריך כבר לקום! אך דבר לא הועיל, מידי פעם הוא פקח את עיניו אבל העייפות הכריעה אותו, הוא נרדם שוב ושוב.

לאחר כמה ניסיונות נכנסה בתו אל החדר ואמרה: אני אראה לכם איך מעירים את אבא שלי, היא ניגשה אליו וקראה בקול: אבא! זמן קריאת שמע! עוד כמה דקות סוף זמן קריאת שמע!

מיד, כאילו זה הניסיון הראשון להעירו, פתח רבי שלום את עיניו לרווחה, הסיט מעליו את השמיכה התיישב על מיטתו כנשך נחש, כאילו לא היה זקן, כאילו לא עבר אירוע מוחי, וקרא בחרדה תוך כדי שהוא מביט בשעון: 'אוי! אוי! למה לא אמרו לי? הלא בעוד כמה דקות סוף זמן קריאת שמע! רק כאשר הרגיעו אותו בני הבית ואמרו לו שיש עוד די זמן ואפשר עוד להספיק לקרוא קריאת שמע, נרגע, ונגש מיד לקיים המצווה בשמחה.

<< המשך מעמוד 17 | הרה"ג רבי מרדכי גנוט שליט"א

נמוכה יותר - נוהגים לילה, על אף האור השורר בחוץ, וכשהשמש ברום הרקיע - הרי זה יום. שיטה אחרת גורסת, שגם בנוגע לקוטב, על כל אחד למנות את סדר הימים כמו המקום שממנו הוא הגיע. כך עשוי להיווצר מצב מעניין, שבו שני אנשים מתגוררים זה לצד זה משך שנים, כשאצל האחד שבת נכנסת בקביעות לפי קו האופק במקום שממנו הגיע, וזה שבע שעות יותר מאוחר מחברו... הגאון מוילנא כבר כתב, שעל יהודי להימנע מלהגיע לאזור הקוטב, מקו הרוחב 66 צפונה או דרומה, בגלל הבעיות ההלכתיות הכרוכות בזה.

מסע בן שמונה דקות

במבט אל הרקיע, ודאי במבט בוחן, אי אפשר לא להתפעל מהסדר השמימי המופלא, מהפלא העצום שבו אנו שרויים.

בשער 'חשבון הנפש' בספר 'חובת הלבבות', כותב המחבר על כך, שבני אדם יוצאים מגדרם בהתפעלות בעת ליקוי חמה או תופעה אסטרונומית חריגה, ואינם מבחינים בפלאי הבריאה שהם חלק מסדר יומם, כמו זריחה

להתקשר לתורה מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **מאיר שפירק** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2

הרב **אליהו אורנשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2

הרב **אפרים סגל** שליט"א
הדף היומי בהלכה • אידיש
שלוחה 2

הרב **אריה זילברשטיין** שליט"א
הדף היומי בהלכה • עברית
שלוחה 1

הרב **יוסף מגנוז** שליט"א
הדף היומי בהלכה • צרפתית
שלוחה 2

הרב **מרדכי שלמה פריינד** שליט"א
הדף היומי בהלכה • אידיש
שלוחה 2

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

פיצוץ עז החריד את ירושלים, ההדים נשמעו למרחוק עשן רב התפשט למרחקים, הן הבינו שהאסון אירע במסעדה בו הן היו אמורות לסעוד את ארוחת הצהריים...

הרב בנימין גולד

"יָאָדֶם אֵין לְעֵבֶד אֶת הָאֱדֻמָּה" (בראשית ב, ה)

שימצאו מקום ישיבה, ועל כן המלצרית יעצה להן באדיבות להסתובב ולטייל בחוץ למשך שעה קלה עד שהלחץ ירד.

עצת המלצרית נענתה בהבנה והתיירות החלו להסתובב בחנויות הסמוכות וכך לנצל את הזמן בשעה הקרובה, לאחר כמה דקות כאשר הן היו במרחק ניכר מהמסעדה, פיצוץ עז החריד את ירושלים, ההדים נשמעו למרחוק עשן רב התפשט למרחקים, הן הבינו שהאסון אירע במסעדה בו הן היו אמורות לסעוד את ארוחת הצהריים, במוחן ניקרה באותה עת המחשבה על הפצועים וההרוגים שנפגעו ובעיקר על אותה מלצרית שיעצה להן לטייל בחוצות ירושלים, והיא זו שבעצם הצילה אותן.

בבכי עז החלו שתיהן לרוץ לכיוון המסעדה על מנת לבדוק מה עלה בגורל המלצרית, אולם המקום היה כבר חסום ע"י כוחות הביטחון, רגש פנימי אמר להן שכנראה המלצרית שוכבת פצועה באחד מבתי הרפואה ויש לאתרה בהקדם, תוך זמן קצר הן הגיעו לבית הרפואה הדסה ומיד זיהו אותה נאנקת מכאבים, שטף דמעות אחז בשלושתן, כמובן הן דימינו עצמן שהן היו צריכות לשכב באותו מקום ואולי אף במצב גרוע יותר, הקשר ביניהן הפך לרגשי והדוק, ובזמן שהותן כארץ ביקרו אותה התיירות יום על מנת לעודדה.

יום לפני נסיעתן חזרה לארה"ב חשו התיירות כי שתיהן חייבות לה את חייהן על הנס שאירע להן, וכדי להכיר לה טובה הן השאירו לה את כתובתן, והודיעו לה שאם היא תבקר בארה"ב הן תשמחנה מאוד לארח אותה בביתן. מצבה של המלצרית הלך והחמיר והיא נזקקה לעבור ניתוח דחוף בארה"ב, התחושה שיש מקום שניתן להחלים בו הקל מעליה את הלחץ, ובקשתה להתארח אצלן בזמן שהייה בחו"ל נתנה לה תחושת הקלה.

עם נחיתה בארה"ב, ליוו אותה שתי התיירות לבית הרפואה והבטיחו לה כי הן תשהינה יומיים במחיצתה, ביום הניתוח לקחו השתיים חופשה מעבודתן והחל משעות הבוקר המוקדמות הן היו צמודות אליה וסייעו לה בתרגום מאנגלית וכמובן עודדו אותה ובכך הקלו מאוד על שהייתה, באותה שעה ארע פיצוץ עז והיסטורי בארה"ב באותו יום שני מגדלי התאומים בני מאה הקומות קרסו תוך מחצית השעה בפיגוע טרור ע"י שני מטוסי נוסעים מוטסים ע"י טייסים מתאבדים, שתי התיירות היו אמורות להימצא באותה שעה ממש במשרד במסגרת עבודתן והנה התברר לתדהמתן שהקב"ה הצילן פעם שניה ממלכות מוות, והסיבה ברורה הכרת הטוב שהן גמלו למלצרית היא שהשפיעה עליהן שפע רחמים להנצל מאותו אסון שעליו גמלו חסד!!

ואומר רש"י - ומה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתן של גשמים וכשבא אדם ומודה שהם צורך העולם התפלל עליהם וירדו גשמים.

כתוב כאן בדברי רש"י יסוד עצום בהנהגת הבורא בעולם, שהשפע מושפע לעולם ולאדם, רק כשהוא מודה בטובתו על השפע כשהוא מבין בצורך ובקיום של השפע, אז הקב"ה משפיע לו מטובו. הכרת הטוב היא הסיבה להשפעת השפע בעולם, וכפיתיה היא סיבה לעצירת השפע בעולם.

מקורות רבים יש ליסוד מוסד זה בהנהגת הבורא יתברך לברואיו, ורק נביא דבר מעניין שמביא ר' יונתן אייבשיץ (אהבת יונתן פרשת וירא): ישנה הלכה, שיש להזהר בזלזול בפת, וזה דוקא כזית פת, אבל כבר אמרו חז"ל: המזלזל בפרורי פת סימן לעניות" ומבאר ר' יונתן אייבשיץ, שכיון שיש להוקיר את טובו וחסדו של הקב"ה, לכן מי שמזלזל בפרורים של פת, אף שמצד הדין אין בזה איסור, אבל הנהגה זו מראה על זלזול וכפיות טובה בטובה שהקב"ה נותן לאדם, ולכן היא גורמת להפסקת הטובה והיא סימן לעניות.

בספר אור דניאל מביא בשם הרב גרשון קליבנסקי שסיפר: עברתי ניתוח בבית רפואה ובחשדי ה' הכל עבר בשלום ויצאתי מאיזמל המנתחים בריא ושלם, הרגשתי חובה עמוקה להודות להקב"ה על הניסים והחסדים הגדולים שעשה עימדי, אבל ידעתי שגם השטן ינסה להפעיל את כוחו כדי להשכיח ממני את רגשות ההודיה הללו, מה עשיתי, פשוט מאוד, ביקשתי מהאחות שתתן לי את התווית והצמדתי אותה לשקית הטלית תפילין שלי, וכך מדי בוקר בבוקרו כאשר אני קם ממיטתי ומתכוון להתפלל שחרית, זוכרני את חסדי ה', והנני אומר לעצמי, הנה רק תמול שלשום היית צמוד לתווית של בית הרפואה ולא היה באפשרותך להתפלל כאדם רגיל וגם לא בבית הכנסת במקום מגוריך, ועכשיו עשה איתך הקב"ה חסד וחזרת לימי השיגרה, קום תן לו תודה.

מִרְן הַגָּאוֹן רַבִּי יִחְזַקְאֵל אַבְרָמְסְקִי זְצוּק"ל, בעת שכינה כראב"ד לונדון, עלה פעם לפני התפילה לבימה בבית הכנסת, ורצה לחזקם במעלת התפילה וכך אמר להם: אני אגיד לכם מה אתם חושבים כשאתם באים לבית הכנסת, ומה דוד המלך עליו השלום חשב כשבא לבית הכנסת? אתם חושבים שכתת בבואכם לבית הכנסת אתם עושים טובה גדולה לרבונו של עולם... ואילו דוד המלך כשבא לבית הכנסת אמר "ואני ברוב חסדך אבא ביתך" מה שאני זוכה לבא לבית הכנסת זה ברוב חסדך! והמשיך הרב אברמסקי ואמר: הנה אני בא עכשיו מבית החולים, ביקרתי שם כמה אנשים, מאות של חולים שוכבים בכל המחלקות מתייסרים וכואבים, כמה כל אחד מהם היה מסכים לתת כדי שיוכל להשתחרר ממיטתו אליה הוא כבול באינפוזיה ומוניטור, לקום ולהתלבש ולבא לבית הכנסת אפילו בשביל להתפלל תפילה אחת!... ואני ברוב חסדך! כשאדם ידע להכיר טובה לרבונו של עולם כמידה זו תבא לו השפעה של שפע וברכה.

מעשה מרטיט של הכרת הטוב שהביאה בעקבותיה שפע רחמים משמים מובא בספר אור דניאל (מטות תקא): שתי תיירות הגיעו מארה"ב לביקור בישראל בחופשת הקיץ, כדרכם של תיירים, ירושלים מהווה מרכז לביקור במקומות הקדושים ובאתריה הקסומים.

במהלך ביקורן חפצה נפשן להשביע רעבונן במסעדה כשרה למהדרין והן הגיעו למסעדת סבארו, עם כניסתן למסעדה הן הבינו שיקח להן זמן רב עד

ביום שני הקרוב, בשקט ובדממה בלא הרבה רעש וצלצולים מאות נבחני תכנית קניין ש"ס ייבחנו במבחן אחד על 2250! דפי גמרא

אשריהם תלמידי חכמים...

הרה"ח רבי אהרן כהן שליט"א

ואז נפל לי האסימון, בשבוע הבא, אני רוצה לעבור את המבחן על 120 דף, מאמצע מסכת עבודה זרה, עבור במסכת הוריות, ועוד כשמונים דף ממסכת זבחים, הפעם הולכים לעשות את זה באופן מסודר ומתוכנן, ב'לנצל את המלא' עם שעון ועם מעקב; לא עוד שבוע שלם ל 120 דף, אלא כל יום מיועד ל-24 דף, 12 דף בשעתיים וחצי בבוקר לפני העבודה ו-12 דף בשעתיים וחצי בערב, בכל שעה ורבע אני צריך לעבור על שש דפים, ובכל עשר - שתיים עשרה דקות בערך אני צריך לדפדף לדף הבא.

כך, ביום ראשון בבוקר, התיישבתי עם הגמרא, וכמוכן שעון, והשעון התחיל לתקתק, ועמו גם הדפים, ביום ראשון בערב לא האמנתי בעצמי עד כמה שזה עבד, זה עבד, ועוד איך עבד, **הספקתי ביום אחד, בקצת יותר מארבע שעות, לשנן 24 דפי גמרא!!!**

וכמעשהו בראשון, כך מעשהו בשני ובשלישי, וברביעי ובחמישי, עד שבלי שיש הגעתי לקו הסיום, ואז בלב רגוע ובמוח מיושב ניגשתי למבחן המסכם. כשהוא מפטיר בהתרגשות; **את האושר ואת הסיפוק שמרגישים, אי אפשר להעביר ולתאר על הדף בכלל, זה משהו עצום, ששום כל מאמץ, ובפרט שזה לא כל כך קשה, אם רק מתכננים נכון, ונצמדים לתכנון ככל האפשר, אפשר לעמוד בכך בקלות.**

מה אתה עונה לאלו הטוענים שהם לא יכולים לעשות את זה? אני מבין אותם. הוא מתחייך. גם אני, אם מישהו היה מגיע אלי לפני שלש שנים ואומר לי שבעוד שלש שנים אלמד אלף דף ואבחן עליהם, הייתי מסתכל עליו כמי שנפל מהירח על הצד הלא נכון, אבל למעשה זה קרה, ובמשפט קצר: **"אל תאמר שאינך יכול, הרבה אנשים עושים את זה!"**

מבחינתך, אנו מעיזים לברר, הגעת ליעד שלך? לא. נענינו בתשובה החלטית ופסקנית. פעם לא הייתי חולם על זה, אך כעת אחר שאני זוכה כבר כמה שנים להיבחן כל חודש על החומר וכן כל ארבע חודשים על 120 דף, אני כבר מצפה ומייחל לתחילת המחזור ה'דף היומי' הבא, בה אצטרף כל כוחי ומוחי לתכנית 'קניין ש"ס' ולזכות אכן ללמוד, ובעיקר העיקרים לדעת את כל הש"ס!

מה תרצה להעביר לקוראים? יש הרבה נקודות חשובות שאפשר להגיד, אבל העיקר הוא 'תפסיקו לעשות טובות'. אל תלמדו עבור אף אחד, לא עבור בני המשפחה ולא עבור אף בן אנוש, רק תשבו לעצמכם ותחליטו ללמוד עבור עצמכם, עבור הסיפוק האישי שלך, ותבחרו לעצמם את הפרויקט והתכנית המתאימה לכם, ואז בסייעתא דשמיא וודאי כבר תמצאו את הדרך להגיע לפסגה. לא נותר לי אלא לאחל לכולם, שכל אחד ימצא את הפרויקט האישי שלו בתורה. ובעזרת השם יתברך נעשה ונצליח. אמן.

בשבוע הבא זה יקרה. ביום שני, בשקט ובדממה בלא הרבה רעש וצלצולים יבואו ויתאספו בארבע מוקדים ברחבי ארץ ישראל מאות נבחני תכנית קניין ש"ס למבחן בת כמה שעות על הלימוד מתחילת מחזור ה'דף היומי' הנוכחי עד מסכת מנחות דף נא: ובמילים פשוטות יותר הם ייבחנו במבחן אחד על 2250! דפי גמרא. אשריהם תלמידי חכמים...

שאלת השאלות שנשמעת מפי כולם; איך הם עושים את זה? לצערנו ולשמחתנו השבוע אפילו לא ניסינו לראיין אחד מהנבחנים מהסיבה הפשוטה והמובנת. מי יעז להפריע למישהו העומד שבוע לפני מבחן בכתב על 2250 דף?!

אך פטור בלא כלום, אי אפשר. על כן השבוע תפסנו לשיחה את ר' י. ר. מירושלים. לא. הוא עדיין לא נמנה על הנבחנים המאושרים, אך בהחלט הוא כבר באמצע הדרך לשם, כבר כמה שנים שהוא זוכה להבחין כל חודש על 30 דף, כשבנוסף זוכה הוא כל ארבעה חודשים להיבחן שוב ובפעם אחת על כל 120 דף! כך שבדואר הדברים יהיו לתועלת הקוראים, גם לאלו שכבר בדרך וגם לאלו שלעת עתה עדיין לא יצאו לדרך. איך עושים את זה?

איך הכל התחיל? מאז ומתמיד קינן בלבי חלום - לדעת את הש"ס, אני יודע מה הביא לחלום הזה, האם היתה זאת דרשה נלהבת מאיזה מלמד בחיידר, או שמא עיקרון שהחזיר איזה מגיד שיעור בישיבה קטנה, אך זאת ידעתי, אני רוצה לדעת (לא רק לסיים, לדעת!) את הש"ס כולו. אך למעשה, חלומות לחד ומעשים לחוד...

הגעתי לגיל שלושים, וכשראיתי שאין בידי מכל הש"ס רק כמה מסכתות בודדות, הפנמתי, כי אם לא אזיז את עצמי איכשהו ברצינות, לא ירחק הזמן ועל קברי יוכלו לכתוב באותיות גדולות 'פה נטמן בעל החלומות', החלטתי אז, שאני את הבחינות החודשיות של 'דרשו' אני עובר כל חודש ויהי מה, יתהפך כל העולם פעמיים ואני את המבחן יעבור.

די קל היה להחליט, אך ליישם לא כל כך. הוא מפליט בחיך. בפרט בחודשים הראשונים עד שהתרגלתי לשינוי הרציני שעשיתי. מלימוד בניחותא כל דף כמה ימים ומחזורות איטיות וממושכות, עברתי לקצב עקבי של לפחות דף ביום כשברוב הפעמים למען ההבנה הנצרכת אני לומד זאת אפילו פעמיים ושלש, כשלצד זה אני מוכרח גם ללמוד שוב את הדף מאתמול כחזרה וכך כמוכן גם הקדשת זמן לחזרה מהירה על כל שלשים הדף לפני הבחינה החודשית. שלא להזכיר את המניעות שצצו אז מדי חודש בחדשו אחת אחרי השנייה... אבל היום כשאני מסתובב לאחור ואני רואה מה שהספקתי בשנתיים וחצי האלו, כשבוע חודשיים שלשה אגיע בעזרה ש"ת לדף האלף שעליו אני נבחן, אני יכול להגיד בפה מלא שהכל היה שווה.

איך אתה עושה את זה? המבחן של 30 דף הנערך פעם בחודש, הוא באמת לא משהו רציני, הוא מצטנע. בהמשכו, כל לומד דף היומי שנבחן פעם אחד על החומר החודשי, כמוכן אחר השקעה מינימלית נוספת לחזרה וסיכום הלימוד, לא יותר כל מהר על זה, את הסיפוק והאושר שיש אחר השתתפות במבחן המסכם החודשי, ההרגשה של שלושים דף המונחים בקופסא זה משהו שלא ניתן לתאר. צריך פשוט לנסות פעם אחת. אך העניין המורכב יותר הוא המבחן המסכם של ארבע החודשים המגיעים ל-120 דף; וכאן הוא מנדב לנו מפרי ניסיונו;

בתחילה, תכננתי להקצות שבוע שבו אשנן שוב בחזרה מהירה את כל ה-120 הדף עד לקו הסיום. כשחשבתי היה, שבשלב הזה, אחרי שלמדתי כל דף כבר חמש שש פעמים, לוקח לי כל דף כעשר עד שתיים עשרה דקות, ובעיקרון סכום השעות שיש לי להקדיש לזה בשבוע אחד אמור להספיק לחזרת כל החומר.

אך בתכל'ס, הדברים לא היו בדיוק כך, ביום הראשון הייתי לומד עשרים דף, ביום השני עשיתי אתנחתא קצרה ורק הספקתי עשר דפים, וכמעשהו בשני כך מעשהו בשלישי, עד שכל השבוע התמסמס לו ובקושי עברתי על מחצית או שני שלישים מהחומר. בסייעתא דשמיא, ובהשגחה פרטית התוועדתי למושג 'לנצל את המלא'.

לשליחת תגובות לכותב הטור, כתבו ל: a0533185209@gmail.com

כיצד נהג החפץ חיים בקריאת 'שנים מקרא', ומה היה מנהגו של החזו"א בזה?

האם כופין על מצות 'שנים מקרא ואחד תרגום'? שנים מקרא ואחד תרגום עם פירוש רש"י בזמננו, האם הוא חיוב מדינאי? והאם צריך לקרוא פירוש רש"י בשפתו כמו התרגום

חיים באגרותיו (אגרות ומאמרים אגרת יח) 'שלא יאמר האדם המעביר פרשיותיו שנים מקרא ואחד תרגום, שבזה יוצא ידי חובה, כי בזמן הגמרא היה התרגום לימוד גדול ונכבד שעל ידו הבינו ההמון את התורה, מה שאין כן אצלנו, אין יוצאים ידי חובה בתרגום, לפי שאין המוני בני ישראל מבינים אותו, וצריך לביאור נכבד שיפרש היטב את התורה, וביאור רש"י הוא כזה, והוא אצלנו מדינאי במקום התרגום'.

והוסיף עוד החפץ חיים (ליקוטי אמרים פ"ה), שמה שנהגו לקרוא שנים מקרא ואחד תרגום, משום שעל ידי זה יתבונן במקרא ויתן את ליבו להבין הדברים, ואז נחשב לו כלימוד מקרא, שהרי אם אינו מבין לא נחשב לו כלימוד כלל.

ומכל מקום כתב הגר"ח קניבסקי (דרך שיחה ח"א עמוד ב) שגם אם אינו מבין התרגום כל כך [ואי אפשר לו בקריאת התרגום וגם פירוש רש"י], עדיף לקרוא את התרגום מאשר פירוש רש"י ומשום שתקנת חכמים היא שיגיד התרגום.

חידוש דין נוסף מצאנו בענין זה, שהלומד שנים מקרא ותרגום, וגם פירוש רש"י, כתב הגר"ח קרליץ (חוט שני ח"ד פפ"ז ס"ק ב אות ג) שאם לומד את פירוש רש"י בנוסף לתרגום, שאינו צריך להוציא בשפתו את הפירוש רש"י כמו שצריך לעשות בתרגום, אלא די שיעיין בדבריו מבלי להוציא בשפתו. ורק באופן שלומד פירוש רש"י מבלי קריאת התרגום [כמו שכתב השו"ע שיוצא בזה] צריך שיוציא הפירוש רש"י בשפתו כמו קריאת התרגום. ובדבר מנהגו למעשה של מרן החפץ חיים, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ז סימן לג) ששמע מעדות נאמנה שהחפץ חיים היה קורא, שנים מקרא ואחד תרגום ופירוש רש"י, ולאחר מכן למד אף את פירוש הרמב"ם.

כיצד נהג החזו"א לקיים 'וישלים פרשיותיו עם הציבור' בקריאת שנים מקרא?

בסדר קריאת שנים מקרא, כתב השו"ע (סימן רפה סעיף ג) שמיום ראשון והלאה נחשב שקורא עם הציבור [וראה במשנ"ב ס"ק ז' שכתב שם שמיום הראשון הוא לאו דווקא], וזה לקיים דברי הגמרא בברכות (שם) שלעולם 'ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור'.

ובהנהגה למעשה כתב המשנ"ב (שם ס"ק ח) שכתבו כמה אחרונים שמצוה מן המובחר לקרותה בערב שבת, ועיין בשערי תשובה על זה. עוד הוסיף להביא מספר מטה יהודה שכתב, שאם הוא קורא מתחילת השבוע והלאה, הוא גם כן מצוה מן המובחר, וכמו שכתב בבית יוסף שכן מוכח מדברי הרמב"ם, והביא ממעשה רב שכתב שהנהגת הגר"א היתה לקרוא כל השבוע לאחר התפילה מקצת מן הפרשה שנים מקרא ואחד

האם כופין על מצות 'שנים מקרא ואחד תרגום'?

'חייב אדם לקרות לעצמו בכל שבוע פרשת אותו שבוע, שנים מקרא ואחד תרגום', כך הוא לשון השו"ע בהלכות שבת (סימן רפה סעיף א), וכן הוא ברמב"ם (פ"ג מהלכות תפילה הכ"ה) לשון 'חייב'. והוא מדברי הגמרא בברכות (ח, א) ושם הלשון 'לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור', ושינו הרמב"ם והשו"ע הלשון ל'חייב אדם', שלא יאמר אדם שזו הנהגה טובה וכפשוטו לשון הגמרא 'לעולם ישלים אדם', אלא זה חיוב גמור כל מצות חכמים (שו"ת שבט הלוי ח"ח סימן מו).

ובגדר חיוב זה האם חיובו ככל מצות עשה דרבנן, שיש הסוברים שכופין על האדם לקיימן [תשובת הרשב"א ח"ד סימן רסד, ועוד הרבה פוסקים], כתב בשו"ת שבט הלוי (שם) שספק בידו אם כופין על זה, כיון שחיוב של שנים מקרא אינה מצוה בפני עצמה, אלא ענף ממצות תלמוד תורה, ובמצות תלמוד תורה יש לדון אם נחשבת למצוה שמתן שכרה בצדה כמתבאר בדברי הגמרא (שם), וכן מצות שנים מקרא כבר אמרו חז"ל שזוכה לאריכות ימים, וא"כ יתכן שיש לה גדר של מצות עשה שמתן שכרה בצידה שאין כופין עליה [עיין יו"ד סימן רמה סעיף ד ברמ"א שכופין את האב לשכור מלמד ללמד את בנו תורה, ובמה שדן בדבריו הנחלת צבי שם], ומכל מקום הוא חיוב גדול בפני עצמו.

כיצד נהג החפץ חיים בקריאת 'שנים מקרא', ומה היה מנהגו של החזו"א בזה?

כתב המשנ"ב (סימן רפה ס"ק ו) בסדר קריאת 'שנים מקרא ואחד תרגום', שלא יקרא התרגום תחילה ואח"כ המקרא, אלא יקרא לכתחילה המקרא פעמיים ואחר כך תרגום.

אכן, לקרוא פעם אחת מקרא ולאחריו תרגום ולאחריו שוב מקרא, הביא בשער הציון (שם ס"ק י) שדעת הדברי חמודות על הרא"ש, שבדיעבד יוצא אף בקורא את התרגום באמצע בין השנים מקרא. ובאמת שכך היה מנהגו של החזו"א (חוט שני ח"ד פפ"ז ס"ק ב אות ב) לקרוא באופן זה, ובטעם הדבר ביאר הגר"ח קרליץ (חוט שני שם), שכיון שהתרגום מועיל להבנת המקרא, ולכך ראוי שלכל הפחות הפעם השניה של המקרא תהיה אחר הבנת התרגום [ומה שזכר 'שנים מקרא ואחד תרגום' שמשמע שקורא פעמיים המקרא קודם התרגום היינו דווקא אם זוכר את פירושו של המקרא]. וכן כתב המקור חיים (בקיצור הלכות ס"א) שמן המובחר לעשות כן.

ולמעשה מנהגו של מרן החפץ חיים, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ז סימן לג) ששמע מעדות נאמנה, שהחפץ חיים היה נוהג לקרוא כל פסוק פעמים ולאחר מכן את התרגום [ופירוש רש"י והרמב"ם].

ואם קרא את התרגום לפני שקרא אפילו פעם אחת את המקרא, הסתפק בקצות השולחן (סימן עב בדי השולחן ס"ק א) אם יצא בדיעבד ידי חובה. והגר"ח קניבסקי (דרך שיחה ח"א עמוד ב) כתב שכדאי לחזור ולקרוא את התרגום.

שנים מקרא ואחד תרגום עם פירוש רש"י בזמננו, האם הוא חיוב מדינאי? והאם צריך לקרוא פירוש רש"י בשפתו כמו התרגום?

כתב השו"ע (סימן רפה סעיף ב) שאם לומד הפרשה עם פירוש רש"י זה נחשב כמו קריאת התרגום ודי בזה, אבל ירא שמים יקרא גם תרגום וגם פירוש.

ובטעם הדבר שיש לקרוא גם תרגום וגם פירוש רש"י, כתב המשנ"ב (שם ס"ק ו) כי התרגום יש לו מעלה שניתן בסניי וגם הוא מפרש כל מילה ומילה, ופרוש רש"י יש לו מעלה, שהוא מפרש את הענין על פי מדרשי חז"ל יותר מהתרגום, וסיים המשנ"ב 'ובאמת כן ראוי לנהוג לכל אדם, שילמוד בכל שבוע הסדרה עם פירוש רש"י מלבד התרגום, כי יש כמה פרשיות בתורה ובפרט בחלק ויקרא שאי אפשר להבינם כלל על ידי תרגום לבד'. לשון חריפה יותר שלימוד פירוש רש"י הוא בזמננו חיוב מדינאי, כתב החפץ

האם אמירה לגוי נחשבת גרמא

הטלת מום בבכור ע"י גוי • והאם גוי קטן חמור יותר מגוי גדול

מוסכת מנחות דף נו :

אמירה לנכרי במלאכת שבת אסורה מדרבנן, וכן בשאר איסורי תורה כמו זריעת כלאים ובשביעית ובאופנים מסוימים התירו חכמים כגון לצורך חולה שאין בו סכנה או במלאכה שנאסרה מדרבנן ואז הדבר נחשב שבות דשבות, באופנים מסוימים הקלו לצורך מצוה, והטעם להקל כיון שמן התורה אין איסור באמירה לגוי, ונאסר מתקנת חכמים לכן במקום חולי או לצורך מצוה יש מקומות שהקילו.

עתה נעסוק באמירה לגוי גדול או לגוי קטן שאין בו דעת, האם יש צד להחמיר בגוי קטן יותר מאשר בגוי גדול.

האם אמירה לגוי נחשבת גרמא

מקור הספק תלוי בגמרא במנחות דף נו: האוסרת לעשות מום לבהמה הקדושה בקדושת בכור אפילו על ידי גרמא, ודרשו חכמים מהפסוק כל מום לא יהיה בו, שלא יגרם שיהיה בו מום כגון לתת בצק או תאנה באוזן הבכור כדי שהכלב יטלנו ויפצע את אוזן הבכור.

לפי זה דנו האחרונים האם האומר לגוי לעשות מום בבכור אסור מן התורה שנמצא שגורם לעשות מום בבכור, או שאינו אסור רק מדרבנן כדין איסור אמירה לגוי בשאר דיני התורה, ויש שכתבו שאם אמר לגוי גדול אינו אסור מן התורה, כיון שהגוי יש לו דעת ומחליט על דעת עצמו אם לעשות מה שאמרו לו, לכן אין להחשיב את האמירה כגורם מום, אך אם אמר לגוי קטן שאין לו דעת, לעשות מום, בזה יתכן שנחשב גורם למום בבכור ואסור מן התורה.

דברי הרא"ש באמירה לגוי בבכור

הרא"ש בב"מ (פ"ז ס' ו') כתב בשם הראב"ד דמה שמבואר בבכורות שאסור לומר לגוי להטיל מום בבכור, אין מזה ראייה שנוהג איסור דרבנן של אמירה לגוי בשאר איסורים {חוץ ממלאכת שבת}, שיתכן שמשום חומרא דקדשים החמירו יותר.

ודעת המהר"ם שיק (יו"ד ס' קי"ד) שאמירה לגוי נחשבת גרמא ויתכן שאסורה מן התורה בהטלת מום בבכור, ורק בשאר איסורים מותר מן התורה כיון שבהם גם גרמא מותר מן התורה, וכתב שזה כוונת הראב"ד שמשום חומרא דקדשים אסור לומר לגוי, הכוונה שבהטלת מום התורה אסרה ע"י גרמא לכן גם לומר לגוי אסור.

אכן הגאון רבי עקיבא איגר בתשובה (ח"א ס' ס"ד) כתב דמדברי הרא"ש בשם הראב"ד מבואר שהאיסור לומר לגוי הוא רק מדרבנן גם בבכור, מזה שדן מצד איסור אמירה לגוי מדרבנן, וכ"כ החידושי הרי"ם (יו"ד ס' י"ח) והמהרש"ם (ח"ג ס' שס"ד), וכן דעת החתם סופר בתשובה (ס' ש"ו).

דעת המנ"ח דאמירה לגוי קטן חמורה יותר

המנחת חינוך (מצוה רפ"ז) הוכיח מדברי הרא"ש שאמירה לגוי אינה בכלל גרמא, ואסורה רק מדרבנן, וכתב הטעם לפי שהגוי הוא בן דעת ועושה על דעת עצמו לכן אינו מובטח שיהיה מום כשהיהודי אומר לו, אך כתב שאם אומר לחרש שוטה וקטן שאין להם דעת בזה נחשב שהטיל מום בגרמא ועבר על איסור תורה.

וביאר מו"ר הגרמ"ש קליין שליט"א בספרו שאלת משה אמירה לעכו"ם {עודנו בכתובים} המקור לחלק בין גדול לקטן שמצינו בב"ק דף נט: שאם שלח אש ע"י חרש שוטה וקטן חייב דיני שמים על הנזקים כדין גרמא בנזיקין, ואם שלח ע"י פקח השליח חייב, וכתבו התוס' (דף נו') שבפקח המשלח פטור גם בדיני שמים, הרי מבואר שכששולח ביד פקח אינו נחשב גרמא, וכששולח ע"י קטן שאין לו דעת נחשב גרמא, והנה בגמרא שבת (דף קלט) מבואר שרב משרשיא נתן לילד גוי לזרוע כלאים באופן שמותר בחו"ל והחמיר לעשות ע"י גוי קטן ולא גדול, הרי שקטן עדיף כי בגדול יכול להחליף בישראל ע"ש.

החת"ס (בסי' ש"ח) דן להטיל מום ע"י גוי קטן כמו בגמ' בשבת, והאבני נזר ס' תי"ט השיג עליו, שלגבי בכור יש להחמיר יותר בקטן שנחשב גרמא ואסור מן התורה {וכסברת המנחת חינוך}.

וביאר מו"ר שליט"א בדעת החתם סופר שסובר שע"י אדם אפילו קטן אינו נחשב גרמא, ורק ע"י בעל חי שאין לו בחירה כמו נותן תאנה על אוזן הבכור שהכלב בודאי יאכלנו בזה נחשב גרמא, ואינו דומה לנזיקין שמתחייב בדיני שמים ע"י קטן, כיון ששם התורה החמירה גם ע"י ממונו המזיק. העולה מן האמור:

- בשבת והרבה איסורי תורה לא נתחדש לאסור גרמא מן התורה רק מדרבנן.
- בהטלת מום בבכור לדעת רבנן נאסר גם גרמא.
- אמירה לגוי בשבת ושאר איסורים מדרבנן.
- אמירה לגוי בבכור אם הוא גדול המהר"ם שיק דן לאסור מה"ת, והרבה אחרונים סוברים שאסור רק מדרבנן.
- אמירה לגוי קטן בבכור לדעת המנחת חינוך והאבני נזר אסורה מן התורה, ולדעת החת"ס אסורה רק מדרבנן.
- ולגבי זריעת כלאים מצינו שהעדיפו לומר לגוי קטן מאשר לגוי גדול, אכן זה רק בחו"ל, ולא באופנים האסורים בארץ ישראל.

תגובות ניתן לשלוח לפקס 15389791445

לאחר שהציבור סיים לקרוא בתורה.

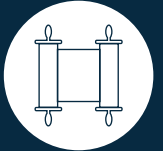
לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג, כתבו ל:
bdirshu@neto.net.il

<<< המשך מעמוד קודם

תרגום, ומסיים בערב שבת. ובספר אורחות רבנו (ח"א עמוד קכג, וכן בזכור לדוד [פרנקל] ח"ב עמוד שכא) הביא שכן נהג החזו"א לומר בכל יום מקצת מהפרשה, אלא שהיה משאיר פרשה אחת [דהיינו משביע] לקרוא בשבת לאחר התפילה בבוקר, ונהג כן, כיון שדעתו שבאופן זה נחשב 'משלים' פרשיותיו עם הציבור, והיינו

סיכום שבועי בדרך היומית בהלכה

האם מותר לרחוץ את הידים במים חמים בשבת? האם מותר להשתמש בתכשירי היגיינה העשויים מחומר האסור באכילה? והאם מותר להשתמש בשבת ב'בקבוק חם'?

רחיצה והיגיינה בשבת

- חכמינו ז"ל אסרו לרחוץ בשבת את רוב הגוף במים שהתחממו בערב שבת - בין באמבטיה ובבריכה, ובין במקלחת - מחשש שמא יכשלו בעשיית מלאכה לחימום המים.
- מים שחוממו בשבת - אסרו חכמינו ז"ל לרחוץ בהם בשבת אפילו אבר אחד. ונחלקו הפוסקים בנוגע למים שחוממו בהיתר, בנוגע למים שחוממו רק מעט ונעשו פושרים, ובנוגע למים שלא נעשתה בהם כל פעולה לחממם בשבת, אלא התחממו בשבת מאליהם, על ידי שהניחום בערב שבת על גבי האש, וכיוצא בזה - אם דינם כמים שהתחממו בערב שבת, או כמים שחוממו בשבת.
- מן הדין, מותר לרחוץ בשבת במים קרים, בין בבריכה ובאמבטיה, ובין במקלחת. ומנהג בני אשכנז עוד מימות הראשונים, שלא לרחוץ את כל הגוף במים קרים.
- 'טבילת עזרא' - לדעת רוב הפוסקים מותרת בשבת, ובפרט כאשר נטמא בשבת; ויש שהחמירו בדבר, ומנהג רוב ישראל להקל. ולדעת המשנה ברורה, יש להמנע מטבילה ל'תוספת קדושה' בלבד.
- אסור להשתמש בשבת בסבון מוצק, משום איסור 'מוליד', דהיינו שהסבון נימוח ונוצר נוזל חדש, ויצירת דבר חדש דומה לעשיית מלאכה; ומשום איסור 'ממרח', שהוא תולדת מלאכת 'הממחק'.
- חכמינו ז"ל גזרו שלא 'להזיע' בשבת מהבל העולה ממים חמים; ובשלשוננו - 'סאונה'. לדעת השולחן ערוך, איסור זה הוא רק כשנכנס למרחץ על מנת להזיע; ולדעת הרמ"א - אף כשאינו מתכוון לכך.
- ניגוב השיער במגבת בשבת, באופן שהמים נבלעים בה: יש מתירים לנגב בנחת; יש מתירים להניח את המגבת בנחת על גבי השיער; יש מתירים לנגב כרגיל; ויש אומרים שאין לנגב את השיער כלל.
- אסור להסתרק במסרק בשבת, כיון שהסירוק גורם בוודאות לתלישת שערות. ואף סידור השיער במסרק ללא סירוק - אסור, כיון שאף בפעולה זו נתלשות שערות.
- תכשירי היגיינה וקוסמטיקה העשויים מחומר האסור באכילה - נחלקו הפוסקים אם מותר להשתמש בהם; ואם ניתן להשתמש בתכשירים אחרים - בוודאי ראוי להעדיף את השימוש בהם.

מהלכות רפואה בשבת

- חכמינו ז"ל גזרו שלא יעשה אדם בשבת מעשה לצורך רפואה, מחשש שמא יכשל בעת הכנת הרפואה בשחיקת צמחי מרפא, ויעבור על מלאכת 'טוחן'.
- פיקוח נפש דוחה את השבת, שנאמר: "וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקֵּי וְאֶת מִשְׁפָּטֵי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתְּם הָאֱלֹהִים וְחַי בָּהֶם", ודרשו חכמינו ז"ל: "וחי בהם - ולא שימות בהם".
- חולה שאינו נתון בסכנה, אך 'נפל למשכב', או שמדובר במחלה של כל הגוף - מותר לומר לגוי לעשות מלאכה לצורך ריפוי; וכן מותר לעשות מעשי רפואה שאין בהם מלאכה, לצורך ריפוי.
- בזמננו, שאין הדרך לסוך את הגוף בשמן, אסור למשוך פצעים בשמן בשבת, כיון שניכר שעושה כן לשם רפואה; אולם, מותר לסוך בשמן עור שאין בו פצעים.
- מותר להשתמש בשבת ב'בקבוק חם', כשהוא סגור. וכן מותר להשתמש בשמיכה חשמלית, אך אם יש 'קֶסֶת' לשינוי מידת החום - צריך לעשות 'היכר', לכל יכשל בשימוש בו.

גליון 330
שנה ח' תשע"טסיפורי
צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

תורה למשפחת קלייטן על האשור לשרתמש בתמונה

סיפורי חז"ל

פעם ראה רב חביבא בר סומקא את אחד החכמים שאליהו הנביא היה רגיל להיות אצלו, והנה בבוקר היו פניו מאירות ובערב נראו כאילו נשרפו מאור חזק. שאל אותו מה קרה לעיניך? ענה לו, ביקשתי מאליהו הנביא שיראה לי כיצד עולים החכמים לישיבה של מעלה. אמר לי, את כל החכמים תוכל לראות חוץ מכסאו של רבי חייא שעליו אסור לך להביט. שאלתי אותו ומאין אדע מי הוא רבי חייא שאוכל להיזהר ולא להביט בו? אתן לך סימן אמר לי אליהו, כל החכמים יושבים על כסאות של זהב וכשהם רוצים לעלות לישיבה של מעלה באים מלאכים ומעלים אותם לשם, רק את רבי חייא אין מעלים, וכאשר הוא רוצה לעלות, עולה הוא בעצמו. ואני, סיפר אותו רב לרב חביבא, לא יכולתי להתאפק והסתכלתי על כסאו של רבי חייא, באותו רגע באו שני ניצוצות של אש והכו אותי על עיני, ואז נעשיתי סומא. למחרת, סיפר רב חביבא, הלך והשתטח על קברו של רבי חייא ואמר לו, שהוא שונה תמיד את התוספתא שסידר רבי חייא לשישה סדרים, וגם את הברייתות שהוסיף, ונתרפאו עיניו.

(בבא מציעא פ"ה, ב')

פרשת השבוע

ויאמר לו איכה (י' – ט')

וכעבור ימים אחדים וראה כי רבו הקדוש מתנהג אתו באהבה כמקודם, הרדיב עוז בנפשו ובא לפני רבו הקדוש לבקש ממנו שיאמר לו מפני מה התרעם עליו? וכששמע והבין הרבי, שתלמידו באמת אינו יודע משום שמץ חטא, התפלא על גודל חכמתו בזה שקיבל תוכחת רבו וביקש שרבו ימחול לו, אף שהיה יכול להשיב תשובה ניצחת, חף אנכי מפשע ועוון, והוא לא רצה להצדיק עצמו, רק ענה תיכף בפיוס והכנעה גדולה כאילו חטא פשע רב. והוסיף ואמר הרבי מזידיטשוב אם אדם הראשון היה מתנהג בדרך חכמה, וכאשר שאל אותו השם יתברך "איכה", לא היה משיב שום תירוץ, רק היה מתחנן ומבקש ומפייס, ומרבה בבקשה שימחול לו על חטאו, היה טוב מאוד. עכ"ל הקדוש.

וזה דרך החסידות לקבל את התוכחה ולחפש אצל עצמו בלבד ולא להשיב שום תירוץ.

מסופר על הרה"ק רבי צבי מזידיטשוב זיע"א, שבין תלמידיו הרבים, היה לו תלמיד אחד שהיה מסתופף בצילו, והיה אדם גדול וקדוש. פעם אחת הלשינו עליו לפני רבו הקדוש שהוא מתנהג ברבנות ומקבל פדיונות ופתקאות, והצליחו להכניס תרעומות על תלמידו בלב רבו הקדוש. אולם התלמיד הנ"ל לא ידע כלל שהלשינו עליו, וממילא לא הרגיש שום הרהור חטא. וכשבא לפני רבו הקדוש לזידיטשוב, אמר לו רבו הקדוש, חידוש בעיני אשר באתם אלי. וכששמע התלמיד דברים אלו יוצאים מפי רבו, נשבר לבו בקרבו והשיב בצדקתו ובחכמתו, הלא עתה באתי לפני קדושתו והנני משתחוה מול כסא קדשו למחול לי על חטאי ופשעי אשר חטאתי ואשר עויתתי. ורבו הקדוש השיב לו, סלחתי, אבל התלמיד כלל לא ידע כלל כוונת רבו על מה מתרעם עליו, כי לא הרגיש בעצמו שום הרהור חטא.

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים: 6:55 ת"א: 6:56 ר"ת: 7:33

בראשית

זמני כניסת השבת

ירושלים: 5:44 ת"א: 5:59

כל מה שאדם עושה, בין אם טוב ובין אם רע,

לעצמו הוא עושה

כשהוא יושב מבודד בארמון המלכות, מוקף בשריו וביועציו, אין המלך יכול לדעת בדיוק מה נעשה בקרב המון העם, מה חושבים האנשים תושבי מדינתו, מה הם מבקשים, מה הם דעותיהם על המלך, מה הם תלונותיהם? וכו'. לפיכך, עשה אחד המלכים מעשה שכזה: מפעם לפעם היה פושט את בגדי מלכותו ובמקומם לבש על גופו בגדים פשוטים, וכך שנראה הוא ככל האדם, יצא מהארמון לסייר בחוצות עיר הבירה, או אז יכול לראות מקרוב, ובלא כל מחיצות, את האזרחים, ואכן, המלך עקב אחר אורחות חייהם, מנהגיהם, ובחן את כל מעשיהם.

תשומת לב מיוחדת הקדיש המלך, אשר היה לבוש בבגדי אזרח פשוט, לקבצנים היושבים בכיכר השוק. כדרכם של העוברים והשבים, השליך אף הוא לעברם מטבעות, והאזין בקשב רב למילות הברכה והתודה שהעתיירו הקבצנים על ראשו. רק אחד הקבצנים היה שונה מכל חבריו, כשהוא קיבל את המטבע, לא השיב במילות תודה, אף לא ברך את הנותן, ורק משפט אחד היה שגור תמיד על פיו: "כל מה שאדם עושה בין אם טוב ובין אם רע, לעצמו הוא עושה". כך היה אומר העני בכל פעם ששלשל המלך מטבע לתוך ידו המושטת של המלך המחופש.

בתחילה האזין המלך למשפט זה ברוח טובה. סבור היה כי העני אינו אלא חומד לו לצון, אך, כשעברו ימים רבים, ובכל פעם שהיה המלך בא לכיכר השוק והיה נותן לעני נדבה, ונענה באותו משפט. החל הדבר לקומם את המלך. ואמר לעצמו: כיצד מעזי העני להשיב על נדבה שנותנים לו במילות עלבון שכאלה? זוהי פשוט כפיות טובה. כעסו של המלך על אותו קבצן חוצפן הלך וגבר, עד אשר באחד הימים כששוב נתן לו מטבע ושוב נענה במשפט הידוע, גבר כעסו מאד, וגמר אומר להרוג את האיש הקבצן.

מה עשה? שוב התחפש המלך ויצא לכיכר השוק, שם שלף מכיסו מטבעות רבים, והחל משליכם לתוך תיבותיהם של כל הקבצנים אשר ישבו שם. והללו, שמחו לקראתו והרעיפו עליו דברי תודה וברכה. כשהגיע המלך אל מקום מושבו של אותו קבצן ידוע, עצר כדי רגע ונעץ בו מבט נוקב: "ראוי אתה לנדבה הגונה" הפטיר בפנים שוחקות, הנה קח לך מאכל

טעים, בטוח אני שתתענג עליו". והמלך הגיש לו תרנגולת מפוטמת, צלזילה היטב, שריחה הטוב הולך למרחוק. הקבצן המופתע פער את עינו לרווחה, אכן, מאכל כה טעים לא אכל מעודו, ומה משתוקק הוא לטעום ממנו, ואולם, בתוך לבו עלה חשש, אולי חומד לו האיש שלפניו לצון, וכלל אינו מתכוון לתת לו את המאכל הערב.

ראה המלך המחופש כי הקבצן מהסס, אמר לו: "קח, שלך היא התרנגולת" והגיש לו את העוף הצלוי. בהתלהבות רבה הושיט העני את ידיו ולקח את התרנגולת מידי המלך המחופש. מסביבו התקהלו חבריו הקבצנים. ניחוח המעדן עלה באפיהם, ומבלי להסתיר את קנאתם הביטו אל חברים בר המזל. ואז שמעו כולם את המשפט המפורסם והידוע יוצא שוב מפיו של הקבצן: "כל מה שאדם עושה בין אם טוב ובין אם רע, לעצמו הוא עושה". חמתו של המלך התלקחה בו מחדש, אולם ביודעו שזו פעם אחרונה שיפגוש קבצן זה, הבלג ולא אמר מאומה, וכשחיוך קל על שפתיו פנה ולהלך לו לדרכו.

העני המאושר הביט עדיין כלא מאמין על התרנגולת שבידו, ומלמל לעצמו: "אדה תרנגולת צלזילה.. מעדך מלכים ממש". מעדן שכזה אין זה יאה לאכול בכיכר השוק לעין כל. אלך לי הביתה, אפרוש מפה נקיה על השולחן, אוסיף כמה ירקות לצלחת, ואז אשב לי לאכול את התרנגולת הצלזילה והטעימה בשקט ובנחת. הוא קם ממקום מושבו, אחז את העוף כאילו היה אוצר יקר ערך, ופנה לביתו השחוח הניצב בפאתי העיר. רק הריח הערב שהותירה התרנגולת הצלזילה הזכיר ליושבי כיכר השוק באיזה אוצר זכה חברים. כפי שתכנן, ערך העני בביתו את השולחן לסעודה, ובמרכזו העמיד את התרנגולת השחומה. זו התנוססה בכל תפארתה, וריחה מילא את כל חלל הבית. עוד רגע קט ויגש לסעודה הדשנה.

ואז... כשהתכוון לשבת ליד השולחן, נשמע מבחוץ קול הלמותן של פרסות סוסים, מלווה בקול תרועה. ידע הקבצן: אלו הם צייד חצר המלוכה, השבים מן הצייד ביער הסמוך, רגיל היה לשמוע את קולותיהם מפעם לפעם. כשגברו הקולות והלכו, הציץ האיש מבעד לחלון, והנה מה רואות עיניו? כל השיירה מתקרבת לכיוון ביתו, ובראש רוכב בן המלך, ניכר על פניו שהוא עייף ויגע עד מאד, נראה שמלאכת הצייד קשתה עליו במיוחד הפעם.

משל ונמשל

אין דברי תורה מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליה

אמר ריש לקיש: מנין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר: "זאת התורה אדם כי ימות באהל (ברכות ס"ג ע"ב). ובאמת תמוה: הלא כתוב "וחי בהם" ולא שימות בהם.

ואפשר לבאר על פי משל: סוחר אחד, בעת בית פונדק גדול, היה מרוויח יפה מאנשי העיר והכפרים מסביב, היה תמיד טרוד, ולא היה לו שום פנאי לקביעת עתים לתורה, ובקושי מצא זמן להתפלל במנין, גם כאן בא מאוחר ועזב לפני שסיימו. אך השנים עוברות, והאיש מתקרב לזקנותו, בזקנו כבר נראו פה ושם שערות שיבה, הוא החל לעשות חשבון הנפש, הרי יגיע הזמן שבו יהיה מוכרח ללכת לעולם האמת, ולתת דין וחשבון מה פעל בזה העולם, את כספו הרי לא יקח אתו לשם. החליט בלבו, מהיום והלאה, כל יום אחר התפילה אלמד כמה שעות. למחרת בבוקר הלך לתפילה, אחרי התפילה התיישב ללמוד, אשתו רואה שהזמן חולף ובעלה עדיין איננו, וכאן בפונדק, מלא קונים, וקשה לה להסתדר לבד. בשעה העשירית שב בעלה, שואלת היא אותו: מה לך כי התמהמת כ"כ היום? ענה לה: הייתי עסוק. למחרת שוב, הוא התמהמת בבית המדרש, ניגשה לראות במה הענין, ואז רואה שהוא יושב ולומד, אמרה לו: מה איתך? החנות מלאה בקונים, איני מוצאת את ידי ורגלי, ואתה יש לך זמן להתיישב ללמוד? אינני מדברת כבר על הרווחים של העסק, אבל הרי אי אפשר לגרש קונים. נענה לה בעלה: מה היית עושה אם מלאך המוות היה מגיע לקרוא לי, חלילה הגיע זמן מיתה רח"ל, ההיו עוזרים לך טענותייך שהחנות מלאה בקונים? דמי בנפשך שמתי, ומה איכפת לך, אם כעבור שעתיים אעמוד לתחיה ואעזור לך בחנות?

אין דברי תורה מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליה, לעשות עצמו מת, ועל זה מוכרח להיות זמן.

(בשם החפץ חיים זיע"א)

אך מה לפמליה הנכבדת הזו ולביתו שלו, הדל והנידח? דומה שליבו החסיר פעימה אחת או שתיים מרוב פחד. עוד רגע, ונקישות רמות נשמעו בחלל הבית. הבאים התדפקו על הדלת, מיהר העני לפתוח את דלת ביתו, ועל הסף ניצבה כל הפמליה המלכותית, למראה הבאים נאלם בעל הבית דום. אך הללו לא המתינו להזמנתו, בן המלך מיהר להיכנס פנימה, וצנח מתנשם בכבדות על הכיסא הראשון שנודמנה לו.

שליחו של הנסיך פנה אל בעל הבית ואמר: "הנסיך חש ברע, רעב הוא מאד ויש להגיש לו מיד דבר מאכל". וכי מה יגיש בעל הבית העני לאורח רם המעלה שפרץ לפתע למעונו? כמובן את התרנגולת הצלוייה שקיבל מהאיש רב החסד בכיכר השוק. חיש מהר הובא המעדן, והנסיך שרגיל היה במעדנים כאלה, לא התמהמה לרגע, ומיד החל לסעוד את לבו בתיאבון גובר והולך, הוא אכל ואכל עד כי מהתרנגולת הטעימה לא נותר אפילו פירור אחד.

החבורה כבר עמדה לקום ולצאת לדרך, כשלפתע החל הנסיך בן המלך לצרוח בקול רם: "הצילו! הצילו!" זעק והתפתל מכאבים. לא חלפו דקות רבות – והוא צנח ארצה ללא רוח חיים. "רוצח!" זעקו שומרי בן המלך המזועזעים, והתנפלו על בעל הבית, "הרעלת את בן המלך! אתה גרמת למותו!" הם תפסו את העני והביאו אותו למשפט לפני המלך. רועד מפחד בא העני לפני המלך, בודאי יצווה המלך להרגו מיד על כי הרעיל למות את בנו, חשב הקבצן המסכן. כשראה המלך מי עומד לפניו, התחלפה הבעת פניו הזועמות בתדהמה: הרי זהו אותו עני קבצן, לו הגיש הבוקר את התרנגולת המורעלת, הן המלך רצה להמיתו, ובחר להרעיל אותו בתרנגולת הצלוייה, בה טמן סם מוות, ביקש להמית את העני – והנה, בדרך זו גרם למות בנו אהובו. "שחררו את האיש" הורה המלך למשרתיו, ואל העני פנה ואמר: "אכן צדקת בדבריך: כל מה שהאדם עושה – בין אם רע ובין אם טוב – לעצמו הוא עושה".

צ'ין אדם לחברו

עזרה לזולת

מידת טוב לבו של הגה"ק רבי חיים עוזר גרודזינסקי זיע"א היתה מופלגת ביותר. פעם אחת בתום אסיפה של ראשי הישיבות עם מנהל ארגון ה"גוינט", פנה מנהל הגוינט אל הגאון זצ"ל ואמר לו עד עכשיו ישבנו ודאגנו לצורכי הכלל, עתה חשקה נפשי להטיב עם הרבי טובה אישית, יאמר לי מר מה חסר בביתו ואני אשתדל לטפל בדבר. השיב לו רבי חיים עוזר ואמר: אכן זקוק אני לטובה אישית. שמח מנהל הגוינט שהגאון ניא את להיעזר בו בענין אישי, ושאלו מיד במה יוכל לעזור? ענה לו ר' חיים עוזר, לזוג הרבנית יש עוזרת בית, וכאן בוילנא קשה לה להשיג נעליים ההולמות אותה, לפי שמידות רגליה גדולות, ובעירנו אין נעליים בגודל הדרוש לה, כיוון ששמעתי שכבודו עומד לנסוע מכאן לקובנא, ושם יש בית חרושת לנעלים יואיל נא לסור לשם כדי לקנות זוג נעליים לעוזרת ולשולחן בדואר.

לברוח מלשון הרע

בעת מסעותיו למכור את ספר "חפץ חיים" נקלע הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א באחת השבתות לעיר אחת והתאכסן בביתו של השוחט, כשהתכונן ליטול ידיים לסעודה שלישית, שמע שהשוחט מספר לאשתו שיוסף הקצב רימה והבטיח כי הבשר משחיתת אתמול הוא בלי סירבא, ה"חפץ חיים" הסתלק מיד מהבית מבלי לדבר דבר. כשהשוחט הרגיש כי אורחו איננו, החל לחפשו בעיירה עד שמצאו מיסב לסעודה שלישית באחד הבתים, לשאלת השוחט למה שינה פתאום את האכסניה שלו? השיב: שאינו יכול להתאכסן יותר בביתו, אם יש למר טענות על הקצב, הרי זו שאלה של

איסור והיתר ויש לקראו אל הרב, או יש להוכיחו בינו לבין עצמו, אבל כיצד הוא מספר זאת לאשתו? הרי יש בזה משום לשון הרע. הנני עוסק במכירת ספרים על והירות מדיבורים אסורים וכיצד אני רשאי להתאכסן בבית שמדברים בו לשון הרע? סיים ה"חפץ חיים" את דבריו

לחסוך רגע אחד של צער מיהודי

הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זיע"א הקפיד, בין השאר, לקיים בכל מאוודו מצוות ביקור חולים, וממש לא פסח על אדם אחד בקהילתו הגדולה שלא ביקרו בשעת חליו. פעם נכנס רבי לוי יצחק לבקר חולה אחד, שהיה נוטה למות רח"ל, ומצאו מתפתל מצד אל צד בדאגה ובחוסר מנוחה. ממה אתה מודאג בשעה זו? שאל רבי לוי יצחק את החולה שלפניו. רבי קדוש! השיב האיש בקול רפה מחמת החולשה. הנני חש כי שעותי ספורות ולבי מלא חרדה במה אני בא לעולם האמת ומה יהא חלקי וגורלי בעולם הבא. הצדיק רבי לוי יצחק קם מכסאו, גחן אל פני החולה הנרגש וקרא: אין כל מקום לדאגה מצדך. זה עתה גמרתי בלבי לתת לך במתנה את כל חלקי בעולם הבא. מיד עשה הצדיק קבלת קניין על מתנתו לחולה, לפני האיש נראו לפתע מאושרים ושלווים. כעבור שעה קלה עצם החולה את עיניו ושבק חיים לכל חי. שאל אחרי כן אחד ממקורבי הצדיק את רבי לוי יצחק: רבנו, כשנכנסת לחדרו של אותו חולה, ראית בוודאי שרגעיו ספורים וכל עידוד אינו עשוי להועיל לו אלא לשעה קלה בלבד. מדוע נהגת כלפיו ברוחב לב כזה, והענקת לו את כל עולם הבא שלך? שמע בני, השיב הצדיק מבארדיטשוב בהתרגשות: נוח לי לזוהר על עולם הבא שלי, כדי לחסוך רגע אחד של צער ודאגה מיהודי חולה.

הילולא דצדקיא

שבת קודש כ"ז תשרי
רבינו יצחק הוקן בן רבינו שמואל (ר"י מבדלי התוספות)
רבי אלעזר רוקח ב"ר שמואל שמעלקא (מעשה רוקח - תק"ב)
רבי אריה לייב הכהן ב"ר יוסף (קצות החושן - תקע"ג)

יום שני כ"ט תשרי

שמעון הצדיק בן חוניו משירי כנסת הגדולה
הרה"ק רבי אברהם דוד מבוטשאטש ב"ר אשר אנשיל (דעת קדושים-תר"א)
הרה"ק רבי מנחם מענדל ב"ר חיים האגער (צמח צדיק - תרמ"ה)

יום רביעי א' מרחשון

רבינו יונה החסיד מגירונדי ב"ר אברהם (שערי תשובה)
הרה"ק רבי יהודה לייב ב"ר ברוך אב"ד לאנצוט (תלמיד החוזה - תקפ"ד)
הרה"ק רבי ישכר דוב בעריש מוואלברווז ב"ר משה (עבודת יששכר - תרל"ח)

יום שישי ג' מרחשון

הרה"ק רבי ישראל מרז'ין ב"ר שלום שכנא (תרי"א)
הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב ב"ר נפתלי צבי (תרכ"א)
הרה"ק רבי יהודה לייב מקאפוסט ב"ר מנחם מענדל בעל הצמח צדק (תרכ"ז)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נחמיה הכהן רבינו של"ט א
מח"ס "גם אני אודך" רפרום יוסף חיים" על המצוות.

קפנדריא בבית הכנסת

א) היו לבית הכנסת שני פתחים, לא יכנס בפתח זה לעשותו דרך לצאת בפתח השני לקצר דרכו. (ש"ע או"ח סימן קנ"א סעיף ה')

ב) אם היה המעבר קודם שנכנה בית הכנסת, מותר כן לקצר הדרך על ידי שעובר בבית הכנסת. (שם)

ג) אם לא נכנס בבית הכנסת כדי לקצר דרכו, רק אחר כך רוצה לצאת בפתח השני, אין איסור. (שם)

פני עין חמד

יוצא לאור צ"י בית הכנסת לכוונת "עין חמד" - מקהלת ציון

פרשת בראשית - צדקה ללא למוד תורה

"וישע ה' אל הבל ואל מנחתו" (בראשית ד, ד)

ממעשיו על ידי שימשם להם מודל לחיקוי והם יגדלו על אדני התורה.

אמנם כן, אין ספק כי נתינת צדקה ותרומות גדולות למוסדות תורה וחסד, **אין דבר של מה בכך כלל ועיקר** ושכרו של העוסק בהן גדול.

אולם אם הדבר לא נעשה במקביל ללמוד התורה הקדושה וכפועל יוצא ממנו, ערכו פוחת משמעותית.

על מוטיב זה אומר האדמו"ר הגאון הרב חיים מאיר הגר זצ"ל בעל ה'אמרי חיים' מויד'ניץ (מובא בספר 'אוצר אפרים'):

עניין זה רמוז בפסוק: "וישע ה' אל הבל ואל מנחתו" (בראשית ד, ד). כי **הבל** ראשי תיבות העוסק בתורה לשמה.

וכך אומר לנו הכתוב קודם: "וישע ה' אל הבל", כלומר אל העוסק בתורה לשמה, ורק לאחר מכן נאמר: "אל מנחתו".

כלומר שמי שעוסק בתורה לשמה, הקדוש ברוך הוא שמח ופונה אל מנחתו, ואל מעשי הצדקה והחסד שלו.

יהי רצון שנזכה לעסוק באמת ובתמים בתורה הקדושה לשמה ולקיים את האמור בה עד עולם.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

ישנם אנשים החושבים שאם יתנו תרומה מכובדת לבית-הכנסת, או צדקה בעין יפה לעניים, הם כבר עשו את שלהם כיהודים, ויכולים להמשיך את חיי החולין שלהם ככל האנשים רודפי הבצע והתענוגות.

עם הטעות הזאת הם חיים את כל שנות חייהם. מבלים את רוב זמנם לריק במאמצים להשיג את מילוי תאוותיהם.

ואילו את רעבונם הרוחני הם משקטים במעט מעשים טובים שעושים, בעיקר על ידי כסף, כמתן צדקה וכיוצא בזה.

טעות גדולה היא זו. כי העיקר כאן חסר, עלינו לדעת ולזכור כי העיקר בעולם הזה הוא לימוד התורה.

מעבר לעובדה כי התורה הקדושה היא תכלית הבריאה, הרי שכאשר האדם עוסק בתורה הקדושה ומקיימה- התורה עצמה אף גורמת לאדם לעדן את עצמו ולעבוד על מידותיו.

בנוסף התורה הקדושה מלמדת ומחדירה באדם את העניין של קיום מצוות חסד עם הזולת וכן זוכה הוא להתחזק באמונה בבורא יתברך לעד ולעולמי עולמים ובכך יוכל לעבור באמונה ובביטחון את כל האירועים שיעברו עליו בימי חייו.

וכן יתחזק בהשתפכות הנפש ובעבודת התפילה ובמצוות נתינת הצדקה לעשותה כדבעי ובלב שמח וכן ישתלם בעניינים רבים נוספים בזכות שהוא עוסק בתורה.

בנוסף יזכה שצאצאיו וילדיו יראו וילמדו

הצלחה בגור"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמם ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב ימ"ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן בן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט סיון בת אסתר עמית בת טובה יוסף בן רוחמה נתנאל בן ג'ינה אילן בן ג'וליאט אסף בן סופיה דוד עומרי בן יהודית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית יפית בת ג'ינה שירי ימנה בת שולמית שמעון בן שולמית אנאל חביבה בת שולמית אורן בן נעמי שושנה שירה בת סילביה מיטל בת שושנה

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו זרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית נועה בת מזל טוב משה מנחם בן רחל דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרחיה- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעמה סימי בת סוליקה שלו בן מזל פחמיה אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה אסתר בת סוליקה יהודה אריה בן רחל ברכה טובה בת אורה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה מישא אסתר בת זוהרה שאלו בן סילביה עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רותית בת סבירה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה זוהבה בת שושנה רייזל רפאל אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת
משה בו גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה
לנוריאל בו אסתר

לרפואה שלימה
לאיידה חיה בת אסתר
ולילד אלחנן רפאל בן איריס
ולילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה
לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

לרפואה שלימה ציון בן צ'חלה
והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

להצלחת אלי ברוט ומשפחתו

צאת לכת

צ"י	כניסת לכת	צאת לכת	יציאת חס
י"מ	17:44	18:55	19:35
ח"א	18:01	18:52	19:32
ח"ס	18:02	18:53	19:33
כ"ל	18:03	18:54	19:34

שואל ומשיב בהלכה - תבניות - חלק א'

מתי צריך להחליף את התבנית ומתי מספיק להגעיל?

! שאלה:

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת ציון:

! תשובה:

כאשר התנור משמש לבשרי וחלבי, יש להקפיד ולסמן את התבניות איזה לשימוש בשרי ואיזה חלבי.

עבר והשתמש בתבנית אפיה בשרי לחלבי או להיפך, אם עברו 24 שעות בין הבישולים, המאכל מותר, והתבנית די בהגעלה לאחר שינקה אותה היטב מכל הלכלוך שעליה. מקורות: (שו"ע יו"ד סימן צג ס"א).

אולם כאשר השימוש היה תוך 24 שעות, המאכל נאסר והתבנית צריכה ליבון. **הערה:** היות והבשר והחלב היו בשימוש בזה אחר זה כשהוא בן יומו איסורא בלע כמבואר בשו"ע (או"ח סימן תנא). ראה עוד מה שנכתב בהקדמה להלכות הכשרת כלים. ויש שסוברים שאף בשימוש בשרי וחלבי בן יומו כאשר המאכלים כשרים, חשיב היתר בלע. כן מובא בשם הגר"ץ אבא שאול זצ"ל וכדעת רבינו זלמן בעל שו"ע הרב. ואם כן די בהגעלה בלבד.

באופן שהתערבו תבנית בשרי עם חלבי ואינו יודע איזה מהן לבשר ואיזה לחלב, יעשה להם הגעלה מחמת הספק. **הערה:** כיוון שבלעו בשר או בלע חלב לכולי עלמא מיקרי היתרא בלע, אין צריך להחמיר ולהצריך ליבון אלא די בהגעלה. וכמ"ש בכף החיים (סימן תנא אות ע) בשם מרן הב"י. וע"ע שו"ת דבריך יאיר ח"ג (סימן לח).

תבנית רגילה או חד פעמית, ששמו עליה נייר כסף, וחיממו עליה פיצה וברור שהמאכל לא נגע בתבנית עצמה, ולאחר מכן השתמשו באותה תבנית מחוסר ידיעה לאוכל בשרי, האוכל לא נאסר באכילה. **הערה:** ונראה שאם הניח נייר כסף על התבנית בצורה טובה, גם כאשר התבנית בת יומא מזמן האפייה האחרונה [תוך 24 שעות], יהיה המאכל מותר. על פי המבואר ברמ"א (יו"ד סימן צב ס"ח) שאין הבלוע יוצא מכלי לכלי בלי רוטב. וראיתי להראש"ל הגר"ע יוסף זצ"ל שהתיר בתבנית חד פעמי שהניחו עליו נייר פרגמנט, הובא בשו"ת מעין אומר ח"ד (עמוד מב). ונראה שדעתו כן אף בתבנית רגילה על ידי נייר פרגמנט. ומכל מקום התבנית צריכה הכשרה.

מה אוהבים בשמים

להלן סיפור מופלא, המעובד מתוך 'ווי העמודים' ויש בו כדי ללמדנו מה באמת אוהבים בשמים ועל יוקרתה של השבת. סיפור הרה"ג ר' שלמה מילר שליט"א, את מה שסיפר לו יהודי אחד: "נסעתי לחו"ל לאסוף כסף עבור נישואי בתי, קבעתי לשהות שם שלושה שבועות, ולכן זמני היה דחוק, וניצלתי כל רגע, כדי לקושש עוד כמה פרוטות, כדי לנסות להגיע לסכום שהתחייבתי".

כמו כן שכרתי נהג (דרייבר), שמכיר את כל הכתובות ושיסיע אותי ממקום למקום - וכך נוכל 'לקצר תהליכים' ולהגיע לאותם עשירים, שיהיו מוכנים לתרום מהונם עבורי. ביום שישי בשעה שתיים עשרה, הנהג מסיע אותי לכתובתי ואומר לי: "ניפגש במוצאי שבת". אמרתי לו בתמיהה: "עוד היום גדול (היה זה בקיץ, ובאותו הזמן השקיעה הייתה רק עוד שבע שעות), מה בוער לך להפסיק את העבודה כעת?".

הנהג הבין לליבי ולכן הסביר לי: "גם אני עבדתי פעם ביום שישי עד מאוחר, ואז הייתי רץ להתארגן לשבת, ובסעודת שבת הייתי עייף מאד, בקושי החזקתי מעמד, הסעודה עברה עלינו במהירות. **אולי שיר אחד הצלחתי לשיר לכבוד שבת, מיד לאחר הסעודה עליתי על יצועי עד למחרת.**"

"באחד הימים הייתה לי שאלה קשה מאוד, שהיה צריך בעבודה לקבל הכרעה של גדול בישראל, אני הייתי מאוד מקורב לאחד מגדולי ישראל, נסעתי במיוחד אליו לארץ ישראל לשאול בעצתו, ולבקש את הכרעתו, אותו הגדול שמע את השאלה ואמר לי: 'זו הכרעה קשה, אני צריך לחשוב כמה ימים'.

"בערב אותו גדול, קיבל דום לב, ולאחר כמה שעות הלך לעולמו, בנוסף על הצער הגדול שמורי ורבי הלך לעולמו בפתאומיות, הייתה לי צרה נוספת, שאני זקוק להכרעה. הלכתי לבניו לנחמם, ואמרתי להם: 'אני זקוק לתשובה, הגעתי לכך במיוחד מחו"ל, אמרו לי: אנו נתפלל'.

למחרת התקשר אליי אחד הבנים בהתרגשות, וסיפר שאביו הגיע אליו בחלום, ואמר לו פתרון לשאלתי, עוד סיפר לי הבן, ששאל את אביו: "אבא, אם כבר הגעת אליי, אולי תספר לי, מה נעשה בשמיים?", ענה לי אביו: "את מה שנעשה בעולם הבא, ואת עומק הדין, אסור לספר, ואי אפשר לספר".

"אבל דבר אחד אני יכול לספר, בשמים אוהבים מאד 'זמירות שבת', כאשר אבי המשפחה יושב עם בני ביתו ושר עימם זמירות שבת. ומה שהכי שנאו בשמיים זה מחלוקת". כששמעתי סיפור זה, קיבלתי על עצמי, שמהיום ביום שישי אני גומר את העבודה בשעה 12, אני מתכוון היטב לשבת קודש, אני נח קצת, ואז אני מגיע רענן לסעודת שבת, ואני יכול לנהל סעודת שבת עם זמירות שבת כמו שאוהבים בשמיים".

מינויים

לקבלת העלון חתום במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084 כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - הגאון הרשל"צ מן הרב עובדיה יוסף זצ"ל

הרב הגאון הצדיק חכם עובדיה יוסף זצ"ל - נולד בבגדד בשנת ה'תרפ"א (1920). נקרא בשם עבדאללה (עובדיה) יוסף ע"ש ר' עבדאללה סומך ור' יוסף חיים (הבא"ח). משפחתו עלתה לארץ בעודו ילד בגיל ארבע שנים. **מנעוריו התבלט בגאונותו ובלהיטותו לתורה**. למד בת"ת בני-ציון שבשכונת הבוכרים (ירושלים). בשנת ה'תרצ"ג (1933) בגיל שנים-עשר עבר ללמוד בישיבת פורת יוסף (הממוקמת בעיר העתיקה) ושנתיים לאחר מכן כבר סיים את הש"ס. עם נישואיו שינה את שם משפחתו ליוסף. בשנת ה'ת"ש (1940) בגיל 20 הוסמך לרבנות ודיינות על יד הגאון הרשל"צ רבי בן ציון מאיר חי עוזיאל.

בשנת ה'תש"ה (1945) מונה לדיין בביה"ד הרבני הספרדי בירושלים. שנתיים לאחר מכן כיהן כאב"ד הרבני של קהיר וסגן הרב הראשי של מצרים. לאחר מכן מונה לדיין ביה"ד הרבני של פתח-תקווה ולאחר מכן בירושלים (בשנים ה'תשי"ח-ה'תשכ"ה [1958-1965]). בהמשך מונה לחבר בביה"ד הרבני הראשי לערעורים בירושלים ובשנת ה'תשכ"ט (1968) נבחר לכהן כרב הראשי של תל-אביב יפו. בשנת ה'תשל"ג (1972) שימש כראשון לציון (במקום הגאון הרשל"צ ר' יצחק נסים) עד שנת ה'תשמ"ג (1983).

זכה לתארים '**פוסק הדור**', '**גדול הדור**' ו'**מרן**'. ידוע כבעל זיכרון פנומנלי, בור סוד שאינו מאבד טיפה. סיני ועוקר הרים. ענוותן מופלא. **גאון בנגלה ובנסתר**. התיר כ-900 עגונות לאחר מלחמת יוה"כ. נפטר בג' חשוון ה'תשע"ד (2013). חי כ-93 שנים. בהלוויותו השתתפו כ-850,000! אנשים. ציונו בבית-העלמין סנהדריה שבירושלים.

אביו: ר' יעקב. **אמו:** מרת גורג'יה. **אשתו:** הרבנית מרגלית יוסף ע"ה (נישא בשנת ה'תש"ד [1944] בתו של ר' אברהם הלוי פטאל). **מרבתי:** הרב עזרא עטייה, הרב בן ציון מאיר חי עוזיאל. **בניו:** **הגאונים הרב יעקב זצ"ל** - ראש ישיבת 'חזון יעקב', **הרב יצחק** - הראשון לציון, מחבר 'ילקוט יוסף' וראש ישיבת 'חזון עובדיה'. **הרב אברהם** - רבה הראשי של חולון. **הרב דוד** - ראש כולל 'יחוה דעת', מחבר ספרי הלכה ברורה ורבה של שכונת הר נוף בירושלים.

הרב משה יוסף - ראש ישיבת 'מאור ישראל' וראש בד"צ 'בית יוסף'. **בנותיו:** **הרבנית עדינה** (נישאה לגאון ר' עזרא בר שלום, דיין בבית הדין הרבני הגדול), **הרבנית יפה כהן**, **הרבנית רבקה** (נישאה לגאון ר' יעקב צ'קוטאי, רב העיר מודיעין-מכבים-רעות). **הרבנית שרה** (נישאה לגאון ר' מרדכי טולידאנו, ראש בית מדרש 'ביע אומר' ואב"ד בירושלים). **הרבנית לאה** (נישאה לגאון ר' אהרן בוטבול, רב אזורי חבל מודיעין), הרבנית מלכה ששון.

מספריו: **ישו"ת יביע אומר** - עשרה כרכים **ישו"ת יחוה דעת** - שישה כרכים **יחזון עובדיה** - שו"ת על הלכות פסח ופירוש על ההגדה של פסח, ימים נוראים וחגים **ליוויית חן** - הלכות שבת על סדר שו"ע **יטירת הבית** - שלושה כרכים **ימאור ישראל** - פירושים על הש"ס **ימאור ישראל טבעת המלך** - על משנה תורה לרמב"ם **יחליכות עולם** - הערות והשגות על הבא"ח (שמונה כרכים) **יענף עץ אבות** - על פרקי אבות **יכף החיים** - השלמת חלק יורה דעה (עפ"י בקשת נכד כף החיים).

פעם אחת הזמינו את מרן לכנס נשים שהיה בבנייני האומה. כשרבינו נכנס לאולם, השמיעו ברקע שיר על מרן (רבינו עובדיה וכו'). כשמרן הגיע למקומו בשולחן הנשיאות, הוא לא שם לב שהרמקול מופעל ושומעים אותו, ובעצם שמעו כולם שאומר לעצמו: **"זה לא אתה, עובדיה!!"** הם לא מתכוונים אליך, עובדיה!". לפתע, רבינו שם לב ששומעים אותו, ומיד השתתק...

באחת מנסיעותיו של מרן ברחבי תבל מזדמן פעם אחת למדינה בחו"ל והתאכסן שם בבית של אחד מבני אותה המדינה. ואישה אחת מבנות אותה מדינה, שלא זכתה לבנים שנים רבות **התנדבה להכין לצדיק את האוכל**. באחד הימים הכינה לרב דג בתנור והגישה לפניו שיאכל. ולפני שהצדיק אכל, נודע לו כי לפני כן הכינו בתנור עוף (ע"פ ההלכה הדג מותר באכילה), אולם הרב החמיר על עצמו ולא אכל מהדג אלא לחם ומיני ירקות. האישה, שעמדה במטבח וחיכתה לראות את הגאון אוכל ממעשה ידיה, נדהמה לראות שלא נגע באותו הדג, ו**מרוב צערה התחילה לבכות בכי מר**.

באו וסיפרו לצדיק, שהמבשלת יושבת ובוכה והם אינם יודעים מדוע. אולם, רבינו מיד הבין את הסיבה לכך ולכן ניגש אליה והתחיל לעודדה ולפייסה שלא תיעלב, **ולא זז משם עד שביקר אותה שלשנה הבאה תזכה לבן זכר**, וכשראה מרן שנרגעה פנה לדרוכו והלך. לאחר מספר שנים הזדמן שוב הגאון לאותו מקום ואדם אחד, שהיה עמו ילד קטן, פנה לצדיק ושאלו: "האם הרב מכיר אותי?". "אך מרן ענה, שאינו מכיר, ואז סיפר לו האיש, שהוא הבעל של אותה אישה שבישלה לפני שנים את הדג, וזה הילד שנולד מברכתו!"

באחד הימים שביקר מרן בבית אחד מחתניו, ראה את חתנו לוקח מברג ומנסה לתקן את ציר הדלת שהתקלקל. אמר לו מרן בפליאה: **"לא חבל? לא חבל לך על הזמן? אני מציע שתביא בעל מלאכה שיתקן לך, ואתה תשב ותלמד"**. נודע, שתמיד כשמרן זצ"ל היה נצרך בביתו לתיקונים כלשהם, אפילו קלים, היה מורה לרבנית ע"ה, שתביא בעל מלאכה ולשלם לו במיטב, וכך נהג אף בזמנו **בימים הקשים, בהם הפרוטה לא הייתה מצויה כל כך בכיסו**. כשנשאל מדוע הוא מביא בעל מלאכה לתיקון קל כזה, לא חבל על הכסף? ענה הצדיק ואמר: **"אני קונה את הזמן היקר בכסף"**.

יפרה פעם הרבנית ע"ה לאחד מתלמידי רבינו הי"ו: באחד הבקרים לא חשתי בטוב, בקשתי מהרב שיקנה לחם אחד. אמרתי לו שהמכולת למטה. אמר הרב - 'בסדר'. והלך לקנות לחם, ואני מחכה ומחכה, עברה רבע שעה בערך עד שחזר. שאלתי אותו: "מה קרה לך? נבהלתי, בסך הכל הזמן הדרוש להגיע למכולת וחזרה אינו עולה על שלוש-ארבע דקות, איפה הלחם?". אמר לי הרב: "הלכתי ולא מצאתי את המקום". חייכתי ואמרתי לעצמי, **לא אשלח אותו שוב, ודאי היה שקוע במחשבה באיזו סוגיה או בשאלה הלכתית**.

זְכוּת שְׁמִירַת הַשָּׁבֶת

"אם כך, יהיה סופך כסופו של המן הראשון" הפטיר דודי והמשיך בדרכו. עברו מספר דקות, ולפתע פתאום התמוטט הפריץ ונפח נשמתו. ומדוע אני מספר לך את המעשה הזה?" המשיך הרבי ואמר, "ברצוני שתאמר לראש עיריית הרצליה את המילים שאשים בפיר, אותן בדיוק: **"מי שרודף את דת ישראל, סופו לא יהיה טוב... זכור זאת, סופו לא יהיה טוב!"**. ר' יוסף היה המום, איך יעז לומר לראש העיר מילים קשות שכאלה?"

קרא הרבי את פניו של ר' יוסף והוסיף "שים לב, לא מעשיות מספר אני לך, כשתחזור להרצליה תיצור מיד קשר עם ראש העיר ותאמר לו: **"הרבי מצאנו אמר לספר לך את המעשה הזה, כדי שתחדל להילחם בקודשי ישראל, ולא, מרה תהיה אחריתך!"**.

יצא ר' יוסף מחדרו של הרבי וכולו המום, כיצד יאמר לראש העיר מילים שכאלו, בפרט שהכיר בגאוותו ושחצנותו שלא ידעו גבולות. "אולי", חשב בדעתו, "אעביר לו זאת באופן שונה, אולי בכתב, אולי ע"י שליח, אולי בנימה אחרת ולא כה קשוחה..."

"אתה מפחד?", שאל ר' יוסף את עצמו, "והרי הרבי ציווה עליך להעביר מילים כדורבנות ובדיוק נמרץ ומה לך להסס?" מחשבות רבות התרוצצו בראשו, בגמר התפילה, כשהגיע למשרדו, אמר ר' יוסף לעצמו: לעלות ללשכת ראש העיר הוא פשוט לא היה מסוגל, אך דרך הטלפון יעביר את השליחות, והמסר כפי שציווה עליו הרבי, והשי"ת יהיה בעזרו.

הטלפון צלצל, ומעברו השני של הקו נשמעה המזכירה "לשכת ראש העיר שלום". "כאן יוסף יעקב, יו"ר המועצה הדתית, אני מעוניין לדבר בדחיפות עם ראש העיר". "מצטערת, ראש העיר איננו במשרדו, ולמען האמת גם בביתו לא נמצא, הוא ביקש לא להטרידו, אלא רק בדברים דחופים ביותר".

"אכן, יש לי עניין דחוף וראשון במעלה". "אמסור לו" השיבה, וניתקה את שיחת הטלפון. שעה קלה לאחר מכן צלצל הטלפון, מעבר לקו נשמע קולו של ראש העיר. בתחילה לא זיהה ר' יוסף את קולו של האיש היהיר והגאוותן, **קולו נשמע שבור לרסיסים**.

"תשמע מר יעקב, אני זקוק לך בדחיפות, לך ולקשר שלך עם הרבי מצאנו דחוף!"- "הרבי מצאנו?", קרא ר' יוסף, "מה קרה?" "קרה דבר נורא, הבן היקר והאהוב שלי שוכב כאן בבית הרפואה ונאבק על חייו, היתה תאונת דרכים קשה והוא נמצא בסכנת חיים... אתה שומע, הוא עומד למות..." וכאן פרץ ראש העיר בבכי קורע לב, "תיכנס בדחיפות לרבי שלך שיתפלל עליו שיחיה..."

הוא התייפח כילד קטן, "אנא, אנא, תזדרז בטרם יהיה מאוחר..." "אבל כיצד אוכל להיכנס אל הרבי בזמן שנושא השבת כה פרוץ ולא בא אל תיקונו?"- "השבת", זעק ראש העיר, **"תאמר לרבי שעניין השבת מסודר, אין יותר אוטובוסים בשבת בהרצליה, על דיברתי!"**. מיד התקשר ר' יוסף אל הרבי ומסר את מה שמסר.

חוקי השבת שבו אל העיר, וכעבור ימים ספורים קבעו הרופאים בתדהמה וללא כל הסבר רפואי, כי בנו של ראש העיר ניצל ממוות לחיים. על התיק נרשם בלורד אדום "נס רפואי".

לא בכדי אותיות "בראשית" הן... "ירא-שבת!"...

השנה ה'תש"ל, ראש עיריית הרצליה מעביר החלטה 'הרצליה תהיה העיר השנייה בישראל, שבה ייסעו אוטובוסים בשבת'. הכרזתו של ראש העיר זלזולו בפרהסיא בשבת קודש החרידה כל לב, שתדלנים יצאו דחופים, גם מקורבים ואנשי קשר כולם ניסו לסתום את הפרצה האיומה בחומת השבת, אך הלה עמד בעקשנות ודחה כל ניסיון להניאו ממעשיו, ובשחצנות התריס כלפי ה"מיעוט" הדתי, שכופה דעתו על הרוב החילוני.

כאשר נכחו העסקנים לדעת, כי דעתו של ראש העיר לא תשתנה, החליטו לצאת לרחובה של עיר ולזעוק ולהתחנן לפני ה'. בשבת פרשת פנחס כ"א תמוז ה'תש"ל, הכריזו מודעות ענק על הפגנה ומחאה על תוכניתו הזדונית של ראש העיר.

הגיע יום שבת קודש. מאות מתפללים שמו פעמיהם לעבר מקום ההפגנה כשבראש המחנה צועדים המרא דאתרא הרה"ג יצחק יחיאל יעקובוביץ', הרה"ג שמואל טוביאס והרה"ג חיים יצחק הלוי.

ראש העיר, שהיה בביתו, השתולל מזעם ואף פנה ישירות למפקד תחנת המשטרה, שיעצור את פורעי החוק למיניהם, ואכן שלושה עשר מפגינים נעצרו ובהם כל שלושת הרבנים, שהופיעו למעלה, גם רבי יוסף יעקב יו"ר המועצה הדתית קיבל זימון לבית המשפט בגין "הפרעה לסדר הציבורי..."

היהדות החרדית תססה מזעם: 'שמו שמים, הרי יש פה הוספת חטא על פשע גם הכרזה על חילול שבת וגם מעצר שווא של רבנים חשובים'. חודשיים לאחר מכן, בין כסה לעשור, בהאיר והנץ השחר, ור' יוסף יעקב מוצא עצמו יחד עם עוד מאות רבות של יהודים באמירת סליחות בבית מדרשו של האדמו"ר מצאנו צצוק"ל יע"א בעל ה"דברי יציב".

בסיום אמירת הסליחות החליט ר' יוסף להיכנס לרבי ולספר לו על זלזולו של ראש העיר בקדושת השבת ומזה חודשים נוסעים אוטובוסים בהרצליה בשבת קודש כבימות החול. הוא נעמד יחד עם קבוצה של חסידים שאמורים היו להיכנס אל הקודש פנימה, לפתע יצא הגבאי וקרא "הרבי חלש רק מי שיש לו עניין דחוף רשאי להיכנס". סיפר ר' יוסף לגבאי, כי מדובר בעניין ציבורי רם מעלה. שמע זאת הגבאי והכניסו ראשון לפני כולם.

הוא סיפר לרבי על המערכה המתחוללת בעירו הרצליה בנושא חילולי השבת, אשר עד עתה לא נשאה פרי, הרבי הקשיב ועל פניו ניבט כאב עמוק, אך כאשר שמע את התבטאותו השחצנית של ראש העיר נפלטה מפיו אנחה גדולה ומרה, דממה השתררה בחדר, ולאחר רגעים ספורים פנה אליו הרבי ואמר לו: **"הקשב היטב! אספר לך סיפור"**:

"היה לי דוד, שהיה צדיק וקדוש, הוא התגורר בווינה (חתנו של ר' ברוך מגארליץ צצוק"ל זיע"א). מידי פעם היה נוהג לצאת החוצה לשאוף אוויר צח ונקי. באחד הפעמים בעת הטיול בא מולו פריץ אוסטרי וכשהבחין ברבי פנה אליו בשחצנות ואמר לו "אתה הרב הגדול?"- "אכן", "אם כן אספר לך מי אני, אני המן השני!"

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב שבתי בן אסטריא אטון זצ"ל וול יחיאל בן יוסף זצ"ל הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל מאיר מורד בן שושנה זצ"ל יצחק בן ברוך דב זצ"ל אביבה בת איירן ע"ה גאולה בת טובה ע"ה שרה בת נרקיס ע"ה אברהם בן יונה זצ"ל עמירם בן דבורה זצ"ל אביגדור בן ג'ולי זצ"ל יצחק בן חביבה זצ"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל מסעוד בן יקות זצ"ל אהרון (אורי) בן רבקה זצ"ל דרור יהושע בן ארץ מיוחס זצ"ל מזל בת שמעון חי זידי בן קלרה זצ"ל דב בן יצחק זצ"ל יוסף בן מרים נוסרת זצ"ל יוסף בן סעדה זצ"ל סוליקה בת עישה ע"ה רחל רפאת בת השמת ע"ה יוסף בן פרחת זצ"ל יעקב בן אסתר זצ"ל אסתר בת נעמי ע"ה מאיר בן נעמי זצ"ל יעקב בן סלימה זצ"ל דניאל רפאל בן חנית זצ"ל זילפה בת נרדה ע"ה ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה אביבה לוי ע"ה מישא אסתר בת זהרה ע"ה אברהם בן דינה זצ"ל יודה בן סעידה זצ"ל עפאת בת השמת ע"ה כל נשמות עם ישראל

הרב עובדיה יוסף בן גורג'ה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל אסתר בת בלה ע"ה נעמי בת כחנן ע"ה מרים בת בלה ע"ה צדיק חכם בן חזלה זצ"ל ע"ה שני בן אסתר ע"ה מסודי בת חביבה ע"ה יונה בן סעדה זצ"ל ברכה בת מרדכי ע"ה יעקב בן נעמה זצ"ל שרה בת מורברי רחל ע"ה אלון בן סעדה זצ"ל הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל שמואל בן רבקה זצ"ל משה בן רוזה זצ"ל אביחי בן אסתר זצ"ל נעימה בת גורג'ה ע"ה דוד בר חסיבה זצ"ל רפאל בן אסתר זצ"ל שמעון בן שמחה זצ"ל ר' דב בן בנימין אלטר זצ"ל אורה בת נעימה ע"ה שמעון בן חנה זצ"ל גורג'ה בת נעימה ע"ה

גליון באר הכרעה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

בראשית

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת בראשית

א	שעלה עמוד השחר - העליה תבוא דייקא מתוך החושך והנפילה
ד	בראשית ברא אלוקים - ראשית דבר היא האמונה בקל חי
ו	התפלל עליהם - אף השפע המוכן יגיעו רק ע"י התפילה
ז	'ראשית' חכמה יראת ה' - תחילת כל התורה יראת שמים
ט	עמוד עמוד - עיקר גדולת האדם בעמידתו בנסיונות
יא	דתשרי על עמיה - השפעת חיות ושפע מחודש זה לכל השנה
יג	שבת בראשית - שמחת תחילת התורה וגדולת הימים שאחר שמחת תורה
יד	תחילתה גמילות חסדים - מעלת גמילות חסדים בגופו וממונו
טו	שנקראת ראשית - התחדשות בכלל, ובפרט בעסק התורה

באר הפרשה - בראשית

מקום או זמן שחשכה לו, והוא זועק לעצמו במר נפשו אזי לי שבשביל שסרחתי עולם חשך בעדי ויחזור העולם לתוהו ובוהו... והוא יושב ובוכה כל הלילה, ידע כי כן הוא מנהגו של עולם, יקבלנו באהבה - ימתין באמונה וכבר בקרוב יעלה עמוד השחר, ויאיר לו מצבו ומעמדו.

ובזה יתבאר מה שמצינו (ירושלמי ברכות ח ה) שבליילה שלאחריו (במוצש"ק) 'נתן הקב"ה בינה בלבו ונטל שני רעפים והכישן זו בזו ויצא מהם אור ובירך עליו', והיינו, שבתוך החשכות יש ביד האדם להאיר לעצמו באש היקוד, ועל סמך אותה בינה שנתן לו הקב"ה באותו הזמן תקנו לומר 'אתה חוננתנו', כי דעה זו היא ה'מבדלת' אצל האדם בין אור לחושך, שיוכל לקיים את ימי האורה דיקא מתוך החשכות².

אלא, שדרכו של יצר לבוא 'להזכיר נשכחות' לאדם - הן כזאת וכזאת עשית, ואל תשכח כי כבר

שעלה עמוד השחר - העליה תבוא דייקא מתוך החושך והנפילה

איתא בחז"ל (ע"ז ח.) 'תנו רבנן, יום שנברא בו אדם הראשון כיוון ששקעה עליו חמה אמר, אזי לי שבשביל שסרחתי עולם חשך בעדי ויחזור העולם לתוהו ובוהו... היה יושב ובוכה כל הלילה, כיוון שעלה עמוד השחר אמר מנהגו של עולם הוא'. והיינו שבראותו שחשיכה באה לעולם הבין שאבדה תקוותו - וכבר אין בידו לשוב ולעמוד מנפילתו בחטא עין הדעת, וכל כך החמירו בו עד שהעולם עומד לחזור ל'תוהו ובוהו'. אך משעלה עמוד השחר וזרח השמש הבין שזה מנהגו של עולם - שאדרבה לאחר נפילה עתיד האור לחזור, ולהאיר לו כאור החמה³.

דבר שפתיים אך למותר, להבין כלפי מה הדברים אמורים לגבי דידן, איש איש בדרכיו והילוכיו, בכל

א. הרה"ק רבי מרדכי מלעכאוויטש זי"ע היה אומר עה"פ (א ב-ג) 'והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום... ויאמר אלוקים יהי אור ויהי אור', כי באם האדם נמצא במצב של חשכות והעדר האורה, ויאמר, אלוקים יהי אור - בוראי האר פניך אלי, אזי אכן שומע אלוקים ומקשיב לקול תחינתו ויהי אור ובאים לו ימים של אורה ושמחה (הובא בתורת אבות).

ב. נוראות מצינו בבריאתו של עולם, כדאיתא בגמרא (שבת פח: חגיגה יג:): על הפסוק (תהלים קה ח) 'דבר ציווה לאלף דור', שהתורה נבראה אלף דורות קודם מתן תורה, (והיינו תתקע"ד דורות קודם בריאת העולם), ומפורש אמרו (בר"ר ג ז) מלמד שהיה [הקב"ה] בורא עולמות ומחריבן עד שברא את אלו. מכאן למד הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל מאמר נורא, דרבים המתאוננים לומר מתוך ייאושם, הנה כבר ניסיתי ולקחתי את עצמי 'כאלף פעמים' ולא הועלתי מאומה, תמיד שבתי ליפול... מה עוד יש בידי לעשות, לזה גילו לנו חז"ל מעשי השי"ת שאף הוא 'כביכול' בנה עולמות שנחרבו לאחר מכן, ואעפ"כ שב לבנות עוד עולם ועוד עולם... עד שלבסוף ברא את עולמו שאנו חיים בו כהיום, אף אדם ה'קרוץ מחומר' מה לו שיתייאש - הרי אכתי לא ניסה להתחזק תתקע"ד פעמים, ילמד מבוראו כביכול שלא הפסיק מלבנות עולמו מחדש תתקע"ד פעמים...

ידוע דבר מכתבו של הרה"ק היסוד העבודה זי"ע (ח"ב מכתב ו) וז"ל (בשינוי). אספר לכם מה ששמעתי זו השבוע, בעת מלחמה בשנים הקודמים הגיע דעפעש (טעלעגראם, מברק) אל השר הגדול שהיה יועץ לראש המדינות, שהשונא שבר את כל עיקר יסוד חיזוק המבצר (כלומר - אנחנו בסכנה) מיד נפלה רוח השר בקרבו והיה עצב וזועף בשברון לבו. משנודע זאת לאשתו, מיהרה לנחמו, ותשאלהו, מדוע נפלו פניך, סיפר לה השר על דבר הדעפעש שקיבל, והשיבה היא בחכמה. הנה גם אני קבלתי דעפעש בזו הרגע, ובו נכתבו דברים יותר רעים ומרים מהדעפעש שלך, אמר לה אמרי לי מהו. השיבה לו כתוב בו שאתה אבדת את המוהט (תעצומות וכוח חיות הנפש) שלך, ר"ל שאבדת את התחזקות וגבורות הלב שלך ודבר זה יותר גרוע ונפילה משבירת כל המבצר הנ"ל, ומסיים הרה"ק בינו והתבוננו נא בזאת.

פעם אמר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע ששמע מאביו הרה"ק האמרי אמת זי"ע (דיבור שהיה לו לחיזוק משך ארבעים שנה) כי הנה כתיב בפרשתו (ו ו) 'וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו' שאין הכוונה שהקב"ה התעצב חלילה וחלילה, שהרי 'עוז וחדוה במקומו' ואין כל עצבות למעלה. אלא שאנשי דור המבול היו שמחים תדיר, כי לא חסר להם מאומה כדאיתא בגמרא (סנהדרין קח.), וידוע מהאריז"ל שע"י שמחה אפשר לבוא לכל המדרגות, וא"א

באר הפרשה - בראשית

עליו להמנע ב'עתיד'. אך כל זאת רק מעט מזער, כהעוקץ שמאחורי הב' שקטנה היא (בע"ז איתא בפירוש 'רבינו יונה' עה"ת לגבי שלא ידרוש מה למעלה וכו')³.

ומפורשים הדברים ב'ספורנו' (ד ו) על הפסוק 'ולמה נפלו פניך, וז"ל. כי בשיש לקלקול איזו תקנה אין ראוי להצטער על מה שעבר, אבל ראוי להשתדל להשיג תיקון לעתיד'.⁴

הוסיפו לבאר עוד בפסוק זה (ו-ז) 'ויאמר ה' אל קין למה חרה לך ולמה נפלו פניך, הלוא אם תיטיב שאת', שכך אמר לו הבורא, אף אם נכשלת

החילות כמה פעמים לעבוד את ה', ובכל פעם נפלת, ומה לך כי תשוב להתחזק... לזה אמרין, הוהר מאד שלא להביט לאחור על הנפילות, ולכן מתחלת התורה הקדושה באות ב' - בראשית, ולא באות א' - הראשונה שבאותיות, להורות לנו מיד ב'תחילת דרכה של תורה ועבודה', שינהג בדוגמת אות ב', שהיא סגורה מכל צדדיה ורק מלפניה פתוחה היא (כראיתא בב"ר א י), כך יביט האדם תמיד רק 'לפניו' ולא 'לאחוריו' - לחשוב מה עבר עליו ובמה נכשל, אך מכל מקום נרמז בעוקץ שבאות ב' 'מאחוריה', כי אין לו להשכיח מעצמו לגמרי את ה'עבר', אלא תמיד יזכרו מעט כדי שידע ממה

לדינים לחול ולשרות עליו בעת שהוא בשמחה, ומכיוון שכן - אף שהשחיתו את מעשיהם ועברו ברית, מכל מקום לא היה הקב"ה יכול להביא עליהם פורענות, על כן התעצב הקב"ה - היינו שהוריד עצבות בלבם של בני דור המבול, ולאחר שהתעצבו בא עליהם המבול (ליקוטי יהודה בפרשתו, ועוד).

איתא בספרי המקובלים שלכל יהודי חקוק שם הוי"ה על פניו (עי' תיקו"ז קל. ובזוה"ק ח"ג רכט:) ואחד האופנים הוא כי עיניו רומזות כל אחת לאות יו"ד (שהרי העין היא כעגול קטן) ויחדיו עולים בגימטריא כ'. הוסף לו את אפו שהוא משוך מעט כמו אות וא"ו יחדיו יעלו לגימטריא כ"ו כגימטריא של הוי"ה ב"ה.

הוסיפו בדרך צחות שכל זה אינו אלא כשהיהודי שמח, אבל אם הולך מיט די נאז אראפגעלזאט (כינוי למי שפניו נפולות) נמשך הוא"ו להיות נו"ן (ענדע נו"ן - נו"ן סופית) ונמחק השם ל"ע...

ג. ואף אם נפל ממדרגתו ישוב להתחדש, כמו שרמזו בתיבת בראשית שהיא נוטריקון ב' - ראשית, היינו ב' פעמים 'ראשית', שלעולם לא יתייאש מלשוב ולהתחדש בטובו בכל יום תמיד, אלא אפילו אם התחיל כבר 'בראשית' ונשבר ונפל יתחיל מבראשית פעם שנייה.

ובזה יתבאר עוד הטעם שהתחילה התורה בב' ולא בא', להורות שאפילו אם כבר אינו אווז בא' אלא בב'... שכבר התחיל והפסיק יתגבר להתחיל שוב במצב זה מבראשית.

וכן מצינו במסכת מגילה (לא.) שנחלקו התנאים לענין קריאת התורה, חד סבר שבמקום שמפסיק לקרוא בשבת במנחה משם ממשיך בקריאתו ביום שני בשבת, ומשם ממשיך בחמישי ומשם ביום השבת שלאחריה, ואידך סבירא ליה שתמיד מתחיל בתחילת הפרשה - בשבת במנחה, בשני, בחמישי ובשבת שלאחריה, וכן נפסק, ואפשר לומר דבא לרמז לן שתמיד בכל עת אפשר לו לאדם לשוב ולהתחיל תורתו ועבודתו מחדש - מתחילת דבר כלא היה, ואף לאחר שנפל ונסוג לאחוריו יש בידו לשוב לכור מחצבתו - לחזור ולהתעלות.

מענין לענין, אמרו חז"ל בתחילת פרק שירה 'כל העוסק בפרק שירה בכל יום אני מעיד עליו שהוא בן עולם הבא, וזוכה ללמוד וללמד, ותלמודו מתקיים בידו, וניצול מיצר הרע, וזוכה לימות המשיח וכו'', וצריך להבין מדוע הפליגו כל כך באמירת פרק זה דוקא, בפרט שלא נתבאר שם כי אם שירת בהמות חיות ועופות ושרצים, וטפי הוה ליה למימר כן למי שאומר 'שירת הים' שנאמר על ידי משה ובני ישראל, ומדוע נקטו כן דוקא באמירת פרק שירה, הלא דבר הוא, וב'שפתי צדיק' (ריש פר' וארא) מביא משמיה דהרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זי"ע, דהנה מבואר בחז"ל בכמה מקומות (עי' שבת קנא: עירובין סט: חולין ה:) שהחוטא פוגם בעצמו ומבטל ממנו את הצלם אלוקים והרי הוא דומה לבהמה רח"ל, ולפעמים נכשל אדם בחטא ונמשל לבהמה או לחיה, ויש שהוא יורד למדריגה פחותה יותר והוא נדמה ח"ו לשרץ, מכל מקום 'יתן שיר ושבח להשי"ת באותה בחינה שהוא, על ידי זה יוכל לעלות ממאפל (חשכות) שלו', ואכן הנמצא במדריגה פחותה וירודה ואינו נופל ברוחו אלא מתחזק באמונה ובטחון ומודה ומשבח לבורא כל עולמים על החסדים שעושה עמו, זוכה בשכר זה לכל אותן הפלגות שהבטיחו חז"ל.

ד. כי זוהי עיקר עבודת האדם לקיים בנפשו 'אל תזכור לנו עוונות ראשונים', ותמיד יחזור לעלות בדרך העולה בית קל, וכדבריו של החסיד הנודע הגה"ח רבי בן ציון אפטער זצ"ל שהתורה אמרה על אדם הראשון לאחר שחטא

חשובא (אין האור מאיר אלא מתוך חשיבה). דבר זה הרי הוא בדרך הקליפה החיצונית המרה הקודמת לפרי, כך מסך המבדיל זה קודם למתיקות פירות העבודה. ועל כן היום הולך אחר הלילה (עיי' חולין פג.), כי דיקא לאחר הלילה והחושך יוכל האדם לבוא אל אור היום (ואילו בקדשים הלילה הולך אחר היום, כי כשכבר בא האדם לידי קדושה, שפיר אפשר להתחיל מיד עם האורה כמי שעומד כבר בתוך הפרי).

הנה מנהג ישראל תורה, שמיד בסיום התורה מתחילים פרשת בראשית [האבודרהם (שמחת תורה) כתב בדרך הפשט, שלא ליתן פתחון פה לשמן שבני ישראל שמחים בסיום התורה מפני העול שניטל מעל צוואריהם, וכע"ז כתב מהרש"א בחא"ג (ע"ז יש. ד"ה סליק ספרא) שעל כן נוהגים בכל סיום מסכתא להתחיל מסכתא אחרת, כדי שלא יקטרג השמן], ויש בזה כדי לרמוז שאף בעת

באיזה דבר, ולא 'הקרבת' את קרבן ה' כראוי, ולכן לא נתקבלה מנחתך, עדיין טענה גדולה יש עליך, ובי משום זה 'נפלו פניך', הרי מכל מבשול ונפילה ביד האדם לשוב ולהתעלות יותר ויותר, ואם תישיב - אם תלמד ממכשול זה את הדרך הנכונה לילך בה ולהישיב את מעשיך, 'שאת' - תעלה מעלה מעלה יותר ממה שהיית עד עתה.

בל ענין זה רמז הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (צדקת הצדיק יא, ועוד) בפסוק בריש פרשתן, כי 'בראשית' בתחילת העבודה, אזי 'והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום', וידוע שתוהו ובוהו מרמז על מעשיהם של רשעים (בר"ר ב"ה), כי רק כשיתגבר האדם על חשבות זו יבוא אל מתיקות האור כי טוב, וכדאמרו (זוה"ק ח"ב קפד.) 'ליבא נהורא דנפיק אלא מגו

בעין הדעת (ג ז) 'ויתפרו עלי תאנה', 'תאנה' הוא 'פייג' (בשפת האידיש), ויש לה גם משמעות בלשון העם 'א פייג' - למי שאינו מתפעל מדברי חבירו עליו ומורה לו בהנחת אגודלו בין פרקי אצבעותיו - אינני מתפעל מדבריך כלל וכלל, והנה מבואר בתוס' (סנהדרין ע: ד"ה בה) שכל האילנות היו דוחין אותו שלא יתקרב אליהם, ולכך תפר לעצמו עלי תאנה, ואמר לכולם 'א פייג' 'א פייג', אינני מתפעל ממכם, ולא אתעצב אל ליבי אלא אתחיל מראשית הדרך בהתחדשות ביתר שאת ועוז.

וכן כתב הרה"ק ה'דברי שמואל' וז"ל, ותפקחנה עיני שניהם וגו' [ויתפרו עלי תאנה]... לאחר שעברו רצונו ית' מיד הרגישו מה שעשו, וראו כי ערומים הם, שנשארו בערום וחוסר כל, בלי מצוות - שכל עבירה ההנאה ממנה היא רק לשעתה, ואח"כ מתחרטים ומרגישים כאב לב ע"ז שלא יכלו להתגבר על התאוה. ויעשו להם חגורות - שלקחו עצמם להתחזקות ולתקן בתשובה, כמו שאומרים, זיך אונטער געגארטל'ט, לתקן מעשיהם מעתה ולבנות עולמם מחדש. כי בנפילת הרוח אי אפשר להגיע לכולם, רק ע"י שמחה והתחזקות.

וכך אמרו לרמז ב'טעמי המקרא' שעל הפסוק (ה כט) 'זה ינחמנו' - גרשיים ואח"כ תלישא גדולה, כי צורת הטעם גרשיים הולך לאחוריו ב' פעמים, ואת כל אשר כבר היה עליו להפרד ולהיתלש' מזה ומעתה לחשוב ולהתבונן רק ב'הוה'. הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל היה אומר אינני מפחד כל כך מהעבירה אלא עיקר פחדי הוא מה'גוררת'... אל מה שנגרר האדם אחר העבירה, שהעבירה גוררת עבירה, ותוצאותיה מי ישורנה.

סיפור נורא סיפר הרה"ק מרוז'ין זי"ע, להצאר הרוסי היתה מחלה נוראה הנקראת 'מחלת הרדיפה', והיינו שבכל עת וזמן דימה בנפשו שיש 'רודפים' אחריו בכדי להרגו, ולכך כל אימת שהיה יוצא לדרכו היו מעמידים שומרים על אם הדרך לשמור לבלתי יעברו שם אנשים בעת עבור הצאר ימ"ש, זמן רב קודם עברו כבר היו השומרים ממתנינים על הצאר ובעברו היו מראים לו שהדרך פנויה, פעם אחת הרגיש אחד מהשומרים שהוא צמא מאד אחר שכבר המתין זמן רב למאד, וכבר לא יכול היה להתאפק ובראותו נהר בסמוך לו התפשט חיש קל ממלבושיו וקפץ אל תוך המים, בעודו בתוך המים שמע היאך פעמי מרכבתו של הצאר מתקרבים מאד, מיד נותר מן המים אף שלא היה סיפק בידו להתלבש בבגדיו ונעמד כך על משמרתו, משהגיע הצאר וראהו, חרה אפו על חוצפתו הרבה לעמוד כך לפני המלך, ענהו השומר בקידה, אכן אין זה מן הכבוד לעמוד כן, אך האם משום זה יצטרך חלילה הצאר להתעכב בדרכו, כשמוע הצאר את דבריו נחה דעתו. סיים הרה"ק מרוז'ין ואמר, הנה אדם הראשון לאחר שנחבא מאביו שבשמים הסביר את עצמו ואמר (ג יא) 'את קולך שמעתי בגן ואירא כי עירום אנכי ואחבא', - נשמתי ערטילאית לאחר שעברתי על רצונך, ועל כן התביישתי ממך ונחבאתי, אמר לו הקב"ה 'מי הגיד לך כי עירום אתה', מי אמר לך שזוהי סיבה מספקת לפרוש מעבודתי, כי אפילו מי שעירום ועריה מכל מצווה ואין בו לא תורה ולא קדושה, עדיין עבודתו חביבה עד מאד לפני כסא הכבוד.

באר הפרשה - בראשית

בתיב בפרשתן (ד טו) 'וישם ה' לקין אות לבלתי הכות אותו כל מוצאו'. ביאור נפלא ביאר הרה"ק מלעכאוויטש זי"ע (דברי שלום קורניוב), כי הנה המאמין באמונה שלימה בבורא יתב"ש לא ישבר לבו מכל אשר יקרהו, אם בהפסד ממון או בשאר מיני היוק והפסד שנעשה לו על ידי רעהו, בידעו שאין אדם נוקף אצבעו למטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה (חולין ז:), נמצא שלא פלוגי עשה זאת, וגם חלילה מלומר שמעצמו נעשה המעשה, אלא הכל 'בדבר ה' נעשה' - לטובתו השלימה^ט, וזה ביאור הקרא וישם ה' לקין אות - 'אות אמונה' הטהורה, וממילא לבלתי הכות אותו

הסיום עיקר השמחה היא על העתיד - שכל אחד מקבל על עצמו ומתחיל מ'בראשית' כשפניו לפניו ולא לאחר, ומעתה ועד עולם יהיה חפצו בתורת ה'.

בראשית ברא אלוקים - ראשית דבר היא האמונה בקל חי בפרשתן (א א) בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ^א. ביאורו צדיקים, בראשית - ראשית כל דבר, על האדם לידע שברא אלוקים את השמים ואת הארץ^א - שאבינו רוענו ברא את השמים והארץ וכל צבאם, והוא בורא ומנהיג לכל הברואים, ומשנית על כל הנעשה בעולם בהשגחה פרטית^ב.

ה. מספרים על חסיד אחד, שניגש אל הרה"ק מקאצק זי"ע והתאונן בפניו על שאין לו במה לשמוח בשמחת התורה, שהרי לב יודע מרת נפשו שבמשך כל ימות השנה לא למד כהוגן, השיב לו הרה"ק עיקר השמחה היא על מה שמתחילים את התורה, שהרי אין בריה בעולם שתאמר זכיתי לבי לסיים את התורה... אמנם על 'להבא' ביד כל אחד לקבל על עצמו, ממילא ה'שמחה' שייכת לכל. אף הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע אמר, שהשמחה ביום שמחת היא ההכנה לקבלת התורה לכל ימות השנה.

באופן זה ביאר הרה"ק משינאווא זי"ע, מדוע קוראים פרשת בראשית תיכף אחר הימים הנוראים, לרמז דמאי דהוי הוי, ועתה פותחים ומתחילים מבראשית (דף חדש), ותפקיד האדם להסיח דעתו מן העבר ולהשים מגמתו על העתיד. ובשם הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע מתאמרא כיו"ב, כי לפעמים כאשר חלפו ועברו הימים הנוראים עושה האדם חשבון הנפש ורואה שלא ניצל את הימים הנוראים כהוגן, לפיכך מזכירים לו שהיום 'שבת בראשית' ומתחילים את הכל מחדש, לכן אל יתיאש מן העבר רק יתחיל הכל מחדש ויהיה ה' חלקו ונחלתו.

ו. מענין לענין, ברש"י פתח דבריו 'בראשית' - אמר רבי יצחק, לא היה צריך להתחיל את התורה וכו', כתב הט"ז (בספרו 'דברי דוד' על התורה), וז"ל, נהירנא כד הוינא טליא ראיתי כתב אחד ישן נושן מאד ביאור רש"י, כתוב בו שזה המאמר בשם ר' יצחק שמביא רש"י אינו מוזכר בשום מדרש או תלמוד, ומה שאמר 'מה טעם פתח בבראשית' הוא מדרש ולא דברי ר' יצחק, אלא שזה ר' יצחק היה אביו של רש"י ולא היה למדן גדול, ורש"י רצה לכבד אביו ולהזכירו בתחילת חיבורו, ואמר לו, שאל איזו קושיה ואכתוב אותה על שמך, והקשה לו סתם למה התחילה התורה בבראשית... כך ראיתי שם. אלא מה שכתב שר' יצחק אביו של רש"י לא היה למדן גדול, זה אינו דפרק בתרא דעבודה זרה מביא רש"י פרוש על הגמרא וזה לשונו: לשון אבא מורי מנוחתו כבוד, והוא נראה, עכ"ל (עכ"פ, למדנו כאן פרק נכבד בהלכות כיבוד אב ואם).

ז. איתא מהרה"ק רבי מאיר הגדול מפרימישלאן זי"ע (הובא בברית אברם להרה"ק מזאלאזין זי"ע בפרשתו, ובשפתי צדיקים בשם הרה"ק מאפאט זי"ע) שתיבות 'בראשית ברא אלוקים את' - הם ר"ת בבא"א, לרמז על הפסוק 'בך בטחתי אל אבושה' (תהילים כה ב), וכן 'אשרי אדם בוטח בך' (שם פד יג), ולכן התחילה התורה בתיבות הללו לומר שזהו עיקר ותחילת מהות האדם - לבטוח בה' בכל עת ובכל שעה.

ח. ברש"י כתב בריש דבריו, 'בראשית' - מה טעם פתח בבראשית... ביאר הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע, שהוא כעין המדבר ומפליג בדבריו, מה טעם - כמה טעם ומתיקות יש לפותח בבראשית - כלומר שחי באמונה שהוא אלוקינו שברא שמים וארץ והוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים (עפ"י דבריו הובאו בתפארת בית לוי, בילקוט קדו"ל).

ט. את הדבר המשילו להאי גברא שהיה במקום אשר מחשיכים את האור ומציגים על גבי הכותל מחזות שונות, אך מכיוון שלא ראה האיש את המחזות בבירור, העלה את 'האור' בכדי שיוכל לראות היטב, מוכן לכל בר דעת שכך כבר לא נראו המחזות כלל, ונתגלה שהכל היה 'דמיונות' ולא דברים חיים אמיתיים. ומכאן לנמשל, פעמים נראה לאדם שהסתיר הבורא את השגחתו ממנו וכדו' משאר דמיונות, עצתו - אמונה, שיאיר לעצמו במאור האמונה, וממילא יראה שאין כאן 'לא דובים ולא יער', אלא הבורא משגיח עליו בהשגחה פרטית מעולם, ללא שום שינוי, אלא שהוא החשיך לעצמו בקושיותיו וספיקותיו, אין לו אלא להאיר לעצמו באמונה וחסלת פרשת הייסורים.

בעולם אפילו תנועה קלה ואפילו צעדי רגליו ספורים בהשגחה, ואפילו עשרת אלפים צעדיו והילוכו של אדם הכל הוא בהשגחה פרטית, כמו שאנו מברכין בכל יום בשם ומלכות ברכת 'המכין מצעדי גבר' ג', אזי על ידי אמונה זו ניצול ממרה שחורה ועגמת נפש... כי על ידי שמאמין ששום דבר בעולם אינו נעשה על ידי רצונו של אדם רק הכל בהשגחה מן השמים, ממילא לא יבעוס ולא יתקצף ולא ירהרר' ג', עכ"ל.

המאמין בכל עת אשריו בעולם הזה ובעולם הבא' ד', כי באמונתו יחסוך מעליו כל כאב לב הבא

כל מוצאו - שלא יכהו לבו בכל דבר שימצאהו, כי ידע ויכיר שהכל מאתו יתברך שמו'.

ובך רמז לה הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע (כתנות פסים בהר, עמ' כז, בדפ"י) בכתוב (תהלים קמד יד) אלופינו מסובלים. כי על ידי שיאמין ב'אלופו' של עולם, שיש מנהיג לבירה, ואין דבר בעולם שנעשה שלא בציווי הבורא, על ידי זה מסובלים - יהא בידו לסבול הכל"א.

איתא מהרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (בשלה ד"ה וירא) וז"ל. 'וכשהאדם מאמין שאין מקרה בעולם, רק הכל בהשגחה פרטית מן השמים, וכל ההווה ומתרגש

י. בגמרא (ברכות ט.) איתא שמעשה ובא הלל הזקן לעירו ושמע קול צווחה בעיר ואמר מובטח אני שאין צווחה זו בתוך ביתי. ולכאורה מניין היה לו זאת, ביאר הגאון אלמושנינו ז"ל חד מקמאי (הובא בביאור משפט צדק לתהלים יט) שהלל הזקן לימד את בני ביתו 'דרך אמונה' - שיקבלו כל אשר יארע עמם באהבה, ושלא יצעקו בשום מצב שהוא, ולכך כששמע קול צווחה בעיר היה בטוח ואמר 'אין זה בתוך ביתי' - כי הם אינם צועקים אפילו במצב קשה. יא. פעם שאלו את חתנו של הגה"ק החפץ חיים זי"ע, ממה התפעל ביותר מתוך כלל הנהגותיו של חותנו הקדוש, ויען ויאמר, הדבר המפליא ביותר היה יישוב דעתו ושלוות נפשו בכל עת ובכל זמן, ואף בשעות קשות כשבאו עליו ייסורים וכדו', ושלוות נפש זו באה לו מתוך תוקף אמונתו בהנהגת ה' את כל העולם בטובו בחן בחסד וברחמים. הוא היה אומר, לבאר בסדר ההושענות (בפיט 'אדמה מאר') 'הושענא דגן מדלקת...חיטה מחגב... נפש מבהלה', שכל הנאמר שם שווים במהותם, וכמו שכל בר בי רב יודע שה'דלקת' עוקרת ומשחיתה את ה'דגן' שבשדה, וכן חגבים אוכלים ומאבדים לגמרי את החיטה, כך ממש - הבהלה מכלה ומשחתת נפשו של אדם. יב. וכתב שם וצריכין להאמין בזה מאד שלא תהיה חלילה ברכתו (המכין מצעדי גבר) ברכה לבטלה...

כך כתב ה'רבינו יונה' (אבות ב ט) על דברי המשנה 'צאו וראו איזו דרך טובה שידבק בה האדם, רבי אלעזר אומר לב טוב' דהיינו הסבלן שאינו קצר רוח, ומתרחק ממידת הכעס ומשיב במענה רך, ואף אם יעשו לו איזה עוול, יסבול ולא יהיה לו מרידות מזה - כי חכו ממתקים וכולו מחמדים. ועל מידה זו אמר רבי יוחנן בן זכאי 'רואה אני את דברי אלעזר בן ערך מדבריכם שבכלל דבריו דבריכם', כי האדם שיש בו מידה זו של סבלנות טוב הוא גם לחבריו ולשכניו ולכל העולם (עכ"ל).

יג. הרה"ק מלעכאוויטש זי"ע היה אומר שמה שהאדם תולה בעצמו לאמר אוי לי שגרמתי לעצמי בידים הפסד פלוני, או מאשים את עצמו שטעה בפעולה פלונית שגרמה לו להפסיד כך וכך, מחשבות אלו וכיוצא בהם, אינם כי אם כפירה בהשגחה פרטית. כי באם ידע האדם שלית ליה מגרמיה כלום, אין לו שום כוח ושום יכולת, שוב לא יחשוב על עצמו כל כך, אלא ידע שהכל ממעל בא לו.

הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע (הובא באמרי פנחס ח"א שער אמת ואמונה אות מב) היה אומר על מאמרם ז"ל (נדרים ט:) 'רשעים מלאים חרטות', ולכאורה צריך ביאור דאם הם מלאים בחרטה על מעשיהם הרעים הרי כבר אינם 'רשעים', אלא בעלי תשובה. וביאר שהכוונה היא שכשיארע לאיש איזה הפסד - הצדיק מאמין כי מה שעלה בידו אינו אלא מן השמים... אבל ה'רשעים' מלאים חרטות, ותמיד יאמר אוי לי שעשיתי כך וכך שמזה נסתבב לי ההפסד... הגרי"ז מבריסק זצוק"ל היה אומר, שהאומר 'איבדתי מעות ברחובה של עיר מאחר שנהיה לי חור בכיס בגדי, ומשם נפלו מעותי' שוטה הייתי שלא תפרתי וסגרתי את החור מיד כשנפער, הרי זה כפירה בהנהגת ה', אין לו אלא לומר מאחר ורצה הקב"ה שאאבד את מעותי על כן נתהווה לי חור בכיס.

יד. צא ולמד בכוחה של אמונה בתמימות, וסיפר הרה"ק הרמ"ח סלאנים זי"ע ('מאמר מרדכי' עמ' שמ"ב - שמ"ג) על שני ידידים חסידי עליון ויושבי על מדין, שהסכימו ביניהם שהראשון מהם שיעלה השמימה יתגלה אל רעהו בחלום ויספר לו מה שאירע למעלה בדינו, ואכן הראשון מהם שנלקח לבית עולמו הגיע לאחר זמן בחלום אל רעהו, ויספר

באר הפרשה - בראשית

בזכות זה ריחם עליו הבורא, ושם עליו אות רושם דקדושה על מצחו, כשכר על האמונה, והיא אשר האירה את זיו פניו.

התפלל עליהם - אף השפע המוכן יגיעו רק ע"י התפילה
בפרשתן (ב ה), 'ואדם אין לעבוד את האדמה', וברש"י, 'ומה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה, ואין מכיר בטובתן של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם, התפלל עליהם וירדו, וצמחו האילנות והדשאים' טו. מכאן למדנו כי כך העמיד הקב"ה אופן בריאתו של עולם - השפע מוכן לבני העולם, ומכל מקום לא יגיע לידיהם עד שיתפללו על כך. וכלומר, אף שנכון הדבר שהקב"ה מכין מזון לכל בריותיו, גם כל צרכיהם משפיע עליהם, מכל מקום לא יחסוך האדם בתפילתו לפני ה' על כל צרכיו ועל כל צרה שלא תבוא, כי לא ישיגנו השפע המוכן לו אם לא על ידי התפילה".

ולא עוד, אלא שעיקר בריאת 'כח הדיבור' לאדם, היה בכדי שישפוך שיח בתפילה ובקשה לפני מלך

לו לאדם מקנאה ט' תאוזה וכבוד, כי יודע הוא שאין ביד אדם שום כח לקחת מעצמו מאומה (וחסך בזה את ה'קנאה'), ולא לתת לו מאומה (ובזה מונע מעצמו רדיפת ה'כבוד'), ואי אפשר לו לקחת לעצמו איזה הנאה אם איננה קצובה עבורו מן שמיא (ובזה חוסך את ה'תאוזה').

ויזכה להיות שמור ב'שמירה מעולה', כי 'שומר ה' את כל אוהביו' - המאמינים ושמים מבטחם בו, וכמו שנאמר (ירמיהו יז ז) 'ברוך הגבר אשר יבטח בה', וכך כתב ה'אור החיים' הק' זי"ע, לבאר הכתוב בפרשתן (ד יד-טו) שאמר קין להקב"ה 'והיה כל מוצאי יהרגני', וענתו השי"ת 'לכן כל הורג קין שבעתיים יוקם וישם ה' לקין אות לבלתי הכות אותו כל מוצאו'. ו'אות' זה הוא כמשפט הנהוג אצל מקיימי מצוות שנרשם על מצחם אות בזכות המצווה (וזה"ק ויקרא מז:), ואיתא במכילתא (על הפסוק (שמות יב יג) והיה הדם לכם לאות) ש'אות' זה הוא ל'שמירה' עליהם, ובמה זכה לאות שמירה כזאת - רק אחר שהודה ואמר 'לכן כל מוצאי יהרגני' - שהכיר בעצמו שאם יסיר הקב"ה את שמירתו מעליו לא יוכל עמוד אפילו שעה אחת נגד המזיקים.

לו שבעמדו לפני כסא הכבוד דנו את כל מעשיו בהאי עלמא ונמצאו מתקנים, זולת עוון אחד של שוחד שאחד מהנידונים אצלו הכניס מטבע בכיס מעילו והעלים עינו מכך, ועל כן פסקו עליו גיהנום, אך הוא צעק שאינו רוצה להיות שם, ופסקו את דינו - שנתנו לו פטיש קטן והעמידוהו בפני בנין גדול וחזק, ואמרו לו שיהרוס את כל הבנין ובוזה יבוא על תיקונו, אמר אותו חסיד אל ליבו איככה אוכל לשבר בנין גדול זה עם הפטיש הקטן, הלא הדבר יקח לי חדשים וגם שנים, אך מיד חשב לעצמו מפני מה קיימתי תורה ומצוות בכל ימי חיי, מפני מה הנחתי תפילין, למדתי והתפללתי, הלא רק בכדי לעשות רצון יוצרי וקוני, אם כן גם עתה אעשה הכל רק לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו, ובמחשבה זאת נתן מכה אחת על הבנין, ותיכף ומיד נפל כל הבנין הגדול, ונפטר מן הדין.

מעובדא זו נלמד עד כמה חשובה מעלת התמימות בעשיית רצון הבורא, עד שאפילו בעולם העליון בכוחה לשבר בניינים רמים וגבוהים, כ"ש שבהאי עלמא בכח האדם לשבר ולהרס את כל בנייני והררי הצרות, ולצאת מכל צר ומיצר, על ידי אמונה פשוטה בתמימות בבורא כל עולמים.

טו. אומר היה הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (אמרי הרי"ם נח, ד"ה ארור כנען), שמצינו שקין הרג לאחיו הבל על שקינא בו כמה שנאמר (בד ד - ה) 'וישע ה' אל הבל ואל מנחתו ואל קין ואל מנחתו לא שעה, ויחר לקין מאד', א"כ בוא וראה כוחה של קנאה, דהרי קין והבל היו שני אחים יחידים בעולם נמצא שכל אחד מהם היה 'בעלים' על חצי עולם, ומה שייך קנאה אצל מי שחצי העולם שלו... ואעפ"כ גברה קנאת האחד ברעהו עד כדי רציחה...

טז. כתב המהרש"א (קידושין ח"א כט:): **שנס המתרחש על ידי תפלה לא חשוב נס לענין 'מנכין לו מזכיותיו' (עי' שבת לב:)** כי כך טבע הקב"ה בבריאה שהנצרך לאיזה דבר יתפלל ויוושע, ואין בזה כל נס.

ידועים דברי הגה"ק החזו"א זי"ע בענין חובת ההשתדלות, שעיקר ההשתדלות היא התפילה, אלא שלפעמים נדרש מן האדם גם לעשות פעולה בפועל, אבל לעשות הפעולה ולא להשתדל בתפילה באופן זה בוודאי לא עשה את המוטל עליו לעשות ולא יצא ידי חובתו (מעשה איש ח"ז קג).

יז. הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע (חידושי הרמ"ל אות פח) ביאר את התפילה 'ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת', ולכאורה מדוע עלינו להתפלל ע"ז שבוודאי השי"ת אינו מקפח שכר כל בריה. אלא ביאורו, דמן השמים

אין בו כלום אינו אדם כלל רק בע"ה בתמונת אדם. והוא מבואר עפ"י הכתוב 'נעשה אדם', ופירשו בזהר"ח שהקב"ה אמר לכל הבריאה כולה נעשה כולנו יחד אדם - שכולנו נשתתף בבריאתו, היינו שכל אחד יתן לאדם מטבעו ותכונתו, שהשור יתן בו תכונת שור והארי יתן בו תכונת ארי והנחש תכונת נחש וכו', ונמצא כי אדם אחד הוא 'עולם קטן' הכולל בתוכו תכונות כל הנבראים העליונים והתחתונים, וא"כ כוחותיהן של כל חיות רעות שבעולם נכללו באדם ואין לך חיה רעה נוראה בזו, ולבד זה הלא יש לאדם כלי משחית אשר אין לשום חיה בעולם והן 'הדעה והדיבור'. ומאחר שלחיה אחת שורפת צריך לקושרה בשלשלת של ברזל כמה שלשלאות צריכות לעצור בעד חיה נוראה כהאדם, וכשברא הקב"ה את האדם וראי ברא גם השלשלת לקושרו שלא יחריב את העולם. ומה היא השלשלת הזאת - זוהי יראת ה', אשר רק היא לבדה בכוחה לעצור את האדם שלא יהא כחיה שורפת, וזולתה לא תועיל שום תחבולה בעולם לשמור את האדם מלהזיק, ואף אם יהא חכם ופילוסוף כאריסטו לא תעמוד לו חכמתו בעת יתקפהו יצרו, כמו שאמר אברהם לאבימלך

שומע תפילה, כדכתיב בבריאת אדם הראשון (ב ז) 'ויהי האדם לנפש חיה' ובתרגום, 'והות באדם לרוח ממללא', נמצא שכל חיותו של האדם נקראת על שם 'רוח ממללא' שניתן לו, והרי עדיין לא היה לו עם מי לשוח (שעדיין לא נבראה חווה), אלא וודאי, דפיו נברא בכדי שיתפלל לפני בורא עולם.

'ראשית' חכמה יראת ה' - תחילת כל התורה יראת שמים בפרשתן (א כו) 'נעשה אדם', כתב הגאון רבי אלחנן וואסערמאן זצוק"ל (קובץ הערות יבמות עמ' 150) על הפסוק (קהל יב יג) 'סוף דבר הכל נשמע את האלוקים ירא... כי זה כל האדם' וז"ל. הכונה בזה, שלא יעלה בדעתך לאמר כי יראת ה' היא 'מעלה' באדם, ומי שאין בו יראת ה' הוא ג"כ אדם אלא שחסר לו מעלה הצריכה, ע"ז בא הכתוב להשמיענו שאינו כן, כי מי שאין בו ירא"ש אינו אדם כלל רק בעל חי 'כי זה כל האדם' וזולת זה אין לו מדרגת אדם. ואיכות האדם תלויה רק במדת ירא"ש אשר בקרבו - אם מעט ואם הרבה, היינו אם יש בו ירא"ש במדה מרובה הוא אדם גדול ואם במדה מועטת הוא אדם קטן, ואם

אין נותנים רק בהתעוררות מלמטה - בתפילה, וצדיקים אלו שבוטחים כל כך בה' עד שאינם מתפללים על כך, עליהם יש לנו לבקש ותן שכר טוב...

בדרך משל ומליצה אמרו, מעשה בתינוק שאמו הפקידתו בידי הבייבי סיטער (שמרטפית) והיה התינוק בוכה לגודל רעבונו, ותיטול הבייבי סיטער את הבקבוק שהכינה האם למאכלו ותשימהו בפי התינוק, אך הלה הגביר בכיו וזעקותיו עד לב השמים... ואין איש יודע על מה יצא הקצף והבכי, מכיוון שכן אף הבייבי סיטער פתחה בבכי אחר שלא ידעה להשית עצות בנפשה, כך נמשך הבכי למשך כמה שעות... עד... ששבה האם לביתה וראתה את הנעשה, נטלה את הבקבוק וראתה שלא ניקב החור בראש הבקבוק - והיאך יאכל התינוק, נקבה האם חור קטן הכניסה הבקבוק בפי התינוק שמיד אכל את מאכלו ואחר גמרו נרדם וישן שנת ישרים וליהודים הייתה אורה... והנמשל פשוט השפע מוכן ברוב טובה אלא שעל האדם לנקב בעצמו את ה'חור' דרכו יריקו עליו את השפע הגדול, ונקב זה היא התפילה...

ואף ב'רוחניות' הדברים אמורים שא"א לו להשיג מאומה בלא שתקדם לה תפילה, וכן רימז הגאון רבי יוסף חיים זאנענפעלד זצ"ל שהפסוק הראשון שבתורה 'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ' - פתח באות ב' ומסתיים באות צ', והפסוק האחרון שבתורה 'ולכל היד החזקה...' לעיני כל ישראל' פותח באות ו' ומסיים באות ל', יחדיו עולים לתיבת 'בצל' - היינו תפלה. כי בין בתחילת לימודו (להבין ולהשכיל) בין בסופו (שיתקיימו הדברים בידו) צריך להרבות ולהפציר בתפילה ותחנונים לפני השי"ת שיזכה לראות סייעתא דשמיא בעמלו.

ונרמז כן בפסוק (בראשית יד כב) 'ויאמר אברם וגו', הרימותי ידי אל ה' קל עליון, ותרגום אונקלוס 'ארימית ידי בצלו קדם ה'', והיינו שלעולם צריך האדם לפרוש כפיו בתפלה, ואף בשעה שעוסק בתורת 'קל עליון' ובדברים העומדים ברומו של עולם, ירבה בתפלה ויצליח ה' דרכו.

יח. בספר אור אלחנן ח"א עמ' ק"פ ציין לילקוט ראובני בראשית א כ"ו שהביא בשם מדרש שכינס הקב"ה כל עליונים ותחתונים שיתנו כ"א מעצמו לבריאת האדם כדי שיהיה בו חלק מכולם, וכן הביא ב'נפש החיים' ש"א פ"ו מאמרים רבים מהזוה"ק על דרך זה.

באר הפרשה - בראשית

'בני אלוקים' אלו אנשים פשוטים, ואעפ"כ מכיוון שלא שמרו על עיניהם יצא מהם 'דור המבול', ואילו נח ניצל מאחר 'ונח מצא חן בעיני ה' - שקידש את עיניו לה', ע"י ששמר על עיניו מלחטת כל במה שאינו ראוי לו לראות בזכות זה זכה ל'את האלוקים התהלך נח' - כמו שאמר (רש"י ויקרא כו יב) 'אטייל עמכם בגן עדן' כ"א.

ובך ביאר האור החיים הק' (ו ג), על הפסוק 'ויאמר ה' לא ידון רוחי באדם', שעד דור זה היה הקב"ה מוכיח את ברואיו בדברו עמהם, כגון ויאמר ה' אל הנחש (בראשית ג יד), אל האשה אמר (שם טז) ולאדם אמר, וכן בקין והבל, ונמצאו כל הברואים כולם במדרגת הנביאים, אך ויהי כי 'החל' האדם - כשהתחילו לקלקל בעיניהם אלו או נתחללו, ולא אבה השי"ת להכירם כלל כמו שנא' 'לא ידון רוחי באדם' והביא קץ כל בשר על פני הארץ.

גדול שכרה של 'יראת שמים' בדכתיב (תהלים לא כ) 'מה רב טובך אשר צפנת ליראיך', ואמרו חז"ל (ברכות ו:) 'כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה'. וכן נמי מצינו ב'של' ה' הק' על הפסוק בפרשתן (ה כד) 'ויתהלך חנוך את האלוקים ואיננו כי לקח אותנו האלוקים', שהנה בתוס' (יבמות טז, ב בד"ה פסוק) תמהו מצד אחד מצינו כי בפיוט שיסדר ר"ת 'נער משרת' (יוצר לשמחת תורה) איתא שמלאך מט"ט הנקרא 'שר' העולם הוא חנוך, שהקב"ה הפכו להיות שר העולם. ואילו במק"א מצאנו (חולין ס. ועי' תוס' שם) דבששת ימי בראשית

(להלן כ יא) 'רק אין יראת אלוקים במקום הזה והרגוני על דבר אשתי' והכוונה 'רק' שזולת יראת ה' לא היו חסרים שום מעלה בחכמה ומדת דרך ארץ, וכ"ז לא יועיל אם אין בהן יראת ה' (כן מוכח בב"ר לו א), עכ"ל.

וכבר אמרו לרמזו בדרשת חז"ל (ע' זוה"ק ז:) בראשית בשביל ראשית חכמה יראת ה', כי תחילת דבר על האדם להיות 'ירא שמים' בכל דרכיו וענייניו, ועבור זה ברא הקב"ה את העולם כולו.

ומעיקרי יראת ה' - שישמור עיניו ולבו בטהרתם לפני ה', מחמת יראתו יתברך - שלא לתור אחרי לבו ואחרי עיניו, וכפי שאמר הרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע (פרי צדיק בראשית א) לבאר בדברי חז"ל (ברכות ה.) 'מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד', שאין הכוונה רק על מי שלומד ההלכה, אלא למי שמקיים ההלכה, וכגון המהלך ברחוב ושומר עיניו מראות ברע, זה נכלל בכלל אין לו להקב"ה בעולמו אלא יהודי זה המקדש ארבע אמותיו, ובנפש בזאת שורה הקב"ה.

אף בפרשתן מצינו כי כל גזירת מיתה באה לעולם על ידי 'מראה עין', כמו שנאמר (ג ו) 'ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה היא לעיניים'.

לאידך, המתגבר על עצמו ושומר עיניו יזכה לאור הגנוז ושפע רב עד בלי די, וכמו שכתב הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (בפרשתן) על הפסוק (ו ב) 'ויראו בני אלוקים את בנות הארץ, שלפי כל הפירושים לא היו

יט. הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (שש"ק ח"א תעב) עה"פ (ג א) 'ויאמר אל האשה אף כי אמר אלוקים לא תאכלו'. וז"ל בתנועה קלה יוכל אדם לקרר את חבירו מעבדות השי"ת, כי אצל הנחש כתיב אף כי אמר אלוקים לא תאכלו - שהנחש אמר לחוה 'אף כי אמר אלוקים' - וואס איז דען אז השי"ת האט געזאגט (מה בכך שאמר אלוקים) מיד נתקררה דעתה ואכלה מעץ, עכ"ל. מכאן תלמד 'קריירות' עד היכן מגעת.

כ. מתאמרא משמם של אדמו"ר"י בית ליובאוויטש שהיו אומרים, ש'נבדל' (היינו מלאך עליון או נשמת צדיק הנמצאת כבר בגן עדן) מקנאים ביהודי החי בעולם הזה בשעה שנלחם עם יצרו לשמור את עיניו בלכתו ברחובה של עיר. וזה לשון הרמב"ם בספר היד החזקה (הלכות תשובה ד ד) 'והוא אינו יודע שראיית העינים עוון גדול שהיא גורמת לגופן של עריות שנאמר ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם'.

וכך פירשו צדיקים בדרך צחות בלשון חז"ל (קה"ר א לב) 'אין אדם מת וחצי תאוותו בידו', שעדיין לא מת אדם משבירת (וחציית) תאוותיו, ואף אם בעיני בשר נדמה לו שאם לא יאכל מאכל פלוני או לא יתענג תענוג פלוני יסתכן ותצא נשמתו ממנו, ידע נאמנה שאין כן הדבר, ולא יקרה לו מאומה, רק היצר הרע נדמה לו כהר גדול (עי' סוכה נב.), והכל דמיון בעלמא.

כא. וכן רמזו קמאי בסמיכות סיום התורה לראשיתה 'לעיני כל ישראל' - בראשית, כלומר, 'ראשית' דבר על האדם להתחזק ולשמור מכל משמר את 'עיני כל ישראל'.

תמיהה רבתי יש כאן, וכי מה טובה יש בבריאת היצר הרע המסית ומדיח אותנו יומם ולילה מעבודתו יתברך, ולא עוד אלא שמכנים אותו 'טוב מאד' שהוא טובה גדולה יותר מן היצר הטוב. ומבאר עפ"י דברי 'מהר"ם אלמושנינו' זי"ע (בביאורו לקהלת פ"י) שהשופך מעט מים על אש גדולה, לא די שלא תכבה האש אלא אדרבה היא מתלקחת ביותר, והכי נמי, ע"י התגברות על היצר הרע מתגבר וגדל כח הטוב שבו, ואלמלא יצה"ר ונסיגותיו היה האדם מהלך שאנן בשלוה ולא היה מתגבר ומתעלה בו כח הטוב. ובזה יתפרשו שפיר דברי המדרש - 'טוב' זה יצר טוב, כי אכן 'טוב' הוא כשמו - יצר ה'טוב', אמנם 'טוב מאוד' זה יצר הרע, כי מחמתו תגדל הלהבה של צד הטוב שבו, על כן לא תיפול רוח האדם בקרבו בראותו את גודל הנסיונות שמביא לו היצר^{כב}, כי אדרבה דייקא אלו הנסיונות יגבירו ויתמידו את צד הטוב שבו ללא גבול וקץ^{כד}.

פתח שר העולם ואמר ישמח ה' במעשיו, ובוודאי שאו עדיין לא היה חנוך חי וקיים. מבאר השל"ה הק' (חיי ים, עשרה מאמרות מאמר ב') כי אין כאן סתירה ואפשר לקיים שניהם, כי אכן בתחילת הבריאה יצר הקב"ה מלאך קדוש והוא שר העולם, ולאחר כמה דורות נולד חנוך. והנה חנוך היה חי בדור המבול בו השחית כל בשר את דרכו על הארץ וכולם נדבקו בזוהמא רבה, ואילו הוא שמר על עצמו בקדושה ובטהרה, ובשכר זה לקחו הקב"ה והכניסו בתוך אותו מלאך טהור ומעתה נהיה חנוך לשר העולם.

עמוד עמוד - עיקר גדולת האדם בעמידתו בנסיונות

בפרשתן (א לא) 'והנה טוב מאד', ובחז"ל (ב"ר ט ז) טוב זה יצר טוב, מאד זה יצר הרע^{כב}, כתב ומבאר ה'שב שמעתתא' (בהקדמה אות ו'), דלכאורה

כב. וכבר אמר ה'חזון איש' זי"ע שמה שביטלו חכמים את יצרא דעבודה זרה (יומא סט:) אין זה נחשב 'מעלה' לבני ישראל, אלא אדרבה הרי זה מורה על פחיתות העם, שכל כך נחלשו הדורות עד שכבר אין בכוחם לעמוד בקשרי המלחמה כנגד הצר הצורר, דהרי לכך נוצר האדם, וזוהי תכלית חייו להתייגע במלחמה עם יצרו הרע.

כג. איתא מהרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (בהעלותך תרע"ז, בהא דאמרו שם חז"ל ש'חלשה דעתו של אהרן...) וז"ל. וכן בקין מצינו שחלשה דעתו כדכתיב (ד ו) 'למה חרה לך ולמה נפלו פניך', והקשו המפרשים למה לא יחרה לו מאחר שראה שמרחקין אותו, כדכתיב (שם פסוק ה) 'ואל קין ואל מנחתו לא שעה'. אך היה צריך לקבל הכל באהבה, כדכתיב (שם פסוק ז) 'אם תיטיב שאת', ואיתא בגמרא (ברכות ס:) כל מה דעבד רחמנא לטב עביד, והיה עליו לדעת שכן הוא תהלוכות העולם הזה שמנסין את האדם על ידי חולשת הדעת, עכ"ל. והכלל ידוע, שכשידע האדם שזהו 'נסיגותיו' בעולם הזה יקל עליו לעמוד בהם בגבורה.

כד. כה היה מעשה בשנת תשע"ז באחד מבתי הכנסיות כאן בארה"ק, לקראת שמחת תורה פנו הגבאים לאחד המתפללים, ובקשו ממנו, היות ואין בביהכנ"ס כי אם ספר תורה אחד על כן מבקשים ממנו שיזאיל בטובו להשאיל להם את הס"ת המונח בביתו לערוך בו 'הקפות', והאיש הסכים להם בחפץ לב. בעיצומם של ההקפות נפל הס"ת רח"ל מיד אחד המתפללים, ונהפך לאבל מחולם, ולא עוד אלא שהאברך אשר מידו נשמט הספר התעצב אל ליבו פנה אל ביתו ונשכב במיטה מרוב בלבול וייאוש...

בהגיע שעת קריאת התורה קראו פרשת 'וזאת הברכה' ב'ספר' הרגיל, ואח"כ פתחו את הס"ת 'השואל' לקרוא בו בפרשת בראשית כדת היום, והנה לא יאומן כי יסופר, עיניהם הרואות שלא נכתב בספר התורה תיבות 'בראשית ברא' אלא הוא מתחיל בתיבת 'אלוקים את השמים'... והתברר למפרע שהס"ת 'פסול' מעיקרו, ולא נפל כאן ספר תורה אלא 'חומש', מיד מיהרו לספר לאותו אברך שכל בכיו 'בכיה של חנים' היא, והוא כבר יכול לצאת מן המיטה... ותחי רוחו. מיד פנה בעל הספר אל הסופר שכתב את 'ספר התורה' ושאלו, הייתכן, כיצד אירעה טעות כזו, השיב לו הסופר, הרי מפורשות אמרתי לך בתחילת הכתיבה שיש הנוהגים להשאיר מקום חלק (ג) בתחילת הספר בכדי לכבד בכתובת אותיות אנשים צדיקים ומכובדים, ואמרת לי לעשות כן...

לדידן יאמר, הנה כל יהודי הוא כמו ספר תורה [ועל דרך שאמרו (שבת קה): 'העומד על המת בשעת יציאת נשמה חייב לקרוע הא למה זה דומה לס"ת שנשרפה'], ולפעמים 'נופל' הוא וממילא מתייאש ונשבר לבו בקרבו כשהוא בוכה ומתאונן על 'ספר התורה' שנפל... לזה נאמר, מה לך בוכה, טעות בידך, אין כאן 'ספר תורה', מעולם לא היית ס"ת כשר, כי מראשית דבר נולדת עם חסרונות וטבעים אלו... ואם אין 'בראשית ברא' עדיין אין כאן ס"ת... אדרבה התחל מעתה בהתחדשות ולבסוף יבוא הספר לידי גמר.

שהיה סובל, אם כן מדוע לא יוותר על תענוג אחד למען כבוד שמו יתברך - בלא צער המיתה.

יסוד זה מובא כמה פעמים במשנתו של הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (פר' אחרי את משפטי, וכן בפר' עקב), ובה כתב בפרשתו (אגרא דכלה בר"ה יש לרמז) בביאור הכתוב (א ט) ויאמר אלוקים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד כי כל תאוות ותענוגי עולם באים מיסוד ה'מים' (כי ד' יסודות יש - אש רוח מים עפר, וכל מידה מקורה מיסוד אחר) ובאמת מאד קשה לו לאדם לפרוש מדבר שלבו מתאוה, והדבר נראה לו נורא ואיום. אמנם כאשר יוכור כי מוכן הוא למסור נפשו למיתה ממש יקל עליו להתגבר. וזה הביאור יקוו המים שיאסוף תאוותיו הבאות מיסוד ה'מים', ע"י שיחשוב אל מקום אחד - כי ב' פעמים ביום יקרא קרי"ש שמע ישראל - ה' אחד שהיא 'קבלת מסירות נפש' להרוג עצמו שלא לעבור על ג' החמורות (עיי' פרע"ח שער קרי"ש י"ב, ב"ח ק"א, ד"ה ויקראנה), ובה יקל עליו לפרוש מכל אשר יתאוה לבו.

איתא במדרש (שמו"ר יב ג), משל למה הדבר דומה למלך שגור ואמר בני רומי לא ירדו לסוריא ובני סוריא לא יעלו לרומי, כך כשבא הקדוש ברוך הוא את העולם גור ואמר 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם' (תהילים קמז טז), כשבקש ליתן התורה בטל גזירה ראשונה ואמר התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים ואני המתחיל, שנאמר (שמות יב כ) 'וירד ה' על הר סיני וכו''. וביארו עומק כוונת המדרש שאין הכוונה שתחתונים יעלו לעליונים בלבד, אלא שידד הקב"ה כל סדר בראשית, שמעתה התחתונים יעלו במעלה יתר על העליונים, ובשר ודם המתגבר על יצרו חביב לפני המקום ב"ה יותר מהמלאכים שאין להם בחירה כ"ה.

ואם יראה האדם שקשה עליו הנסיון, ישם אל לבו אילו היה בא כנגדו גוי עז פנים לאונסו לדבר עבירה - מג' החמורות שבהם מחויב 'יהרג ואל יעבור', וכי לא היה מוסר את נפשו למיתה, והרי אז היו מתבטלים מאתו כל תענוגי עולם לבד מיסורי המיתה

ואפשר להוסיף עוד, שהנה כתב הרה"ק ה'ישמח משה' (ד"ה א"י ולי מה יקרו) בשם בעל העיקרים, שכשנדקדק בפסוקי התורה בפרשת בריאת העולם נמצא שעל כל בריאה ובריאה אמר הקב"ה 'כי טוב' חוץ מבריאת האדם שם לא נזכר כן. ומבאר טעמא דמילתא, ש'שלימות' בריאת האדם היא רק לאחר שיתקן עצמו בעבודתו, אבל בשעה שבראו הקב"ה לא היה אלא בהמה בצורת אדם, ולא שייך לומר על בריאה זו 'כי טוב' שעדיין לא נגמרה. וזהו שאמר הקב"ה (א כו) 'נעשה אדם' בלשון רבים, שכביכול אמר הקב"ה לאדם בא ונעשה אדם ביחד, אני בעצם הבריאה ואתה על ידי עבודתך.

ומעתה ידע האדם, שנחשב לו כמי שהקב"ה קבע עמו מראשית כתיבת ה'ספר תורה' החי - אתה ואני 'נעשה אדם', ואתה תכתוב את 'בראשית ברא'... כלומר שהאדם בעבודתו ישלים את צורתו השלימה... ומה לו להתאונן ולבכות כאשר שכח את המדובר.

כה. אמנם דרכו של יצר - לבלבל את האדם בעת הנסיון, שלא יוכל להתבונן מה יהיה ל'מחר', ורק על ידי עבודה גדולה לאלוקים ינצחו האדם, כה אמר הגה"ק הסטייפלער זי"ע, הנה מצינו אצל חוה שנתנה לאדם הראשון שיאכל גם הוא מ'עץ הדעת', וברש"י (ג ו) נתן טעם - 'שלא תמות היא ויחיה הוא וישא אחרת', והתמיהה זועקת, וכי חששה חוה שמא יגרום לה עץ הדעת שתמות, הרי כל אכילתה ממנו היה בעבור שהנחש השיאה לאמר 'לא מות תמותון', אלא, דבעת הנסיון 'מבלבל' היצר את האדם, ואף אם ידעה היטב שתמות מחמת כן, מכל מקום בעת אכילתה 'השכיחה' היצר מהכל, ורק כאשר עבר הנסיון, חזרה ל'דעתה' וידעה שעומדת היא למות מחמת העבירה, לכן מיהרה לתת לבעלה - אדם הראשון שלא תמות היא וישא אחרת.

עצה נפלאה נתנו לנו רבותינו שיכיר האדם ויעריך את כוחותיו ומעלותיו, ועי"ז יוכל לומר לשטן בעת נסיון 'גיבור וצדיק אני' וממילא לא יוכל להפילו, בדרך צחות העמיס הגאון רבי יצחק מווערבוי זצ"ל בכתוב (ג יד) 'על גחונך תלך ועפר תאכל כל ימי חיך, דמי שהולך על בטנו, היינו שנגרר לארץ ואינו מכיר בחשיבותו, שכיח מאד שיתקיים בו סיפא דהאי קרא 'ועפר תאכל כל ימי חיך' להתגולל באשפות וללחך עפר בלשונו, לפיכך צריך תמיד להתחזק בבחינת ויגבה לבו בדרכי ה', ולא יתן למשחית לשלוט עליו ברגשותיו.

כו. בשבת פרשת בראשית בא נכדו של הרה"ק הרבי רבי העניך מאלכסנדר זי"ע בעול תורה ומצוות. משך השבת פנה הרבי רבי העניך לנכדו זה ואמר לו, דע לך שתיבת 'בראשית' נוטריקון 'תרי"ג' ומכוון כנגד התרי"ג מצוות,

דתשרי על עמיה - השפעת חיות ושפע
מחודש זה לכל השנה

צדיקי הדורות היו מרמזים בדברי הזמר של האריז"ל
(אזמר בשבחין ליל שב"ק) 'יהא רעוא קמי דתשרי
על עמיה', שאנו מבקשים ומחלים פני אבינו מלכנו -
יהי רצון שהשפעת חודש תשרי תישאר עלינו עמו
ישראל, לכל השנה כולה.

עומדים אנו סמוך ונראה לימים הקדושים - ירח
האיתנים, ימים מלאי מצוות ודבקות בה', אין

לנו אלא להכיר בטובתם ולהמשיך בקרבנו את האורה
והשמחה שנשפע עלינו ממרום בימים טובים אלו... אף
בתוך ימות החול - ימי החורף שבשעריהם אנו עומדים.

ואל יאמר, הרי אף בחודש תשרי גופיה נשארתי כאבן
דומם, ולא התעורר לבי - לב האבן במאומה,
אלא ישמע לדברי הרה"ק ה'ערוגות הבושם' זי"ע (ברכה,
ד"ה וישכון) שהנה אמרו חז"ל (סנהדרין צה:) אצל יעקב
אבינו שבדרכו חרנה עבר במקום שהתפללו אבותיו
ולא עמד שם, בהגיעו לחרן אמר אפשר שעברתי על

נענה הנכד ואמר לו תיכף, הלא אין החשבון עולה שפיר כי יש את האות ש' שהיא יתירה על מספר תרי"ג, ענהו
הרבי רבי העניך, ש' נוטריקון יצר', ואם תשליך את היצר ממך והלאה תמצא 'תרי"ג'. היינו שעל ידי שישליך האדם
את יצרו ולא ישעה חלילה לדבריו יוכל להתעלות ולקיים את כל מצוות התורה. וזה מה שאנו מבקשים, סיים הרבי
ואמר לנכדו, 'לברית הבט ואל תפן ליצר' כי על ידי מה שאין אנו פונים ליצר הרע עושים אנו רצון השם.

כז. בדרך הלצה סיפר הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע, על בחור אחד שלא היה ניחן עם הרבה דעת ושכל,
ומעשיו אף גבלו בטיפשות, והיו כולם מכנים אותו 'מוטיל נאר' [טיפש], לימים מצא את זיווגו ובא בברית
האירוסין, ויהי ביום החופה מצאו אותו בוכה בדמעות שליש, חבריו שהכירוהו ידעו שאין בבכיתו כל כוונה נעלית,
לכן תמחו באזניו על מה הוא בוכה בעידן חדותא, ויען להם בתמימות 'כעת הכל מכנים אותי 'מוטיל חתן', אך
בעוד כשבוע ימים - בגמר שבעת ימי המשתה יחזרו לקרוא לי 'מוטיל נאר' ואוי לאותה בושח וכלימה, ועל דא
קבכניא...' ועומק כוונתו היתה, שה'טיפש' יבכה כי עוד שבוע אחר גמר ימי החג ישוב להיות 'מוטיל נאר', אך
המשכיל ינצל הזמן להעמיס בקרבו שפע החג לכל השנה כולה.

והיה הרה"ק מזידיטשוב מסיים בקול בוכים. הלא כאותו בחור נבער כן אנו. משך כל ימות השנה שוכחים מכל
אשר שבנו וקבלנו בחודש תשרי... ושוב בתחילת ימי הסליחות, מתעורר הזיק הקדוש בקרבו של כל יהודי וכולנו
נהפכים להיות 'מוטיל חתן' ברוב פארות, עתה משעברו אלו הימים הבה נישא תפילה שלא נשוב להיות 'מוטיל
נאר' כמקדם, ולא נשוב לכסלה עוד, אלא נתעורר מכאן ואילך לעבוד את בוראנו עבודה התמה והישרה.

כיוצא בזה מביא הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע בכתביו את אשר שמע ממגיד אחד עה"פ (תהלים צב יד) 'שתולים בבית
ה' הנה יושבים להם אנשים נטועים ושתולים בבית המדרש ושומעים דיבורי התעוררות ומלהיבים את נימי נפשם,
אך דא עקא ש'בחצרות אלוקינו' אך יצאו לחצר בית המדרש (בגמר הדרשה), 'פריחו' פרחו ונאבדו מהם כל הדיבורים.
כח. הנה רגילים בני העולם לחשוב כי ימות החול - ימות החורף פחותים בדרגתם, ע"כ מלכתחילה יגשו לימים
אלו ברפיון ידיים ונמיכות רוח... לזה ביארו צדיקים שלכן קוראים במנחה של יום הכיפורים ב'פרשת עריות'
ותגדל התמיהה וכי בזמן גבוה וקדוש כזה יש לנו לקרוא מ'דברים נמוכים' כאלו... אלא, אדרבה, בזה הודיעו לנו
כי בעמוד האדם בתוככי ימות החורף כשנקלע לפעמים ח"ו ל'נסיונות' כאלו או אחרים מעין אלו, אל ירך לבבו,
ולא יביט על עצמו כמי ש'נופל'... אלא אדרבה משם יש בידו להתקדש וכמי שעומד שוב בעיצומו של 'יום הכיפורים'
ואין יום כיפורים זה ליום כיפורים זה אלא שזה בא לו ביגיעתו וזה בא בהתעוררות ממעל.

וכן אמר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע כי שניים המה בקרא 'אסרו חג בעבותים' (תהלים קיח כז) ו'ננתקה את מוסרותימו
ונשליכה ממנו עבותימו' (שם ב ג), יש מי שאומר אחר 'שמחת תורה' הבה ננתק עצמנו מכל עניני החג ל"ע, והמשכיל
יאמר, אדרבה, הבה נקשור עצמו בעבותות וחבלים לחג העבר. הוסיף ע"ז בנו הרה"ק הפני מנחם' זי"ע, כי שגור
בפי העולם לומר 'אסרו חג בעבותים' - שצריך לקשור את ה'יום טוב' אלינו, ובאמת אין זה נכון, כי ה'יו"ט איננו
בורח כלל וכלל, אלא לנו ייאמר, שלא נברח ממנו אלא נחבר ונקשור עצמנו אליו.

סיפר הגה"צ רבי חיים מאיר יחיאל שפירא זצ"ל מנאראל, שפעם באה חבורת חסידים ממדינת רוס' לשהות
בצל קדשו של הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע בחודש תשרי, במוצאי שמחת תורה נכנסו אל הקודש, ושאלו את
רבם, איך אפשר לעבור מימים נעלים אלו אל הכפור השורר ברוסי' תרתי משמע - כפור בגשמיות וברוחניות, פתח

שמחתנו - השי"ת מאיר ללבבות עמו ישראל באור השמחה, ממנו יוכל האדם לקחת לנפש שמחה אמיתית לשמוח בעבודת השי"ת ובתורה ומעשים טובים כל ימות השנה, והנה השי"ת צופה ומביט עד סוף כל הדורות ראה דור אחרון - דור עני ואביון שיגיעו ימים קדושים האלו ואין איש שם על לב להתעורר בהתעוררות אמת לאמיתו, ושוב כשבא נעילת החג חושב מחשבות וחשבון הנפש איך חלפו ועברו ימים מקודשים כאלה ולא פעל בהם מאומה, ולא התעוררות כדבעי למיעבה,

מקום שהתפללו אבותי ואני לא התפללתי בו, 'יהי דעתיה למיהדר (נתן ברעתי לחזור) מיד קפצה לו הארץ', ולכאורה צריך ביאור לשם מה עשה הקב"ה נס כזה שתקפוץ הארץ. אלא מבאר הערוגת הבושם וז"ל, אבל כל מעשה אבות סימן לבנים, הנה הבורא כל עולמים יתב"ש מאיר באור פני מלך חיים ביום ראש השנה באור ה'יראה', וממנו יוכל האדם לשאוב יראת שמים על כל ימות השנה, ושוב בעשרת ימי תשובה באור ה'תשובה' ובפרט ביום הקדוש. ושוב בימי סוכות זמן

הרה"ק וסיפר להם על חכמי חלם, שהתאספו לטכס עצה כיצד ניתן להחזיק את השמש שלא תשקע לפנות ערב, ובזה רצו להרוויח שלא ישלוט הקור בשעות הלילה. עד שנמנו וגמרו להניח סירים גדולים בתוך מי הים והם יעכבו את השמש מלשקוע בשעות הערב, וכך עשו. אבל, גדלה אכזבתם כאשר ראו בלילה שעולם כמנהגו נוהג, והחמה שקעה כמו בשאר הימים, וכאשר בדקו מה קרה עם הסירים ראו שהם מלאים קרח, כי הוקפאו מן הקור, היה שם 'חכם' אחד שטען שבודאי ירדה השמש ונכנסה לתוככי הסירים מתחת לקרח ואם ישברו את הקרח ימצאו שם את קרני אור השמש גם באישון לילה ואפילה, דבריו מצאו חן בעיני האחרים וכולם נטלו קרדומים וכלי עבודה כדי לשבור את הקרח, והנה 'גדולה מלאכה שמחממת את בעליה' (גיטין סז:), ועל ידי עבודתם ועמלם התחממו עצמותיהם הקפואים, ומצאו בבואה של השמש... בזה רמז להם הרה"ק, שעליהם לאזור חיל 'לעבוד' עבודת הקודש ובזה יתחממו עצמותיהם במשך כל החורף.

מעשה היה בעיר הבירה לאנדאן (לונדון) - ביהודי שהיה בעה"ב על כמה וכמה בנינים בשכונת גאלדרעס גרין והיה משכירם לאחרים ומהם מקור פרנסתו, הלה היה מקפיד שלא להשכיר מדירותיו לגויים - כושים שחורים בהיותם ידועים כעם קשה - גנבים וגזלנים שאינם פורעים חובם בדמי השכירות... עד, שהגיעו זמנים קשים על העולם (לפני כשמונה שנים) וכל מסחר הנדל"ן ירד מטה מטה, ועמדו הרבה מדירותיו ריקניות משוכרים, באותם הימים בא לפניו 'גוי כושי' שרצה לשכור אחת מדירותיו, הלה העמיד פני עשיר וסוחר גדול ואף סיפר שתחת רשותו כמה וכמה חנויות מסחר, על כן הסכים היהודי והשכיר לו אחד מדירותיו שעמדו ממילא ריקם. עבר חודש ושניים גם שלושה וארבעה ואין קול ואין ועונה, הנכרי נתגלה כגנב מומחה ולא אבה לשלם על שכירות הדירות אף לא פרוטה אחת... משכלו כל הקיצין קראו היהודי ל'בית המשפט', בהגיע עת המשפט שמע השופט את טענתו ושאל את הגוי ומה 'תשובה' יש לך, ויען הנכרי ויאמר, שאינו צריך לשלם לבעליו כי מתחילה היו לו רק צרות בדירה - המים לא הוחמו מעולם, צבעם של קירות הבית היו מתקלפים בכל עת יותר ויותר, דלתות הבית הרעישו ברעש נורא מחמת החלודה, המים אשר בכיור היו דלוחים, בחורף שלטה הצינה ובקיץ שלט החום - וכיו"ב הרבה מטענות ותירוצים שאי אפשר להוכיח שאין הצדק עמו. וכבר היה נראה ליהודי כי הוא עומד להפסיד במשפט - בפרט אחר שה'שופטים' שם ידועים כשונאי ישראל ולא עוד אלא ש'חוקי המדינה' מסייעים הרבה להגן על השוכרים, אלא שלא היה בידו עשות מאומה... עד ששאל השופט את הנכרי, האם פרעת את דמי השכירות לכה"פ פעם אחת, נדעק הגוי, לא ולא, וכי עלי לשלם על דירה כזאת... אז נענה השופט, אכן נודע הדבר, כי רמאי וגנב אתה, כי אם היינו רואים שבתחילה שילמת את חובך היה מקום לקבל את כל טענותיך, אך ברגע שמעולם לא שילמת, הרי לנו הוכחה מוכחת שמעולם לא היה בדעתך לשלם, וכל אלו הטענות אינם אלא תירוצים כי אין ברצונך להוציא מכיסך אפילו שווה פרוטה, צא עתה ושלם לו מרישא ועד גמירא מימי ישיבתך בזה הבית.

הגה"צ רבי אלחנן היילפרין גאב"ד ראדומישלא זצוק"ל שהיה דר בגאלדרעס גרין, היה מוסיף ללמוד ממעשה זה על ה'תשובה והקבלות' אשר הננו מקבלים ע"ע בימים הנוראים והקדושים, כי אך עוברים הימים הקדושים ומיד מתחיל כל אחד עם תירוציו - אם מענייני פרנסה וגידול בנים, או ה'חברותא' שאיננה טובה, הישיבה והכולל אינם טובים וכו', והנה אם 'שילם' לכה"פ בתחילת הדרך את קבלותיו יש מקום לומר כי אכן צדק יש בתירוצים אלו, אבל מי שמיד בראשית השנה כשעדיין לא קיים תשובתו כבר מוצא תירוצים מדוע אין בידו להשלים קבלותיו, הרי"ז מטיל ספק כי מעולם לא היו קבלותיו באמת...

להתקדש עצמם ביותר ובקדושת מחשבה ודיבור ומעשה מיום שמחת תורה עד י"ב יום אחר החג לעומת י"ב חדשי השנה. ונאספים אל בתיהם בקרב אלה י"ב הימים ומחזירין על לימודן כל אחד ואחד לפי שיעורו והוא סגולה נפלאה להיות לעושה אלה עזר מהשי"ת תמיד כל הימים מראשית השנה ועד אחרית השנה וכל אשר יעשה יצליח הן בתורה הן בחסידות והן בכל משא ומתן' לא.

בפרשתן (ג כד) 'ויגרש את האדם וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים ואת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים'. ולכאורה צריך ביאור מדוע הוצרכו לשמור שלא ייכנס לגן עדן - ע"י חרב המתהפכת, וכי יפלא מה דבר - למנעו מהיכנס לגן עדן, הרי את אנשי סדום 'היכה בסנוורים' - בכדי שלא יראו את הדרך המוליכה לביתו של לוט. וכן הסתיר וכיסה מכל באי עולם את מקום קבורת משה. ומדוע כאן הציב את החרב כשמירה מחוץ לגן עדן. אלא ביאורו, כי אדרבה כעת הזאת כשגירש את האדם מגן עדן - שהיה עד עתה רגיל שם, נתן הקב"ה בידו 'שער' ומפתח לשוב ולהכנס לגן עדן. והדרך היא על ידי שיעסוק בתורה היוצאת מבין הכרובים, וילחם במלחמתה של תורה בלהט החרב המתהפכת, על ידי כן יוכל לכנס ולבוא לתוככי הגן עדן, כי אין קדושה בתורה, ולדידן ייאמר - ע"י עסק התורה כראוי ייפתחו בפנינו שערי 'גן עדן'.

ומה לו לעשות כיוון שהימים כבר חלפו ועברו ואי אפשר להשיב הזמן שכבר חלף והלך לו... וזוהי פעל לדורות שאפילו כשכבר חלפו הימים הקדושים אלא שיהיה דעתיה למיהדר [כאומר, מי יתן ואוכל להחזיר את הזמן אחורנית, ולהתחיל מחדש את חודש הרחמים והסליחות וימים הקדושים... רצון זה חביב כ"כ אצל הקב"ה] וישלח לו ג"כ אורות אלו להאיר מחשבו... [כמו שהביא את הר המוריה ליעקב אבינו מיד כשחשב לחזור לשם] [עכ"ל].

שבת בראשית - שמחת תחילת התורה וגדולת הימים שאחר שמחת תורה

הרה"ק הרש"ב מליובאוויטש זי"ע מביא משם זקנו הרה"ק ה'צמח צדק' זי"ע כי בביכול יש שמחה גדולה בשמים ממעל בשבת זו, כדוגמת האב השש ושמח בשעה שהוא מוליך את בנו לראשונה לבית תלמודו. כך נמי בראשית שנה - כשאנו בנים למקום מתחילים את התורה מ'בראשית' י"ט הרי אבינו שבשמים שש ושמח וממילא בדינו לפעול בו גדולות ונצורות.

כתב הגה"ק רבי חיים פאלאג'י זי"ע (ספר חיים סי' לו) וזה לשונו 'אשר קבלה בדינו כפי מה שמתנהג האדם בי"ב ימים הראשונים של מוצאי החג בן יהיה תמיד מראשית השנה ועד אחרית שנה', ומנהג חסידים הראשונים

כט. ביאור נפלא ביארו בספרי מוסר וחסידות (לב העברי, אור ישראל להגרי"ס כוכבי אור אות ז, שארית מנחם ועוד) במה שאמר הקב"ה לנחש 'הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב' (ג טו), שהאדם יכה את הנחש ב'ראש' כלומר שבידו לצאת ברגע אחד מאפילה לאור גדול על ידי שיקבל על עצמו עול תורה, ומיד נחשב 'ראש' - חשוב ויקר בעיני ה'. אך כשרוצה הנחש להכות את האדם הרי 'עקב' - עליו להלך מהלך רב ורחוק מ'עקב' עד ל'ראש' - קמעא קמעא, וכמו שאמרו (שבת קה:) כך הוא דרכו של יצר היום אומר לו עשה כך ומחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו... ל. איתא מהרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע (בראשית) וז"ל. ויאמר לו איכה (ג ט), סיפר על אחד החסידים שעמד על הגשר במרכז העיר ווארשא וראה איך שבני אדם רצים אצים כמבולבלים, ואמר, רבש"ע, היכן אתה והיכן אני. כיוצא בדבר, אמר לו הקב"ה לאדם איכה - התבונן היכן היית קודם החטא....למעלה מדרגת מלאכים, ועכשיו איפה אתה, איך נפלת כ"כ. וכן בשבת קודש זה צריך כל יהודי לומר לעצמו: איכה, הלא אך זה עתה היה חודש תשרי, ר"ה עשי"ת יוה"כ סוכות ושמ"ע ושמחת תורה, אשר כל אחד התעלה והרגיש בעצמו התעוררות הלב, איכה, איך כבר שכחת מהכל וכלא היה כלום חזרת לקדמותך.

כך ביאר הרה"ק ה'ישמח משה' זי"ע (ראה, ד"ה לא תעשון) שלאחר הימים הנוראים, אומר הקב"ה לעמו בני ישראל 'כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך' (ירמיה לא טו-טז) - כי יש שכר לפעולת התפילות ואימת הדין שכל העוונות נמחלים. ואם תשאל, אם כן מדוע עדיין לא בא בן ישי, כי לאחר אלו הימים הקדושים - 'ושבו בנים לגבולם', שהכל חוזרים לסדר יומם כדאשתקד, ושכחו מכל אשר עבר עליהם.

לא. מרגלא בפומיה של הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימינוב זי"ע שכל הרוצה שיישאר אצלו אור המועד, עליו להתמיד לאחר המועדות בתורה בחשק, והתורה הקדושה הלא היא הכלי המוכשר להכיל את כל השפעות החג מיניה אזלינן.

באר הפרשה - בראשית

אף קללתו - בזיעת אפך תאכל תתקיים בשלימותה, ויצטרך להזיע הרבה בכדי להרוויח את מטה לחמו, אבל המתנהג בחסד וברחמים ומיקל מעליה את קללתה שמכבדה ואינו מושל עליה, אף הקב"ה יקל מעליו את קללתו ולא יצטרך להצטער כ"כ בקללת הפרנסה, ויהיה מנת חלקו שפע של עשירות בהרחבה ובניקל ליד.

בפרשתן (ה כד) 'ויתהלך חנוך את האלוקים ואיננו כי לקח אותו האלוקים', וברש"י שלקחו הקב"ה קודם זמנו כדי שלא ילמד ממעשה דורו, והנה פשיטא כי אין לנו כל שמץ השגה באותו 'מלאך אלוקים', אלא שיש לנו ללמוד לדידן, מה שכתב הרה"ק החת"ם סופר זי"ע (בפרשתן ד"ה ויתהלך, עיי' גם כת"ס משמו). כי הנה חנוך לא היה כאברהם אבינו אשר היה מקרב לב הברואים לאביהם שבשמים, כדכתיב (יה יט) 'כי ידעתיו למען אשר יצוה וגו'', וממילא מובטח היה שלא יחטא שהרי 'כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו' (אבות ה יח). משא"כ חנוך היה מתבודד ומתרחק מבני אדם והיה מתהלך את האלוקים לבדו, על כן חשש שמא ילמד ממעשה בני דורו, ולכן ואיננו כי לקח אותו האלוקים. מכאן ילמד כל חד בדידה - לסייע ביד כל איש מבני ישראל אם ברוחניות אם בגשמיות, כי אך זכויות אלו יעמדו לו לאדם לעד ליד.

תחילתה גמילות חסדים - מעלת גמילות חסדים בגופו וממונו **איתא** בחז"ל (סוטה יד.) 'תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים' לב, תחילתה חסד - כמו שכתוב בפרשתן (ג כא) 'ויעש ה' אלוקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם', וכבר פירשו דלכן למדו 'תחילתה חסד' דייקא מפסוק זה - להורות בזה שפעמים מצטרף האדם לומר, וכי לפלוני עלי להיטיב, הרי הוא בעצמו אשם בכל מצבו וגרם זאת לעצמו בידים וכדומה בשאר טענות, על זה אמרינן ליה, הרי גם אדם ואשתו היו אשמים בעצמם, שהרי בחטאם גרמו לעצמם שיצטרכו ל'כסות' ללבוש, ואף על פי כן 'ויעש ה' אלוקים כתנות עור וילבישם', אף אתה תנהג ותתדמה בזה ליוצרך ובוראך לג.

וסגולתו לפרנסה ועשירות גדולה כדאיתא בגמרא (ב"מ נט.) אמר רבא לבני מחזא 'אוקירו לנשייכו כי היכי דתתעתרו', והיינו, שסגולה לעשירות היא לכבד את אשתו. וצריך ביאור מה ענין זה לזה, ושמעתי לפרש באופן נחמד, דהנה בעת שחטאו אדם הראשון וחיה בעץ הדעת נתקללו שניהם, זה בקללת 'בזיעת אפך תאכל לחם' (ג יט), וזו בקללת (שם טז) 'והוא ימשול בך'. ונמצא שניתן רשות לבעל למשול ולרדות באשתו ולהכריח אותה לכבדו ולשמשו כרצונו, אמור מעתה - אם עומד האדם על שלו ושומר שתתקיים הקללה באשה

לב. והנה כתיב בפרשתן (ב ז) 'וייצר ה' אלוקים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים', וברש"י, עשאו מן התחתונים ומן העליונים, גוף מן התחתונים ונשמה מן העליונים. ביאור נחמד ביאר הגאון רבי ישראל סלאנטער שהכוונה שבנוגע לעצמו יהיה 'מן העליונים' - שבנוגע לצרכי עצמו יחיה כמי שהוא 'מן העליונים' שאינו צריך מאומה, ולאחרים - 'מן התחתונים', שהם צריכים לכל טוב בגשמיות וידאג למלאות חסרונם על צד היותר טוב.

לג. הרה"ק מרוז'ין זי"ע היה מבאר את הכתוב (ד ז) 'אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ', לענין אהבת כל איש מישראל, אם תיטיב מי שתיקן את מידותיו, ונעשה בעצמו טוב, אזי שאת יש בידו לשאת ולסבול כל יהודי. אבל אם לא תיטיב, אם בעצמו אינו טוב, שעדיין לא תיקן את מידותיו, אזי לפתח חטאת רובץ - ימצא חטאים וחסרונות אצל כל אחד (הובא גם בויקהל משה, משנת תשט"ז).

לד. ועל כולנה, יזהר בדיבורו שבין אדם לחברו, כי כוחו של דיבור כה רב וגדול - הן לבנות ולהחיות עם רב כשהוא טוב, ולאידך, ח"ו להרוס להחריב ולהרוג כשהוא רע, יש שאמרו לבאר ביאור נפלא בדברי הכתוב בפרשתן (ד ח) 'ויאמר קין אל הבל אחיו, ויהי בהיותם בשדה ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו', ולא כתיב מה אמר קין אל הבל, ולכאורה צריך ביאור אם לא רצתה התורה הק' לגלות מה אמר לו - מדוע נכתב 'ויאמר קין אל הבל', אלא שזאת גופא רצתה התורה לומר, כי אין כל נפקא מינה מי אמר ומה אמר, היה כאן איזה דיבור... ומשם כבר נתגלגלו דברים עד כדי רציחה... כי מכל דיבור קטן אפשר שתתלבה אש מהארץ עד לב השמים. ויבוא איש על אחיו - עצמו ובשרו ויהרגהו, והיטב היטב יש לו לאדם להתבונן קודם שהוא מוציא דבר מה בפיו.

לה. כתב החתם סופר (שו"ת חו"מ סי' כ) לבני קהילה אחת שעוררו מחלוקת על המרא דאתרא, וזה לשון קדשו 'כשם שקשה עונשם של מידות (משקלות עיי"ש) יותר מעונשם של עריות (ב"ב פה:), כך גדול שכרם של מידות טובות יותר משכרן של אריות בתורה'.

נמצינו למדים בכוחה הגדול של התחדשות, עד שהשמן הוא היצר נבהל בראותו שבני ישראל מתחדשים ומתחילים מ'בראשית', וישים כל כוחו למנוע מהם את 'התחדשות'. וביאור הדבר כי בכוח זה הרי הם מנצחים אותו לגמרי - שהרי אי אפשר לו לבוא לאדם המלא חיות בעבודתו את ה' ולפתותו במשאות שווא ומדוחים - בשטותים וחבלים לילך לחצוב בורות נשברים...

וזכר דרשו חז"ל 'בראשית' - בשביל התורה שנקראת ראשית. והיינו שכל העולם כולו לא נברא אלא בשביל התורה הקדושה ולומדיה, ואלמלי תורה חוקות שמים וארץ לא שמתי (ירמיהו לג כה). ואין גדולה כתורה... אין סגולה כתורה... אין קדושה כתורה... לי

ואין ברכה כתורה, כי בה טמונים כל הברכות - ברוחניות ובגשמיות מתוך שפע קודש ברוב טובה וברכה, וכדרך שהיה נוהג הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע לבאר משם הרה"ק ה'אור לשמים' מאפמא זי"ע (פר' נצבים) מה דכתיב בפרשתן (י י) 'ותהי ראשית ממלכתו בבל', שראשית קבלת עול מלכות שמים היא לעסוק בתלמוד בבלי, ומשם תבוא לו ארך - אריכות ימים, וגם הוא לשון רפואה.

שנקראת ראשית - התחדשות בכלל, ובפרט בעסק התורה בפתח התורה הקדושה (א א) כתיב 'בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ', ופירש הרה"ק מלעכוויטש זי"ע (תורת אבות בראשית) על משקל דברי חז"ל (הובא ברש"י א א) שאמרו בראשית - 'בשביל ראשית', כי הנה בורא העולם מחבב את הראשית - את תחילת עבודתו של אדם את בוראו, ועבור ראשית זו ברא אלוקים את השמים ואת הארץ.

כי באמת, אכן צדקו טענתם של קרוצי חומר - שאין בכוחם להשיג ולהעפיל גבוה בעבודתם, ואין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו אלא אומר להם אתם עשו ככל אשר תשיג ידכם - להתחיל בעבודה, והשאר 'לקל גומר עלי'. וזהו אומרו בראשית - עבור התחלה זאת בלבד ברא א' את השמים ואת הארץ'.

והנה רבים מקשים מדוע אין מתחילים לקרוא את התורה מבראשית מיד בתחילת שנה בראש השנה, ומבאר ב'לבוש' (תקפ"א א) שזאת בכדי לערבב את השמן - שלא יבין מקריאת 'בראשית' שהיום ראש השנה הוא, על כן מתחילים 'בראשית' רק לאחר הימים הנוראים.

וכבר ידעת את דברי ה'מדרש' בפרשתן (בר"ר ד ו) למה לא נאמר 'כי טוב' ביום השני לבריאה, אמר רבי חנינא, לפי שבו נבראת המחלוקת (חלוקת מים עליונים ומים תחתונים), שנאמר 'ויהי מבדיל בין מים למים'. אמר רבי טביומי, אם מחלוקת שהיא לתיקונו של עולם ולישובו. אין בה 'כי טוב'. מחלוקת שהיא לערובו, על אחת כמה וכמה. ומכאן נלמד, שאפילו המחלוקת שהיא לצורך העולם אינה כי טוב.

לו. וכן למדו ענין זה מה'אור' שנברא לו לאדם הראשון, שהנה איתא (ירושלמי ברכות פ"ח ה"ה; בר"ר יא ב), שלשים ושש שעות שימשה אותה האורה שנבראת ביום הראשון, שתיים עשרה בערב שבת ושתיים עשרה בליל שבת ושתיים עשרה בשבת, והיה אדם הראשון מביט בו מסוף העולם ועד סופו וכו', כיון שיצאת שבת התחיל משמש החושך ובא, ונתיירא אדם וכו'. אמר רבי לוי, באותו שעה זימן הקב"ה שני רעפין (ובבבלי פסחים נד. איתא 'שני אבנים') והקישן זה לזה ויצא מהן האור וכו', ובירך עליה בורא מאורי האש. אולם במקום אחר (פרקי דרבי אליעזר פ"ב) מבואר בזה"ל: כיון שראה אדם מוצאי שבת עם דמדומי חמה ומתחיל החשך לבוא, התחיל אדם טופח על פניו וכו', נשתלח לו עמוד אש להאיר לו ולשמרו מכל דבר רע, ראה לעמוד האש ושמח בלבו, ואמר עכשיו אני יודע שהמקום עמי וכו'. ולכאורה מצינו סתירה בדברי חז"ל האם אדם הקיש על שני אבנים או שנשתלח לו עמוד אש מן השמים. אלא שבתחילה הקיש אבנים זו בזו, וכיון שעשה כן בכוחות עצמו שוב סייעו לו מן השמים בכפל כפליים וירד עמוד אש להאיר לו. לז. משל נפלא שמעתי בשם אחד מגדולי ומאורי הדור שליט"א, נדמה בנפשנו, אדם נכבד ומשכיל שהגיע בדרך הילוכו לקמפוס (מתחם) גדול מאד הכולל מספר בנינים רחבי ידיים. אחד מהם משמש כבית מדרש גדול נאה ומרווח ולצידו אוצר ספרים מלא וגדוש בספרים, ומספר חדרי שיעורים, ואף מקוה טהרה צמוד לו. במשנהו 'חדר אוכל' גדול עם מאות מקומות ישיבה, ואף מטבח עם עשרות עובדים. ובמבנה השלישי ניצבים עשרות רבות של חדרי שינה, גם כאן פגש עשרות עובדי תחזוקה העומדים הכן לשרת בכל מה שיידרש. רק דבר אחד חסר היה שם, 'טבלא' (שלט) המודיע מה טיבו של הקמפוס הלז, למה הוא משמש ומה ייעודו.

באר הפרשה - בראשית

יה"ר שנוכה להתחיל ראשית ימות החורף בהתחדשות האמונה הטהורה, ונוכה לביאת ינון במהרה דידן וחיות גדולה^{לח}, מתוך התמדת התורה ובדרכי אבי"ר.

האיש המשכיל החל לחקור בדעתו ולנסות להבין את סוד כוונתו ומטרתו של בוני הקמפוס הענק. כאשר לפניו עמדו ב' אפשרויות, האחת שנבנה כאן בית מלון (hotel) לצורך האנשים הזקוקים למרגוע ומנוחת הנפש. כאן יוכלו לנוח מעמל נפשם בחדרי השינה ולהבריא את גופם במטעמים שיוגשו להם בחדר האוכל, וכל זאת מבלי לוותר על תפילה בציבור ושיעורי תורה בביהמ"ד המרווח ואף לא לבטל יום אחד מטבילה במקוה טהרה. לאידך, עלתה בדעתו אולי מטרת בוני המתחם הענק היא הקמת ישיבה קדושה למאות עמלי תורה שישקיעו את רוב אונם ומרצם בעמל התורה הקדושה יומם ולילה בהיכל ביהמ"ד בקדושה ובטהרה, ואף יוסיפו להחכים בשמיעת שיעורים בתורה ויראה תמידין כסדרן מרבתייהם בחדרי השיעורים. ובכדי קיום גופם ישברו את רעבונם בסעודות המוגשות בחדר האוכל. כאשר מדי ליל יאגרו כוחות להמשך עמלם ביום המחרת בחדרי השינה שיעמדו לרשותם.

ובאמת, 'שני צדדיו' של אותו חוקר מרוחקת המה במהותן זו מזו כרחוק מזרח ממערב. כי אם ב'בית מלון' מדובר, הרי שהעיקר והתכלית שלשמו מיועד הכל הם חדרי השינה והאוכל, אלא שבהיות ולא ייתכן מבלי להעמיד גם 'צרכי דת', לכך טרח בעל הבית לבנות בימה"ד, ספריה וגם חדרי שיעורים, ואפילו על מקוה לא פסח למען הנופשים... משא"כ, אם מטרתו היא הקמת 'ישיבה', הרי שהתכלית העיקרית היא 'בית המדרש' ו'אוצר הספרים' ו'חדרי השיעורים' ו'מקוה הטהרה'. אלא שבכדי לקיים הציוי 'נשמה שנתתי בך החיה אותה' נצרכים גם חדרי האוכל ופנימיית חדרי השינה....

וככל החזיון הזה, יש ביד איש משכיל על דבר אמת לחקור ולהסתפק במהותו ותכליתו ומטרתו של עולמנו הזה שבו הננו נמצאים, אשר בו בכל מכל כל, אכילה ושינה מחד, ותורה ותפילה וחיי הרוח מאידך. האם העיקר בו, הוא האכילה והשינה והמנוחה ורק 'בשביל הנשמה' לא שייך להישאר בלא תפילה ושיעור תורה. או שהאמת היא בהיפך הגמור מזה, כי מהות העולם הזה הוא - 'ישיבה'. בה עיקר תפקידו של כל אחד ואחד הוא לעסוק בצרכי נשמתו בתורה ויראה ומעש"ט עד שיזכה להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו. וכל שאר עניני אכילה ומנוחה המה רק טפלים לתכלית העיקרית הנרצית. ואף אנחנו לא נדע מהו טיבו של עולמינו זה - ה'בית מלון' הוא או שמה 'ישיבה'.

ולזאת באו חז"ל הק' וגילו את אוזנינו בדרשת פתיחת התורה הקדושה בתיבת 'בראשית'. הידעת לאיזו תכלית נבראו שמים וארץ וכל אשר בהם - בשביל התורה שנקראת ראשית, ובשביל ישראל שנקראו ראשית, לידע להודיע ולהוודע, כי תכלית בריאת העולם היא בשביל התורה. די וועלט איז א ישיבה (העולם הוא ישיבה) וכל שאר צרכי בני האדם המה רק טפלים ומסייעים לתכלית שלשמה 'באנו לישיבה'... ואם אך יבוא מאן דהו ויעלה על דל מחשבתו כי ה'תכלית' עלי חלד היא להגדיל הון ולהרבות נכסים ולחיות חיי תענוגות, אף אם לא יוותר על 'חובותיו' הרוחניים, הרי טועה הוא טעות מרה ונוראה בעיקר תפקידו בעולמו ובמטרת ברוא ה' אלוקים שמים וארץ. כי אכן - די וועלט איז א ישיבה.

וכשם שדעת לנבון נקל, כי בחור שיחפוץ לחסות בצל ה'ישיבה', ויגלה את אוזנו של ראש הישיבה לאמר - ראה נא, איש אמת אנכי, ואגלה לפני ראש הישיבה מצפוני לבי. חפץ אנכי בישיבה כי 'מטעמים' ערבים מחלקים שם לסועדים ערב ובוקר וצהרים, וכמו"כ תערב שנתי למאד בחדרי הפנימיה. ולשם כך 'מסכים' אני גם להשתתף בשיעורים ובתפילות....הלא פשוט וברור שלא יאותו לקבלו לבין שורות התלמידים, משום שהפך את העיקר לטפל והטפל לעיקר, כיו"ב יאמר לענין החיים בעולם הזה.

ועוד זאת פשוט וברור, שאין כל מקום לאחד מעובדי המטבח או מאנשי התחזוקה אשר בה'ישיבה' להתרברב על אחד מעמלי התורה, באומרו ראה כמה גדלה מעלתי עליך לאשר אני מחזיק את כל המקום הזה, ואילו אתה 'משתמט' מחובותיך ואינך 'נושא בעול'. הלא לשחוק וללעג יחשבו דבריו, כי כל מטרת ותכלית הכל היא בשביל אותו צורב המשקיע את מעייניו בעשיית רצון הי"ת. והנמשל מובן מאד לה'ישיבה' שהיא העולם - ביחס לכל - 'אלו שלא נבראו אלא לשמשני ואני לא נבראתי אלא לשמש את קוני' (קידושין פב.).

לח. נהגו בכמה מקהלות ישראל מקדמת דנא, לברך ברכת החודש לחודש מרחשוון בנעימה של ניגון לימוד הגמרא,

כי הזמן גרמא להתחיל את התורה הקדושה מחדש (מנהגי פרנקפורט אות טז, הובא ב'נטעי גבריא').

"ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותינו" (א, כו)

א"ר סימון בשעה שבא הקב"ה לבראת את אדם הראשון נעשו מלאכי השרת כיתים כיתים, וחבורות חבורות, מהם אומרים - אל יברא, ומהם אומרים - יברא וכו', רב הנא רבה של ציפורין אמר, עד שמלאכי השרת מדיינין אלו עם אלו ומתעסקין אלו עם אלו, בראו הקב"ה, אמר להן, מה אתם מדיינין כבר נעשה אדם (מד"ר ח, ה).

והנה, לעיל במדרש אמרו שם, בשעה שבא הקב"ה לברא את האדם הראשון, נמלך במלאכי השרת, ואמר להם, נעשה אדם, בצלמינו כדמותינו, ומדוע נמלך ה' במלאכי השרת? "ללמדך דרך ארץ וענוה שיהא הגדול נמלך ונוטל רשות מן הקטן" (רש"י) וכשנצרך שני הדברים יחד יוקשה הדבר מאוד, הקב"ה שואל ונמלך במלאכי השרת - בשביל מידת ד"א שימלך הגדול בקטן, ולבסוף, עד שהספיקו המלאכים להכריע - "אמר להם הקב"ה מה אתם מדיינין כבר נעשה אדם", ומה זאת?

סיפר הגה"צ רבי בן ציון ברוק צ"ל עובדא דהוי בדידיה, כשרצה ליסד ישיבה בעיר לוצק, היה זה קרוב לחג הפסח, ולא היה בידו שום אמצעים לסדר להם אכילה ושינה וכו', ואעפ"כ סיפר, שלחתי טלגרמה שיבואו הבחורים ללוצק, ובאו כחמש עשרה בחורים, וסמכתי ע"ז שלאחר שיבואו כבר אדאג אצל הבעלי בתים להתירם כנהוג, ואולם כשבאתי לפני הבע"ה התרעמו עלי וטענו נגדי, מדוע לא עשיתי אסיפה קודם שהבאתי את הבחורים, לדון עמהם אם לעשות כאן ישיבה או לא ועלה בדעתי רעיון נפלא כדי לפייסם,

ואמרתי להם כך: הנה אמרו במדרש שנתיעץ ה' עם המלאכים לפני שנעשה את האדם, ועד שהמלאכים הספיקו לדון אמר להם ה' כבר נעשה אדם, ויש להבין ממ"כ, אם נמלך הקב"ה למה בינתיים ברא את האדם בלא תשובתם. אלא שכך אמר להם הקב"ה, על מי אתם דנים אם לברא או לא, על האדם? וכי יודעים אתם טיבו של האדם - מהו כדי שתדונו עליו? והרי עוד לא נברא! הנה הוא לפניכם עכשיו תוכלו לדון אם היה כדאי!... ואח"כ באמת הראה להם הקב"ה שיש בו חכמה יותר מהם, שידע לקרא שמות וכו'. כמו"כ, סיים, בנידון דידן, עד שאבא ואדון עמכם אם לפתוח ישיבה או לא, הנה לפניכם צורת בני תורה, כעת תוכלו לראות במעלתם ולדון, ובודאי תראו שכדאי היה הדבר!

(לב שלום)

"נעשה אדם" (א, כו)

"מפני מה נברא האדם אחרון למעשה בראשית? - זכה, אומרים לו אתה קדמת לכל, לא זכה, אומרים לו יתוש קדמך" (גור אריה יב, ב). מספר רבי שלום מאיר וולך שליט"א בספרו "נעם שיח" על הגדה של פסח: רבי יצחק מוורקא צ"ל באר זאת במשל נאה. ישנם שני סוגי בעלי עגלה: האחד, הקב"ה חפץ להזמין לו את פרנסתו ושולח לו סוס ועגלה, ואילו השני - הקב"ה הזן את העולם כולו, חפץ לפרנס את הסוס ושולח לו בעל עגלה שידאג לכל מחסורו...

שני העגלונים מתפרנסים באופן דומה, אולם מה רב ההבדל ביניהם! בעוד האחד - הסוס עמל עבדו, השני - עמל כל חייו למען הסוס...

וכך אומר המדרש: מפני מה נברא האדם אחרון למעשה בראשית? שאם לא זכה אומרים לו יתוש קדמך, נבראת כדי לפרנס את היתושים מדמך...

(לאור הנר)

ויאמר אלקים ישרצו המים שרץ נפש חיה ועוף יעופף על הארץ על פני רקיע השמים: ויברא אלקים את התנינים הגדלים ואת כל נפש החיה הרמשת אשר שרצו המים למיניהם ואת כל עוף כנף למיניהו וירא אלקים כי טוב: (א, כ- כא)

אחרי בריאת המאורות המסוגלים להאיר לארץ ולצאצאיה באור גשמי, ברא הקב"ה נפש כל חי. יש סדר נפלא והתאמה מיוחדת בבריאת נפשות רבות וחסרונן ובקיצור נמרץ נאמר בזה: כי ערך הברואים הולך וגדול מדגים לאדם (הראשון והאחרון לברואים) הדגים צרכיהם מועטים מאד וחז"ל אמרו אין נותנים מזונות לדגים ביו"ט ופירש"י שדגים אפשר להם בלא מזונות שהם אוכלים שרשי עשבים וקרקע, וגדול אוכל את הקטן, כמו"כ אין לאם צורך במלבושים ודירות. למעלה מהם: העופות החיות והבהמות אשר שרשי עשבים וקרקע לא ינעמו לחיכם ויש מהם שאינם אוכלים עשבים ואפילו פירות, וקיבתם דורשת מאכלי בשר כן זקוקים הרבה מהם לדירות (קנים מאורות ורפתים) ולבגדים נוצות ועורות. למעלה מכל הברואים הוא האדם שהוא אוכל את הטוב והמובחר שבירק השדה פירות האדמה והעץ, וגם בשר ומכל דבר הוא מרים את חלבו, וגם החלב הזה צריך תיקון באש ובמים ובתבלין עד שהוא ערב לחכו, כן הוא זקוק להכין לו מלבושים מעורות או מצמחי האדמה. האדם איננו מוצא קורת רוח משיבה בחגי הסלע או במערות והוא בונה לו בתים וארמונות.

עליה שניה מדגים לאדם אנו מוצאים בענייני סדר ומשטר וחיי החברה: הדגים עומדים במדרגה הנמוכה ביותר בעניינים אלה, כי אין ביניהם שום סדר וחיים חברתיים, כל דג הוא עולם בפני עצמו, ובולע את חברו חיים, אפילו מין את מינו. משא"כ בעופות חיות ובהמות שרובם אוכלים עשבים ואפילו החיות והעופות הטורפים אינם טורפים את מינם ומעולם לא שמענו ארי גדול טורף ואוכל ארי קטן ממנו, כן מתחברים הרבה מהם, בפרט העופות למטרת הגירה לארצות החמות או למטרת טרף משותף, ויש החיים "חיי משפחה" איש ואשתו היונים וכדומה. והאדם עומד על המדרגה הגבוהה ביותר בין בחיי החברה ובין בסדר ובמשטר.

לעומת זאת אנו רואים ירידה בברואים מדגים לאדם ואף ששניהם הדגים והאדם נתברכו מפי העליון בפרו ורבו זכו הדגים לפריה ורביה היותר גדולה שבעולם, ומטילים הם ביצים לאלפים ולרבות ומהם יוצאים "רמש ואין מספר" תהלים ק"ד, ובפדר"א איתא שהדגה שבלעה את יונה היתה מעוברת שס"ה אלפי רבבות דגים קטנים. למטה מהם העופות, שאף שגם הם פרים ורבים מאוד אבל לא כדגים, ותרנגולות, למשל, מטלת רק ביצה אחת ליום. למטה מהעופות: הבהמות והחיות, המולידות פעם או פעמיים (בהמה דקה) בשנה. ולמטה מכולם האדם, שאין האשה מתעברת ע"פ רוב בימי הנקה (כ"ד חדשים), כן אין האשה ראויה ללדת בילדותה ובזקנותה.

ואחרי ההתבוננות אפשר למצוא קשר והתאמה בין ב' העליות מדגים לאדם שהזכרנו ובין לבין ה"עליה" לענין פריה ורביה: הדגים שאינם זקוקים למזונות יתרים, אין להם צורך בחיי החברה ובסדר ובמשטר, - אדרבה פרנסתם מיוסדת על האי סדר ואי-משפט (הגדול בולע את הקטן). ומפני שלא רק אחרים עושים בהם שמות אך הם מכלים את עצמם ברך אותם ה' בפריה ורביה הגדולה ביותר להשלים את חסרונם ולא יכלה מין הדגים מן העולם. והאדם שצרכיו מרובים ועדיניים מכל החי אשר על פני האדמה, ונקנים ברוב עמל ויגיעה רבה מצד הרבה אנשים, הרי הוא זקוק לחיי משפחה ואפילו לחיי חברה סדר ומשטר כדי להכין ברוב עם את צרכיו המרובים, זה זורע וקוצר, זה טוחן ואופה, זה תופר נעלים וזה בגדים, זה בונה בתים וזה עושה רהיטים. ומכיון שסדר ומשטר דין ומשפט שורים בחברת האדם ואין נוגע לרעה במין האדם (כי אם תקום איזו חיה על אדם א' יקומו כל בני האדם לבערה מן הארץ, ואם יקום איש על רעהו להרגו נפש יש דין ומשפט בעולם לנקום את דמו) הרי קיום מין האדם בטוח אפילו בפריה ורביה קטנה מאד, והעופות החיות והבהמות שצרכיהם מרובים מצרכי הדגים ומועטים מצרכי האדם הרי גם הסדר והמשטר וחיי המשפחה והחברה מצד אחד והפריה ורביה מצד שני נמצאים אצלם במדרגה ממוצעת.

(אזניים לתורה)

יורד מלמעלה, ולא היו צריכים להתרטב בהליכה בדרכים. כמעשה דרבי חנינא בן דוסא.

טעם שלישי שיהיה הגבוה שותה כנמוך. שלולא ירדת גשמים מלמעלה, לא היו יכולים לזרוע בהרים הגבוהים. והטעם הרביעי והוא העיקר, שיהיו הכל תולים עיניהם מלמעלה. וכתב המפרש שאילו היו מוציאים מי תהום מלמטה, היה האדם אומר כפרעה 'לי יאורי ואני עשיתיני', אך עתה שצריך רחמי שמים בכל יום ויום שירדו גשמים, כך יוכל האדם להיות עיניו תלויים למרום לצפות לרחמי ה'. וכ"כ באיוב פ"ה מ"י, 'הנחן מטר על פני ארץ ושלח מים על פני חוצות. לשום שפלים למרום וקדרים שגבו יסעו: מפר מחשבות ערומים ולא תעשינה ידיהם תשיה: כלומר שלא יבואו בעלי זרוע לגנוב המים, ויצטרכו השפלים להרים עיניהם למרום, לכן נותן מטר ושלח מים מלמעלה על פני חוצות. מכין לארץ מטר כדי להשפיל רשעים עד ארץ, ולהצמיח הרים חציר וראיתי בספרו של הגה"מ רבי אברהם אשכנזי ידידו של הג"מ רבי חיים פלאג', מחכמי איזמיר, בעמח"ס 'נאה להודות' על תהלים, [וספר נחמד למעלה על ירושלמי] שכל הנ"ל אנו אומרים בכל יום בתפילה בפרק הללויה, כי גדול אדונו ורב כח, מעודד ענוים ה', מחזק את החלשים ושומר עליהם מפני בעלי זרוע, משפיל רשעים עד ארץ, ועל זה עלינו לזמר לאלקינו בכוונת שהגשמים באים מלמעלה ולא מלמטה, ואין הוא דרך ירידת הגשמים, ע"י 'המכסה שמים בעבים המכין לארץ מטר', וע"ז 'מצמיח הרים חציר', גם הרים הגבוהים יכולים לשתות, ומשם יש מזון לבהמה, חיה ועוף, 'נותן לבהמה לחמה, לבני עורב אשר יקראו', שאילו היו המים באים מלמטה רק במישור ובשפלה, לא היה די לחיות ולבהמות, לכן הצמיח הרים חציר ע"י שהגשמים באים מלמעלה. וכך אין הרשע יכול לגנוב לעצמו המים.

הארכנו בכל זה עתה בהתקרב ימי הגשמים, אל יטעה האדם לחשוב על הגשמים כאילו הם באים באופן בלתי נח ומיושב, ובעבורם עלינו להתעטף במעילים ולכסות הכובע בניילון בלתי מכובד וכדו', כי באמת האלקים עשה את האדם ישר, ואילו לא חטאנו, לא היה סיבה שירדו הגשמים מלמטה, ואז לא היינו צריכים לכל זה. אלא שהמה בקשו חשבונות רבים, אכלנו מעץ הדעת, ממילא נעשו בעלי זרוע ושאר הסיבות. לכן היפך הקב"ה תכניתו והגשמים באים מלמעלה.

לא ירדו גשמים מלמעלה עד דור המבול

עוד יש מפרשים במדרש שעד ימי המבול לא היו הגשמים יורדים מלמעלה, ובזה מיושב קושיית הרמב"ן על סימן הקשת שנתן הקב"ה כשמירת השבועה שלא יבא עוד מבול. והרי לכאן הקשת הוא דבר קבוע שבא ביום הגשם והשמש. אלא שבאמת לא היה סדר הבריאה שהגשמים ירדו מלמעלה, וממילא לא היה מצוי הגשם כלל. אלא שבאו בני דור המבול והם גרמו ע"י גניבותיהם שיוריד הקב"ה גשם מלמעלה. ועתה נתיישבו סדר הפסוקים, בתחילה אומר 'ואדם אין לעבוד את האדמה', כיון שעדיין לא היה אדם שאכל מעץ הדעת שיגרם שהמטר ירד משמים, לכן לא המטיר ה' אלקים גשמים מלמעלה. ומעתה באים הגשמים להנאתך ולטובתך. לברכה ולחיים.

(הגרמ"י רייזמן)

לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת (ב, כג).

לכאורה קשה דאף אם לא היה נלקחה מאיש, רק היו נבראים שנים כמו בהמות וחיות, כשהוא נקרא איש היא ראויה להקרא אשה, כמו פר פרה חמור חמורה. ונראה דעיקר נתינת הטעם במה שאמר כי מאיש לוקחה הוא שלא נאמר כיון שהוא יקרא אדם ראוי לקרות לאשה אדמה כמו פר פרה, לזה נתן טעם כי מאיש לוקחה, דבשלמא אם נבראה גם מאדמה כמו האדם היתה נקראת בשם אדמה כמו פר פרה, אבל אחר שהיא לא נבראת מהאדמה בשוה עמו, לכן הוא ראוי לקרותו בשם אדם כי הוא נברא מן האדמה, אבל היא נלקחה מהאיש ראוי לקרותה בשם אשה:

(נחלת יעקב)

ויאמר ה' אלקים אל הנחש כי עשית זאת ארור אתה וגו' ועפר תאכל כל ימי חיך (ג, יד)

איתא במדרש (ב"ר כ, י) אמר ר' לוי לעתיד לבא הכל מתרפאין חוץ מנחש וגבעונין נחש שנאמר ישעיה (סה, כה) זאב וטלה ירעו כאחד ואריה כבקר יאכל תבן ונחש עפר לחמו לא ירעו ולא ישחיתו וגו'.

ובכתב יד המיוחס לר' משה מגיד - מתלמידי הגר"א כתב על פי מה שמבואר במשנה בברכות (פ"א משנה ה) מזכירין יציאת מצרים בלילות, דדרש בן זומא ימי חיך הימים, כל ימי חיך הלילות, וחכמים אומרים ימי חיך העולם הזה, כל ימי חיך להביא לימות המשיח. וכאן גם כן כתוב ועפר תאכל כל ימי חיך אם כן לשיטת חכמים מרומז כאן דאין מתרפא גם לימות המשיח

ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע למינהו ועץ עשה פרי אשר זרעו בו למינהו וירא אלקים כי טוב: (א, יב)

י"ל במשאחז"ל כשחטא אדה"ר פקד הקב"ה גם על עוון הארץ ונתקללה היינו משום שחטאו של אדה"ר נולד על שהוסיף ואסר הנגיעה באילן, ואמנם באמת בכל האסור באכילה יש לאסור הנגיעה מדרבנן כמו חמץ בפסח משום סייג לתורה והכי איתא בהדיא באבות דר"נ דמשום סייג לתורה גזר אדה"ר על הנגיעה, אך דיו לגזור על גוף הפרי איסור הנגיעה אבל הנגיעה באילן הוה גזירה לגזירה, אך כל זה הואיל ואין טעם עץ ופרי שוה משא"כ אי לא חטאה הארץ והי' טעם העץ כטעם הפרי היה ראוי לאסור הנגיעה באילן נמצא יש שייכות לחטא הארץ עם חטאו של אדה"ר.

(חתם סופר)

ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה: (ב, ו)

א"י במדרש בראשית פרשה יג פסקא ט' וכן במדרש קהלת עה"פ כל הנחלים הולכים אל הים. כי הנה בתחילת הבריאה לא היה גשם על האדמה, כי אדם אין לעבוד את האדמה, ופרש"י שמכיון שאין אדם שיראה צורך הגשמים, לכן לא המטיר הקב"ה גשם. וצריך עיון שהרי פסוק אחד לאחריו כתוב 'ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה', הרי שאף לפני שהיה אדם על האדמה, כבר היו עננים וגשמי ברכה המקשים את הארץ. ולא עוד אלא שבאו לצורך בריאת האדם, שהאד השקה את האדמה ע"י הגשמים, וכך נעשה בוץ מהעפר והמים, כגבל שנותן מים, ואח"כ 'ויצר ה' אלקים את האדם מן האדמה'. הרי שכבר היו גשמים קודם אדה"ר? ועוד קשה שהרי פרש"י שכל צמחי האדמה לא יצאו מעל פני הקרקע אלא עמדו על פתח הקרקע, עד שבא אדה"ר וראה שיש צורך לגשמים, והתפלל עליהם וירדו וצמחו כל הגשמים, וכמבואר בגמ' חולין דף ס: 'וא"כ ממה נפשך, האם כבר היו גשמים לפני כן, או לאו?

ומפרשי רש"י תירצו שגשמי ברכה עבור יבול האדמה, לא ירדו עדיין, כי האדם אין. ורק במקום אחד ירדו גשמים ע"י האד שעלה מן הארץ, לצורך גיבול עפר האדמה לבריאת האדם. וקשה שהרי אמרו חז"ל בגמ' חגיגה שעפרו של אדה"ר צברו הקב"ה מד' רוחות העולם, מסוף העולם ועד סופו. וא"כ כבר היו גשמים מסוף העולם ועד סופו, ואין נאמר כי לא המטיר?

ארבע סיבות לירידת הגשמים מלמעלה ולא מלמטה:

וזה לשון המדרש: 'כיצד היתה הארץ שותה וכו', ורבנן אמרי כמין תוויי נהר בבבל ושמו תוויי ולמה קורין אותו תוויי שהוא חוזר ומשקה אחת למ' שנה וכך היתה הארץ שותה מתחלה דכתיב ואד יעלה מן הארץ וחזר בו הקב"ה שלא תהא הארץ שותה אלא מלמעלן רבי חנן דציפורי בשם רבי שמואל בר נחמן אמר מפני ד' דברים חזר בו הקב"ה שלא תהא הארץ שותה אלא מלמעלן מפני בעלי זרוע ובשביל להדיח טללים הרעים ושיהא הגבוה שותה כנמוך ועוד שיהיו הכל תולים עיניהם כלפי מעלה הה"ד (איוב ה) לשום שפלים למרום' ופירשו מפרשי המדרש שבתחילה היו מימי התהום עולים עד סמוך לפני הקרקע, והיו מלחחים את האדמה שתצמיח פירותיה ויהיו כל באי עולם יכולים לשתות מהם. ואז לא היו צריכים מטריית ומעילי גשם, וכמ"ש בגמ' שבת שבימות הגשמים לובשים בגדים מלוכלכים מהבוץ, ב"ה בדורות אחרונים הטיב הקב"ה שיש צנורות בשולי הרחובות ויכולים ללכת ולשוב לביתם בנקיות. לא כן בדורות אחרונים היו צריכים בראש חודש אדר לשלוח שלוחים לתקן את הדרכים שנתקלקלו מהגשמים. והיה כה"ג צריך להתפלל ביוה"כ שלא יכנסו לפניו ית' תפילת הולכי דרכים, משא"כ בימינו ב"ה יש כמה אפשריות ללכת על הגשמים א מחיה. ועלינו להודות ולשבח להשי"ת על כל פרט ופרט, כמבואר בחובות הלבבות שער הבחינה.

נחזור לדברי המדרש, ואד יעלה מן הארץ אין הכוונה על גשמים, אלא על לחלוחית מן התהומות שעלו עד פני האדמה. אלא שחזר בו הקב"ה שלא תהא הארץ שותה אלא מלמעלה, כמו הגשמים שאנו מכירים בימינו, שעליהם התפללנו אתמול בתפילת גשם, שירדו גשמים לברכה ולא לקללה, וכמבואר ברא"ש שצריכים ברכה מיוחדת לעבור את החורף בשלום ושלוה.

ואמרו שם במדרש שמפני ארבעה דברים חזר בו הקב"ה, אחד מפני בעל זרוע, כנ"ל שיבואו בעלי זרוע ויגנובו המים לעצמם, כמו בימינו שצריך לשלם על המים, כאילו הנהר שלהם. לכן עשה הקב"ה חסד גדול שהגשמים באים מלמעלה, באופן שאי אפשר לגנוב מהם המים. טעם נוסף לגרש טללים רעים, לטהר את האויר מכל מיני זוהמא. וכל אלו הסיבות נגרמו רק לאחר חטא עץ הדעת, שקודם לכן לא היה יצר הרע, ולא היה שייך שיהיו בעלי זרוע או טללים רעים בעולם. ואז לא היה הגשם

(כרם חמד)

ויאמר האדם האשה אשר נתתה עמדי הוא נתנה לי מן העץ ואכל ג,
(יב)

יש להבין מה חשב לתרץ בזה הרי דברי הרב ודברי התלמיד וכו', ומאי קס"ד? כתב בספר מאמר אברהם לתרץ בדרך הלצה, שהרי הקב"ה קצב לו עונשו "ביום אכלך ממנו מות תמות", דהיינו שיקבל עונש מיתה באם יאכל, ובגמ' שאשה רעה יותר קשה ממיתה "ומוצא אני מר ממוות את האשה", וזה מה שאמר אדם הראשון שנח היה לי למות מאשר לא לשמוע בקול האשה שא היה מצב גרוע ממיתה...

(ילקוט האורים)

ויעש אלקים את שני המארת הגדלים את המאור הגדל לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה וגו' (א, טז)

ובחולין ד"ס רשב"ע רמי כתיב ויעש אלקים את שני המאורות הגדולים וכו' ואת המאור הקטן עייש ובס' ברית שלום כ' לתרץ עפ"י הגמרא בב"מ לא קטן קטן ממש אלא כל שסמוך על שולחן אביו אעפ"י שהוא גדול נקרא קטן, וידוע שהלבנה אין לה אור מעצמה כלל רק מקבלת אורה מהשמש, א"כ לפי שהלבנה סמוכה על שולחן החמה לקבל אורה ממנה לכך קראה הכתוב המאור הקטן

(ילקוט האורים)

ויבן ד' אלקים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה (ב, כב)

מפרשי התפלות מסבירים ברכת שעשני כרצונו שהיא כמו מצדיקה עליה את הדין, רוצה לומר שהאשה לא היתה מסכימה להיות נבראת כך, אלא שכך היה רצון הבורא.

אולם, שמעתי לפני איזה שנים פה בארץ כוונה אחרת, שהאשה, אדרבא, נותנת שבח להשי"ת שנבראת אשה, ואיזו עדיפות יש לה שנבראת אשה? העדיפות היא בזה שבברית אדם אמר הקב"ה למלאכים 'נעשה אדם' ורש"י פירש כדי להורות שיהא הגדול נמלך בקטן איך שיהיה, כאילו היתה השתתפות הסכמת המלאכים בבריאתו של אדם, אבל בריאת האשה היתה רק ברצונו של הקב"ה בלבד ולכן מברכת האשה שעשני כרצונו

(אבני זכרון)

אל האשה אמר הרבה ארבה עצבונך וגו' ואל אישך תשוקתך והוא ימשל בך: ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך ותאכל מן העץ אשר צויתך לאמר לא תאכל ממנו ארורה האדמה בעבורך בעצבון תאכלנה כל ימי חיך וכו' בזעת אפך תאכל לחם וגו'. (ג' טז - טז)

בגמ' בבא מציעא דף נט/א "דאמר להו רבא לבני מחוזא אוקירו לנשייכו כי היכי דתתערתו" דהיינו שרבא ציווה לכבד את נשותיהם בשביל שיתעשרו, שכשמכבד האדם את אשתו הרי זה סגולה לעשירות. ומה הטעם? שמעתי לפרש בזה שהיות והאשה נתקללה שהאיש ימשול בה, והאיש נתקלל בזיעת אפך תאכל לחם, אומרים מן השמיים אם אתה אינך לוחץ עליה את קללתה של "והוא ימשול בך" והנך מכבדה ומוקירה, כמדה כנגד מדה אף לא ילחצו עליך את קללתך של "בזיעת אפך תאכל לחם" ותזכה לעשירות...

(רבי אלימלך בידרמן)

בזעת אפך תאכל לחם עד שובך אל האדמה כי ממנה לקחת כי עפר אתה ואל עפר תשוב: ויקרא האדם שם אשתו חוה כי הוא היתה אם כל חי: (ג, יט - כ)

יסוד מוסד לימדנו אדם הראשון, היות אשר אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, והאדם בהתגבר עליו יצרו והכשילו ברשתו, נשבר בקרבו ומיריות ממלאת את ליבו, וצריך לשון בנפשו להתחזק ביתר שאת וביתר עוז להמשיך את חייו בלא הבט אל מכשולו. (ודאי שעסק בתשובה כדאיאת בעירובין כמה שהתענה וכו') והיכן לימדנו זאת אדם הראשון? דייקא אחרי המעשה של עץ הדעת שהאדם ואשתו נתקללו וכל העולם כולו נשתנה מעת חטאם ונתגרשו מגן עדן וכו', דווקא כעת בחר לתת לה שם חשוב של: "כי היא אם כל חי" אמר לה אדם הראשון: מה שהיה היה כעת אנחנו צריכים לזכור: כי היא אם כל חי תפקידנו כעת לדאוג שיהיו כל חי כל יצורי העולם שייצאו מאיתנו. בלא הבט אל מה שהיה.

(צינוני תורה בשם מפרשים)

מאוצרות המגידים

"ואדם אין"

"וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ, וכל עשב השדה טרם יצמח. [ולמה] כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ. [ומה טעם לא המטיר, כן] ואדם אין לעבד את האדמה". ואין מכיר בטובתן של גשמים. וכשבא אדם

וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם, וצמחו האילנות והדשאים (בראשית ב, ה' וברש"י). וכך אמרו בגמרא (חולין ס ע"ב): שיצאו דשאים ועמדו על פתח הקרקע עד שבא אדם הראשון ובקש עליהם רחמים וירדו גשמים וצמחו, ללמדך שהקדוש ברוך הוא מתאווה לתפלתם של צדיקים. רב נחמן בר פפא היתה לו גינה, זרעה ולא הצמיחה, בקש רחמים וירד מטר והצמיחה. אמר, זהו ששינוי שהקדוש ברוך הוא מתאווה לתפלתו.

לאה ידעה ברוח קדשה שליעקב אבינו יהיו ארבע נשים, ושנים עשר שבטים. היינו, שלושה לכל אחת. ילדה את ראובן שמעון ולוי, והוסיפה וילדה את יהודה. וקראה כך שמו לאמור: "הפעם אודה את ה'" (בראשית כט, לה), שנטלתי יותר מחלקי (רש"י). נפלא. ואמרו על כך (ברכות ז ע"ב), שמיום שברא הקדוש ברוך הוא את עולמו לא היה אדם שהודה לקדוש ברוך הוא עד שבאה לאה והודתו, שנאמר: "הפעם אודה את ה'" -

"ותעמד מלדת"!

למה, הלא הודתה. ובארו בו ("דברי תורה" ח"א אות י בשם החוזה מבלולין זצ"ל), שעמדה מלדת משום שלא בקשה על העתיד!

ואם לא מבקשים, לא נותנים!

מרעיש הדבר: הקדוש ברוך הוא מטיל על משה שליחות, לגאול את ישראל. משה רבינו מסרב: "בי ה', לא איש דברים אנכי, כי כבד פה וכבד לשון אנכי" (שמות ד, י). "כי לא יתכן לאדון הכל לשלוח שליח ערל שפתיים למלך עמים" (רמב"ן). והקדוש ברוך הוא ענהו: "לך, ואנכי אהיה עם פיך" (שם, יב) "ובעת שתדבר יהיו דברינו נכונים" (שמות רבה ג, כ ורמב"ן שם). ומשה רבינו מפציר: "שלח נא ביד תשלח" (שם, יג). "יאמר: שלח נא ביד אדם מדבר צחות, שיהיה כשר וראוי לשליחות נכבדת כזאת, ואל תשלח ביד כבד פה וכבד לשון ותהיה עם פיו בדברו אל פרעה, כי אננו דרך כבוד ומעלה להיות שליחך ערל שפתיים, כי לא ישמעו כל העמים בדברו אל המלך [ברהיטות], ויהיה זה חסרון בעיניהם" (רמב"ן). והודיעו הקדוש ברוך הוא, שאהרן יהיה מתרגמן -

לא מובן: מדוע לא רפאו הקדוש ברוך הוא?

היה מסיר את כבודות שפתיו, ולא היה עוד מקום לסרוב מחשש לחלול שם שמים!

וכתב הרמב"ן (שמות ד, י): "והקדוש ברוך הוא, כיון שלא התפלל בכך, לא רצה לרפאותו!"

נורא -

בלא תפלה, לא נותנים!

כזו עת רצון היתה במעמד הר סיני, ונעקק יצר הרע מלבם (שיר השירים רבה א, טו), ואמר הקדוש ברוך הוא: "מי יתן ולבם זה להם ליראה אתי ולשמר את כל מצותי כל הימים למען ייטב להם ולבניהם לעלם" (דברים ה, כו). ואמרו רבותינו (עבודה זרה ה ע"א), שבשמעם כן היה להם לומר: "תן אתה" -

והיינו מצויים לנצח בדרגת היראה וקבלת על מצוות כבשעת מתן תורה!

ומכיון שלא בקשו לא קבלו, וחלפה השעה!

והמהרש"ם מברזאן זצ"ל כתב (גלוי דעת, במלואים) בשם הגאון הקדוש הרבי רבי שמעלקא מינקלשבורג זצ"ל, שמי שאינו מכוון בברכת "אהבה רבה" ובברכת "אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה" לא יוכל לכוון בלימודו באותו היום לאמתה של תורה. ופעם אמר לו תלמיד, שלא כון בתפלתו וחדש חדוש אמת. בקש לשמעו, וסתר!

והלא כבר אמרו (נדה ע"ב), מה יעשה אדם יחכם, ימעט בעסק וירבה בישיבה. הרבה עשו כן ולא עלתה בידם, אלא יבקש רחמים ממי שהחכמה שלו. שנאמר: "כי ה' יתן חכמה, מפיו דעת ותבונה" (משלי ב, ו). מאי קא משמע לן, דהא בלא הא לא סגי.

יש צורך בהתמדה ויגיעה, אך חובה להסמיך להם תפלה -

ולא תפלה שגורה בלבד, אלא: "אין לך דבר שמזכה לאדם להשיג ישרות התורה ולפענח מצפונים בדרכי יושר ואמת, אלא להתפלל לה' בדמעי!" ("ערוך דבש", דרוש ד).

וידוע הספור -

כשיצא לאור הספר "עמודי אור" להגאון מסובאלק זצ"ל, עורר התפעלות רבה בעולם התורה. הכל סחו בחדושי המופלאים. גם הדיין דקובנא לא שבע מהעיון בו, והמליץ לפני רבה של קובנא באותם ימים, הגאון האדיר רבי יהושע ליב דיסקין זצ"ל, "השרף מבריסק", שיעיין בו. התנצל בפניו שאין לו פנאי: כל עתותיו מוקדשות להתעלות בתורה ולעיני

העיר. לחץ ולחץ: על הרב להכיר את דרך הלמוד המיוחדת. הכל סחים
בחדושים המופלאים, והרב צריך להיות מעודכן!

"הבא את הספר", אמר המהר"ל דיסקין, והדין עשה זאת בשמחה.
הושיט, והרב אמר: "הלא הודעתך שאין לי פנאי. מה הנושא הראשון
שהוא דן בו".

אמר הדיין: "הוא חוקר, האם על בתי התפלין להיות עשויים מעור
אחד".

שאל הרב: "ומה חדש בעיניך?"

הרצה הדיין את כל המהלך: בתחלה הביא ראייה מ"דבק שברי
שופרות", ודחה. הביא ראייה מהדבקות קלף הפרשיות, ודחה. מהדבקות
רצועות תפלין השנויה במחלוקת הראשונים, וחלק. והסיק להכשיר
ממשנה במסכת כלים ומסוגית זקן ממרא במסכת סנהדרין.

וכשסיים, שאל הרב: "ומה הנדון בסימן השני?"

הקריא הדיין: "לבאר שיטות הפוסקים בדיון איסור הסח הדעת
בתפלין".

אמר הרב: "הוא פותח בקושיית ה'שאגת אריה' מהגמרא ביומא על
הסוגיא בשבת, ומוסיף להקשות כך וכך, ומביא דברי הרמב"ם בענין רצוי
הציץ, ומחלק כך וכך, וממילא מיושבת קושיית ה'שאגת אריה' - ואולי
הביא גם דברי 'שער המלך' -

"כן, הביאם בהגה"ה".

"ניחא. והסימן הבא" -

"בענין נשים ותלמוד תורה".

"ודאי הביא דברי ה'מגן אברהם' בסימן קכח, והמשיך לקושיית ה'טורי
אבן' על דברי רש"י בראש השנה לג, וחלק כך וכך מסוגית הגמרא בחולין
פד" - וכך, קו לקו, טוה את כל המהלך, לפליאת הדיין. והמשיך כך, סימן
אחר סימן. הדיין מקריא את הכותרת והרב אורג את המהלך. הרקע
הקושיית, החילוקים, הראיות, ועד למסקנה. ולא ברוח הקודש, אלא
בגאונותו העצומה ובקיאותו המופלאה והבנת קו המחשבה של הגאון
המחבר.

כך עד שהגיעו לסימן ל. בענין חולה שיש בו סכנה, שמאכילים אותו
'הקל הקל, תחלה' -

אמר הרב: "ודאי פתח בדברי ה'חכם צבי' סימל קל"ח" -

"לא", אמר הדיין.

"אבני מלואים" סימן יח" -

"לא", אמר הדיין.

"נודע ביהודה" מהדורה קמא אורח חיים לו" -

"לא".

הרב קם ממקומו נגש לקופת הצדקה, נשא תפלה קצרה ושלשל
פרוטה, מטבע נחושת של קאפיקה. פנה אל הדיין ואמר: "הוא פותח
בדברי ה'פרשת דרכים' - והכל זרם בשטף, עד סוף הספר!"

כשהגיעו הדברים לאזני ה"בית הלוי" מבריסק זצ"ל, התפעל וקרא: עד
עכשיו ידעתי שאפשר 'לדעת ללמוד' כשיש 'ראש' טוב, א גוטע קאפ. כעת
נודע לי, שצריך לצרף 'קאפיקה' ל'קאפ' -

לצרף תפלה לכשרון!

כי אם לא מבקשים, לא נותנים!

(והגדת)

"וערבה לה"

גמרא מצינו ויש להבינה (פסחים קיח ע"א): בשעה שאמר הקדוש
ברוך הוא לאדם: "וקוץ ודרדר תצמיח לך האדמה", זלגו עיניו דמעות. אמר
לפניו: רבונו של עולם, אני וחמורי נאכל באבוס אחד!

לאבד את גן עדן, ניחא. על חטא, יש לשלם. לעמול בפרך, ניחא. אבל
שאני אעמוד בצד זה של האבוס, והחמור בצד השני, ונסתכל זה לזה
בעינים, ונבלוס תבן, וגרוס דרדרים, בבקשה, זה לא.

והבורא יתברך, אב רחמן, קל מלא רחמים. רק בוכים לפניו, וכבר מבטל
הגזרה. שערי דמעות לא ננעלו. אמר לו: "בזעת אפך תאכל לחם" לזה
הסכים, נתקררה דעתו -

אמר רבי שמעון בן לקיש: אשרינו אם עמדנו בראשונה.

מדוע?

האם הלחם - ושאר המעדים - טעימים יותר, ערבים יותר?

והתשובה: בלחם האדם עוד עלול לחשוב שכוחו ועוצם ידו עשו את
החיל: הוא חרש וזרע, הוא השקה ודישן, קצר וזרה, ניפה וטחן, לש ואפה.
אבל עשב השדה, קוץ ודרדר, אכן תפל ומר, אבל כולו מהבורא יתברך,
בלא חשש גאוה!

למרות שגם בתבואה ובלחם, הלא הכל מהבורא. הוא המזריח חמה
ומוריד גשמים, הוא המצמיח אדמה ונותן כח לעבדה, לקצור ולאפות. אך
עוורון הוא, לתלות ההצלחה בעצמנו.

ומה נעשה, ועוורים אנו!

מסופר, שהיתה משרה פנויה, משרת זבן בכל בו ענק. עלו ובאו מהירי
צעד וזריז דבור, ושוחחו בחדר ההמתנה. נכנס בחור מקרטע, צולע, ופנה
אליהם: "בב...בבקשה, תתנו לי להכנס ראשון..."

רחמו, והסכימו. הלא אך יפתח פיו וידחה, ויכנסו.

צלע פנימה, ונכנס. כצפוי, כעבור רגע יצא. המנהל יצא אחריו, והודיע:
"אתם יכולים ללכת. הוא קבל את המשרה!"

הלם!

הוא? המגמגם, הצולע, יגש ויסביר וימכור?

שאלו אותו: "מה קרה כאן?" לא ידעו שהוא אחין של המנהל.

אה, גם הוא לא חשב שזו הסבה. פניו נהרו: "צצריך ללדעת ללדבר",
ענה...

זזה "כחי ועצם ידדי"...

השתתפתי בחתונה בירושלים. יהודי השיא את בן זקונו, ילדו האחד
עשר. כטוב לבו על השלחן הצהיר: "אחד עשר ילדים חתנתי, בלי עזרת
שמים!"

נדדמו כולם, והסביר: "עזרה פרושה שאני עושה, והשני עוזר לי -

אבל כאן יכול אני לומר: מהראשון ועד האחרון -

ה' עשה הכל!"

והמתבונן יראה, שאין זה בגשמיות בלבד, לא רק בענייני פרנסה
ובריאות צריך לדעת "כי ממך הכל, ומידך נתנו לך" (דברי הימים א כט, יד).
גם ברוחניות - אמנם "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים" (ברכות לג ע"ב),
אבל כמה עלינו לשבח שלא עשנו גוי, ושתלנו בבית ה', ופתח לבנו
בתורתו, "גם כל מעשינו פעלת לנו" (ישעיה כו, יב)! כמה סיוע ממרום לנו,
ברוחניות!

וזוה עומק מדרשם (ויקרא רבה ז, ד) "וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים
כימי עולם וכשנים קדמוניות" (מלאכי ג, ד). "כימי עולם" זה קרבנו של נח
"וכשנים קדמוניות" זה קרבנו של הבל, שלא היתה עבודה זרה בימיהם.
כלומר, לא היה כח אחר שאפשר לתלות בו חלילה את ההצלחה, גם לא
כוחי ועוצם ידי. הבל נחל עולם מלא, ונוח נצל בנסים מן המבול. ושניהם
ידעו שהם חייבים הכל לבורא יתברך -

רק עבודה כזו ערבה לה'!

(והגדת)

"עולם הפוך"

בעוונותי, נכנס חידק באזני והציק נוראות. אלו כאבי תופת, לא
עליכם. הרופאים ניסו להוציאנו, ולא עלתה בידם. אמרתי להם: חכו
בסבלנות. לא הבינו, למה לחכות. אמרתי: לטיטוס הרשע נכנס יתוש
בחטמו ונקר במוחו (גטין נו ע"ב). אם תחכו יגדל החידק ויהיה לפחות
כיתוש, ותוכלו לצודו. לא היתה להם סבלנות. נסו בכח ובכח, ונכשלו.

יום אחד הופיעה סוללה שלמה סביבי, וראש המחלקה אמר: "הרב
גלינסקי, תראה כמה רופאים הבאתי להתייעצות!"

לא התפעלתי מכל הדוקטורים. אמרתי: "הרי זה פסוק מפורש".

"פסוק מפורש?" לא הבין.

הסברתי: "כשחטא אדם הראשון, נאמר לו: 'וקוץ ודרדר תצמיח לך
האדמה' (בראשית ג, יח). 'קוץ' זה החידק שהתית ואינו רוצה לצאת.
'וידרדר' הינו דוקטור ודוקטור: ד"ר וד"ר. הכל, כתוצאת החטא..."

טוב, יצאנו ידי הנהגת רבה שהיה פותח במלתא דבדיחותא ובדחי
רבנן, ולבסוף יתיב בימתא ופתח בשמעתא (שבת ל ע"ב, פסחים קיז ע"א).
נדבר על פסוק זה.

כשחטא אדם הראשון, גורש מגן העדן. ובגרשו, נגזר עליו: "וקוץ
וידרדר תצמיח לך האדמה" (בראשית ג, יח). ופרש ב"בני יששכר" (מאמרי
חדש אדר ב, ח) [על פי דברי הגמרא (ערוכין יג ע"א), שרבי מאיר בא ללמד

אוחו דבר מופיע במדרש {דברים רבה, פרשה א, אות י} – כך שנו רבותינו אל תהי דן יחיד, שאין דן יחיד אלא אחד, שנאמר (איוב כג, יג): והוא באחד ומי ישיבנו. ומהו והוא באחד, אמר ריש לקיש שהקדוש ברוך הוא דן וחותרם לעצמו.

אמר רבי ראובן ומהו חתמו של הקדוש ברוך הוא אמת, ולמה אמת, אמת יש בו שלש אותיות, אל"ף ראשון של אותיות, מ"ם אמצעית, תי"ו סוף, לומר (ישעיה מד, ו): אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים.

בא הספר ניצוצי שמשון, לר' שמשון מאוסטרופולי. אותו דבר תמצאו, ביערות דבש {חלק א, דרוש י} ואומר – למה הקב"ה חותם במילה אמת? כי 'אמת', מספרה 9. האות ט, מספרה 9 = 'אמת'.

למה מספרה אמת?

כי כל חשבון שלא תעשו סביב הספרה 9, תגיעו ל-9.

פירושו:

$$9 = 1 + 8 = 18 = 9 \times 2$$

$27 = 9 \times 3 = 2 + 7 = 9$... ועל זה הדרך ... כך זה בכל המספרים.

למה זה ככה?

כי אמת, מהתחלה ועד הסוף, היא אמת!

רבותי, בואו ניקח עוד רעיון נפלא:

בכל אחד משמותיו של הקב"ה, מה שהוא יחתום זה יהיה 9. למה?

אנחנו נאמר את הכלל הזה, לגבי כל התורה כולה, אבל קודם כל, בואו ונשתמש בכלל הזה, לגבי שם ה':

אם הקב"ה יחתום י-ה-ו-ה, מה הגימט' של זה?

כולנו יודעים – 26.

תורידו מ-26 את הגימט' של המספר הקטן, כלומר $17 = 1 + 5 + 6 + 5$.

$$17 = 26 - 9$$

כל מספר שתורידו ממנו גימטריא קטנה, תמיד תגיעו ל'אמת' = 9.

ניקח לדוגמא – שם 'אלקים' = 86.

נוריד ממנו את הגימט' הקטנה:

$$1 = א$$

$$3 = ל$$

$$5 = ה$$

$$1 = י$$

$$4 = מ$$

$$14$$

נוריד 86 – $14 = 7 + 2 = 9 =$ אמת.

שקר, זה בדיוק להיפך. מספרו – 6:

$$3 = ש$$

$$1 = ק$$

$$2 = ר$$

$$6$$

רואים שהאמת והשקר הם הפוכים, כי בספרה 9, הרגל למטה והראש למעלה. הפוך ממנו השקר, שמספרו 6, הראש למטה והרגל למעלה, זה בדיוק ההיפך מהמושג של אמת.

אם אלה פני הדברים, אומר הניצוצי שמשון – לכן הקב"ה חותם באמת, כי אמת, זה המספר 9, והמספר 9 תמיד מגיע לאמת.

אומר המהר"ל דבר נפלא ביותר – בחר הקב"ה בחותמת שנקראת 'אמת', כי אמת מתחילתה ועד סופה, יש בה את כל האותיות בפנים.

מהאל"ף ועד המ"ם יש לך 13 אותיות. מהמ"ם ועד הת"ו, יש לך גם כן 13 אותיות. איך?

אם תוסיף מהמ"ם, את האותיות הסופיות (ליד המ"ם, מ"ם סופית. ליד הנו"ן, נו"ן סופית וכו'), יצא לך מהמ"ם ועד הסוף, גם כן 13.

'אחד' הוא בגימט' 13. אומר המהר"ל – לכן בחר הקב"ה באותיות 'אמת', שמאל"ף ועד מ"ם – 13, וממ"ם ועד ת"ו – 13.

'אחד' בגימט' 13, ללמד אותך, שהקב"ה הוא אחד ואין שני לו!

בא המהרש"א {חידושי אגדות, מסכת שבת} ואומר – אדם שמשנה משהו ממידת האמת, זה כבר לא אמת.

לפני רבי ישמעאל. אמר לו: בני, מה מלאכתך? ואמר לו: סופר אני. אמר לו: בני הוה זהיר במלאכתך, שמלאכתך מלאכת שמים היא. שמא אתה מחסר אות אחת או מיתר אות אחת, נמצאת מחריב כל העולם כולו. אמר לו: דבר אחד יש לי וקנקנתום שמו, שאני מטיל לתוך הדין. ושאלו בגמרא: מה אמר לו, ומה ענהו. כלומר, מה יעילו הקנקנתום אם חסר או יתר אות. והשיב שכך אמר: אין צריך לומר בחסרות ויתרות שלא אטעה, כי בקי אני. אלא שאיני צריך לחשוש לזבוב שיבוא וישב על קוץ הדל"ת וימחקהו ויעשהו רי"ש, כי יש לי קנקנתום שאני מטילו לדיו.]

והינו, ששתי אותיות דומות יש, דל"ת ורי"ש. ההבדל ביניהן, שלדל"ת יש זוית וקוץ, והרי"ש מעוגלת. והנה בפסוק היחוד, "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" (דברים ו, ד), הדל"ת רבתי. ובאזהרה: "כי לא תשתחוה לאל אחר" (שמות לד, יד), הרי"ש רבתי. ולכן נכתבו אותיות אלו גדולות, שלא יחליפן חלילה. בבחינת "הוי האומרים לרע טוב ולטוב רע, שמים חשך לאור ואור לחשך, שמים מר למתוק ומתוק למר" (ישעיה ה, כ). שהופכים "אחד" ל"אחר", חלילה.

וההבדל המספרי בין רי"ש לדל"ת הוא כמנין קו"ץ. ורמז הבורא יתברך לאדם הראשון על הערוב הנורא שגרם בחטאו באכילתו מעץ הדעת טוב ורע, וערב חשך באור, והחדיר הרע לתוכו, ונוסף על הדל"ת של "אחד" מנין "קוץ" והפך חלילה ל"אחר". וזהו: "וקוץ, וד"ר ד", תצמיח לך", רחמנא לצלן. [וזהו שאמר רבי ישמעאל לרבי מאיר, שיש לחשוש שמא יבוא זבוב – הוא היצר הרע הדומה לזבוב (ברכות סא ע"א), שנאמר: "זבובי מות יבאיש, יביע שמן רוקח" (קהלת י, א) – וימחק עקץ הדל"ת ויעשהו רי"ש!]

זהו שאמרו (בבא מציעא פג ע"ב) שהעולם הזה דומה ללילה. ופרש "מסלת ישרים" (פרק ג) שבחושך אין האדם יודע מה לפניו, חושב על עמוד שהוא אדם ועל אדם שהוא עמוד (וכמבואר לעיל, מאמר "יהי אור"). החטא גורם אפוא ללקוי מאורות ולעוות המבט. להפוך את העיקר טפל ואת הטפל עיקר, ואת החיוב לשלילה והשלילה לחיוב.

זהו ששינוי (פרקי דרבי אליעזר כד) אודות דור הפלגה שכאשר בקשו לבנות את המגדל "אם נפל אדם ומת, לא היו שמים לבם עליו. ואם נפלה לבנה היו יושבים ובוכים ואומרים: אוי לנו, מתי תעלה אחרת תחתיה!"

עוות מושלם. סולם ערכים מעוות כליל!

ובענין זה, נספר: הגאון בעל "שאגת אריה" זצ"ל ערך כידוע 'גלות' ונדד מעיר לעיר כשבאמתחתו הטלית והתפלין וקומץ גריסים, כי נזהר מאכילת תבואה חדשה לפני שיתירה חג הפסח, שלא כהמון שהקל בכך בתבואת נכרים. בכל מקום התאכסן, בקש מבעלת האכסניה שתבשל לו מגריסיו בכלי שנשא עמו.

הגיע לעיר אחת ונקלע לחתונה. ישב לשלחן העניים לנוח מנדודיו ומובן שלא אכל מאומה. אילו היו מתעניינים, היה בקש שיבשלו עבורו מעט גריסים בקדרתו. כיון שלא שאלו, לא רצה להטריח. כשאספו את הכלים, הוברר שנעלמה כף כסף. מיד נפל החשד על האורח היושב בצד ואינו אוכל מאומה. אם כן, מה מעשיו כאן? ודאי ארב להזדמנות לגנוב! צעקו עליו, גערו בו, הכלימוהו והלבינו פניו, חפשו בכליו ולא מצאו. תבעו שיגלה היכן החביא –

פתח ואמר: "עלי התכון דוד המלך בקינתו: נשכחתי כמת מלב, הייתי ככלי אבד (תהלים לא, יג). לאמר: כשהגעתי, איש לא התענין בי, לא שאל האם אני רעב ומדוע איני אוכל, והתעלמו ממני כאילו הייתי מת ובטל מן העולם. אבל 'הייתי', לפתע הבחינו בנכחותי ונזכרו בקיומי, אימתי? 'ככלי אבד', כאשר אבד כלי!"...

ואנו, איך מצטערים אנו מהפסד כספי שארע לנו, ואיך אדישים אנו בבטול תורה שארע לנו...

(והגדת)

בראשית ברא (א, א)

לקב"ה יש הרבה שמות, לקב"ה ישנם י"ג מידות של רחמים, באיזה חותמת הוא חותם?!

הוא חותם י-ה-ו-ה – א-ל-ה-י-ם – ש-ד-י? מה הוא כותב, איזה שמות? אומרת הגמרא {מסכת שבת נה, א} – דאמר רבי חנינא חותמו של הקב"ה אמת.

שואל הירושלמי – למה בחר הקב"ה דוקא בחותמת שנקראת 'אמת'? אומר הירושלמי – אמת כוללת את כל הכ"ב אותיות – מתחיל באל"ף, עובר למ"ם ומסתיים בת"ו.

יכל להיות אדם, 99% בעל מידת חסד, 99% רחום וחנון, 99% ארך אפיים, הכל בסדר. אבל אם הוא 99% אמת, הוא לא אמת! אמת זה רק 100%! אם תוריד אחוז אחד מהאמת, אם הורדת רק את האל"ף מהאמת, כבר קיבלת 'מת'.

רבותי, אם אלה פני הדברים, בואו נבין יסוד נפלא נוסף:

נאמר בע"ה בהקדמה לתקיעת שופר - "ראש דברך אמת ולעולם כל משפטי צדקך".

דורשים חז"ל - מה זה ראש דברך אמת?

הקב"ה פתח ב- בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, ומסיים את העשייה, של ששת ימי המעשה, יחד עם השבת - אשר ברא אלקים לעשות.

הוא מתחיל ב- בראשית ברא אלקים - סופי תיבות "אמת", ומסיים ברא אלקים לעשות - סופי תיבות "אמת".

מתחילת הבריאה ועד סופה, בשבת - הגעת ל"אמת" בשתי המקומות האלה. לכן הקב"ה אמת, מידתו אמת וכך הוא ברא את העולם.

בספר אמרי שפר, ראיתי רעיון נפלא ביותר:

הוא כותב בשם הירושלמי, שהקב"ה התחיל לברוא את העולם, הוא התחיל לברוא אותו בבי"ת.

לא רק שהתורה מתחילה בבי"ת, אלא תחילת בריאת העולם, התחילה ב- בראשית, גם באות בי"ת.

למה הקב"ה לא פתח באות אל"ף?

הוא אומר יסוד נפלא ביותר, רק צריכים להחזיק ראש, כדי להבין מה כתוב כאן:

הקב"ה, בכל יום מימות השבוע, הוציא לאור שלש אותיות. למה? כי ישנם בתורה 22 אותיות.

22 אותיות, לא מתחלקות ל-7. היות וכך, חייבים להוריד אות אחת, איזה אות מורידים?

מורידים את האות אל"ף, ומתחילים בבי"ת - בראשית. או שמתחילים ב- אנכי ה' אלוהיך, ומתחילים באל"ף ואז זה לא מסתיים באות ת"ו.

ככה הקב"ה התחיל את העשייה באות בי"ת - בראשית ברא ... ומסיים את השבת ב- לעשות - באות ת"ו. מתחילים בבי"ת ומסיימים בת"ו.

אם אלה פני הדברים, שימו לב:

כל יום מימות השבוע, נתן הקב"ה גילוי לעולם של שלש אותיות.

מה הוא נתן ביום הראשון?

ביום הראשון, הוא נתן את האותיות - ב' ג' ד'. אם נחבר אותם, כמה יצא?

ב=2. ג=3. ד=4. ביחד זה 9

ביום השני, גילה הקב"ה את האותיות - ה' ו' ז'. אם נחבר אותם, כמה יצא?

ה=5. ו=6. ז=7. ביחד זה 9

ביום השלישי לבריאה, נתן הקב"ה את האותיות - ח' ט' י'. אם נחבר אותם, כמה יצא?

ח=8. ט=9. י=10. ביחד זה 9

ביום רביעי, נתן את האותיות - כ' ל' מ'. אם נחבר אותם, כמה יצא?

כ=20. ל=30. מ=40. ביחד זה 9

ביום החמישי, נתן הקב"ה בבריאה, את האותיות - נ' ס' ע'. אם נחבר אותם, כמה יצא?

נ=50. ס=60. ע=70. ביחד זה 9

ביום השישי, נתן הקב"ה את האותיות - פ' צ' ק'. אם נחבר אותם, כמה יצא?

פ=80. צ=90. ק=100. ביחד זה 9

ביום שבת, נתן הקב"ה את האותיות - ר' ש' ת'. אם נחבר אותם, כמה יצא?

ר=200. ש=300. ת=400. ביחד זה 9

מתחילים בבי"ת ב- בראשית ברא, ומסיימים ב- לעשות - באות ת"ו. אבל אם הקב"ה היה פותח באות אל"ף, ב'אנכי ה' אלוהיך' בהתחלה, הוא לא היה מסיים באות ת"ו, אלא באות שי"ן.

אז בואו נראה, אם היו מתחילים באל"ף, מה היה קורא:

ביום הראשון, היה לנו את האותיות - א' ב' ג':

א=1. ב=2. ג=3. ביחד זה 6 = שקר.

ביום השני, היה לנו את האותיות - ד' ה' ו':

ד=4. ה=5. ו=6. ביחד זה 6 = שקר.

ביום השלישי, היה לנו את האותיות - ז' ח' ט':

ז=7. ח=8. ט=9. ביחד זה 6 = שקר.

ביום הרביעי, היה לנו את האותיות - י' כ' ל':

י=10. כ=20. ל=30. ביחד זה 6 = שקר.

ביום החמישי, היה לנו את האותיות - מ' נ' ס':

מ=40. נ=50. ס=60. ביחד זה 6 = שקר.

ביום השישי, היה לנו את האותיות - ע' פ' צ':

ע=70. פ=80. צ=90. ביחד זה 6 = שקר.

ביום השבת, היה לנו את האותיות - ק' ר' ש':

ק=100. ר=200. ש=300. ביחד זה 6 = שקר.

"ראש דברך אמת" - כדי שתחילת התורה תהיה אמת, לקח הקב"ה את התורה, התחיל באות בי"ת וסיים אותה באות ת"ו.

רבותי, התורה, תורת אמת. הכ"ב אותיות שהקב"ה נתן לנו, כל מילה בלשון הקודש, שתיכתבו אותה באותיות שהתורה נכתבה בהם, כשתיקחו את המספר הגדול, ותפחיתו ממנה את המספר הקטן, הגעתם למספר 9.

בואו נראה כמה דוגמאות:

כסא = כ=20. ס=60. א=1. ביחד 1+20+60 = 81. 81-9 = 72 = 7+2 = 9.

שולחן = ש=300. ו=60. ל=30. ח=8. נ=50. ביחד 300+60+30+8+50 = 394. 394-25 = 369 = 3+6+9 = 9.

בואו נלך לבעלי חיים:

סוס = ס=60. ו=60. ס=60. ביחד 60+60+60 = 126. 126-18 = 108 = 1+0+8 = 9.

וכן הלאה....

תיקחו את מי שאתם רוצים, הכל אמת, הקב"ה אמת, תורתו אמת, שפתו אמת, הכל אמת!

(הגר"ב רוזנבלום)

בדרך הדרוש

אלוקינו שבראנו לכבודו, אמנם כי כאשר כבר התפלל האדם וקיבל על עצמו ייחוד הבורא ית' אז טוב לו שנברא, משא"כ קודם התפילה. והנה אמרנו (קידושין מ, א) דמחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה משא"כ מחשבה רעה, א"כ לפי המחשבה השכר יותר מההפסד. וז"ש וירא ה' כי רבה רעת האדם, דהיינו שהלאווין שהוא עובר עליהם הם מרובים, א"כ טוב לו לאדם שלא נברא רק משום שהמחשבה טובה שהקב"ה מצרפה למעשה נוח לו שנברא, אבל כאן היה וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום ואין להם מחשבה טובה כלל, לכן וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ.

(חתם סופר על הש"ס עירובין. ומובא כן ג"כ בשם הרה"ק ר"ש מנישקלבורג ז"ע)

וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום: וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו: (ו, ה)

בגמרא עירובין: נחלקו ב"ה וב"ש הללו אומרים נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא והללו אומרים נוח לו לאדם שנברא וכ' נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא, ועכשיו שנברא יפשפש במעשיו וכו' ופי' מהרש"א (מכות כ"ג ע"ב) דנמנו ר"ל שבאו למנוח המצות שהלאווין הם יותר מהעשין כי העשין רמ"ה והלאווין שס"ה וע"כ הסכימו וגמרו שלא נברא האדם בשביל עצמו ויותר טוב היה לו שלא נברא כי הוא קרוב להפסד מחמת הלאווין שהם רבים עי"ש

ובארתי כבר מה שכי' המפרשים (ב"ח או"ח סי' מ"ו ד"ה ויש) על המברכים ברכות השחר ברוך שלא עשני גוי ולא אמרין ברוך שעשני ישראל, כי איך יברך ברוך שעשני והלא טוב היה שלא נברא. וקשה מה שאומרים ברוך

איתא במדרש (רבה כב, יג) פגע אדם בקין אמר לו מה נעשה בדיןך אמר עשיתי תשובה ונתפשרתי אמר כך גדול כחה של תשובה פתח ואמר מוזמור שיר ליום השבת ותמוה,

וליישב דאיתא במפרשים תשב אנוש עד דכא ר"ת דכא דם' כפירה' אשה דעל אלו ג' עבירות אינו מועיל תשובה, אמנם אם מצינו שהתשובה מועיל על אחד מג' עבירות ממילא מועיל ג"כ תשובה על שאר שני עבירות דהא דומין זל"ז ואיתא בנחלת בנימן והיא מזוה"ק אדם חטא בעין הדעת שכפר ביחודו של עולם וזה ה' חטא ע"ז ואיתא בגמ' דשבת כל השומר שבת כהלכתו אפילו עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו אמנם זה נוחא אי מצינו שמועיל תשובה על אחד משאר עבירות ממילא מועיל ג"כ על ע"ז וזה הפשט בהמדרש שאמר אדם א"כ כך גדול כחה של תשובה שמועיל על רציחה א"כ ממילא מועיל ג"כ על ע"ז והתשובה על ע"ז היא שמירת שבת ע"כ פתח ואמר מוזמור שיר ליום השבת ודו"ק: (מדרש יונתן)

עלון שבועי מבית 'בני אמונים' וכל מאמינים

פרשת בראשית

תשע"ח

247

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

ברכות ואמן נרמזו בבראשית

"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ" (א א)
 ידועים המה דברי המקבלים (ראה אדנות אליהו [לדבי עמנואל ח' רמ"ן סופי ענבים אות מו]) שבפסלה הראשונה בתורה - **"בראשית"** נרמזו כל המצוות כלן. להלן יבואו כמה מן הרמזים שכתבו רבותינו במלה זו בעניני תפלה ואמן:
 א. **"בראשית"** ראשי תבות: **"בְּקוֹל רֶם אֲבִיר שֵׁם יי תמיד"**; **"בְּרָא"** - ראשי תבות: **"בְּרָכוֹת רֶם אָמֵר"**.
 ב. **"בראשית"** ראשי תבות: **"בְּרָאוּנוּהָ רָאָה אֱלֹקִים שִׁתְּפָלְלוּ יִשְׂרָאֵל תְּפִלּוֹת"**.
 ג. **"בראשית"** ראשי תבות: **"תַּעֲנֶה בְּכוֹנָה אָמֵן יֵהָא שְׁמָה רְבָה"**.
 ד. **"בראשית"** ראשי תבות: **"תַּמִּיד יִבְרַךְ בְּקוֹל רֶם שִׁיעֲנו אָמֵן"**.
ימי קריאת התורה - סמל לחובת עסוקנו בה
"וַיִּקְרָא אֱלֹקִים לְרִחִיעַ שְׁמִים וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם שֵׁנִי" (ח א)

בגמרא (בי"ק פב א) הובא שהשעם שתקנו הנביאים לקרא בתורה בשני וחמשי (מלבד תקנת הקריאה בשבת), הוא כדי שלא יעברו שלושה ימים ללא תורה. אלא שלכאורה יש להבין, כי הלא משעם זה מתאים יותר שיקראו בימים שלישי ורביעי, כדי שההפסקות בין קריאה לקריאה תהינה שוות: שבת - קוראים, ראשון ושני - הפסקה. שלישי ורביעי - קוראים, חמשי וששי - הפסקה.
 פרש רבנו יוסף חיים מבגדד:
 לפיכך תקנו לקרא דוקא בשני וחמשי, לפי שבמים אלו נבראו השמים והארץ והדגים, המעוררים את לב האדם לעסוק בתורה: **"שמים וארץ"** שאותם העמיד משה להעיד על ישראל אם מקיימים את התורה (דברים ל ט), ו**"דגים"** שמהם עלינו ללמוד על חובת העסוק התמידי בתורה, ששמים שהדגים אינם יכולים לפרש מהמים, כך ישראל אינם יכולים לפרש מהתורה (ברכות סא ב).

"קדוש קדוש קדוש - בשלושה עקרים"
"ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו" (טו כ)
 טעם נפלא לכך שנקרא האדם הראשון בשם **"אדם"**, אמר רבי יהושע באב"ד רבה של טרנופול:
 מפני **"יג עקרי האמונה ששבע הרמב"ם"** (פרוש המשנה, סנהדרין כ"ו) **"ששם שלושה עקרים יסודיים הנוגעים אל הקדוש ברוך הוא עצמו: א. אחדותו - שהוא יחיד בעולמו; ב.**

דמותו - שאין לו דמות הגוף; ג. מציאותו - שהוא ברא את העולם ומנהיגו עדי עד. כיון שבשעת בריאת האדם נשלמו ונקבעו שלושה עקרים אלו המתבטאים יותר מכל בהבדל בין הבורא לברואיו, רמזם בשמו - **"אדם"** שהוא ראשי תבות של שלושה עקרים אלו.
 מסבה זו אף תקנו לנו לשלש ב'קדושה' - **"קדוש קדוש קדוש"**, שכן **"קדוש"** משמעותו **"מבדל ומפרט"** (רש"י ויקרא יט ב), ובכך מצהירים אנו כי הקדוש ברוך הוא מבדל מאתנו בשלושה עקרים מרכזיים: בהיותו בורא ומנהיג, בהיותו יחיד ובכך שאין לו דמות הגוף.
 שו"ת ספר יהושע בהקדמה

רזי אמונים

מסרת הפרות כדי שיברכו ויענו אמן

"כי טוב העץ למאכל" (ג א)
"מאכל" בגימטריה **"אמן"**. רמזה כאן התורה כי מסרת בריאת הפרות היא כדי שיברכו עליהם ויענו אמן. ועוד רמזה כאן את מעלת הענין של ברכת הפרות ועגית אמן ב"ט"ו בשבט, ראש השנה לאילן, שכן **"טוב"** הוא ראשי תבות: **"ט"ו בשבט"**.
 ל'בוש וספר' מוציאים עמי שכו

טעם אמירת 'ויכלו' בפעמים

"ויכלו השמים והארץ וכל צבאם" (ב א)
"כל המתפלל בערב שבת ואומר 'ויכלו', שני מלאכים השרת המלוין לו לאדם מניחין ידיו על ראשו ואומרים לו (שערי חיים): 'וסר עונך וחסאתך תכפר'" (שבת קט"ב).
 בכך באר רבי בצלאל הכהן מוילנא את הסבה שאנו אומרים בליל שבת את פרשת **"ויכלו"** פעמים - בתפלת שמונה עשרה ולאחריה:
 אמירת **"ויכלו"** הנה כמסירת עדות על בריאת העולם, כדברי הגמרא (שבת שם, על פי גרסת הראשונים פסחים יט): **"כל האומר ויכלו בערב שבת, כאלו מעיד על הקדוש ברוך הוא שברא עולמו בששה ימים, ושבת ביום השביעי"**. אמנם, כיון שרשע פסול לעדות, מקדמים אנו לומר **"ויכלו"** בשמונה עשרה כדי שבעד ימחלו עוונותינו (פאמוז) ולא נחשב כרשעים, ורק לאחר מכן יכולים אנו לשוב ולומר פעם נוספת **"ויכלו"** כעדות.

מנחם ציון דף ח
מפני מה איננו מברכים על חוש השמיעה?
"וילאדם אמר כי שמעת לחול אשתך ותאכל מן העץ אשר"

צויתיד לאמר לא תאכל ממנו" (ג יז)

רבים תמהו: מפני מה לא תקנו בתוך ברכות השחר, שבהן אנו מודים לה' על הטובות הרבות שמרעף עלינו, ברכה מיוחדת על חוש השמיעה, כפי שתקנו על חוש הראיה?

רבי אברהם דוד מבוטשאטש, מפרש זאת על פי פסוק זה:

כיון שתלה הקדוש ברוך הוא את חטא אדם הראשון בשמיעתו לקול אשתו: **"כי שמעת לקול אשתך"**, לפיכך לא תקנו לנו לברך על החוש שגורם לחטא שהוריד את אדם הראשון ממעמדו הנעלה, גרשו מנחלת ה' ובכך השפיע על כל הדורות שלאחריו.

מחזה אברהם

ברכת שהחינו על בגדי עור

"ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם" (ג כא)
 מדוע דוקא **"כתנות עור"**?

פרש רבי יוסף אשכנזי המגיד מפרמישלא:
 לפי ההלכה שהלובש בגד חדש צריך לברך **"שהחינו"** (שו"ע אורח חיים כג א), בודאי אף אדם וחוה שהיתה זו להם הפעם הראשונה שבה לבשו בגד, צריכים היו לברך, אלא שלא יכלו לעשות זאת כל זמן שהיו ערומים (שם רו ג). לפיכך הכין להם הקדוש ברוך הוא **"כתנות עור"**, ששל לבישתן אין מברכים שהחינו (ראה שם סג א), לפי שהכתן כרוכה בהמתת בעל חי, והרי נאמר (תהלים קמה ט): **"ויוחמיו על כל מעשיו"**.

ביסוד זה אף באר רבי אליהו פוסק רבה של זלטופול את הסבה שאיננו מברכים שהחינו בסיים כתיבת ספר תורה חדש; כפי שאין מברכים **"שהחינו"** על בגדים העשויים עור, כך אין מברכים על ספר תורה שיריעותיו עשויות עור.

צפנת פענח הקדש (פרנקפורט תנ"ך) ריש ערך אדם וחוה: מור ואהלות' אהל ברכות והודאות ס"כ

לא לבקש נקמה מידי ה'

"ויאמר ה' לא ידון רוחי באדם לעלם בשגם הוא כבשר" (ג יא)
 פרש רבנו יהודה החסיד:

הצועק ומבקש מהקדוש ברוך הוא שינקם נקמתו מידי החוטאים אותו, עליו אומר הקדוש ברוך הוא: **"לא ידון רוחי באדם"** - לא אדון ואעניש חומס זה, **"בשגם הוא כבשר"** - שכן אף הצועק הנו **"כבשר ודם"** ואינו נמנע מלחמס אחרים, ואף הם מבקשים שינקמו ממנו. על כן סופה של תפלה שכזו שלא להענות, ולא עוד, אלא שהעושים כן **"גזרות של כליה פאות עליהן"** רחמנא ליצלו.

ספר חסידים תקמ

זהו הזמן להתחיל
 מבראשית ולפתח
 את יומנו באמירת
 ברכות השחר
 בחברותא.

כבר במלה הראשונה בתורה נתנו רבותינו פעלי התוספות רמז לחובת אמירת הברכות בקול כדי שיענו עליהן אמן:
"בראשית" ר"ת: **"בְּקוֹל רֶם אֲבִיר שֵׁם יי תמיד"**. **"ברא"** ר"ת: **"בְּרָכוֹת רֶם אָמֵר"** (תוספות השלם בראשית).
 ובכך פתח רבנו יהודה החסיד:
"האומר בלחש ברכות גוזל את המצוות" (ספר חסידים רנד).

ברכות השחר: בקול בכוונה בחברותא.

תענה אמונים

מבט על סדר התפלה

קריאת שמע - פרשת ויאמר (י"א)

מפני מה נקפל אני ה' אלוקים?

את פשר כפילות הכרזת: "אני ה' אלוקים" בסיום פרשת קריאת שמע באר רש"י על פי המדרש: "כדי שלא יאמרו ישראל מפני מה אמר המקום [למס מציאותו], לא שנעשה ונטל שכר? אנו לא עושים ולא נוטלים שכר". על פן חוזר הכתוב ואומר: "אני ה' אלוקים" - "על כרחם אני מלככם".

באורים נוספים כתבו המפרשים לכפילות זו:

א. ה'חם סופר' (תורת משה, סוף שלח) באר:

בתחלת פרשת קריאת שמע אנו קוראים: "שמע ישראל ה' אלוקינו", ובכך אנו מתפארים כי ה' הוא אלוקינו. אולם בסוף קריאת שמע, לאחר שקבלנו על עצמנו על מציאות התעשטנו בציצית והתעשרנו בתפלין, אנו הקדוש ברוך הוא כבבדו ובעצמו מרזי: "אני ה' אלוקים", כלומר, מתפאר הוא בנו, כפיתנו: "ישראל אשר בך אתפאר" (ישעיהו מט).

הוסיף ובאר ה'חם סופר: מסבה זו, בתורה שבה נצטוונו על המצוות לא שלבה תבת אמת, אולם בקריאתנו זאת בפעל, אחר שקבלנו על עצמנו על מלכותו, כשאנו מעשרים במצות טעית ובמצות תפלין, אנו מסמיכים עצמנו: "אני ה' אלוקים - אמת", כמעידים שכן הוא האמת שה' מתפאר בנו בקיומנו את מצוותיו בפעל.

ב. עוד באר המלבי"ם (במדבר טו מא):

כפלה התורה "אני ה' אלוקים", לאמר: אל תסבור כי "אני ה' אלוקים" הוא רק כל זמן שמתקיים: "אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים" - בתקופה שהיינו בני חורין בטבע שבנו להשתעבד תחת על הגויים, אולם לאחר שגלינו מארצנו והשתעבדנו תחת מלכות, חלילה זנחנו ה'. אלא "אני ה' אלוקים" - אף לאחר שתגלו ממקומכם וישתעבדו בכם האמות שנית.

ג. הג"ר שמעון שוואב רב קהל עדת ישרון ניו יורק באר:

יכולה הנגה ה' להראות לעינינו בשני פנים: לעתים היא גלויה ונכרת בנשים ובמופתים המפורסמים לעין כל, ולעתים היא נסתרת, כשהעולם כמנוגה נוהג וחסך השבע שולטים בפניה. לפיכך כפל הכתוב לאמר: "אני ה' אלוקים אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלוקים", ללמד כי אותה השגחה שגולתה לעין כל באותות ובמופתים שהתרחשו מציאת מצרים עד מות תורה, היא ההשגחה הקיימת אף במצבי שגרה והסתת פנים, וגם בתקופות אלו: "אני ה' אלוקים" (אהל משה סוף שלח).

חתימת שליח הצבור: ה' אלוקים אמת

ב'שלתן ערוך' (א"ח ס"א) פסק:

מעשה אמונים

ספור שבועי על אמן ותפלה

תפלין בלב היער

האחים התקדמו בזהירות בעלטה הסמיכה עד שחשו בטוחים דים לעצור ולנוח. הם הוציאו מתרמילים שמירה דקה ופרסו אותה על הארץ ותכנונו לתפס תנומה עד אור הבקר בטרם ימשיכו בדרךם.

אלא שאז נזכר שמעון בדבר מה חשוב. בלהט יציאתם בבקר לעבר המפעל, שכחו הם לטל את זוג התפלין היחיד שהיה ברשותם, שאותו הקפידו להניח בשנים האחרונות במסירות נפש.

נפתלי נסה להרגיע את אחיו באומרו כי בודאי בימים הקרובים ישינו זוג תפלין חדשות בין הפרטיזנים היהודים, אך שמעון לא נרגע; "אני חוזר מיד אל הגטו. אני רוצה שפכר בתפלת השחרית הקרובה יהיו התפלין שלי". פסק.

נפתלי נסה למנוע זאת ממנו, תוך שהוא מזכיר לו את הסכון הרב שכרוך בדבר, אך שמעון התעקש, ונפתלי לא יכול היה לעצור בעדו.

כשמשבט נחוש בעיניו מהר שמעון לצעד חזרה בשליל שמעון היגיע, כאשר בינתיים נותר נפתלי לבדו בין עצי היער, כששפתיו אינן פוסקות מלמלל תפלות להצלחת אחיו הנחוש ולשובו לשלום מהמסע המסוכן.

שמעון פסע בצעדים מהירים לעבר הגטו. הוא זכר כי בפנה מסירת היתת קומת פרצה קטנה בגדר, שדרכה הבריון יליד הגטו דברי מאכל, והוא קנה לחצר דרכה.

לאחר מאמצים מרבים הוא הבחין בפרצה מרוחק. מוזית עיניו הוא הבחין בקוץ הגרמני הפוסטרל הלוח ושוב לארץ הגדר, ובכך שבו היה הגרמני רחוק דיו מהפרצה, מהר שמעון לזנק לעברה.

בקוץ ירבע הצליח שמעון לדחוק עצמו לתוך הפרצה הצרה, פעלה שכוכה היתה במאמץ זמן יקר. שמעון נחלץ מהפרצה בשניה שבה נשמעו צעדיו הכבדים של הגרמני קרבים ובאים.

הוא הסתתר מאחורי שיח נמוך עד שנגלה הגרמני בשנית, ואז מהר לעבר החדר שבו דרו הוא ואחיו עד לילס האחרון בגטו. שמעון עמד לפתח את הדלת, אך זו היתה נעולה. המפתח נותר בידי נפתלי אחיו. לא היה קשר לו לפרץ אותה, אך הוא חשש שמה הרעש יעיר את השכנים ויעורר מהומה מסכנת, על פן החליט לטל סכנו ולטפס אל החדר דרך החלון הפתוח.

חרש חרש טפס שמעון אל החלון, תוך שהוא נחזר באי אלו זיזים שבלטו מהקיר, ועד מהרה הצליח להכנס פנימה.

הוא נגש לארון, נטל את התפלין הקדושות מהחלון, נשחך לזנב ונתקן במעמקי כיסו. מיד פנה לרדת מהחלון בשנית, ולשאת את רגליו לעבר חומת הגטו. שוב הסתתר במרחק, וזה מה הפרצה, וכשהיה הזקוף הגרמני רחוק דיו, קמה לעברה. הפנים היה המעבר מל יומר, כפי הנראה התרחבה הפרצה מעט כשעבר בה בפעם הקודמת.

שמעון מהר להפלט אל שדה החסה הסמוך, אלא שאז ארעה תקלה בלתי צפויה. במהלך בריחתו דרך בטיעות על קן של צפורים, ואלו מהרו להפלט ממנו בצוהק. זקורים רבי עצמה הדלדלו מיד, והגרמנים הלוחצים החלו לירות בבהלה לכל עבר. שמעון הסתתר בלב פומע בין השבולים הגבוהות, ותוך דקות מספר שככה המהומה והשקט שב לשיר. אז זא מהר לרוץ לעבר היער. זמן רב עבר עד שמצא בחשכה את השביל שממנו נכנס. השחר כבר עלה כששמעון הבחין באחיו היושב על הארץ כשסודר בידו והוא מתפלל ברגש להצלחת אחיו. הפגישה בין השניים היתה מרגשת. נראה היה כאלו מזה זמן רב שלא נפגשו זה עם זה. שמעון מהר להוציא את התפלין וללושן.

תפלת השחרית שנשאו השניים לאחר מכן, בקעה מפייהם כשהיא רותת דמעות. דמעות שבטאו אשר עד אין קץ מן המצוה שאין להם במסירות נפש, מהולות בתנועה עזה להצלחת המשיב דרכם המסכנת.

שני אחים היו נפתלי ושמעון. שרידים בודדים למשפחתם שנספתה בעמק הבכא. בגיא צלמוות בתוך חשכת הגטו הנורא, השתדלו הם בכל מאודם להשאר נאמנים ליהדותם, חרף המאמצים הכבירים שהיו כרוכים בכך.

מיום ליום הפכו החיים בגטו להיות קשים מנשוא. השטח שהקצה בתחלה לגטו היהודי, הלך והצטמצם כל העת. מפעם לפעם נערכו 'אקציות' אכזריות, שבהן הפרדו נשים מפעליהן וילדים מהוריהם באכזריות שאין לתארה, ונשלחו אל מחנות המות בצורה אימה וזמזמו הגרמנים את אכזריות הגטו, וכך בלבד גם את השטח שהקצה לו.

באחד הימים, נערכה 'אקציה' אכזרית במיוחד, שבמהלכה נשלחו עוד כמה אלפי יהודים להעקד על קדוש השם. לאחר חשו נפתלי ושמעון כי האדמה פוערת מתחת רגליהם, וכי עליהם להמלט מהגטו בהקדם האפשרי, בטרם יחרץ גורלם למיתה כרובבות אחרים.

לאזניהם נגבה השמועה כי פלגות 'פרטיזנים' יהודיים מתארגנות ביערות שמסביב לגטו, והידיעה הפיחה בלבם תקוות חיים. נפתלי היה הנלהב מבין השניים, והוא שכנע את אחיו בלהט כי מוטב להם שימהרו לברח ולהצטרף לפרטיזנים. שמעון לעומתו הסס, בטענה כי הברחה כרוכה בסכון רב ומיד, אולם לבסוף החליט להצטרף בפשט להחלפת אחיו.

בשעת היה עליהם לישקד על הכנת תכנית הברחה. הברחה דרך חומות הגטו היתה כרוכה בסכון רב, שכן הגדרות היו חזקות וגבוהות, ואף משמרות של גרמנים פטרלו מסביבן במשך עשרים וארבע שעות ביממה. לא פן החליטו השניים כי מוטב להם שיברחו בהיותם מחוץ לחומות הגטו, בתוך המפעל שבו עבדו בכפייה.

במשך שעות יסבו השניים לחנן את הברחה, עד אשר עלה בלבם רעיון ראוי לשמו.

בבקר שלמחרת בהיותם בחצר המפעל, נגשו השניים לנהג המשאית שהוביל אותם מהגטו לשער המפעל. היה זה ה' הגון' שהכיר במהלך ימי עבודתם, והם הציעו לו סכום הגון תמורת סיועו לברחתם.

לפי התכנית אמורים היו השניים, מיד עם ירידת הסעים לשוב ולחמק אל תוך המשאית, ומשם היה אמור הנהג להובילם לביתו של גוי כפרי מספריים אשר שכן בקצה היער. הם סכמו עמו מראש כי יאפשר להם ללון בביתו עד רדת החשכה, ואז יואיל תמורת סכום לא מבוטל לכונס לדרך המובילה אל היער שבו תכננו להצטרף לפלגות הפרטיזנים היהודים.

בחדש שמים התכנית התקדמה בהצלחה כמצפה; השכם בבקר שלאחר מכן, לאחר הנחת תפלין ותפילה קצרה וריוות דמעות להצלחה בדרך מסכנת, מהרו השניים לעלות על המשאית, יחד עם יתר עובדי הכפייה. לא לפני שהגניבו קריצה רבת משמעות לעבר מושבו של הנהג שהשיב להם בקריצה משול.

בהגיע המשאית לשער המחסה, מהרו הנוסעים לרדת ולחלץ את עצמותיהם הדואבות מהעמידה הצפופה, ולרוץ בבהלה לעבר שטח המפקד, שבו היו נמנים האסירים מדי בקר. את אותו רגע קצר של המלה נצלו האחים כדי לחמק שוב אל המשאית, תוך שהם מעמידים פנים כאלו שכחו דבר מן. עם פניסתם, אל המזין הנהג אף לרגע, ומהר לדהר מחוץ לשטח המפעל.

ליד ביתו של הכפרי נגש הנהג אל אדו המשאית לטל את הכסף שהבטח לו, ולאחר מכן סייע לאחים לרדת ולהעלים אל תוך חצר הכפרי, מבלי שיבחינו בהם עוברים ושבים.

במהלך השעות שונתרו עד רדת החשכה השתדלו האחים להסתיר עצמם בביתו של הנכר, מפחד פלגות המוות של הגרמנים שפטרלו באור קנע בין בתי הגויים על מנת לאתר בורחים פוטנציאליים. בליילה לזה הפכיר את האחים אל פאתי היער מול המקום המסער שבו חנו פלגות הפרטיזנים. שם נפרד מהם לשלום, לא לפני שקבל לידיו מתת יד מכובדת.

"בקריאת שמע יש רמ"ה תבות, וכדי להשלים רמ"ה פנגד איבריו של אדם, מסים שליח צבור [לעצמו]: ה' אלוקים אמת, וחוזר ואומר בקול רם: ה' אלוקים אמת".

כמקור להלכה זו הביאו הפוסקים את דברי הגה" (וה"ח רות פ"ב דף ל ב) בשם רבי נהוראי: "בקריאת שמע יש רמ"ה תבות כמנין רמ"ה אברים של אדם, והקורא קריאת שמע כתקונה כל אבר ואבר נוטל תבה אחת לעצמו ומתפאר בו, ודא איהו (משל ג ח) ירפאות תהי לשרף ושקוי לעצמותיך".

בהמשך דברי הגה"ה שם הובא כי כשאמר רבי נהוראי דבר זה, הודמן לפניו אותו "ינוקא" [ילד צעיר] אלא רמ"ה בתוך? ומיד הסביר את ששמע מאבי בענין זה, כי לכך תקנו שלשליח הצבור חזר על תבות "ה' אלוקים אמת" כדי להשלים רמ"ה תבות בעבור הקהל כלו.

עוד הובא שם בזהר את שהוסיף רבי עקיבא בענין זה: חסידים הראשונים תקנו בתפלת העמידה לפתח בג' ברכות ראשונות ולחתם בג' ברכות אחרונות. באותו ענין אף קריאת שמע נפתחת בג' שמות: "ה' אלוקינו ה'", ותקנו אף לחותמה בשלושה שמות: "ה' אלוקים אמת", וכל הקורא קריאת שמע באופן זה, בידוע שאינו נזק באותו היום.

יש לציין כי לעמדת דברי השלחן ערוך, יש מהראשונים שהביאו שדכי להשלים רמ"ה תבות בקריאת שמע, תקנו לפתח את קריאת שמע בקריאת ג' התבות: א-ל מלך נאמן, שראשי תיבותיהן 'אמן, והיא משמשת אף במקום עגית אמן אחר הבוחר בעמו ישראל באהבה' (ראה שו"ת הרשב"א ח"ו ס"י טו).

להדביק 'ה' אלוקים' לאמת

כתב הפנים יפות' על הפסוק ודברים ז': "ואתם הדבקים בה' אלוקים חיים כלכם היום" ו"ושמעת' לפרש דרך רמז כי 'אתם' אותיות 'אמת'. ואמרו (ש"ע א"ח ס"א) שיש להוסיף בסוף קריאת שמע 'ה' אלוקים אמת' כדי להשלים רמ"ה תבות כנגד רמ"ה אברים ורמ"ה מצוות עשה. וזהו שאמר: "ואתם הדבקים בה' אלוקים" - כשפזבין מלת 'אמת' לה' אלוקים, אזי: "חיים כלכם היום", פרוש: שיש לו חיים לכל רמ"ה האברים...".

משעה ופעם שאל בעל התניא גאון אחד שהתארה במחצות: "אתהו הפסוק בתורה המתחיל ומסתיים באותן שלוש תבות?" אותו גאון התמהמה מלהשיב, ובעל התניא אמר לו בדרך חידוד: "הן זהו הפסוק שבו משה רבנו לא אמר אמת... השתומם הגאון, והרב בעל התניא הסביר כי פונתו היתה לפסוק המסיים את פרשת ציצית: "אני ה' אלוקים אשר... אני ה' אלוקים", אנו מסמיכים אותו באמת, אך משה לא סים אותו בתורה באמת... (דעת זקנים - שיחת חלון פ"א)

וכאשר תקום מן הספר, תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקימו. (אגרת רמב"ם)

"בני אמונים" ת.ד. 102 בני ברק | פקס. 08-9746102 | מייל. 9139191@gmail.com | ניתן לקבל עלון זה במייל מידי שבוע

חוט של חסד

הגליון לכל בית יהודי / בנשיאות הרב"צ שלום ארוש שליט"א פרשת | בראשית | כז' תשרי תשע"ח (06/10/18) | גליון 590

עשרה צעדים לצמיחה מתוך הקשיים

שעובר עליך בחיים היא לקרב אותך לה', אתה תראה שהכול טוב ואז תעבור לדל"ת.

יוצא שהמושג רע הוא רק למי שלא רוצה להתקרב לה', כי הוא רק רוצה שיהיה לו טוב בעולם הזה, וזה יותר חשוב לו מאשר להתקרב לה' יתברך, לכן רע לו בזמן הייסורים. אבל מי שרוצה להתקרב לה', אין אצלו מושג של רע.

[עד כאן עסקנו בידיעות בסיסיות באמונה, ומכאן ואילך נעבור לעבודה המעשית הנובעת מהידיעות הללו] **דל"ת:** תודה – תגיד תודה רבה לה' על הייסורים, כי אתה יודע שהם באו רק ממנו יתברך בגלל שה' אוהב אותך וכדי לעורר אותך להתקרב לה'.

וכאן אדם צריך להתעקש לומר תודה במשך חצי שעה, ולומר לקדוש ברוך הוא: 'אני רוצה לומר לך תודה בשמחה מכל הלב, כי אני רוצה לחיות באמונה ולא לחיות בשקר שיש רע או שאתה עושה רע. אני לא אומר תודה בשביל להיפטר מהייסורים, אלא באמת כי אני מאמין שזה לטובה, ובגלל שאני רוצה להחזיק באמונה'.

ה"י: התבודדות – עכשיו שאתה מאמין בה' באמונה שלימה ומקבל הכול באהבה, רק עכשיו אתה יכול להתבודד. אתה לא בא להתבודד ולעשות תשובה כדי לפתור את הבעיות שלך, כי אין לך שום בעיות והכול טוב. אתה בא לה' כדי לתקן ולעשות תשובה רק בשביל להתקרב אליו יתברך ולא כדי להתפטר מהייסורים, שזו בחינת תשובה מאהבה.

דבר עם הבורא ותגיד לו: "תראה לי מהי הסיבה שבגללה באו לי הייסורים האם – **המשך בעמוד 3**

שמגיעים אליך – ולא משנה דרך איזה מקל – כולם הם בגזירת הבורא.

אל"ף שלישי: אין ייסורים בלא עוון – תדע ותאמין שלכל מה שעובר עליך יש סיבה והכול מידה כנגד מידה כדי לעורר אותך ולקרב אותך. להגיד שאבא מתעלל בבניו בחינם זה הביזיון הכי גדול לכל אבא, כל שכן לאבינו שבשמיים.

בי"ת: ביטחון – אתה צריך להרגיש ביטחון, כי אתה צריך לדעת ולהאמין שאתה נמצא בידיים טובות, בידיים של הבורא שכולו טוב וכולו חסד וכולו רחמים. ומי שמאמין בזה, אין לו דאגות ואין לו פחדים וחרדות, כי הוא בטוח שגם כל מה שיקרה לו בעתיד זה יהיה רק טוב.

[שימו לב שאות אל"ף מתייחסת לעבר, ואות בי"ת מתייחסת לעתיד].

גימ"ל: גומל חסדים טובים – משפיע תמיד חסדים טובים

שתכליתם לקרב אותך אליו. החסד הגדול ביותר הוא להתקרב לה', וה' מקרב אותך ברחמי בכל מה שעושה איתך. כל מה שעובר עליך תכליתו לקרב אותך לה'.

הכול בעולם הזה הוא חסד, "כי לעולם חסדו". ישנם חסדים גלויים וחסדים נסתרים. כל הייסורים גם הם חסדים, רק שהם נסתרים.

תשאל את עצמך שאלה פשוטה: דָּבָר שמקרב אותך לה' – זה טוב או רע? וכאשר תדע שהתכלית של כל מה

את סדר הדברים רמזתי באותיות האל"ף בי"ת עד האות חי"ת (והאות אל"ף עצמה מתחלקת לשלושה חלקים, ובסך הכול ישנם עשרה שלבים). זהו סדר הפעולות שאדם צריך לעשות בכל התמודדות או חיסרון או בעיה או קושי שיש לו בחיים. זה נכון לכל מי שעובר ייסורים, חובות, בעיות בשלום בית ובחינוך ילדים, התמכרויות, בעיות נפש, עיכוב בזיווג ובכל עיכוב אחר בחיים:

אל"ף: 1. אהבה, 2. אין עוד מלבדו, 3. אין ייסורים בלא עוון

בי"ת: ביטחון

גימ"ל: גומל חסדים

דל"ת: תודה (האות דל"ת היא האות השורשית היחידה במילה 'תודה', וכן התודה פותחת את כל הדלתות)

ה"י: התבודדות

ו"י: וידוי

ז"ן: זָכָר

חי"ת: חיים טובים

ועכשיו נפרט

בקצרה:

אל"ף ראשונה: אהבה – ה' אוהב אותך באהבה אינסופית, אהבה בלי גבול, אהבה בלי תנאים, אהבה בלי אינטרסים, ואתה צריך לדעת ולזכור היטב שכל הייסורים והצער שעוברים עליך זה אך ורק בגלל שה' אוהב אותך.

אל"ף שנייה: אין עוד מלבדו – אין מי שיכול להיטיב לך או להרע לך אלא בגזירת הבורא. וגם הייסורים שבאים מהטעויות שלך הן בגזירת הבורא. אין טבע וחוקיות, אין מקריות, ואין כישופים או עין הרע. וכל ייסורים

ישנן שבתות מיוחדות שזכות לשם מיוחד כמו "שבת הגדול", "שבת שובה" ו"שבת זכור", ומבואר בספרים הקדושים שהקשר של השבת לשם שלה, אינו קשר מקרי רק על שם התקופה או ההפטר, אלא שהשבת עצמה משפיעה את האור של התקופה והמאורע. גם לשבת שלנו ישנו שם מיוחד: "שבת בראשית", וזה לא סתם בגלל שקוראים בה את פרשת בראשית, אלא בגלל שבאמת יש בה כוח נפלא של התחדשות והתחלה חדשה.

זו השבת הראשונה שאחרי החגים בתחילת היציאה אל השגרה ואל מעגל השנה. בשבת זו עלינו להתחיל את השנה הבאה עלינו לטובה, כי "הכול הולך אחר ההתחלה". וכדי לעשות זאת, עלינו לחדד לעצמנו היטב את היסודות של החיים, כי תמיד מתחילים מההתחלה, מהיסודות.

כדי שהשנה הזו תהיה עבורנו שנה של התקדמות, התפתחות וצמיחה, עלינו להיצמד לעקרונות מנחים ולסדר אותם בסדר פעולות שיעזרו לנו לצמוח מתוך כל קושי. ה' ברחמי האיר את עיני לסכם ולסדר כמה עקרונות מנחים ו"לקפל" אותם בצורה מקוצרת שתקל על הזיכרון. אלה הם רעיונות עמוקים שכבר דיברנו עליהם באריכות במאמרים שלנו והחידוש כאן הוא הקיצור והסיכום שעל ידו כל אחד יוכל לזכור ולשנן היטב את התכנים וליישם אותם בזמן של ניסיון. אלה העקרונות המנחים לכל החיים של האדם עלי אדמות בכל גיל ובכל מצב, ואלה העקרונות שאיתם נצא בעזרת ה' לשנה החדשה.

הכנסים של הרב שלום ארוש שליט"א לשבוע הקרוב

יום ד' בירושלים

ישיבת חוט של חסד שמואל הנביא 13

שיעור קבוע בהלכה בשעה 20:30

ולאחמ"כ שיעור ראש הישיבה בשעה 21:00

יום ה' בחולון (שכ"ל גיבורים) בשעה 21:30

רח' המועפילים פינת המוצקה ב"ב ע"ש חללי צה"ל

יום ב, כט בתשרי (08/10/18)

כרמיאל והסביבה

אשכול פיס כרמים מעלה אורט 15

בשעה: 20:30

יום א, כח' בתשרי (07/10/18)

אשדוד והסביבה

בי"ב סולם יעקב רח' ברוריה 1

בשעה: 20:30

טלפון לבירורים ולהזמנות שיעורים - 0527611100

גן הדעת

פנינים, פתגמים, רעיונות, חידושים לפרשת השבוע

פנינים חסידות ברוסלב

התורה הקדושה היא תורת חיים, והיא נותנת חיים ללומדיה, בכך שהיא מספרת את סיפור החיים, הסיפור של כל אחד מאתנו "וַיֵּשֶׁב ה' אֱלֹהִים בְּגֶזֶן מִקְדָּם וַיֵּשֶׁב שָׁם אֶת הָאֵדָם אֲשֶׁר יָצָר" זה כל אדם, והגן הוא המציאות שלנו כפי שהיא, גן העדן של כל אחד נמצא במציאותו הכללית והפרטית. רק שבשביל לחיות עם דעת כזאת אומרת התורה "וַיִּקַּח ה' אֱלֹהִים אֶת הָאֵדָם וַיְנַחֲהוּ בְּגֶן עֵדֶן" לקיחה זו היא לא לקיחת מקום אלא לקיחת מדרגה, ה' אֱלֹהִים מקנה לכל אדם דעת, מאיר לו בתוך עצמו כיצד יכול להראות גן העדן שלו, רק שהאדם צריך להרפות, ידיעה זו דורשת הרפיה, כמאמר הכתוב "הַרְפוּ יְדַעוּ כִּי אֲנִי אֱלֹהִים" ההרפיה מביאה לידיעה שאין בידך לשלוט במציאות, וכך יש לך פחות התרעמות על המציאות וקורבן אתה לטעום טעם גן עדן.

אבל זו לא מדרגה קלה, אדם יכול לקבל התנוצצות מזאת הדעת אבל לאלתר מגיע הנחש ומפתהו בפיתוי "וְהָיִיתָ כַּאֲלֹהִים" כי הנחש הוא היצר הרע המשתין, שמבטיח לנו להיות אלהים אם רק נשמע בקולו, והוא מגיע אלינו דרך הנקבה, היינו דרך החיסרון, דרך

הרצון שלנו לקבל לעצמנו שלמות שאין לנו. והוא אומר לאישה, היינו לחיסרון שלנו אתה לא שלם, אתה לא אלוהים..

וקשה מאד להתמודד אתו, כי לנחש יש דין קדימה על השכל, ובלי לימוד התורה שקדמה לעולם אין לאדם הרבה סיכוי לגבור עליו, כי הגוף וצרכיו קודמים לשכל במציאותנו הפרטית "וַיַּעַר פְּרָא אֶדָם יָלֵד" תינוק שנולד אינו שונה מכל בעל חיים, ועד שהוא מקבל שכל שלם זמן, ואת השכל צריכים לשאוב מהתורה שקדמה למציאות הנחש בעולם, זו הדרך היחידה לגבור עליו.

ולכן אחרי שמראה הקב"ה לאדם איך יכול להראות גן העדן שלו הוא מודיע לו שעליו לעבוד קשה כדי להשתפר ולהתעלות וגם לשמר את הקיים שעל זה אמר "לַעֲבֹדָה וּלְשִׁמְרָה", והעבודה היא בעניין של התעלות, כי כשלא עובדים לא מתעלים ואז בהכרח יורדים, וכן עליו לשמור על הקיים, לא לסגת ממה שכבר השיג, יהיה אפילו דבר קטן שבקטנים, כי יש אין סוף מקרים המשנים ומטלטלים את האדם, לכן עליו לשמר את הקיים. והאדם יכול לעשות זאת בכח הבחירה, זה מה שמייחד אותו כאדם, דווקא בעניין זה נבדל הוא מבעלי החיים,

שעל כן גם אחרי שהנחש מתגבר עליו, ואין אדם שהנחש שלו לא מתגבר עליו, אומרת לו התורה "הֵן הָאֵדָם הִיָּה כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ לְדַעַת טוֹב וָרָע" היינו שהאדם הוא נברא יחיד ומיוחד בעולם (היה – כְּאֶחָד) והייחודיות שלו היא בכך שממנו לְדַעַת טוֹב וָרָע, היינו ממנו מעצמו בדעתו ובמחשבתו יודע הטוב והרע, ולכן עליו לבחור נכון, ועיקר הבחירה הנכונה היא לבחור בתורה, לבחור לקחת כח מהשכל הכולל שקודם לנחש, להתחבר לתפילה שהיא שורש השכל הנכון, והיא למעשה שורש התורה, כי כשאדם הולך אחר שכלו וחכמתו יכול ליפול בבורות עמוקים מאד, לכן עליו להתחבר לתורה ולתפילה הקודמים לנחש..

וזה מה שקרה לאדם הראשון עליו נאמר "וַיִּשְׁלַחֵהוּ ה' אֱלֹהִים מִגֶּן עֵדֶן לַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר לָקַח מִשָּׁם" הוא פנה מהציווי שאסר עליו להשתעבד לגוף, שינה פנייתו, והתוצאה הייתה שילוחו מגן עדן, הוא שינה פניו, סר מהכיוון של השכל לכיוון הגוף והתוצאה הייתה שעליו יהיה לַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר לָקַח מִשָּׁם או שאתה ממדגרת "לעבודה ולשומרה" כנגד הנשמה, או שאתה עובד אדמה כנגד הגוף, עבודה בכל מקרה תהיה לו..

כְּשֶׁבָא פַעַם אֶחָד מִהָאֲפִיקוֹרִיסִים לְהִתְנַחֵם עִם רַבִּי לִוי יִצְחָק זָכְרֵנוּ-לְבָרְכָהּ בְּעֻנְיֵי אֲמִנָּה, שָׁאֵל אוֹתוֹ רַבִּי לִוי יִצְחָק, טָרָם תְּחִילָתִי לְדַבֵּר עִמָּךְ עֻנְיֵי נָא אִם מֵאֲמִין אַתָּה בְּפִסְקוֹ רַאשׁוֹן שְׁבִתוֹהָ: "בְּרִאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ", כִּי אִם אֵינְךָ מֵאֲמִין בְּזֹאת אֵינִי חֹפֵץ לְהִתְנַחֵם עִמָּךְ כָּלֵל וְכָלֵל. כְּאוֹמֵר לוֹ שְׂמִיכֵן לְשׁוֹחֵם עֲמוּ לְלֶבֶן אֶת הָאֲמִנָּה שְׂחֻלְשָׁה בּוֹ, אוֹלָם אִם הוּא כּוֹפֵר בְּהִכָּל אֵינּוּ רוֹצֶה כָּלֵל לְשִׁמּוֹעַ דְּבָרֵי הָאֲרִיסִים. וַעֲזָבוּ וְהָלַךְ לוֹ. (שיש"ק ד-תקמ)

דִּיקוּ אֲנִשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בְּפִסְקוֹ (תהלים קכח, ב) יִגִּיעַ כְּפִיךְ כִּי תֵאָכֵל אֲשֶׁרֶךְ יָטוֹב לָךְ, וְהִנֵּנוּ שָׂאֵם הָאֵדָם עוֹבֵד לְפָרְקָתוֹ רַק בִּיגִיעַ כְּפִי וְאֵינּוּ מְשַׁקֵּעַ בְּרִדִּיפִית פְּרָקְסוֹתָם אֶם אֶת מָחוּ וְדַעְתּוֹ וּמִחְשְׁבוֹתָו וְרֻצּוֹנוֹתָיו אֵלָּא עוֹבֵד רַק בְּכִפּוֹ לְפָרְקָתוֹ, אִזֵּי נֶאֱמַר עַלֵּי 'אֲשֶׁרֶךְ יָטוֹב לָךְ'. מַה שָּׂאֵין כֵּן כְּשִׁשְׁקוֹעַ בְּתָאוֹת הַמָּמוֹן וּמִשְׁקִיעַ בָּהּ אֶת כָּל דַּעְתּוֹ וּמִחְשְׁבוֹתָו וְרֻצּוֹנוֹתָיו הִרִי זֶה מִקְלַת חִטָּא אֶדָם הָרָאוֹן שְׁנֶאֱמַר לוֹ (בְּרִאשִׁית ג, יט): "בְּזַעַת אֶפֶךְ תֵּאָכֵל לֶחֶם". (שם ה- תיד)

א ב ש ל חיים

- ☆ עבודת האדם כל ימי חייו לבטל רצונו מפני רצון ה' יתברך.
- ☆ העבודה של האדם – שילוח את האדם שבתוכו.
- ☆ אם אדם לא יעבד, אף אחד לא יעשה בשבילו את העבודה.
- ☆ גם אם תהיה קרוב לצדיק הכי גדול בעולם – הוא לא יכול לעשות בשבילך את העבודה.

שור"ת של חסד ?

לאכול בסעודת שמחה של גוי – ח"א

דין הלכתי המוגש ע"י בית ההוראה "חוט של חסד" מאת "הרה"ג ר' אלהן שלום אלגודי שליט"א ר"ב ההוראה ודומ"ץ דקהלתינו

יהודים רבים עובדים ביחד עם גויים ומוזמנים לסעודות השמחה שהגויים עורכים. מאחר ושאלה זו נשאלה פעמים רבות והינה מורכבת ומסועפת מאוד, התשובה תובא בשני חלקים אי"ה – השבוע ושבוע הבא.
ויה"ר שזוכה כולנו בימים אלו, הן בארץ הקודש תובנ"א והן בשאר המקומות, להתחזק במידת האמונה והשמחה ולהודות לה' יתברך, ישאל שם חלקנו כהם וגורלנו ככל המונים.

שאלה: אני עובד במפעל בצפון הארץ, ובעל המפעל הוא ערבי מוסלמי שהחליט לעשות לבנו "בר-מצוה" באולם שמחות בבעלות יהודים שכשר למהדרין (הגן לומד בבית ספר מעורב בו לומדים יהודים וגויים רח"ל, ובקיש חגיגת "בר-מצוה" כמו בחריי היהודים לספסל הלימודים), והזמין את כל הפועלים במפעל לאירוע ולסעודה. האם מותר לי להשתתף באירוע והאם מותר לי לאכול שם?

תשובה:

א. מקור הדין ושיטת רש"י וסיעתו:
איתא בגמ' [ע"ז ח' ע"א-ע"ב] וז"ל (עם ביאור רש"י): **"תניא, רבי ישימעאל אומר: ישראל שבחוצה לארץ עובדי עבודת כוכבים בטהרה הן (כלומר) בלא כוונה ואין שמים על לב). כיצד? עובד כוכבים שעשה משתה לבנו וזימן כל היהודים שבעירו, אף על פי שאוכלין משלהן ושותין משלהן ושמש שלהן עומד לפניהם, מעלה עליהם הכתוב כאילו אכלו מזבחי מתים, שנאמר: 'וקרא לך ואכלת מזבח' (משמע שאתה קרוי לו, מעלה אני על אכילתך כאילו הוא מזבח).**

להדיא איתא בגמ' שאסור ליהדי לאכול בסעודת הילולא (כלומר בסעודת שמחה) של גוי, וטעם האיסור אליבא דרש"י הוא משום איסור ע"כ, כלומר שהגוי כל ימי ההילולא מקריב ומשבח את הע"ז שלו וממילא השתתפות הישראל בסעודה שכוז היא השתתפות בפולחן של ע"ז. כך גם סוברים הריטב"א [ע"ז ח'

ע"א ד"ה "ואימא" והנימוקי יוסף [בשיטת הקדמונים שם ד"ה "גמרא. בטהרה"]. והצבי לצדיק [בהגהותיו על ש"ע י"ד סי' קנ"ב] תמה מדוע הגמ' אסרה להשתתף רק בסעודת שמחה ולא בכל סעודת משתה שהגוי עושה? ומתוך שר"ת משנה הלכות [ח"ז סי' ק"ח] שבמקום שמחה היצר הרע שולט וקלות ראש מצויה שם יותר, עיי"ש.

ב. שיטת הרמב"ם

הרמב"ם [הל' ע"ז פ"ט ה"ט] מביא לשון שונה במקצת מלשון הגמ' ורש"י, וז"ל: "עובד כוכבים שעשה לבנו או לבתו משתה, אסור ליהנות מסעודתו, ואפילו לאכול ולשתות הישראל משלו שם אסור הואיל ובמסיבת עובדי כוכבים אכלו... וכל ההרחקה הזאת מפני עבודה של כוכבים הוא שנאמר 'וקרא לך ואכלת מזבח' ולקחת מבנותיו לבניך וזנו וגו'".

ובספר גן ורדים [עמוד ע"ח] מדייק מדברי הרמב"ם ד' דברים ששונים מלשון הגמ' ורש"י, עיי"ש.
ההבדל המהותי בין רש"י לרמב"ם שיש לו נ"מ רבות (כפי שיובא לקמן), (א) מובא בספר עבודת המלך [על הרמב"ם ה"ל] – שלשיטת רש"י האיסור הוא משום ע"ז ואילו לשיטת הרמב"ם האיסור הוא משום חתנות, והיינו שהרמב"ם סובר שהאיסור אינו משום דאזיל ומודה לע"ז אלא רק משום חתנות; וכך נשמע מרוב מניין ובניין הפוסקים שיובאו להלן בדעת הרמב"ם.
(ב) אמנם שו"ת משנה הלכות [ח"ז סי' ק"ח] חולק וסובר שהרמב"ם חושש לשני הדברים הללו – הן אזיל ומודה והן משום חתנות, ואילו רש"י חושש רק משום אזיל ומודה, ומוסיף שכן מובא להדיא בספורנו.

ג. האם טעם האיסור הוא כרש"י או כרמב"ם
נחלקו האחרונים האם טעם האיסור הוא כרש"י (משום שמודה לע"ז ותקרות ע"ז) או כרמב"ם (משום חתנות), ואף הביאו נ"מ גדולה להלכה – האם ניתן להקל משום איבה (ולקמן [באות ז']

תובא נ"מ נוספת לגבי גוי שאינו עובד ע"ז).
(א) הפרישה [שם סק"א] כותב להדיא שטעם האיסור הוא כשיטת רש"י – משום שמודה לע"ז ותקרות ע"ז, ובדרישה [שם סק"א] מסתפק האם גם בדין זה נאמר שמשום איבה שרי לשמוח עמו כמו שנפסק לעיל בשו"ע [י"ד סי' קמ"ח], או דילמא ששאני הכא וחמיר טפי כיון שהאיסור נלמד מפסוק מפורש, ונשאר בצ"ע? ואף הש"ך [שם סק"א] מביא את ספיקו של הדרישה ומשמע שסובר כוותיה [ולענ"ד קשאי לי טובא על הספק של הדרישה והש"ך, דמצינו כתוב להדיא בדברי הריטב"א בחידושיו על הסוגיא הנ"ל בע"ז ח' ע"א ד"ה "ואימא" שעל אף שהאיסור הוא משום שמודה לע"ז ומשום תקרות ע"ז, מ"מ לא הותר משום איבה? ובס"ד זכיתי לכוון לדברי הגר"ח פלאגי זצ"ל [בשו"ת חיים ביד סי' כ"ט] שמקשה בפירושו קושיא זו). וכן נראה מדברי הגר"ע יוסף זצ"ל [שו"ת יביע אומר ח"י י"ד סי' י"ג] שסובר שעיקר הטעם הוא כשיטת רש"י ואף מביא את ספיקו של הדרישה, עיי"ש (למרות שבמסקנת דבריו בשו"ת מעיין אומר [ח"ה פ"א סי' כ"ב] [עמוד ר"ז], מחמיר כדעת הרמב"ם כמובא לקמן לגבי השתתפות בסעודת שמחה של גוי שאינו עובד ע"ז).

(ב) ה"ט"ז [שם סק"א] תמה מאוד על דברי הדרישה, משום שסובר כדעת הרמב"ם – שהאיסור אינו משום הקרבה לע"ז אלא משום איסור חתנות שבה רצו חז"ל דווקא שתהיה איבה בין ישראל לבין הגויים, וכך גם פוסקים הלבוש [שם ס"א אליבא דשו"ת משנה הלכות ח"ז סי' ק"ח], הגר"ח פלאגי זצ"ל [שו"ת חיים ביד סי' כ"ט ע"פ ביאור הגר"ע יוסף זצ"ל בשו"ת יביע אומר ח"י י"ד סי' י"ג], שו"ת משנה הלכות [ה"ל] (ועיי"ש שמבאר שכותב ה"ט"ז היא שאין לאכול שם אבל מותר ללכת לסעודת המשתה], והגר"ז זילברשטיין שליט"א [חשוקי חמד ע"ז ח' ע"א ד"ה "עכ"ם שעשה משתה לבני"]. (אמנם נקודות הכסף [על ה"ט"ז ה"ל] מתיר את קושיית ה"ט"ז על הדרישה, וכל זה לשיטתו [שהובאה בש"ך ה"ל] שסובר כרש"י שטעם האיסור הוא רק משום שמודה לע"ז ולא משום איסור חתנות).

והביא הדרכי תשובה [שם סק"ב] בשם שו"ת חסד לאברהם אלקלעי [י"ד סי' כ"ב] שעל אף שמצדד לדניא להקל דכל היכא דליכא לתא דע"ז מותר, מ"מ הוא מירא הוראה להקל נגד דעת ה"ט"ז; ואף מהר"ח פ"ח [ספר אברו לחיים ח"ב י"ד דף ק"ט סע"ב] ושו"ת מעשה אברהם [דף ע"ח ע"ד שהביא הגר"ע יוסף זצ"ל ה"ל] הסכימו עם החסד לאברהם. ומ"מ מוסיף הגר"ע יוסף זצ"ל [שו"ת יביע אומר ה"ל] וז"ל: "ואפילו למ"ד דלא שריין בכהאי גוונא משום איבה, מ"מ אפשר דבנידון דדין שהוא שם או חשוב ומושל בכל העיר וגלילותיה, ואם לא ילכו לשם קרוב לודאי שיהפך לבנו להיות נוקם ונוטר ויבא היזק לבני ישראל המסתופפים בצלו, יש להחרי".

ד. שיטת התנא דבי אליהו

שיטה מחמירה יותר מצינו בתנא דבי אליהו (רבה פרשה ט') וז"ל: "שמור אדם דברים בלבנו שלא יאכל עם הגוי על השלחן, שכן מצונו בחזקה מלך יהודה שאכל עם הגוי על השלחן וסוף נענש עליו עונש גדול... מיכן אמרו, כל האוכל עם הגוי על השולחן עובד עבודה זרה ואוכל זבחי מתים, אם תלמיד חכם הוא מזלזל תורתו ומחלל שם אביו ומבזבז את ממונו ומוסר את בניו ומפיל אותם בחרב ומגלה אותם מארצם". ומדייק מכאן שו"ת משנה הלכות [ח"ז סי' ק"ח] שעל אף שבגמ' [ע"ז ח' ע"א-ע"ב] נאסר רק להשתתף לאכול בסעודת הילולא של גוי משום ע"ז או משום חתנות, התנא דבי אליהו אוסר להשתתף ולאכול אפילו בשאר סעודות של גוי משום ע"ז שהרי כתב בסתם שאסור לאכול עם גוי.

בעזריה"ת, בשבוע הבא נמשיך את התשובה.

לשאלות ותגובות למדור יש להפנות לאימייל: Nhman148@gmail.com
לדיונים בבית הדין "משפט וחסד"
054-8491070

המשך דבר ראש הישיבה

כדי לעורר אותי לעשות תשובה על איזה עוון, או לתקן איזו מידה רעה, או פשוט רק כדי להבין דברים חדשים."

זי"ן: וידוי – כשהגעתי למסקנה שיש לך מה לתקן, תעשה עליו תשובה: תתוודה עליו ותתחרט, ותבקש מה' שיעזור לך בעתיד לא להיכשל בחטא זה. ואם מדובר ביצר הרע גדול שקשה לך להתגבר עליו, ואתה לא יכול לקבל קבלה לעתיד לא להיכשל – תקבל על עצמך להתפלל על העתיד בכל יום, כלומר לעשות חצי שעה של תפילות ועבודת הרצון לבטל ממך את היצר הרע הזה.

זי"ן: זכר – משפיע, עכשיו אתה יכול להתפלל על ה'חיסרון', וכאשר אתה נוהג לפי הסדר הזה, התפילות שלך הן בבחינת זכר ומשפיע ולא בבחינת מקבל. אתה מתפלל על ה' כמו שכתוב בחנה ותתפלל על ה'. כלומר אתה לא בא לבקש מה' את מה שחסר לך, כי לא חסר לך כלום. החיסרון היחיד שלך הוא להאמין יותר בה', להגיד יותר תודה ולהתקרב יותר לה' ואת זה כבר עשית. ועכשיו אתה מתפלל על השכינה, כי אתה מבין שזה רצונו של ה' יתברך שיהיה לך זיווג ורפואה וממון ושלוש בית וילדים טובים, ואתה לא מבקש את זה בשביל עצמך, אלא בגלל שזה רצון ה' ובשביל שיתגלה כבוד ה'. ואז אתה בבחינת זכר שהוא משפיע.

חיי"ת: חיים טובים – מי שהולך בדרך זו, חי חיים טובים כי הוא חי באמונה שלימה ומתמודד עם כל בעיה בדרך האמונה, ואינו נופל ומתבלבל מכל מה שעובר עליו, והוא שמח בייסורים, והוא צומח ועולה מתוך כל קושי וצער ומתקרב לה' יותר ויותר.

זה המסלול והדרך לאמונה השלימה המרומזת בכמה סימנים קצרים שכל אחד יכול לחזור עליהם ולשנן אותם בקלות, ובאמצעותם לשנות את החיים שלו, לשנות את ההסתכלות שלו על כל מה שעובר עליו ועל כל מה שקורה אתו.

ניתן לשמוע פירוט והרחבה בכל הנושאים הכתובים כאן בספרים, במאמרים, בדיסקים ובחוברות שלנו. ובמאמר זה רצינו רק לעשות סדר בדברים ולתרגם את כל החומר הרב לדרך עבודה מעשית פשוטה וברורה להתמודדות עם בעיות וקשיים.

עם סדר הפעולות הזה נתחדש כולנו בשבת בראשית ונצא אל השנה החדשה מתוך נחישות לצמוח ולהתקרב לה' יתברך מתוך כל קושי ונראה ברכה והצלחה בכל מעשה ידינו.

ברכה חכמה

לאף אחד אחר להשתמש בה או אף לגעת בה. כל השבוע כולו עמדה הכוס בארון נעול עד יום שישי, ואז נהג לצחצח עד שהבריקה ונצצה על מפת השבת הלבנה.

כשהביאו החסידים את הגוי עם שק הבצלים שלו, הבין הצדיק מיד את הסיבה לכך. "כמה אתה רוצה בעד הבצלים שלך?" שאל את האיכר.

"רק רגע, לא כל כך מהר", השיב האיכר בגסות והרים ידו כאילו רצה לדחות את הצעתו של הרבי. "אני קופא מקור. אני זקוק למשקה הגון כדי לחממני". היה ברור שלא חשב על כוס תה דווקא. החוזה הורה למשרתו לתת לאיש כוס ויסקי, ובמהרה הונחה לפני האיכר כוס ויסקי גדושה עד שפתה.

"זה הכל?" קרא האיכר כנעלב. "רק הכוס הקטנה הזו?" "תנו לו את כל הבקבוק והניחו לו לעשות כחפצו", אמר הרב והפנה את גבו. כעת נראה מוכר הבצלים כמי שנועלב עלבון עמוק. "מה! אתה חושב שאני שתיין?" צעד בכעס. "אני אראה לך! אני אלך הביתה ולא אמכור לך כלום!" הוא קשר את השק והיטיב את מעילו כאילו עמד לעזוב.

החסידים מיהרו לנסות להרגיעו כשהם ממלמלים בדאגה מילות פיוס. לבסוף נרגע וחייך. "אני אגיד לכם מה", הוא אמר, בהצביעו על גביע הזהב הנוצץ שעל השולחן. "אתן לך את הבצלים שלי אך ורק אם תמלא את הגביע הזה בוויסקי ותיתן לי לשתות ממנו".

החסידים נסוגו לאחור, המומים. איש לא העז לשתות מגביע הקידוש הזה מלבד החוזה עצמו. האם איכר ערל ושותני זה ישתה את הטיפה המרה שלו מתוך הגביע המקודש? הם הציעו לו כוסות וספלים אחרים, גדולים יותר, לחוד או ביחד, אך הוא התעקש. "כמו שאמרתי לכם, רק מן הגביע הזה. אחרת אלך הביתה".

הם ניסו שוב להניאו מכן, אך כלום לא עזר. הוא פשוט סירב. בידיים רועדות ובלב כבד מילא החוזה בעצמו את הגביע היקר בוויסקי הגס ובמשיכת כתפיים נואשת נתן אותו בידי האיכר. זה הרימו בידו הימנית, צמצם את עיניו ובריכוז וכוונה גדולים קרא, "ברוך אתה... שהכל נהיה בדברך".

לשונם של הנוכחים נעתק לפיהם. והם אנו אחריו "אמן". רק החוזה, אחרי שנעץ מבטו לרגע באיש, קלט מה התרחש. חיוך רחב התפשט על פניו. "לחיים, רבי נפתלי! אתה כל כך פיקח, מן הסתם ראוי אתה לשתות מגביע זה. לחיים, חיים טובים ולשלוש!"

מחוץ לביתו של החוזה. הוא היה לבוש בפרוות בסגנון האיכרים, עם כובע עצום שכיסה את מצחו ואת חלקם העליון של פניו, ועם מגפיים מכוסות בבוץ. בשפת

אתם סקר המידות!

מי שרובק על סוס, יוליד עמו "הושענות". [דרך ו']

הגויים ובנימה המאפיינת אותם, הוא קרא: "בצלים! בצלים למכירה!" המוני חסידים הגיעו מכל עבר. כולם רצו לקנות בצלים לכבוד שבת קודש. הם התקבצו סביב מוכר הבצלים וניסו לשאת ולתת אתו, אך הוא סירב להוריד מן המחיר שנקב. ואז לפתע פתאום, הכריז כי הוא מפסיק למכור באותו יום. לא עוד בצלים למכירה!

החסידים התחננו בפניו. "אך עדיין עלינו להביא כמה בצלים לרבי! הוא איש דגול וקדוש. אם רק תרשה לנו לקנות לו בצלים, יבואו עליך שפע ברכות". "אם הוא מיוחד כפי שאתם אומרים, אמכור לו", אמר האיכר, "אך רק אם אוכל למכור לו ישירות, פנים אל פנים".

החסידים היו מזועזעים. כיצד יוכלו להביא בפני הרבי טיפוס גס שכזה? לאחר כמה רגעי בלבול ומבוכה, הבינו שאין להם ברירה. משלחת מיוחדת הובילה את האיכר המגושם העמוס בצלים אל ביתו של הרבי.

כשהגיעו, היה החוזה עסוק בצחצוח גביע הקידוש המיוחדת שלו כפי שעשה בכל יום שישי לפני השבת. היה זה גביע מיוחד במינו, עשוי זהב טהור, בעל גילופים עדינים ומסובכים המראים אתרים קדושים מארץ ישראל. שמועות רבות סבבו את כוס הקידוש ואת תולדותיה. אמרו שהחוזה ירש אותה מאחד מגדולי החסידות של הדור הקודם, וכל מי שזכה לברך על תכולתה ולשתות ממנה ראה ברכה רבה בחייו. אלא שלא קל היה לזכות בחדס זה. החוזה לא הרשה

סיפור לשולחן שבת

סערות, סופות שלגים, ברקים ורעמים ורוחות עזות פקדו את העיירה לובלין מזה תקופה ארוכה. על הכבישים נערמו ערימות השלג לגובה כך שאיש לא יכול היה לצאת מפתח ביתו. פירושו של דבר היה כי האיכרים לא יכלו להגיע לעיר עם תוצרתם מצב הכלכלי היה ירוד באותה העת ואספקת המזון נידלדלה במהירות.

פריטים רבים חסרו לחלוטין, מיני ירק, פירות ואף מצרכים בסיסיים. גם בצלים למשל חסרו בשוק. כך שהגיע מצב שלא היו אפילו בצלים למאכלי השבת החגיגיים. עובדה זו הייתה 'טראגית' כמעט, שכן בלובלין, המנה הקרויה ביידיש 'איינער-און-ציבעל', המורכבת מתערובת של ביצים ובצל קצוצים, שנחשבה למרכיב שכמעט אי אפשר בלעדיו ביום שבת קודש. יהודי לובלין זכרו מקרים שבהם לא היה ברור או דגים, אך מי שמע על מחסור גמור בבצלים לסלט הביצים?

☆☆☆

בבית הצדיק המפורסם, החוזה מלובלין, שרר המחסור בבצלים ג"כ. אחרי הכל, המסורת החסידית מייחסת חשיבות רבה לסלט פשוט זה. הם ניסו להשיג כמה בצלים בכל דרך אפשרית,

אך מאמציהם עלו בתוהו. מישהו אפילו הצליח לפלס דרכו בין ערימות השלג עד חוותיהם של כמה מאיכרי הסביבה, אך גם להם לא היו בצלים. בבוקר יום שישי, השקים קום רבי נפתלי מרופשיץ, אחד מתלמידיו הגדולים של החוזה כהרגלו, כדי לצאת לבית הכנסת של הרבי ולשפוך לבו בתפילה לבוראו. בדרכו חזרה הביתה עבר דרך כיכר השוק ושם נתקל במפתיע באיכר שהיה לו שק מלא בצלים!

"הו!" אמר לעצמו רבי נפתלי, ורעיון נועז עלה במחשבתו. "זו בדיוק ההזדמנות לה חייכתי! ברוך השם!" הוא נגש לגוי והציע לו לקנות את השק כולו. האיכר ידע היטב את ערכה של 'סחורתו' היקרה וציפה לעשות רווח נאה ממכירתה. לא זו העת לפשרות והנחות! הוא נקב בסכום גבוה במיוחד. להפתעתו הרבה, הסכים רבי נפתלי מיד ונתן לו את הכסף.

אך לא היה קל להפתעות. "אני רוצה לקנות גם את מעיל הפרווה שלך ואת כובעך", הוסיף רבי נפתלי. תחילה הביט ביהודי כעל 'משוגע'. בקושי האמין למשמע אוזניו. הוא סירב לבקשה כשהוא נדהם לחלוטין. כיצד יוכל לשוב לביתו בקור המקפיא בלי מעילו וכובעו? אך חבילת השטרות שבידו המושטת של לקוחו קרצה לו ופיתתה אותו, ועד מהרה נסגרה גם העסקה השנייה. ר' נפתלי צעד לביתו עם שק מלא בצלים ועם פריטי לבוש חדשים בלתי רגילים.

☆☆☆

מאוחר יותר באותו יום, הופיע איכר

קו האמונה
לשמוע אמונה כל יום כל היום

02-6444250

להתחזק יחד עם הרב שלום ארוש שליט"א

את פלפול ואמורק חז מה
אמורק
כלל בית ישראל
פא

חינוך באהבה

משפחה אחת, ילדים שונים פרק א'

מאת הרב יצחק אבוחצירא. מחנך ויועץ חינוכי

במשפחה אתרוגי שדרו השקט והשלוה משך שנים רבות.

אבי המשפחה מר אתרוגי, הצעיד את כל 8 ילדיו 4 בנים ו-4 בנות במספר, ממש לפי חוקי המשפחה.

כל הילדים דיברו באותן המילים ובאותו טון וסגנון דיבור, שלימדו אותם ההורים המסורים.

הבנים כולם, לבשו את אותם הבגדים- מכנסיים שחורות וחולצות משובצות ומכופתרות שנרכשו בחנותו של מר שורץ. למדו בכבוד ראש באותו תלמוד תורה, הכינו שעורי בית באותה השעה וידדו לשחק בגינה רק עם אותם החברים שהוריהם בחרו עבורם בקפידה.

גם הבנות לבשו תלבושת אחידה, שערן קלוע היה ב-2 צמות עם אותו צבע ירוק בסרט, כולן למדו באותו בית ספר והלכו לאותן החוגים אחר הצהריים.

ערכות בעץ האתרוג?

ההורים המסורים במשפחת אתרוגי, הקפידו לאסור את אותם האיסורים ואף פעם לא עשו אפליה בין הילדים. מה שמותר- היה מותר לכולם, ומה שאסור- היה אסור לכולם. כולם היו שווים. נו מה עוד אפשר להגיד, משפחה טובה, אפילו טובה מיד.

עברו שנים הילדים גדלו. ומר אתרוגי כמעט ויצא מדעתו... על פי התכנון והביצוע בשטח- היו צריכים להיות לו 8 ילדים מושלמים, ממש אתרוגים מיוחדים ויפייפים. אך הפלא הוא שהמציאות לא האירה לו פנים.

ילדיו למרבה הצער, לא היו כלל מיוחדים ויפייפים.

דווקא עכשיו לאחר שנות עבודה קשים שהוא כבר צריך לנוח, לקצור את הפירות ולרוות מהם נחת-חל שינוי בילדיו.

למה? הרי הוא עבד קשה, אפילו קשה מיד, בכדי לחנך את ילדיו שילכו בתלם ויגדלו אתרוגים יפים ומהודרים.

הוא עבד קשה בימים לשכנע את דודי שמתעקש לא ללכת לתלמוד תורה שהוריו הכריחו אותו ללכת לשם, רק בגלל שנחשב לתלמוד תורה יוקרתי,

ונידד שינה מעיניו בלילות, בכדי לטכס עצה ביחד עם רעייתו המסורה, מה לעשות עם שרה'לה שרוצה נעלי-סירה וורודות כמו של רותי השכנה, אך לא הורים כמו במשפחת אתרוגי ייכנעו ללחצי הילדה: "לא! פשוט לא, אין על מה לדבר, נעליים כאלו- לא במשפחה שלנו" הם ענו לה בטון אחיד.

אך למרבה הצער במקום אתרוגים מהודרים ויפים, יצאו להם גם כמה ערבות.

חינוך במסירות נפש

"תאמין לי, אני לא יודע מה קרה, הרי לא ויתרנו. ממש נלחמנו בשיניים בשביל חינוך הילדים. לא נרדמנו בשמירה אף רגע. חיינו עם יד על הדופק כל הזמן, הילדים לא זזו לנו מטווח העין, כל קוץ שניסה לדקור ולשרוט את האתרוגים שלנו, נעקר מיד.

הילדים לא ביקרו בבתי הדודים מעולם, אפילו בחגים עמדנו בגבורה ולא ביקרנו את ההורים- שח"ו לא יראו הילדים דברים לא טובים. הילדים שלנו גדלו בסביבה סטרילית, לכאורה היו צריכים לצאת כולם אותו הדבר, ואיך זה פתאום דווקא לאחר שנות עמל, הם מתחילים להשתנות לזי?!

הרי על כולם הקפדתי באופן זהה, מכולם דרשתי את אותן המידות הטובות, חייכתי לכולם באותו חיוך, גערתי באותם גערות ואפילו דיברתי באותם המילים, היינו ממש המשפחה המושלמת, אז למה לא יצאו כל הילדים דומים?!

איך זה שדודי יצא מחונן ממש ילד מוצלח. אבל שרוליק החליף כבר 3 ישיבות- המשגיח שלו אומר שהוא כבר לא יכול לראות דף גמרא.

בת אחת כל היום מתנגדרת והשנייה סגורה ומופנמת, כל היום ישנה ולא יוצאת מהחדר. מר אתרוגי באמת מתוסכל, הרי הוא כ"כ התאמץ לחנך את ילדיו באופן שווה- מהיכן צמחו להם ערבות והדסים שוטים על עץ האתרוג???!

עץ האתרוגים- מורכב

הבעיה של מר אתרוגי, נמצאת לצערנו במשפחות רבות, טובות ואפילו טובות מיד.

מר אתרוגי לא השכיל להבין שלא כל ילדיו היו "אתרוג".

מר אתרוגי לא רצה לראות את "מידת הקנאה" ואת הקשיים הנפשיים שהיו לשרה'לה כשראתה את הנעלי-הסירה הוורודות של רותי השכנה ועיניה "כמעט יצאו מחוריהן" היא הציעה לעברן בימים וחלמה עליהן בלילות.

אך לא רק על הנעליים חלמה, גם על הממתקים שהביאה רחלי לכיתה ועל החצאית של רבקי, על הרכב החדש של השנים ובעצם על כל מה שראתה.

למר אתרוגי לא היה רצון לראות את

המורכבות של ילדיו, הוא רצה שכולם יהיו אתרוגים ולא עניין אותו כלל מה הם באמת. הוא לא עסק בחינוך ילדיו- הוא היה עסוק "באילוף".

מר אתרוגי כ"כ אהב את עצמו, עד שלא הניח לילדיו להרוס לו את "חגיגת הגאווה" שלו.

דווקא בגלל החינוך

כל הבנים למדו בתלמוד תורה הכי חשוב, אפילו שלא כולם היו כישרוניים והרמה הלימודית בכלל לא התאימה להם. אבל מה זה חשוב לעומת הידיעה שבניו לומדים (נמצאים) בתלמוד תורה הטוב ביותר.

אותו הסיפור היה עם בית הספר למחוננות של הבנות. עם החוג לקלרינט, שהודיה הקטנה הלכה אליו פעמיים בשבוע רק לאחר איזונים, כי אמא מאוד אוהבת קלרינט. עם סגנון הלבוש שההורים התעקשו שיהיה בדיוק לפי ההחלטות שלהם, למרות שלא הייתה שום בעיה מצד ההלכה.

מלחמת עולם הייתה על צבע הגרביים, סגנון הנעליים, כמה כפתורים יהיו בחולצה ועוד אלף ויכוחים ומריבות.

אילו מר אתרוגי היה רואה את המיוחד שבכל ילד. אילו הוא היה בודק ומבחין "שלא כל ילדיו אתרוג" הוא היה משוחח, מחנך ומדריך כל אחד "לפי דרכו" וכמובן מנתב כל ילד למסגרת המתאימה רק לו.

מר אתרוגי מתפלל על שלחלק מילדיו נפל הפיטם וחלקם כלל לא היו אתרוגים אלא לימונים, אך הוא אינו יודע שילדיו יצאו קצת מוזרים דווקא בגלל "שיטת חינוכו" ולא למרות החינוך.

את כולם הוא הוכיח באותם המילים, אך- לאחד עזרו העערות והוא התחשן, נבנה והתיישר מהם, ולשני הגערות פגעו ופצעו את הלב, הוא נשבר, נהיה מופנם ומסוגר, הדימוי העצמי שלו ירד והוא החל מתהלך כמו הצל של עצמו.

נתקלת פעם בילד כזה?

מסופר על זוג הורים, שבאו עם ילדם ה"בעייתי" למחנך מפורסם.

לאחר שסיפרו למחנך על מעללי הילד, הם שאלו אותו "נו, תגיד! נתקלת פעם בילד כזה?". "באמת, זה פעם ראשונה ב-30 השנים שאני עוסק בחינוך, שאני נתקל בילד כזה.... אבל אספר לכם בסוד- שאני אומר את זה לכל ההורים שבאים אלי".

הורים יקרים! עלינו להפנים, שבאמת הילד שלנו הוא לא "ילד רגיל" הוא ממש ילד "מיוחד"- כי כל ילד הוא עולם בפני עצמו. ולכן בכדי שנוכל לחנך את בנו היקר "לפי דרכו" עלינו לדעת ולהכיר היטב את תכונות הנפש שלו.

פעמים רבות אנו נתקלים בילדים מורכבים ביותר, כאשר הגישה אליהם צריכה בדיקה יסודית יותר.

לדוגמה: כאשר חוברות התכונות- עקשן ומרדן באותו הילד, זו ממש צרה צרורה. ילד זה כלל אינו דומה לילד "עקשן-ביישן" שלאחר המבט שלכם הוא מתרכך.

הילד ה"מרדן עקשן"- ישתדל ויתאמץ למרוד בכל מה שתנסו לחנך ולקבוע. הוא יתמיד במלאכתו ויתעקש להיות הילד הרע (מכירים!?) כל רצונו יהיה להקניט ולהרגיז וכי' ילד מסוג זה יצטרך הרבה תפילות, סבלנות וריכוך מתמיד.

אין נוסחת קסם המתאימה לכל הילדים וצריך להכיר את הילד על מנת למצוא נתיבים ודרכים לחדור לליבו, לגרום לו לשתף פעולה על מנת שיתחנך כראוי.

כולנו באמת רוצים שילדנו יהיו שווים. יתנהגו באותה צורה וישוחחו באותה השפה. כולנו רוצים הרמוניה משפחתית.

מעטים המשפחות שמוכנות לאגוד בתוכם ילדים שונים- גם שטריומל, גם כובע עגול, כובע קנייטש, ספודיק, כיפה עם או בלי סרט וכיפה סרוגה.

אני ילד מיוחד

כל ילד הוא עולם מלא של כוחות ויכולות, שאיפות ורצונות, נטיות אישיות וכישרונות. כל אחד שונה מחברו, כיוון שלכל אחד ה' יתברך הועיד למלא בעולם תפקיד משלו, השונה משל חברו.

הן התכונות והן הנסיבות שניתנו לאדם מסוים, הוענקו לו בהתאמה מדויקת לתפקיד שהוא אמור לבצע בעולם. לא נוכל למצוא בעולם שני אנשים זהים או שני זוגות הורים המגדלים ילדים זהים בנסיבות זהות.

הילד ה"עצל", מהווה בעבורנו אתגר להתמודדות. התמודדות זו היא העבודה הפרטית שלנו, כי חינוך הילד פירושו לצעוד עם הילד בדרכו שלו, להתחשב באופיו המיוחד ולבנות אותו.

את הפסוק: "חֲנֹךְ לְנֶעַר עַל פִּי דָרְכּוֹ גַם כִּי יֵזְקֶיךָ לֹא יִסּוּר מִמֶּנָּה" (משלי כב' ו') מפרש המלבי"ם: "מצוה שיהיה החינוך על פי דרכו ולפי הרשמים שיש בו אל מה שהוא מוכן אליה, כי כל אדם מסוגל מטבעו לעניין אחר..."

הורה שמצליח לגלות את הייחודיות שבכל ילד מילדיו ונותן לו כלים להתמודד עם התכונות האופייניות לו- עוזר לו לפתח דימוי עצמי בריא ובכך הוא נותן לו את המתנה הגדולה ביותר שאפשר להעניק לילד "בטחון עצמי" להצליח בחיים ולשאוף לממש את היכולות האישיות.

לייעוץ טלפוני ללא תשלום/או לתיאום פגישה צור קשר בימים ג'-ד' משהע 8-10 בערב 0548-434-435 נייד: 0548-434-435 מייל: a0548434435@gmail.com

בדיחות הדעת

מעשה ברבנים ופרופסורים בגרמניה שרצו לנסח את הסידור הפרומי הראשון. כשהגיעו ל"יקום פורקן" התלבטו; לבטל את הראשון, השני או בכלל את שניהם? קם אחד הפרופסורים ואמר: "יש לבטל את שניהם כמו שלמדנו בספר בראשית 'וימח את כל היקום'."

זמנים בראשית תשעט

ירושלים	תל אביב	חיפה	באר שבע
17:43	18:00	17:52	18:01
18:54	18:55	18:54	18:55
19:34	19:32	19:33	19:34

הפסרת השבת: ישעיה פרק מ"ב, כה אמר האל שבת מברכין חשון: ר"ח ביום ג' וד' המולד: ליל רביעי בשעה 01:00 וזו חלקים יו"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד" רח' שמואל הנביא 10, ירושלים ת.ד. 57669. טל: 02-5812210 פקס: 02-5812252 להצטרפות לקבלה בדוא"ל ולתגובות כתבו לנו 5812210@gmail.com

העלון שממנים את

אור האמונה לביתך

חוט של חסד

חוט של חסד- העלון השבועי להשתתפות בהוצאות קודש: 02-5812210

ליקוטים וסיפורים נפלאים - בראשית

מגוון תירוצים המצדיקים את האיחור ומגוון רעיונות המכריחים אותו לצאת מוקדם...

כן הוא הנמשל: חז"ל הגיעו למסקנה מאד פשוטה הם התבוננו בשמש והירח וראו: "שלא ישנו את תפקידם" וממילא הגיעו למסקנה שהם: "ששים ושמים לעשות רצון קונם"... כך אנו יכולים לבחון את עצמנו כמה אנחנו שמחים בעשיית המצוות ובעבודת ה' שלנו? האם על כל צעד ושעל אנו מחפשים סיבה למה לא לקיים את המצווה או מחפשים איך להתחייב במצווה...

"נעשה אדם" (א, כו)

כתב רש"י דמשום הכי כתיב 'נעשה' לשון רבים, מלמד שנת"עץ הקב"ה עם המלאכים, ומכאן יש ללמוד שהגדול בל יתגאה את עצמו, אלא יטול עצה מן הקטן ממנו.

לפי זה אפשר לבאר את הגמרא 'כל המתגאה כאילו עובד עבודה זרה', שיש לדקדק למה ממשיך גאות לעובד עבודה זרה דווקא. אלא שהמתגאה אינו לומד את הפסוק "נעשה אדם" שנת"עץ עם המלאכים ללמדנו שלא יתגאה, אם כן לשיטתו יש לטעות בפירוש הפסוק שחס ושלום שתי רשויות יש, לכן המתגאה כאלו עובד עבודה זרה.

(חנוכת התורה)

"נעשה אדם בצלמנו כדמותנו" (א, כו)

הרב יעקב ישראל לובצ'נסקי הי"ד זצ"ל, המשגיח בישיבת "אהל תורה" של רבי אלחנן וסרמן הי"ד זצ"ל, הקשה על פסוק זה: כיצד יתכן לומר שהקב"ה יצר אדם בצלמו וכדמותו, בשעה שאין לקב"ה לא גוף, ולא ישיגוהו משיגי הגוף ואין לו שום דמיון כלל? ובאר, שהקב"ה נעתר לאדם השב בתשובה ומסכים למחול לו על העוונות שעשה, אולם הוא איננו מוחל על חטאים שבין אדם לחברו, אשר לא נעשו כלפיו - אלא כלפי בני אדם. יוצא אפוא, שהקב"ה מוחל על חטאים שבין אדם למקום, ואלו האדם יכול למחול על חטאים שבין אדם לחברו, ובכח מחילת עוונות שנתן בידו, דומה האדם ליוצרו.

הרב דוד שרייבר, מגבאי "קופת העיר", סיפר שפעם נגש אל הרב שטיינמן ז"ל לצורך עריכת בירור לגבי מגבית אחת, אשר ענינה היה ידוע לרב. הרב שטיינמן אישר את המקרה והוסיף: יש צרות נורמליות, אשר לדאבון לב, שומעים עליהן מפעם לפעם, אך ישנן צרות משונות, שהן נוראות ואיומות, ואי אפשר לקלוט את עומק הטרגדיה, ואני אומר לך שהסיבה לכך היא משום פגיעה בבין אדם לחברו.

זה עתה - המשיך הרב שטיינמן - היה כאן יהודי שספר על צרות משונות שפקדו אותו, שאלתי אותו, האם הוא פגע פעם במשהו, אך הוא ענה בשלילה. שאלתי אותו שוב: "האם הנך בטוח שלא

פגעת אף פעם במשהו?" ושוב הוא השיב: "לא!" חזרתי על השאלה בשלישית, ואז נזכר: "כן, פגעתי פעם במשהו, אבל אני הייתי הצודק..." "בוודאי

"בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ" (א, א)

רבי יהודה הלוי מגדולי גאוני ומשוררי ספרד בתקופת תור הזהב שלה, היה לו שכן גוי שהיה חכם ומלומד ביותר, וגם הוא היה משורר גדול. גוי זה היה כופר והיה טוען שהעולם נברא מעצמו, הרבה ויכוחים נהל אתו רבי יהודה הלוי להוכיח כי העולם נברא על ידי בורא, אך הגוי לא קבל את דבריו. פעם ישב הגוי וכתב שיר, כשהגיע לסיומה לא הצליח להעלות ברעיונו בתים שיסיימו את השיר כראוי, יצא לגינתו בתקוה כי האוויר הצח יעורר בו איזה רעיון טוב. באותו נכנס רבי יהודה הלוי לבקרו, ומצא על השולחן את השיר שהיה באמצע כתיבתו, התיישב רבי יהודה וכתב לו סיום מוצלח. כשגמר לכתוב נכנס הגוי והביט על הגיליון של השיר, ולמרבה הפליאה ראה שהשיר גמור, שאל הגוי: מי כתב את זה? אמר לו רבי יהודה: הדלת היה פתוח ונכנס בו חתול, כשנכנסתי נבהל החתול וקפץ על השולחן והדיו התהפך ונשפך על הגיליון, ובמקרה יצא סיום מוצלח לשיר. התקצף הגוי ואמר: איזה הבלים אתה מדבר, וכי יתכן שמדיו שנשפך יצא דבר כזה? אמר לו רבי יהודה הלוי: ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר, אם כמה שורות בשיר אינם יכולים להיכתב בדרך מקרה מדיו שנשפך, איך עולם מופלא כל כך יכול להיברא מעצמו?!

"ואת המאור הקטן לממשלת הלילה ואת הכוכבים" (א, טז)

וברש"י על ידי שמיטט את הלבנה הרבה צבאה להפיס דעתה. לכאורה מה פיוס הוא זה, אפילו הרבה צבאה, עדיין אורה פחות כנגד המאור הגדול? ומתריצים העולם, בזה שנתן לה כוכבים במאור קטן יותר, נתפייסה, שראתה כי יש קטנים הימנה.

"ויתן אותם אלוקים ברקיע השמים להאיר על הארץ" (א, יז)

בברכת הלבנה אנו אומרים על המאורות: השמש והירח: "ששים ושמים לעשות רצון קונם".

שואל הרב הלר: מי אמר שזה נכון אולי הם לא שמחים מזה שכל בוקר השמש צריכה לזרוח והירח מתמעט וגדל כל חודש? לפי מה הגיעו חז"ל למסקנה הזו ועוד קבעו זאת בברכת הלבנה אין זו ברכה לבטלה?!

תשובה תובן על פי משל: כיצד נדע האם עובד שמח להגיע לעבודה? מאוד פשוט נראה מתי הוא מגיע בבוקר ומתי הוא עוזב את מקום העבודה? עובד שמח יגיע בכל בוקר בזמן ובדיוק לתפוס את העמדה עליה הוא מופקד כמו כן לא ימוש ממקומו עד לסיום תפקידו. לעומתו,

עובד ממורמר מגיע באיחור אם בכלל ואף משתדל "לברוח" בטרם הסתיימה המשמרת שלו... הוא ימצא

לע"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים וסיפורים נפלאים - בראשית

'ויכל ביום השישי'. ויש לומר דהאדם כיון שאינו יודע לחשב עתיו ורגעיו חייב להוסיף מחול על הקודש, ומה שהוסיף נחשב אצלו כשבת ממש, לכן אמר "ויכל אלוהים ביום השביעי" שכאשר שבת הקב"ה אז כבר נקרא אצלו "יום השביעי", ולכן כתב יום השביעי להודיענו כי חובה להוסיף מחול על הקודש. (ראשי בשמים)

"אדם אין לעבוד את האדמה" (ב, ה)

ידיו המגודות חפרו באבן בלא כח, ברירה לא הייתה בידו חייב היה להביא מעט כסף בכדי להאכיל את יתומיו. לבו של מנשה שתת דם טרי במעמקים, לילות רבים ספגה כריתו בשקט את דמעותיו אל תוכה.

סאת הייסורים שלו דומה שעברה את של שכניו וחבריו, מאדם פשוט ושקט הפך לבעל ייסורים תוך תקופה קצרה: אשתו נפטרה עליו בדמי ימיה בעודה מותירה לו "ירושה" בדמות שבעה יתומים שהגדולה שבהן בת 14 בסך הכל.

את יכולתו לעבוד בעבודה מכובדת שמכניסה סכום נאה איבד מנשה בעקבות ימי האבל הקשים והצער שתקפוהו, יתומיו לא טמנו ידיהם בצלחת וכל אחד מהם סבל מפטירת האם ממחוסר נפשי או גופני.

למחייתו ובליט ברירה ממש, עבד מנשה בחציבת אבנים - עבודה פיזית קשה שלא הסכין לה מעודו.

בבת אחת זנח את המעדר. לגם מעט מכד המים שהביא אותו ושם פעמיו העירה. בלי לחשוב, בלי להרהר. תחושת מסכנות הציפה בגלים שוצפים את כל כולו,

חוסר האונים מילא אותו מכף רגל ועד ראש, וכך התפרץ בבכי מטלטל וחסר מעצורים אל חדרו של רבי שלום שרעבי הרש"ש הקדוש.

הרש"ש הקדוש חיכה מעט שיירגע, מזג לו כוס מים, ובהחזיקו את כף ידו של מנשה ביקש ממנו שיספר לאט לאט את כל סאת צרותיו בימים האחרונים. ומנשה סיפר. לא דילג ולא החסיר שום פרט. אם כי, לשבחו ייאמר, שלא הגזים בתיאור.

הרש"ש העניק לו ברכה חמה ונלבבת ומנשה יצא מעודד אל ביתו. אך לא הספיק להגיע עד ביתו, אין הוא יודע מה היה לו, לפתע פרחו נשמתו מגופו ודאתה אל-על. שם, בשמי מרום, העמידוהו בית הדין של מעלה מול מאזניים ענקיות, החלו שוקלים את מצוותיו המועטות שעשה בחייו, למול הררי עבירות שעבר כשרבות מהן בהיסח הדעת ומחוסר ידיעה.

כף המאזניים נטתה שמאלה בחדות, כשהכף הימנית של המצוות תלויה רועדת גבוה באוויר, כביטוי נלעג למעט שהצליח מנשה לעשות בחייו מבחינה רוחנית. מלאכי החבלה השחורים החלו נושפים ורושפים בלהט, כעת ייפול לידם טרף שמן.

מנשה החל לבכות: וכי היכן הצדק והישר? כה רבות סבלתי בימי חלדי, יתום הייתי, אשתי הותירה לי יתומים לגדל, טרוד הייתי על המחיה ועל הכלכלה, בבריאות נפשם וגופם של ילדי שגידלתי לתורה. הרבה ברירות לא נותרו לי. וכי כל הייסורים הללו אינם באים כעת בחשבון?

שהוא היה צודק" - סיכם הרב שטיינמן - "על פגיעה בלי הצדקה איננו מדברים בכלל... אבל האם למישהו צודק מותר לעשות הכל? כולם מבינים שאדם שהורג מישהו מכיוון שהוא הכעיס אותו, הוא רוצח, על אף שיתכן שהכעס שלו מוצדק... ובאופן דומה עלינו להתייחס גם לפגיעה בזולת, הנעשית, לכאורה, בצדק!"

"נעשה אדם" (א, כו)

א' במדרש כשבא משה לכתוב את התורה ובא לכתוב נעשה אדם אמר לפניו רבש"ע אתה נותן פתחון פה למינים לטעות, א"ל הקב"ה משה כתוב וכל הרוצה לטעות יבוא ויטעה, ולכאורה היה לו לומר והטועה יטעה ומהו הלשון הרוצה, אלא הפי' הוא שמי שבאמת אינו רוצה לטעות לא יטעה לעולם, ורק מי שרוצה לטעות הוא טועה.

(מרו הגרי"ח זוננפלד זצוק"ל)

"ויהי ערב ויהיה בוקר יום השישי" (א, לא)

באחד המערכות היה נצרך מרן בעל הדברי יואל זיע"א לשליח מיוחד שישע לעיר הבירה וושינגטון לסדר כמה ענינים, ומרן ישב אז עם הגר"י הוטנר זצ"ל וטכסו עצה את מי לשלוח לשם ואמר מרן שצריך לשלוח אחד ששומר פיו ולשונו ומכסה סוד והציעו אז שמו של עסקן אחד שכוחו יפה לזה, אמר מרן בדרך צחות שהעסקן הזה דומה לאחד שקידש על היין והסתכל בתוך הסידור וקרא מותוכו בקול רם כמו שכתוב שם 'בלחש ויהי ערב ויהי בוקר בקל' רם יום השישי', והיינו שמכריז בקול רם שיש כאן סוד גדול.

(נמלצו לחכי)

"וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה" (ב, ב)

הברון רבי שמעון וואלף רוטשילד (המכונה 'דער פרנקפורטער רוטשילד' שהיה אצלו תורה וגדולה במקום אחד) מוחזק היה לירא שמים וירא חטא, זהיר בקלה כבחמורה.

פעם אחת, ובשבת היה מעשה, נזדמן למקום אחד עם רב אחד מגדולי הדור הציץ בו הרב, וראה ששערוותיו אינן סדורות לו, מחמת איסור תסרוקת בשבת.

'אדוני הברון' - אמר הרב - 'מר ושכמותו מותרים לכל הדעות בתסרוקת בשבת, הואיל וצריכים הם למלכות'.

'חוששני' - חייך הברון - 'שאני איני בכלל היתר זה, שכן לא אני צריך למלכות אלא מלכות צריכה לי'.

"ויכל אלוהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה" (ב, ב)

ברש"י: 'בשר ודם שאינו יודע עתיו ורגעיו, צריך להוסיף מחול על הקודש, אבל הקב"ה שיוודע עתיו ורגעיו, נכנס בו כחוט השערה'. ויש לדקדק דלכאורה דווקא משום כך היה לו לכתוב

ליקוטים וסיפורים נפלאים - בראשית

"ויתחבא אדם ואשתו מפני ה' אלוקים בתוך עץ הגן" (ג, ח)

ותמוה וכי שוטה ה' שחשב שאפשר להיסתר מפני ה' אלוקים. וי"ל הכוונה שאדם הראשון וחווה נתביישו מאוד מחמת החטא שעשו ולא מצאו בכל העולם מקום מנוחה לרגלם עד שהזכירו עצמם שגם העץ חטא במה שלא הוציאו טעם עצו ופריו שווה, ובו חסו.

וז"ש "ויתחבא אדם ואשתו מפני ה' אלוקים בתוך עץ הגן", שהחביאו עצמם וחסו בתוך עצי הגן שעל ידי העץ מצאו מקום מנוחה... (מדרש משה)

"ויאמר האדם האשה אשר נתתה עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל" (ג, יב)

היינו שחווה לקחה מקל של עץ והכתה אותי, ועל כן הייתי מוכרח לאכול שתפסיק מלהכות... (בעל הטורים)

"ויאמר האדם האשה אשר נתתה עמדי היא נתנה לי מן העץ ואכל" (ג, יב)

יש להבין מה חשב לתרץ בזה הרי 'דברי הרב ודברי התלמיד'...? כתב בספר מאמר אברהם לתרץ בדרך הלצה, שהרי הקב"ה קצב לו עונשו "ביום אכלך ממנו מות תמות", דהיינו שיקבל עונש מיתה אם יאכל, ומצינו שאשה רעה יותר קשה ממיתה דכתיב "ומוצא אני מר ממוות את האשה" (קהלת ז, כו), וזה מה שאמר אדם הראשון שנח היה לי למות מאשר לא לשמוע בקול האישה שאז היה מצב גרוע ממיתה... (ילקוט האורים)

"האשה אשר נתתה עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל" (ג, יב)

במדרש רבה (יט, יב) א"ר אבא בר כהנא 'ואכלתי' אין כתיב כאן, אלא 'ואוכל', אכלתי ואוכל. כה שאל הקדוש ברוך הוא לאדם, מה חשבת בעת שאכלת, האם גם היית בבחינת 'אחטא ואשוב' שאין מספיקין בידו לשוב. השיבו אדם, לא, אכלתי ואוכל עוד. כך היה אז במחשבתו וממילא עוד לא אפסה ממנו תקוה. (חידושי הרי"ם)

"ויאמר ה' אלוקים אל הנחש כי עשית זאת ארור אתה..." (ג, יד)

מבואר כי הוא הנחש הוא יצר הרע והשאלה היא למה נענש הלא הוא נברא ע"מ להיות מסית את האדם והרי עשה את שליחותו? והתשובה היא שענשו היה על כי פעל גם במעשה שנטל את חווה בידיים ודחפה עד שנגעה בעץ והוא לא נברא אלא להיות מסית

"צודק הוא", הרעים הכרוז בבית דין של מעלה, "הבו את ייסורי ושיפכו אותם על כף המצוות". עגלות עגלות עמוסות במיני תלאות ומועקות הגיעו אל הכף. אחת מהן לא נעדרה. גם את האבנים שחצב בזיעת אפיים - עבור לימוד התורה של ילדיו ומזונם - שקלו על הכף.

ובסיומו של תהליך, הכף של המצוות כמעט והשתוותה לכף העבירות. חסר היה כחוט השערה כדי לאזן בין השתיים לגמרי בכדי שיצא מנשה זכאי.

"האם אין עוד ייסורים?" שאל הכרוז החזק. בלא מילים הוברר שאכן תמו הייסורים. דינו של מנשה הוכרע: לגיהנום!...

מנשה שרעד מדמותם של מלאכי החבלה זעק: "עוד ייסורים! הבו לי עוד ייסורים!..." כך התעורר שטוף זיעה בחדרו של הרש"ש שהביט בו בחמלה ושאלו: "האם רצית לשאול משהו?" מנשה גמגם במבוכה תוך כדי שיצא: "לא רבי, הכל בסדר." (מן המים משייתיהו)

"ויפח באפיו" (ב, ז)

בשעה שברא הקב"ה את אדה"ר, היה מוטל לפניו כגולם, אמר, באיזה מקום אני נופח בו נשמה, אם בפיו הוא מספר בו לשון הרע, אם בעיניו הוא מרמז בהן לדבר עבירה, אם באזניו הוא שומע בהן גדופין וחרופין, אלא אני רואה מקום יפה באדם שהוא דרך אפים, מה האף הזה פולט את הזוהמא וקולט ריח טוב, כך הצדיקים בורחים מן העבירה שריחה רע ומדבקין בדברי תורה שריחם נודף. (מדרש הגדול)

"ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו" (ב, יז)

הרבי ר' זושא מאניפולי פנה פעם לאחיו הרבי ר' אלימלך מליז'נסק ותמה בפניו 'הרי מקובל שבאדם הראשון היו נשמות כלל ישראל עד סוף כל הדורות, ואם כן איך הנחת לו לחטא ולאכל מעץ הדעת?'

השיבו רבי אלימלך: "אחי יקירי, טוב היה לאדם שיאכל, שכן אם לא היה עושה כן, היה שריו כל ימיו בהרהורי הכפירה שהטיל בו הנחש בשעה שפיתה אותו לאכול מעץ הדעת ואמר לו 'ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלוקים יודעי טוב ורע', והרי הרהורי עבירה קשים מעבירה (יומא כט) לכן מוטב היה שאכל, וכך נוכח לדעת שגם לאחר האכילה נותר כמות שהוא."

"כי היא היתה אם כל חי" (ג, ב)

בין המעלות הטובות שנמנים באשה נאמר: "שמגדלות בנינו ומצילות אותנו מן החטא" (יבמות סג ע"א).

אפ"ל כי אחרי שהחטיאה חווה את האדם, אמר עכשיו אין לי לשבחה רק כי היא "אם כל חי" שהיא מגדלת את בנינו, אבל אינה מצילה אותנו מן החטא... (הגאון בעל ישועות יעקב זצ"ל)

ליקוטים וסיפורים נפלאים - בראשית

במה שהעלים הבורא מן האדם שלא יוכל להשיגו, כגון מה למעלה ומה למטה, מה היה קודם שנברא העולם ומה יהיה אחרי סופו. זהו שאמר הפסוק: "בזעת אפיך תאכל לחם", ומדוע, כי עפר אתה ואל עפר תשוב, כלומר, שפל ונבזה אתה, ואינך כדאי להשיג ולהבין בדברים הנשגבים ממך, ולכן מן הצורך שתהיה עמוס בטרדות עד שלא תמצא פנאי להתבוננות. (דברי שאול)

"ויאמר יהוה אל קין למה חרה לך" (ד, ו)

הגה"ק רבי חיים מבריסק זי"ע הסביר זאת על ידי שאלה ששאל אותו אדם אחד: מדוע כשהרב אוסר ומטריף בהמה שלמה ששוויה סכום גדול, או שמטריף את כלי תשמישי הבית, אין מהרהרים אחרי הרב ומצייתים לפסק דינו בלי הרהור כל שהוא, ואילו בדין תורה כשהרב מחייב אחד מבעלי הדין בסכום מסוים, מיד מתרעם הוא על הרב, שאינו יודע בטיב העולם, ויש לו הרגשה שנעשה לו עוול?

ענה ר' חיים: בפסק דין של טריפה, יהודי חרד וירא שמים מקבל עליו את הדין באהבה. אבל בדין ודברים בין שני יריבים התרעומת היא לא על זה שהוא הפסיד, אלא בזה שחברו הרוויח...

ואם כן זהו גם ההסבר במה ששאל הקב"ה את קין: על מה חרה לך, אם על זה שקרבנך לא נתקבל, או על זה שנתקבל קרבן אחיך, וזה כואב לך ביותר?

"השומר אחי אנכי" (ד, ט)

ביאר העטרת צבי לכאורה, טענה טובה. אלא שבטענה זו יש מן האנוכיות, מה איכפת לי שלום אחי. אי אכפתיות זו, היא עצמה אבק רציחה.

"מה עשית קול דמי אחיך..." (ד, י)

לכאורה 'מה עשית' נראה כמיותר, אך הכוונה דבודאי עשה מקודם איזה חטא אשר עי"ז נגררה עבירה גדולה הזו כי א"א שיתחיל בעבירה חמורה של רציחה, וז"ש מה עשית דהיינו איזה עבירה עשית קודם אשר גרמה לך לעשות חטא גדול כזה. (הרה"ק רבי נתן דוד משידלובצא זצוק"ל)

"זה ספר תולדות אדם" (ה, א)

הנה כשאחד גונב חידושים מאחרים, אם אומרם בעל פה הרי הוא אינו חושש שלא לגנוב מאחרים שהרי כל אחד ישמע את זה וישכחנו יום אחד לאחריו, אבל אם מדפיסם הרי הוא סימן מובהק שהוא היה המחבר בעצמו שהרי הספר מופץ וגלוי לכל, וכל אחד יכול לראות אם גנבם מאחר, ממילא לא יוכל אדם להדפיס את מה שלקח מאחרים, ועל כן אם אחד מוציא לאור ספר הרי זה סימן שאכן הוא חידושי עצמו... וז"ש "זה ספר" אם כבר המה נדפסים בספר אז זהו סימן שזהו "תולדות אדם" ולא גנבם מאחרים... (נחלי דבש ל')

בדיבור בלבד ולא במעשה וזה מה שכתוב "כי עשית זאת" שזה הסיבה שנענש שהסית על ידי מעשה. (רעיוני תורה)

"ארור אתה מכל הבהמה" (ג, יד)

הנה כתב רש"י לעיל (א, כב) שלכן לא בירך השי"ת את החיות, כיון שהנחש עתיד להתקלל, ועל כן לא בירך את החיות, כדי שלא יהא הנחש בכלל הברכה ולפי זה נמצא, שעד שקרה המעשה של הנחש עם עץ הדעת, לא הבינו כל החיות למה הם לא נתברכו ומי הוא זה המעכב את ברכתם, אולם כשהנחש חטא אז הבינו החיות למפרע, שהנחש הוא הסיבה שבעבורו לא נתברכו, ומאז יקללו כל החיות והבהמות את הנחש על כך שמנע מהם את הברכה (כמו"ש "מונע בר יקבוהו לאום" משלי י"א) וכך יש לדרוש זאת בכתוב, "ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה", שכל הבהמות והחיות יקללו אותך, כי בגללך לא נתברכו. (אמרי שפר)

"על גחונך תלך" (ג, יד)

למה דווקא העונש הזה בא על הנחש. מפני שהוא היה הראשון שהשתמש בשקר בעולם, הסב לקדוש ברוך הוא דברים שלא אמרם, שאסור לנגוע בעץ הדעת, ושקר אין לו רגלים, כמובא בגמרא (שבת קד, ע"א) 'שיקרא לא קאי' ונתקלל מידה כנגד מידה שלא יהיו לו רגלים. (באר מים חיים)

"ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך" (ג, יז)

יש לומר שמכאן יש סמך על מה שאין מברכין בברכת השחר על כח חוש השמיעה כמו שמברכין ברכת 'פוקח עורים' על כח הראיה, כי כיון שעל ידי ששמע אדם הראשון ז"ל לאשתו יצא מזה תקלה לכל העולם, וכיון שנצמח תקלה ע"י כח השמיעה אין ראוי לברך על זה. (מחזה אברהם)

"בזעת אפך תאכל לחם" (ג, יט)

אם בכדי לקיים את הקללה "בזעת אפך תאכל לחם" אדם משתדל יומם ולילה, כמה צריך הוא להשתדל בכדי להשיג את הברכה "ברוך הגבר אשר יבטח בד'". (ירמיהו יז) (הגאון ר' יוסף זונדל מנובהרדוק זצ"ל)

"בזעת אפך תאכל לחם... כי עפר אתה ואל

עפר תשוב" (ג, יט)

מה נתינת טעם יש בעובדה, כי האדם עפר, לכך שנגזר עליו כי יאכל לחם בזיעת אפו. הדבר מבואר על פי דבריו של בעל "חובת הלבבות" (שער הבטחון פ"ג, בהקדמה החמישית) הכותב, כי אחד מן הטעמים שהטריד הקב"ה את האדם להיות עסוק במציאת מזונותיו, היינו בכדי שלא יהיה פנוי לחקור

{ אז נדברו }

פרשת בראשית תשע"ט | גליון מקוצר |

**"הלכה
בקרוב ממש
למעשה"**

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל,

להערות והערות:

a8447168@gmail.com

ניתן לקבל גיליונות בודדים
בלבד (לא לשיבות)

בכתובת חזון איש 34 פינת
דסלר, משפחת דרייפוס.

להשתתפות בהוצאות הגליון:

בבנק:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

באשראי:

"נדרים פלוס"

"קהילות"

בטלפון:

(מענה ממוחשב)

0799-654321

תודה מראש!!!

עולים על הפסים.. ההשלכות ההלכתיות של הרכבת המהירה לירושלים.

בחג סוכות האחרון סוף סוף הרכבת לירושלים התחילה לפעול... וזה קצת... קצת מרגש...
ובכן: אם שמת לב במדור זה אני משתדל לא להיכנס למיסטיקות של ארכיאולוגיה או סימנים מובהקים לגאולה המתקרבת... אבל הפעם תרשה לי באופן חד פעמי כן להיכנס לאיזושהי מיסטיקה... **הרכבת הזו מרגשת!!!!** ולמה???? כי דבר ראשון: אל תשכח, היא רכבת לירושלים!!!!!! וזה לא סוד שפניה של הרכבת מועדות לכיוון שאליו אנחנו מתפללים... ואם בעזה"ש בקרוב יבנה המקדש ואנחנו נעלה לירושלים... אז הרכבת הזו תהיה שימושית... מאוד מאוד שימושית... אצלי כבר הכל מתוכנן... יש קרון מיוחד לבכורות... קרון מיוחד למעשר בהמה... וקרון מיוחד לטבולי יום... וקרון מיוחד לראשון לטומאה... ואילו טמאי מתים??? הם ימשיכו לנסוע באוטובוסים...

אבל זה לא רק זה!!!! יש פה משהו הרגש הרבה יותר עמוק... כי ברכבת הזו יש משהו מאוד מיוחד!!!! **העניין הוא: שבלי כוונה!!! ממש בלי כוונה** אותם ימים וחברות שהינדסו ובנו את המסלול של הרכבת... בנו אותה כמעט כולו ע"ג גשרים או מנהרות... באופן שיוצא שכמעט כל התוואי של הרכבת בנוי על דרך טהורה למהדרין מן המהדרין מפני קבר התהום!!!! ומה הכי מדהים בזה??? שאני בטוח במאת האחוזים שאותם מהנדסים ואדריכלי הרכבת ממש ממש לא התכוונו לזה... הם לא יודעים מהחיים שלהם מה זה טומאת מת... ולא מה זה טומאת התהום... ואם בכל זאת ככה גלגלה ההשגחה העליונה שהם עשו!!!! אז יש פה אמירה משמים: ש"עמדו זרים ורעו צאנכם", בקיצור: הכושי כעת עושה את עבודתו... הציונים עובדים קשה כדי להכשיר את הקרקע... וברגע שהם יסיימו את העבודה... הרי הכושי ילך הבייתה... ועל זה נאמר בתהילים: "כצאן לשאול שתו מוות ירעם וירדו במ ישרים לבוקר" (עיין שערי תשובה מש"כ בזה).

חוץ מזה שברגע שהרכבת הזו עובדת על חשמל... ועד כמה שהבנתי היא כל הזמן מחוברת לחוט שמפעיל אותה... הרי יש לדון שהרכבת הזו נחשבת למחובר!!!! זה אומר: שלמרות שהרכבת עשויה ממתכת... היא לא נחשבת כלי אלא מחובר לקרקע... (זה כבר נושא בפ"ע... וצ"ע...)

זאת אומרת: שברגע שיבנה בית המקדש... אז גם אם באזור של הכנרת יצטרכו במשך שבעה חודשים לטהר את הדרכים מטומאת מת... אבל הרכבת לירושלים תהיה לאלתר דרך טהורה למהדרין מן המהדרין!!!! וזה בהחלט מרגש... אפשר לפרש את זה כאמירה שמימית... משהו פה מתקרב... אבל שוב... בגגגדול אנחנו לא אנשי מיסטיקה... ואם המשיח יגיע היום זה לא בגלל שהרכבת התחילה לפעול... אלא בגלל שהקב"ה הבטיח שמישיב יבא... והוא קל הנאמן האומר ועושה... ולא יזנח לעולם ה'...

אבל כעת תרשה לי להפוך את הקערה על פיה... שנכון אמנם שהרכבת לירושלים היא בשורה שמחה ומרגשת... אבל יש תחנה אחת ברכבת שדווקא היא לשם שינוי ממש לא בשורה... תנחש איזו תחנה??? **התחנה הנוכחית!!! התחנה של נתב"ג!!!!**
זו התחנה הכי פחות שימושית!!!!

ולמה??? כי הרי מה כבר מרגש בתחנה בנתב"ג??? שמי שכעת הגיע מחו"ל ונחת בנתב"ג... הרי יכול מיד לעלות על רכבת ותוך חצי שעה להגיע לירושלים... **אז זהו!!! שצר לי לאכזב אתכם חוצניקים יקרים...** אבל לעתיד לבא... הרכבת הזו תשרת את כולם **רק לא** את אלו שהגיעו מנתב"ג... **ולמה??? נו... תגיד אתה למה??? פשוט מאוד:** מי שהיה בחו"ל... הוא נטמא בטומאת העמים מדרבנן... וזה מטמא כטומאת מת החמורה לכל דבר... **זאת אומרת!!!!** אם נרצה לדמיין את נתב"ג כשביהמ"ק יבנה... הרי **צמוד** לשדה... בתוך המתחם עצמו יבנה מלון אירוח ענק!!!!!! לכככככל מי שהגיע עכשיו מחו"ל... וכל מי שינחת בלוד הוא לא כ"כ ימחר לצאת מהשדה תעופה... כדי לתפוס את הרכבת הקרובה לירושלים... **לא... אין לו מה לסהר... כי הוא טמא!!!!** ולא סתם טמא... אלא טמא שבעה ימים!!! אין לטמא מת מה לעשות בירושלים!!! הוא רק מפריע... הוא רק לנטל עלינו... כולם בורחים ממנו... אין שום צורך ברכבת מהירה מנתב"ג לירושלים... יש לנוחתי היקר שבעה ימי מעבר!!! שבעה ימי ספירת טהרה כדי להיטהר מטומאת מת!!!! שרק ברגע שהמטוס יגיע לארץ... רק אז אתה יכול **להתחיל** לספור שבעה ימי טהרה... כך שאין לאיפה למהר... לכן... אני ממליץ בחום לכל בעלי ההשקעות... תתחילו לתכנן את בתי הארחה באזור נתב"ג... לכל מאות אלפי עולי הרגלים... שיזדרזו להגיע לארץ כבר שבעה ימים לפני החג... כדי להתחיל לספור שבעה ימים לפני החג... ואיפה הם יהיו עד אז??? איפה??? בבני ברק??? לא!!! מצטערים מאוד... עם כל הכבוד... ועם כל הרצון לקבל אתכם בסבר פנים יפות... אבל אנחנו ב"ה גרים בארץ ישראל ומשתדלים להיות טהורים מטומאת מת... (כי אנחנו לא כמו בני חו"ל... שבלאו הכי הם טמאים מצד טומאת ארץ העמים...) וממילא: תאר לעצמך... בבת אחת נוחתים עלינו אלפי עולי רגלים שהם טמאים טומאת מת... אין לך מושג איזה חיידק מדביק זה... זה עניין של כמה שעות עד שכל בני ברק נדבקת ונטמאת בטומאת מת... אז אנא... אל תעשו לנו את זה... אל תעמידו אותנו בניסיון להתייחס אליכם יפה... בו בזמן שאנחנו נאלצים לשמור מרחק מכם!!!! לכן... כדי למנוע הידבקות והתפשטות הטומאה... לכן העצה הטובה ביותר היא שמיד כשהחוצניקים נוחתים בנתב"ג... עוד לפני שהם יוצאים מהשדה... שיכינו להם שם במקום חדרי אירוח ואש"ל מלא... והם ישארו שם שבעה ימים!!!! ובמשך השבעה ימים האלו יזו עליהם שלישי ושביעי... ולאחר שבעה ימים הם יצאו מהשדה טהורים... ו... ואז!!!!!! אז אם כעת הם באמת מאוד ממהרים ומאוד מתגעגעים ומאוד רוצים להגיע לבית ה'... אז כעת הם באמת יכולים לעלות על הרכבת המהירה מנתב"ג לירושלים... אבל לחשוב שאם יש עכשיו רכבת מנתב"ג לירושלים, המשמעות היא שאתה יורד מכבש המטוס ותוך חצי שעה אתה בבית המקדש... **לא!!! צר לי לאכזב אותך חוצניק יקר!!!!** אבל הדרך שלך עדיין ארוכה לירושלים... בשבילך הרכבת הזו היא לא בשורה... היא בשורה מקסימום בשבילנו... אנחנו שגרים בארץ ישראל... אנחנו שנשדל אי"ה להיות חברים ולהישמר ולהיטהר מטומאת מת... הרי הרכבת הזו לירושלים היא בהחלט גם מהירה וגם טהורה...

מה בריאת העולם מדברת אלינו בפועל...??

לך... ואשים דברי בפיקר!!!!!!

כן... בראשית ברא אלוקים זה פרשה מדגמית!!!!!!

הקב"ה מדגים לנו איזה כח עצום יש בעשרה מאמרות שיצאו מפיו!! כדי שנלמד מזה לכל התרי"ג המאמרות שהוא השאיר לנו לברא... כמו שכל מאמר שהקב"ה אומר בפרשת בראשית הרי נהיה מזה יקום שלם!!!! הרי על אותו משקל כל מצוה אחרת בתורה היא מאמר של הקב"ה בדיוק אותו דבר!!!

יש לה את אותו כח בדיוק!!!!!!

תחשוב: "יהי מאורות ברקיע השמים" זה מאמר של הקב"ה...

ואילו "ועשו להם ציצית" זה הרי גם מאמר של הקב"ה אותו דבר... **רק מה ההבדל???** שכשהקב"ה אומר יהי מאורות... זה היה לפני "ויכולו השמים והארץ" ולכן ברגע שהוא אומר יהי מאורות... בבת אחת נבראו השמש והירח וכל הכוכבים... ואילו כשהקב"ה אומר "ועשו להם ציצית" זה כבר נאמר לאחר ויכולו... ומ"יכולו השמים והארץ..." מכאן ואילך המאמר נמסר כבר אלינו... כעת אנחנו הקטנים... בפה הקטן שלנו... ובחמשה מוצאות הפה הפצפון שלנו... הרי כשאנחנו מוציאים מהפה שלנו מידי בוקר את המילים "ועשו להם ציצית" הרי באותו רגע נברא עולם!!!! את העולם הזה שנברא אנחנו נפגוש לאחר 120!!!! **ועד אז!!!** יש לנו את הזכות לקום עוד בוקר ולומר ועשו להם ציצית... ושוב יברא מזה עולם... ושוב לומר שמע ישראל ויברא מזה עולם... ועוד בוקר להיכנס לבית המדרש ולפתוח את הגמי' ולעסוק בגופי תורה שכולה מלאה במאמרי של הקב"ה... ולמלאות את הש"י עולמות שאנחנו בוראים במו ידינו...

רק לשבר את האוזן: מידי יום יוצא לנו לברך כמה וכמה פעמים את הברכה הכי מוכרת והכי שכיחה... **שהכל נהיה בדברו!!!!** יש לי שאלה: מה הפירוש המילולי של "שהכל נהיה בדברו???" אני מדגיש: הפירוש המילולי!!! טייטש!!!

אז ככה: ביום השישי של בריאת העולם הקב"ה אומר מאמר!!!! **לכם יהיה לאכלה!!!!** ברגע שהמאמר הזה יצא מפיו של הקב"ה באותו רגע נבראו כל המאכלים שיש בעולם לאורך כל השית אלפי שנים... זאת אומרת: אם אני עכשיו לוקח ביצה או חתיכת דג... ואני מכניס אותה לפה... ו... וזה אוכל!!!! זה אכיל!!!! זה נכנס לתוך הפה שלי וזה מתורגם לאוכל... ויש לזה את הסגולות התזונתיות שבו... איך כל זה נהיה??? **בדברו!!!!** כדיבור אחד של הקב"ה שאז... ביום השישי הוא אומר את **המאמר** "לאכלה!!!!" וזהו!!!! במילה הזו הוא יצר בעולם את הבריאה המופלאה ששמה אוכל... ומכאן ואילך כל אוכל שנכנס לתוך הגוף ומתורגם לתזונה... מיוחס לדברו הזה!!! למילה הזו שיצאה מפיו של הקב"ה בששת ימי בראשית!!! וממילא לא נותר לי אני... כשאני מגיע לאכול... ואני שואל את עצמי: מאיפה מגיע הבריאה הזו ששמה האוכל? הרי נדרש ממני לענות בעצמי על השאלה ולשנן לעצמי שהכל נהיה בדברו!!!! באותו דיבור שהקב"ה אומר אי שם בששת ימי בראשית... לאכלה... זהו... מכאן ואילך לעולם ה' דברך ניצב השמים... הדיבור הזה כל הזמן מתחדש ומהווה מציאות של אוכל... שאותה פגשתי היום בארוחת בוקר... הבנת??? **אז זהו!!! שעל אותו משקל: כל מילה של תורה!!!!!!**

בדיוק כמו שכשהקב"ה אומר את המילה לאכלה!! הרי מכאן ואילך נהיה מציאות של אוכל... למשך שית אלפי שנים... ככה כל מילה תורה הרי היא מאמר!!! מאמר של הקב"ה... ואנחנו בוראים בזה שמים חדשים וארץ חדשה...

לא נותר לנו אלא ללמוד מהקב"ה...

שכמו שהוא יתברך אסתכל באורייתא וברא עלמא!!!!

ככה אנחנו בדיוק ההיפך!!! **נסתכל בעלמא!!!! ונברא אורייתא...**

ברגעים של חולשה... ברגעים של חוסר הערכה במה שאנחנו עושים... נסתכל בעלמא... נתבונן בעולם הגדול שהקב"ה ברא... ונחשוב: שהשמש הגדולה הזו שהיא מקור אנרגיה ענקי שלא נח כבר קרוב לששת אלפים שנה הרי השמש הזו נבראה **ממאמר אחד** של הקב"ה... אז איך אני יכול לזלזל בשעה של קביעות עיתים לתורה מצדידי??? הרי בשעה הקצרה הזו ה' שם דבריו בפיו!!!! וכמה מאמרות של הקב"ה יוצא לי לומר בשיעור דף היומי הכי פשוט... כמה עולמות הקב"ה מכניס לי לתוך הפה לנטוע שמים וליסוד ארץ... נכון אמנם שיש תלמיד חכמים גדולים שהם לא מפסיקים ללמוד וממילא הם לא מפסיקים לבנות ולצבור... אבל מכאן ולזלזל בשעה של לימוד תורה?? אתה יודע מה זה כח של מאמר תורה... זה עולמות עולמות עולמות!!!! תסתכל... תסתכל בעלמא... תסתכל בפרשת בראשית ותראה מה כח של מאמר תורה... דברים אלו הנכתבים במאמר זה... זו מציאות!!!! אלו דברים מפורשים שמבוארים בנפש החיים ובזוהר הקדוש להדיא... לא נותר לנו אלא להיות יהודים מאמינים ולהאמין בכוחנו...

התורה שלנו רחבה ועמוקה מאוד... אבל מיותר לציין שהחלק הכי הכי מסתורי בתורה... זה הפרק הראשון של הפרשה הראשונה!! ששם הקב"ה משתף אותנו לא פחות ולא יותר בבריאת העולם בכבודו ובעצמו... הקב"ה מתאר לנו ומפרט לנו איך!!! הוא ברא את העולם... ולכאורה זה מאוד מוזר תמוה: כי בינינו... כולנו מבינים שבריאת העולם זה משהו מאוד מאוד גדול... שגם אחרי שהתורה מפרטת לנו את בריאת העולם... הרי רב רב הנסתר על הנגלה... וזה רב במיליוני אחוזים... א"כ מה בכלל העניין לספר לנו את זה??? וכי מה זה משנה לנו אם אנחנו לא יודעים בכלל בכלל איך הקב"ה ברא את העולם... לבין אם הקב"ה מספר לנו שהוא עשה את זה בעשרה מאמרות ובששת ימי בראשית... וכי עכשיו אנחנו כבר כן יודעים את זה??? עכשיו אנחנו כבר מבינים איך הוא עשה את זה??? הרי עדיין נשארונו בלי שמץ של קצה הבנה מהחכמה האינוסופית שעומדת מאחורי בריאת העולם... אז מה כן התועלת בידעה הכ"כ כ"כ חלקית שהתורה משתפת אותנו בפסוקים הבוחרים האלו???

הביאור בזה הוא עצום ונורא:

שעד ויכולו השמים והארץ... עד שם הקב"ה **אומר!!!** והוא **אומר** בסה"כ עשרה מאמרות... וככככככככ העולם כולו... על כל מה שיש בו וכל מה שכלול בו בשית אלפי שנים... הכל מיוחס ומתחיל ונגמר מאותם עשרה **מאמרות** אלו... **פונה הקב"ה ליהודי ואומר:** הנה לך מדגם של עשרה מאמרות שלי... איזה כח יש לכל מאמר שיוצא מפי... עד כמה הוא יכול לפעול... אבל זהו!!!! מכאן ואילך אני יותר לא אומר... זהו!!! ויכולו!!!! ולמה???

כי מכאן ואילך אני מעביר לך את שרביט **האמירה**... מכאן ואילך ואשים דברי בפיקר לנטוע שמים וליסוד ארץ... מכאן ואילך אני מעביר את כח המאמר שלי לפה הקטן שלך... **ומעתה!!!!!!**

בדיוק כמו שאני- הבורא... בכל מאמר שיצא מפי הרי בראתי עולמות ורקיעים אדירים... הרי מכאן ואילך הכח הזה מועבר אליך... **וכאן מתחילה התורה בפועל!!!!!!** הנה... הבורק קמתי כמו יהודי ואמרת: שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד!!!! מה אמרתי פה?? אמרתי **מאמר** של הקב"ה...

הקב"ה **אמר** יהי מאורות ברקיע השמים... ומה נהיה מהמאמר הזה?? שמש וירח וכוכבים ? ! ? אז גם אני אמרתי הבורק: ברוך אתה ה' יוצר אור ובורא חושך עושה שלום ובורא את הכל... ומה עשיתי בזה?? מה בראתי **במאמר** הזה שאמרתי??? בראתי עולם שלם!!!! ואשים דברי בפיקר לנטוע שמים וליסוד ארץ...

יושב לו בן תורה שפוף בבית המדרש... והוא כעת עסוק בדף היומי בסוגיית מנחת מחבת... הוא כעת עוסק בתורת כהנים בדרשה של הפסוק **"ואם מנחת מחבת קרבנך סולת בלולה בשמן מצה תהיה"**... והוא בדיוק נמצא כעת בימי השנאה... וברגעים מסוימים... הוא יושב וחושב לעצמו... רבש"ע... מה אני כבר עושה בלימוד התורה שלי הזה? מה כבר יכול להיות?? אני בסה"כ מדבר פה על מתנות... כלולות בשמן... מצה תהיה... **מה יש בזה?? מה כבר יכול להיות???** מה התשובה???

יהודי יקר: תדפדף בתורה הקדושה להתחלה... תפתח בראשית ברא... **תבחר פסוק אחד בוד:** הוא ניקח לדוגמא את הפסוק: ויאמר אלוקים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים!!!! עכשיו תסתכל על השמים... על כל האופק האין סופי של הרקיע... ותחשוב שכל הרקיע האינוסופי הזה שכבר קיים שש אלפים שנה... כל זה נולד ונוצר וקיים **ממאמר** אחד של הקב"ה!!!! **אז זהו!!!** שהפסוק והמאמר האלוקי שאומר "ואם מנחת מחבת קרבנך סולת בלולה בשמן מצה תהיה"!!! **הוא מאמר אלוקי בדיוק כמו המאמר** "יהי רקיע בתוך המים וגו'!!!!"

בדיוק כמו ש"יהי רקיע בתוך המים" זה **מאמר** של הקב"ה שנכתב בפרשת בראשית שכשהמאמר הזה יצא מפיו של הקב"ה הרי נברא כל הרקיע האין סופי וכל מה שכלול בו... אז **המאמר** האלוקי שנכתב בפרשת ויקרא "ואם מנחת מחבת קרבנך" הוא מאמר של הקב"ה **לא פחות ! ! ! !** וברגע שאתה ואני מוציאים מהפה היהודי שלנו את הפסוק הזה מתוך עסק התורה לשמה במסכת מנחות... הרי בלימוד שלנו נבראים עולמות ורקיעים בדיוק כמו שכשהקב"ה אומר "יהי רקיע..."

רק מה בכל זאת ההבדל ביניהם???

שאת המאמר "יהי רקיע" הקב"ה **בעצמו אמר** והוא ברא אותו לבדו (ולא נתן לנו לעשות את זה)!!!! ואילו את המאמר "ואם מנחת מחבת קרבנך" הקב"ה מסר לי ולך!!!! שאנחנו נאמר!!!! שאנחנו נברא!!!! ואנחנו נזכה לשמים חדשים והארץ חדשה שתברא מהמאמרים שאנחנו בראנו מהתרי"ג מאמרות שהקב"ה נתן בפה שלנו שנוכל גם אנחנו לברא עולמות כמוהו... **זה כל ההבדל!!!** אם הקב"ה היה **אומר** לבדו למשל את הפסוק "את החלב המכסה את הקרב ואת כל החלב אשר על הקרב" הרי העולם כולו היה נראה אחרת לגמרי... כי היה בו עוד מאמר... **רק מה???**

הקב"ה כיבד אותי!!!! ונתן לי!!! אני הקטן!! ואשים דברי בפיקר... הוא כיבד אותי שאני אברא את השמים החדשים והארץ החדשה שתלויים באמירת ולימוד הפסוק והמאמר הזה... וכך לאורך כל תרי"ג מאמרי התורה... ולכן!!! מ"יכולו השמים והארץ ואילך..." זהו!!!! הקב"ה מצידו יותר כבר לא מוסיף על העשרה **מאמרות**... ומצידו יתברך מכאן ואילך אין כל חדש תחת השמש... **אבל ליזן??** לי הוא נתן תורה שלימה... עם תרי"ג מאמרות... שבכל מאמר שאני עוסק ולומד בתורת... אני בורא ובורא ולא מפסיק לברא...

נו... אם באמת אני כ"כ הרבה בורא... אז אנה ה'... איפה זה?? תן לי רשות אחת ולתמיד לראות את כל העולמות הגדולים האלו שנבראים מהתורה שאני לומד??? **לא!!!!** בני הירק... לא כדאי לך לראות... כי מי שכבר מקבל את הרשות לראות בעיניו מה שהוא פעל... זהו... הוא כבר מאבד את זכות הבחירה ומכאן ואילך הוא כבר לא יכול לבחור... וממילא הוא כבר לא יכול לברא... לכן כדאי לך להמשיך להאמין בכח העצום ששמתי בפיקר... ולהמשיך ולנצל את הכח העצום שהקב"ה נתן

הימים הכי קדושים... דווקא אז לקום כ"כ מאוחר... להתמודד עם ניסיונות שמוכרים לי מלפני אלול...

זה תחושה מייאשת... מוציאה את כל האויר מהמפרשים...

אז זהו!!! אני רוצה להרגיע אותך!!! תנוח דעתך... אל תבהל... זו תופעה מוכרת... כמה שנראה לך שאתה בן יחיד... אז תנוח דעתך... זה מוכר... ויש לתופעה הזו כמה הסברים פשוטים... לא ניכנס לכל הפרטים... ההסבר הפשוט ביותר שזה מגיע מרוב עומס של רגשות מהימים הנוראים... ואז בשלב מסוים משתחרר הקפיץ בבת אחת... ולפעמים זה כמעט יוצא מכלל שליטה עד... עד שנגרעים וחוזרים לאיזון... זו אחת הסיבות למה דווקא בימים אלו יש סיכון לצניחה רוחנית יותר מכל תקופה אחרת... (אז מה עושים נגד זה? אז שנה הבאה תנסה להיות טיפה פחות לחוץ בימים הנוראים... עכ"פ תנסה... אם הצלחת תגלה לי איך עשית את זה... עכ"פ זה בוודאי לא הנושא עכשיו.)

רק להזכיר: ששבוע הבא הולך להיות תענית בה"ב... תנחש למה???

כי... כי פעם!!!! בזמן גדולי הראשונים... היו יהודים נכשלים בעבירות בחגים... ואח"כ הגיעו כל מיני בעיות... ולכן!! בעקבות זה הראשונים תיקנו תענית בה"ב לכפר על כל העבירות שעשינו בחג... **נו... אתה רואה???** כבר אז!!! כבר אז התופעה הזו הייתה מוכרת!!! כבר אז דווקא בחג הסוכות עם הצילא דמהימנותא... ודווקא בחג הפסח עם הנהמא דהימנותא... דווקא הימים הקדושים האלו היו מועדים יותר מכל תקופה אחרת לנפילות רוחניות... כך שזה לא התחיל ממך... ואל תרגיש שהשמים נפלו דווקא עליך... אז נכון... קרה מה שקרה... וצריך לטפל בזה... ולקראת השבת החופשית הקרובה אנחנו נשב יחד ונחשוב מה עושים שמה שקרה לא יקרה... **אבל עכשיו??? עכשיו זה לא קשור!!!** עכשיו צריך להתחיל את זמן חורף עם כל המרץ ועם כל החשק!!! ולהחליט שפותרים דף חדש... ועכשיו תקשיב טוב טוב לוורט עצום ופשוט שחובה לפרסם אותו---

בפרשת השבוע- בראשית אנחנו קוראים על קין שמיזמתו האישית בא והקריב קרבן!!! ואם הוא הקריב... כנראה שהוא לא סתם הקריב... כנראה שהוא באמת רצה להתרצות ולמצא חן בעיני הקב"ה... אז נכון שהוא הקריב מהפירות הפחות שיוש... אבל אחרי הכל הוא הקריב... ומיזמתו האישית... ומסתמא עם כל הלב... ומה הייתה התגובה של הקב"ה??? **ואל קין ואל מנחתו לא שעה!!!!** הקב"ה לא התייחס... לא הגיב... לא קיבל את המתנה ברצון... **ויחר לקין מאוד ויפלו פניו... ויאמר ה' לקין למה חרה לך ולמה נפלו פניך וגו'...**

אני לא מבין: מה פשרה של השאלה "למה נפלו פניך... ??? מה פירוש למה?? **ל... ל... למה לא????** למה שלא יפלו פניו? **תחשוב:** באתי... הקרבת... ציפיתי שהקב"ה יקבל את המנחה... ו... והנה לא... התאכזבתי... נו... מה התגובה הנורמלית של בן אדם

שום חג... בלי שום יום מיוחד... סתם ימי חורף שגורתיים... בלי טעם ובלי ריח...

לכן הקב"ה כבר מכין אותנו מראש!!!! והוא בוחר להיפרד מאיתנו דווקא עם הערבה!!!! ולהבהיר ולהזכיר לנו: בני היקרים: שתדעו לכם: תכל"ס... בשורה התחתונה... **זה מה שאני רוצה!!! אני רוצה את הערבה!!!** עוד יותר מההדס! יותר מהלולב! ואפילו יותר מהאתרוג... כי עם כל הכבוד לאתרוג... כמה שהוא יפה... וכמה שהוא מהודר... אבל זה לא חכמה... סו"ס זה מה שהוא... הוא מטבעו חי... עסיסי... עם טעם ועם ריח... אבל הערבה??? אמנם אין לה טעם וריח אבל היא כ"כ רוצה... כ"כ משתוקקת... כ"כ מנסה להיצמד כל הזמן למים ולשאוב מהם קורטוב חיות... אז אותה אני רוצה--- דווקא את הערבה!!!

כן... עם כל הכבוד לימים הנוראים... שהתרוממו בהם וגדלנו בהם... עם כל הכבוד לחג הסוכות שזכינו לחסות בצילא דמהימנותא ולחיות יחד עם הקב"ה... הכל טוב ויפה!!!! אבל היום השגרתי בחודש חשוון??? שבו אנחנו שקועים עמוק עמוק בתוך השגרה... ומשם אנחנו צמאים לקצת לחלוחית... מתרפקים על הימים הנוראים שמאחורינו ומנסים להיצמד אליהם. מנסים להישאב אחריהם ולא לחזור לשגרה... זה??? זה מאפיין של הערבה!!! זה חביב אצל הקב"ה עוד יותר מאתרוג!

הימים האפורים האלו של חודש חשוון שאוטוטו מגיעים... שאנחנו צמאים ומשתוקקים להרטיב אותם ולהחיות אותם בהתחדשות בעבודת ה'... חביבים עוד יותר מהימים הנוראים שטובלים ומלאים וגדושים בהתחדשות ובקרב לה' עם המסר הזה הקב"ה נפרד מאיתנו ביום האחרון של חג הסוכות! עם המסר הזה הקב"ה חתם את החותם האחרון והסופי של הושענא רבה!!! להזכירנו... כן!!!! השנה מתחילה... השגרה מתחילה אבל תדעו לכם: שתכל"ס... ההתחדשות שמתוך השגרה היא העבודת ה' החביבה ביותר אצל הקב"ה!! עם כל הכבוד לימים הנוראים... יום אחד שגרתי אי שם ב-"ערבות" החורף... שאנחנו מתאמצים עד כמה שאפשר כדי להחיות ולהרטיב את עבודת ה'... זה חביב הרבה יותר מהאתרוג של עיצומם של הימים הנוראים שטובל במלא חפניים קרבת ה'...

עד כאן לאותם אלו שהתרוממו בחג הסוכות... עלו ונתעלו... ואצלם המשבר הוא כעת... לחזור לשגרה... להתחיל את השנה...

אבל!!!! יש כאלו ש... שבכלל לא מבינים על מה אני מדבר... איזה התעלות... ואיזה התרוממות... לא נעים... אבל יש הרבה כאלו שדווקא התקופה של החג שהייתה אמורה להיות מרוממת ומקודשת ובצילא דמהימנותא... משום מה דווקא התקופה הזו עברה אליהם בצניחה ועייפות רוחנית יותר מכל תקופה אחרת... ו... וזו הרגשה מאוד קשה... מילא נפילה בחודש אב... מילא נפילה אי שם בסוף הקיץ... אבל בדיוק אחרי יום כיפור!!! בדיוק בעיצומם של

כעת מתחילה הקדנציה של שנת תשע"ט בפועל

עד עכשיו זה היה תקופת "החפיפה" שבין תשע"ח לתשע"ט

זהו... רק עכשיו נגמר חג סוכות ושמיני עצרת... ויחד איתו המועקה הקטנה בלב... זהו! נגמרו הימים הנוראים... הסתיימו הימים הקדושים והטהורים... ואוטוטו אנחנו שוב חוזרים לשגרה... לימים האפורים... המעוננים... ימי המר... מר חשוון האלו...

ואז!!! לכבוד הפרידה!!!! ביום הושענא רבה... הפתיע אותנו הקב"ה וביקש מאיתנו בקשה צנועה ולא שגרתי: היום לשם שינוי!!! אני רוצה שתביאו לי דווקא את הערבה!!! לא את האתרוג שמרמז ללב... לא את הלולב שמרמז על כל עצמותי תאמרנה... לא את ההדס שמרמז על ג' אבות הקדושים... **לא!!! היום אני רוצה דווקא את הערבה!!!!**

מה? למה דווקא ערבה?? מה יכול להיות מיוחד בערבה משאר המינים??

אומר הקב"ה: לערבה יש חן מיוחד... הערבה הזו היא מסכנה... אין לה טעם ואין לה ריח... אבל!!!! היא ערבי--- **נחל!!!** הערבה הזו מתאמצת להיצמד לנחל... כל הזמן משתוקקת... רוצה... צמאה למים... הערבה לא משלימה עם המצב שלה ולכן היא כל הזמן מתאווה לשאוב קצת חיות מהמים... לכן היא כל הזמן נצמדת למים... היא גדלה צמוד לנחל... וכולי האי ואולי... למרות כל המאמץ... עדיין היא נשארת מבוישת... בלי טעם ובלי ריח... ולכן אומר הקב"ה- **דווקא אותה אני רוצה!!! דווקא את הערבה!!!** פונה הקב"ה לערבה ואומר: אני רוצה להראות לך ערבה... נכון... את לא מצליחה... עם כל הרצון הטוב... עדיין נשארת בלי טעם ובלי ריח... אבל היות ואת כ"כ משתוקקת... כ"כ רוצה... ראיתי את ההשתדלות שלך!!! ראיתי את הרצון הטוב שלך!!! ולכן ביום האחרון... וברגע האחרון של חג הסוכות דווקא אותך אני רוצה!!!! וכך גם בגאולה העתידה... וכשיום יבא ו"קול מבשר מבשר ואומר..." במי אני אבחר לבשר??? בערבה!!!! מי הוא הדור שיזכה למה ששום דור לא זכה?? מי הוא הדור שיזכה לראות במו עיניו פעמי מבשר?? מי הוא הדור שישמע במו אזניו "קול מבשר מבשר ואומר"??? אני אבחר דווקא בדורנו... הדור האחרון שנראה כמו ערבה!!!! דור כזה שעם ישראל מרגישים בעבודת ה' כמעט בלי טעם ובלי ריח... ובכל זאת עם ישראל יתאמצו וירצו וישתוקקו להתקרב אלי... וינסו לשאוב חיות עד כמה שהם יכולים... הדור הזה!!!! זה יהיה הדור ש"קול מבשר מבשר ואומר" ישמע בו... הדור שדומה לערבה!!!! דורנו אננו!!!!

במשך כל חג הסוכות התלהטנו... התרוממנו... התקדשנו... אבל כשהגיע היום האחרון של סוכות... פתאום כל האויר יוצא מהמפרשים... זהו... כעת חוזרים לערבה... אוטוטו מגיע חודש מרחשוון... בלי

יצרח על איזה חיל... ימינה ימינה!!! תאר לעצמך שהחייל הרגיש פתאום יעלב לי... וילך לי לצד ויפלו פניו... אפשר ככה לנהל קרב...??? למישהו יש זמן להפגנות הילדותיות האלו???

לא מספיק שחיל יהיה בעל כושר גופני!! הוא חייב גם להיות בעל חוסן נפשי!! ולא להתקפל מכל איזה טעות!! **אז זהו!!! שאנחנו בקרב!!!** אנחנו נמצאים בעיצומו של מבול של ניסיונות!!!! ויש נפילות מפה ונפילות משם... אין זמן לעשות פרצוף מסכן של "למה נפלו פניך..." אם קרתה לך איזה נפילה... תבין עניין... תלמד לקח... והלאה... להתרומם ולהמשיך הלאה... אין זמן לנבור בזה יותר מידי...

כן... אני יודע... מיד אחרי יום כיפור זה קרה לך... לא האמנת כמה מהר זה יקרה... וזה קרה!!! רק עכשיו היה יום כיפור... וכבר בבין הזמנים של סוכות הייתה ההתרסקות הראשונה של השנה... נו... איך עכשיו אני מתחיל את זמן חורף??? האם הקב"ה בכלל מסתכל לכיוון שלי?

אז זהו!!!! שהקב"ה מסתכל לכיוון שלך... אבל לא סתם... הוא מסתכל בפליאה ושואל אותך: למה חרה לך ולמה נפלו פניך?? מה אתה נתקע לך?? נכון... קרה מה שקרה... ובהזדמנות אנחנו נשב יחד ונחשוב מה עושים שלהבא זה לא יקרה... אבל עכשיו... למה נפלו פניך?? הלאה... תמשיך הלאה... מה אתה עושה פרצופים?? מה אתה עושה פה פתאום ברוגז??? למי יש זמן לזה???

ולסיום: אני רוצה לעורר את תשומת הלב: הרי אני ואתה הבטחנו לקב"ה בר"ה ויו"כ שאנחנו רוצים לפתוח **דף חדש!!!!** בינינו... תסכים איתי שכשדברת על דף חדש... התכוונת לדף החדש של א' חשוון!!!! **לא לדף** החדש של מוצאי יו"כ... כי... כי בינינו... הימים שאחרי יו"כ זה לא ימים נורמליים... זה בלגן אחד גדול... זה ימים שאין בהם רגע אחד של שגרה ומסגרת נורמלית שאפשר היה לקרא לימים האלו **דף ישן!!** שעליו אתה רוצה לפתוח **דף חדש!!!!** (סו"ס נראה לי שדף חדש פותחים על דף ישן...) השבועיים האחרונים היו ימים שכל יום זה בלגן אחר... וממילא כשהתכוונת לדף חדש התכוונת באמת לא' חשוון... ליום הראשון שבו אני אתחיל את ימי השגרה... ואז נתחיל דף חדש באמת... **אי לכך ובהתאם לזאת: כעת!!!!!! כעת זה הזמן להיזכר בכל הקבלות שקבלנו על עצמנו בר"ה ויום כיפור... וקדימה!!!!** עכשיו מתחילים!!!! מה שהיה עד עכשיו זה שייך לתקופת ה"חפיפה" שבין השנה שעברה לשנה הזו... אבל כעת מתחילה הקדנציה של שנת התשע"ט בפועל...

קדימה...

להסתער על העבודה...

הערה?? תקבל אותה ותמשיך הלאה... מה אתה נעלב לך?? מה אתה נתקע בהערה??

אתה מכיר את הצעקות שיש תוך כדי שבונים יחד את הסוכה... בפרט כשמדובר בסוכה מסובכת... שעומדת בניסים... באמצע שסחבנו איזה קורה כבדה... אז אני הלכתי בטעות מידי שמאלה... ואבא שלי רצה שאני אמשיך ללכת ישר אחרת הקורה תתעקס... ואז אבא שלי צעק עלי: ישר ישר!!!! תאר לעצמך: אני פתאום עכשיו נעלב... מה קרה?? צעקת עלי!! כל העבודה נעצרת... אני הולך לצד ועושה פרצופים...

הההלו... מה הקשר??? אנחנו באמצע העבודה עכשיו... גם אם צעקתי עליך... זה הערה עניינית... צעקתי כי אתה הלכת לצד... והקשר כמעט נפל לך מהידיים... לכן צעקתי שתתפוס וזה לא יכול לך מהיד... אז מה אתה לוקח את זה למשהו אישי???

ככה אי אפשר לעבוד????

אתה שומע??? ככה אי אפשר

לעבוד!!!!

אם אתה מתכנן על כל נפילה שיש לך... לעשות מזה עסק מי יודע מה... ללכת לפינה ולהיכנס למיטה ולהתחרט ולאכול את הלב... ככה אי אפשר לעבוד!!!! ככה אי אפשר לבנות סוכה!!!! ככה אי אפשר לנקות את הבית לפסח!!!! ככה אי אפשר ליצור שום דבר עקבי מתמשך ואמיתי!!!! אם אתה רוצה באמת לזכות ליצור יצירה משותפת עם הקב"ה אתה חייב להיות טיפה יותר מחוספס... טיפה מוכן לשמוע הערות בונות ו... ולהמשיך איתם הלאה... כי... אחרת??? ככה אי אפשר לעבוד!!!!

פועל שכל חמש דקות לוקח ללב איזה הערה עניינית שהעירו לו... הוא לא יכול לעבוד באתר בניה... זה... זה כל הזמן נתקע... כל הזמן נעצר.

אתה שומע??? אל תקרי בניך אלא בוניך!!!! אנחנו הבונים של העולם!! הקב"ה הכניס אותנו לאתר הבניה של העולם... והוא בחר בנו לבנות יחד איתו את העולם ע"י עסק התורה והמצוות שלנו... ובלתי מן הנמנע שמדי פעם יש פה פשלות... שם מעידות... כל מיני תאונות עבודה שגרתיות... שאנחנו עושים טעויות!!!! נופלים קצת ו... ומיד מבינים עניין וחוזרים חזרה... שבע יפול קבלן בניה וקס... אסור לעשות עסק!!!! אסור לשקוע בנפילות שלנו... צריך להמשיך הלאה... הבנין צריך לקום ולהיות...

וכל בנין למודי ה'!!! ורב שלום בניך!!!!

אגב: זו הסיבה!!!! שכל החיילים הקרביים של הצבא... כשהם מתאמנים להיות קרביים... כחלק בלתי נפרד מהאימונים שלהם... הם צריכים גם לעבור מערכת שלימה של התעללות אופי משפילה ביותר מהמפקדים הציניים שלהם... שאוי ואבוי לחיל שיעיז לסרב פקודה... **ולמה?? למה ככה עושים לחיילים??** למה ככה מתעללים ברגשותיהם??? אתה יודע למה??? כי... כי תאר לעצמך: בעיצומה של מלחמה... המפקד יראה ש... אוי... צריך כעת לשבור ימינה והוא

שמתאכזב?? **נופלים פניו!!!!** למה שלא יפלו פניו?? מה אתם רוצים שאני אעשה?? שאני ארקוד משמחה...?? שאני אקרון מאושר על זה שהקב"ה לא קיבל את המנחה שלי??? **אז שלא תבין:** מילא זה ש-קין היה לא בסדר בזה שהוא נתן מנחה פחות שווה... זה באמת לא בסדר... והקב"ה נתן לו מוסר על זה... וזה מובן... אבל זה שהקב"ה מתפלל עליו למה נפלו פניך??? למה לא??? איך לא??

כתוב כאן הרגש מאוד מאוד פשוט

ועוצמתי:

זה כמו הילדות הקטנות והרגישות האלו... שאמא אמרה לשושי כמה פעמים: לאסוף את המשחקים... ואז לפתע פתאום השתרר שקט... מה קרה?? אמא הולכת לבר מה קרה... ו... ומה מתברר... ה"לידי" נעלבה... היא הלכה לחדר והיא כעת שמה את הראש על היד ובוכה... כי... כי... כי... כי אמא אמרה לי טיפה בקול... מה כל אמא מגיבה בכזו סיסטואציה??? היא נאנחת... אוי... עוד פעם היא... גם היא... שתהיה בריאה... מה הקשר עכשיו להיעלב?? מה הקשר?? למען ה' מה הקשר?? מה בסה"כ ביקשתי?? ביקשתי לאסוף את המשחקים... כי... כי... כי... כי צריך לאסוף את המשחקים... זהו!!!! זה הכל!! אין פה כוונות עמוקות!!!! אז מה הקשר להיעלב?? מה... מה זה שייך לכאן???

מילא לא הייתה רוצה... מילא הייתה מרדנות... מילא לא מסכימה... אבל להיעלב? מה הקשר? למה לקחת כל דבר ולעשות ממנו איזה משהו מי יודע מה אישי?? **אתה מבין את הדוגמא הזו????? על אותו משקל:**

לקב"ה יש עסקים שוטפים עם קין... לקב"ה יש עולם שצריך לתחזק אותו... ולקב"ה יש בנים שנשלחו לעולם הזה בשביל לעבוד את ה' שם... ויש הרבה עבודה... ותוך כדי העבודה קין עשה משהו לא כ"כ נכון... הגיע הבוס וראה את השגיאה של קין... והקב"ה פשוט העיר לו... הערה עניינית... תשמע... כך וכך זה לא נכון... אל תעשה ככה... תעשה ככה...

מה התגובה??? בום!!!!!! ויחר לקין מאוד!!!! הלך לצד-- ויפלו פניו!!!!!!

מה הקשר??? מה אתה נתקע??? מה אתה נעלב?? מה אתה הולך לצד כמו תלמיד מבוש שקיבל נזיפה מהמורה והולך לצד ועושה ברוגז??? להיעלב עכשיו זה לא הנושא... זה לא הסוגיה... יש פה משהו ענייני!! יש לנו עסקים משותפים!! ומידי פעם יש לבוס ולעובד פגישות עבודה שגרתיות... ושם הערתי לך איזה הערה עניינית... אז מה אתה הולך לצד ונעלב?? למה אתה נתקע במקום של ה"נזיפה" שבזה?? זה בסה"כ הערה שגרתית!!!! בקורת בונה של בוס!! שומעים את הבקורת... מקבלים אותה... עושים שינוי... ו... ו... וממשיכים הלאה...

למה נפלו פניך????

למה אתה מוציא דברים מהקשרם?? הערתי לך

גיליון מס' 301 פרשת בראשית
תשע"ט שנה שיטית

גליון זה יוצא
לע"נ סבתי האשה הצדקנית
מרת אסתר בת ר' דניאל ע"ה
נלב"ע כ"ד תשרי תשנ"ב
תנצב"ה

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

פשט על הפרשה

"בראשית" (א,א)

מד"ר פ"א בראשית בזכות חלה שנקראת ראשית. יל"ע למה דוקא חלה וי"ל דאמרין בעירובין י"ח בתחלה עלה במחשבה לבראות שנים וא"כ צריך שיהיו מצות מיוחדות לאשה כמו לאיש וליכא אלא ג' נדה חלה והדלקת הנר, ונדה לא הי' אז כמ"ש שם דף ק' שזה מקללות חוה והדלקה"נ הוא דרבנן ולא נשאר אלא חלה [ואע"ג דגבי חלה לנשים אמרו בירו' הטעם לפי שהיא טימאה חלתו של עולם וזה הי' רק אחר החטא יש עוד טעמים למה חלה נמסר לנשים ועי' רע"ב פ"ב דשבת מ"ו].

עוד שם במדרש בזכות ג' דברים שנקראו ראשית חלה מעשרות וביכורים, ויש לפרש דהכוונה כמו שבהפרשת חלה מעשרות וביכורים' שמפריש חלק קטן מהפירות ומתקן בזה את כל השיריים לדונם שנעשה בהם מצות חלה ומעשר וביכורים כמו כן הצדיקים אע"פ שהם חלק קטן מהעולם מקיימים את העולם כולו דנחשב העולם בכללו שיוצא ממנו טוב על ידי הצדיקים שבו עי' עירובין י"ג ב' ובתוספות.

והא דלא חשיב ראשית הגז דאיכרי גם כן ראשית יש לבאר ע"פ הרמב"ם (פ"י מביכורים ה"ה) שמצות ראשית הגז הוא כדי שיהיה להכהן ממה לעשות בגדים [וכ"מ במשנה חולין קל"ה א' כדי לעשות ממנו בגד וכו'] וא"כ בשעת בריאת העולם שעדיין לא הי' צורך בבגדים עד אחר החטא ל"ש מצות ראשית הגז.

(טעמא דקרא)

עלי שי"ח

"ד"ר רבי משה רוטשילד זצ"ל"

בשבת חול המועד האחרון, נסתלק מעמנו איש החסד המופלא, מלא בתורה ויראת שמים ודקדוק ההלכה הר"ר ד"ר משה רוטשילד ז"ל, הוא הגבר הקים בעשר אנציות ובנה בטירחא יתירה שא"א לתאר את בית הרפואה הידועה בכל העולם 'מעייני הישועה'. בין זכויותיו הרבים בהקמת בית החולים, זכה לשמש ולסיע ברפואה למרן ראש גולת ישראל בעל הקהילות יעקב זיע"א, שבשנותיו האחרונות ידע הרבה חולי ומכאוב, ואותו קדוש לא הסכים להתרפאות בידי רופא שאינו שומר תורה ומצוות או רופא שאינו מאמין בחז"ל, ונתן אימון מלא בד"ר רבי משה ז"ל.

ובנו רבנו הגדול מרן שליט"א, דיבר כמה פעמים על הסייעתא דשמיא העצומה שזכה לה, וסייע לו בכל מאודו.

כשפתח את בית החולים, היו הרבה ששחקו ולעגו לו, אבל מרן שליט"א עודד אותו ואף סייע לו ממש בהרבה ענינים. במשפחת רבינו שליט"א מספרים את הסיפור הבא:

כשאחת הנכדות הגדולות של רבינו שליט"א עמדה לפני לידה, באותו זמן נפתח בית החולים, היא שאלה את רבינו אם כדאי ללדת שם או כיון שזה חדש אולי הרופאים אינם בקיאים וכו' ועוד חששות, רבינו שליט"א דחה את הכל והוסיף לה, את תראי, שבסוף לא יהיה לך אפילו חדר ללון בו... דברי רבינו אז היו פלא מוחלט כי בקושי נשים הסכימו ללדת בבית החולים.

כמוכן, שבסוף לא נפל מדברי רבינו שיערה אחת ארצה. כשהגיעה עיתה ללדת היה זה ביום כיפור, והיה עומס גדול מאוד ומכיון שלא היו הרבה חדרים, לא נותר עבורה חדר והיא נשארה ללון אחרי הלידה בפרוודור עד לאחר יום כיפור...

הד"ר רוטשילד לא זו כמלא הנימה מבלי לחיזוק בגדולי ישראל, והקים בבית החולים את זועד רבני ההלכה בראשות גדולי ישראל שיקבעו בכל צעד ושעל כיצד לנהוג.

ושנים רבות היה מורה רבנו שליט"א בעל פה ובכתב שמי שגזל ואינו יודע ממי, יעשה בהם צרכי רבים ואמר שאם תורמים לבית החולים של ד"ר רוטשילד זה בודאי צרכי רבים.

ולפני תקופה, כשרבינו נאלץ לשהות במעייני הישועה, כל כמה שעות היה מגיע ד"ר רוטשילד, ממרומי גילו, לדרוש בשלום רבינו. לא פעם היה רבינו שואל אותו על תרופה פלונית אם היא מוכרחת, וככל היוצא מפיו של הד"ר, עשה רבינו. כמו כן היה הד"ר פוקד על שומרי בית החולים לבל יתנו להכניס אל רבינו אנשים כי הוא מוכרח מנוחה מוחלטת.

ובסוכות כשנפל ד"ר רבי משה ז"ל למשכב, שמע מזה רבינו ונצטער מאוד. ובתחילת חול המועד השתתף רבינו בשמחת בית השואבה שנערכה ע"י המרכז הרפואי ולאחמ"כ טרח רבינו ועלה למחלקה בה היה מאושפז כדי לבקר.

בלי שבת חוה"מ כשקם רבינו ללמוד כהרגלו, שאל לפתע את נכדו שעמד סמוך אליו, מה שלום ד"ר רוטשילד, האם הוא עוד חי. והוסיף, חלמתי עליו. והנכד השיב שלא שמעו כלום ומקום שכן. ואחרי כמה שעות נודע שנלב"ע.

ובמוצאי שבת קודש התקיימה הלוייתו וכבוד גדול עשו לו במוותו, שליווהו בבגדי חג אלפי אלפי ישראל ובראשם רבינו שליט"א.

מערכת 'דברי שי"ח' מבכה באופן אישי את גודל האבידה לכלל ולפרט. זכינו בכל שבוע לשלוח את הגליון דברי שי"ח, יחד עם ה'קובץ גליונות' המפורסם, לד"ר רוטשילד ז"ל שהיה מעיין בזה באופן עקבי כל שבוע, (ואף זכה ללמוד ולעיין בקובץ האחרון שיצא לחג הסוכות) וכן לשלוח למרכז הרפואי בכל שבוע עשרות קבצים כדי לשמח את החולים המאושפזים שם.

המקום ינחם אתכם ואת כל המשפחה בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

בברכת שבת 8008 וחורף בריא
יחזקאל בן צבי

הוראות ועצות בענין גיל הנישואין

"ויאמר אלוקים פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשה"

גיל הנישואין הוא נושא רחב בהקיפו ועתיק יומין בהכרעותיו, דור דור ודורשיו.

בחור בן שמונה עשרה שנה הלומד בישיבת... מעוניין לגמור שידוך, והנהלה אמרה לו שאם יבוא בברית האירוסין יאלץ ללכת מהישיבה.

מנהג ההנהלה, זו עוולה גדולה מאד. ואם הייתה אפשרות היה צריך לגזור על כך תענית. ובגמרא עירובין דף סג: מבואר שיהושע נענש על שביטל פ"ר לילה אחד מישראל.

ועוד אמר רבנו בהזדמנות. נכדי שיחי' לומד בישיבת... ובא כעת בברית האירוסין, והוא צעיר, הם שלחוהו מהישיבה, זו עוולה גדולה. וגם חמי [שליט"א] סובר שאין זה על פי דין, ומעולם לא היה דבר כזה בישיבות של פעם. ואכן זו עוולה גדולה.

בפרט כאן שדובר עם ראש הישיבה קודם לכן כי הוא הולך להתארס ושתק, ושוב למחרת אמר לו כהנ"ל. אסור לקבוע כלל שמי שמתארס מוקדם נזרק מהישיבה. כל דבר לגופו. אם רואים שלא טוב לו, אז שלא ישא אשה, אבל לא לקבוע את זה ככלל.

אמרתי. המשגיח זצ"ל מפוניבז' התנגד מאד בשעתו להינשא מוקדם ומרן הרב שך זצ"ל גם היה בדעה כזו. בסוף ימיו שינה קצת את דעתו. ולכאורה, ימינו אינם דומים לישיבות של פעם (שהזכיר רבנו), כי בעבר הרוח הייתה להינשא מאוחר יותר ומי שנשא מוקדם היה משונה, ואם כן לא ימשכו אחריו, היום לא מתחתנים מאוחר וממילא אם יקדימו עוד זה מושך אחרים, בפרט שאת הטובים חוטפים וממילא הם גוררים אחרים. כמו כן, כל כך הרבה גיטין יש היום כי הם מתחתנים צעירים מאד ואינם יודעים כיצד להתנהג, ולכן הרוח בישיבה לא למחר. אבל יש ישיבות שכן מתנהגים כנ"ל שכל ענין לגופו, ואם בחור מתייעץ ורואים שהוא צריך זאת, יסייעו לו.

חתן אחותי הרבנית ברזם, התייעץ עם מרן הרב שך האם לגשת לשידוך, והוא שאל אותי [בתמיהה] מדוע הוא ממחר להשתדך, וענהו שמדובר במשפחת ברזם והגיב: על כך לא דיברתי. כמה בנות ישראל כאלו יש? אה"ן, אבל צריך להורות כל דבר לגופו, אם זה לא טוב לו, שלא יתנו לו, אך אם טוב לו מדוע שיעצרוהו. וענין הגיטין לא שייך להקדמת הנישואין, גם בחור בגיל בן 20 ומעלה שמתחתן, יכול להתגרש למחרת.

ושוב, בעקיפין, אודות גיל הנישואין, י"ד סיון תשנ"ט. יהודי שואל: בני מצוין גדול ועדיין לגדולות, וישן בבית על פי מה שייעץ הגרמ"ל (שליט"א) ועתה יש לנו אפשרות לבחור עם מי לישון, והוא היה מעדיף לישון בישיבה, כי הדרך לבית גוזלת ממנו כל יום חצי שעה, וגם שרוצה להיות כולו בישיבה.

אין אפטרופוס וכו' ואפילו בבחורים הטובים ביותר. ולכן, אם הוא לומד חוץ לעיר אין ברירה וישן בפנימיה, אבל בעיר אין עצה ושישן בבית. ע"כ. (להלן בפרשת וירא, ישנה הוראות על שינה בפנימיה). אבל הרי הוא כבר בן 18 ויכול לחתנו כבר.

החזון איש רצה לחתן אותי בן 17.5. אם הוא לא מלאך זה מפריע (מה שלא מתחתן) וכן הייתה דעתו של אבא זצ"ל. רק שבדרך כלל אני מייעץ שאם הוא לומד לא כל כך טוב - שילמד עוד בישיבה, אבל אם לומד טוב - אדרבא הוא ילמד אחרי החתונה גם כן. האם נכון כי מרן הרב שך (שליט"א) לא סבור כך? זה לא נכון תלוי באיזה שידוך מדובר. בשעתו דיברו לבת אחותי בחור והוא הלך לשאול את מרן הרב שך [שליט"א], ואמר לו: למה לך שידוך, שב ולמד בישיבה, וכיון שאמר שהמדובר על אחותי, אמר לו: אם כן, על זה לא דיברתי.

אשה, שכל רצונה רק שבעלה ילמד תורה, הנישואין לא יפריעו בלימוד התורה, וגם אני למדתי טוב יותר אחרי החתונה, כי קודם דיברו על שידוכים, אף שלא כל כך הטרידוני בזה, אבל בכל זאת חושבים בכך, ואחרי החתונה פנויים ללימוד לחלוטין. בהזדמנות אחרת נשאל רבנו: אמא של רבנו התעסקה בכל ענייניו ממש, וא"כ איזו טרדה יכלה להיות שמחמתה לפני החתונה למד פחות טוב? הייתי צריך לנסוע וזה בכל זאת הפריע [לנסוע הלך וחזר מהישיבה בפ"ת לבית].

(כל משאלותיך)

"ויברך אתם אלקים ויאמר להם אלקים פרו ורבו ומלאו את הארץ" (בראשית א, כח)

סגולות שאמר רבינו לזש"ק

• והאם כל זה סגולה גם לאשה וכתב רבינו בתשובה "כן".	• לעשות שילוח הקן (תנחומא תצא) והוא סגולה גם לשידוך.	• לשתות יין (ולא מיץ ענבים) בהבדלה במוצ"ש (ע"פ גמ' שבועות י"ח ע"ב).
• לגדל זקן.	• להתפלל בקבר רחל.	• לשים המיטות בין צפון לדרום וראשה בצפון (גמ' בברכות ה' ע"ב ואם לאו אשתו יולדת נפלים).
• לקבל שבת יותר מוקדם.	• יתפללו בשונם במקום שנענה בו אלישע כשהיה אצל האשה השונמית.	• לכתוב ולהדפיס חידושי תורה (ע"פ גמ' חולין דד"ת נקראים פרי בטן).
• לענות אמן יהא שמיה רבא בכל כוחו.	• למצוא אדם שהוא מן הנעלבים ואינם עולבין ולבקש ממנו ברכה.	• לבדוק המזוזות (חז"א).
• ללמוד עם אשתו הלכות שבת.	• שתיית חמין במוצאי שבת. [וכן מייעץ רבינו לחשוכי בנים כסגולה להפקד, ושאלו לרבינו האם מקורו מגמ' שבת דף קיט: וכן דלפי זה האם גם רחיצה בחמין במוצ"ש ואכילת פת חמה במוצ"ש הם סגולה להיפקד	• לשלם עבור מלמד ללמד לילד אחר (מדרש רבה).
• ייעץ רבינו ליהודי חשוך בנים לעלות לארץ ישראל וב"ה לאחר שעלה נפקד (ע"פ דברי הגמ' יבמות דף סד. שישוב א"י אינו עולה מן המנין, וכתב שם רש"י "...דלמא משום עוון חוצה לארץ הם עקורים").		• לומר לכהן לכוון עליו בברכת כהנים (שמו ושם אמו).
• (רשימות אלו ע"פ הספרים: סדור שיה תפילה, מנחת תודה, ומלאו את הארץ, וחלקם שמענו בע"פ מרבינו שליט"א)		

אחת הסגולות שהובאו כאן, שהיה מרן הסטייפלר זיע"א ממליץ עליה לפקידה בזש"ק והוא ללכת להתפלל במקום בית השונמית בכפר "שונם" שנקרא כיום" סולם, ואף רבינו שליט"א היה שם כמה פעמים. וכן שולח עד היום רבים להתפלל ויש במקום ישועות גדולות להפקד בזש"ק, מכיון ששם ברך הנביא אלישע את האשה השונמית, ונולד שם חבוק הנביא ואף שם החיה אותו הנביא אלישע, (ואף מרן ראש הישיבה הגרמ"ל שטיינמן זצוק"ל המליץ על סגולה זו). כפי שערבנו בשנים קודמות תפילה מיוחדת במקום זה בשליחותם של הקוראים שהעבירו אלינו את השמות של המצפים להושע (וב"ה קיבלנו כמה וכמה מכתבי תודה על זוגות שנושעו לאחר התפילה המיוחדת שנערכה שם) כל המעוניינים שיוזכר שמם במקום זה מוזמנים לשלוח למערכת "דברי ש"ח" את שמות בני הזוג עם שמות ההורים, וא"ה כמה שליחים תלמידי חכמים יעלו במיוחד בעבורם להזכירם במקום מסוגל זה. (ניתן לשלוח במייל או בפקס הרשומים כאן).

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק